

กฎเกณฑ์กำเนิดสินค้า

โดย

นายพีรตนัย เตชมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กฎเกณฑ์กำเนิดสินค้า

โดย

นายพีรตน์ย์ เตชมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

RULES OF ORIGIN

BY

MR. PEERADON DECHMA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

INTERNATIONAL TRADE LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายพีรตน์ย์ เดชมา

เรื่อง

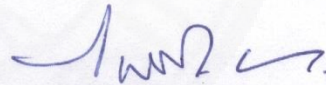
กฎถิ่นกำเนิดสินค้า

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

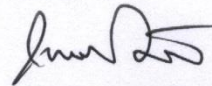
(ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูริย์ เอกจริยกร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

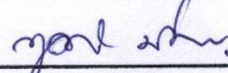
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาถนรินทร์ จันทร์งาม)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

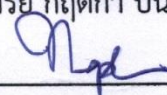
(รองศาสตราจารย์ ดร. พินัย ณ นคร)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

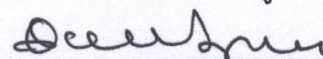
(อาจารย์ กฤติกา ปันประเสริฐ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. นพดล เดชสมบุรณ์รัตน์)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กฎถิ่นกำเนิดสินค้า
ชื่อผู้เขียน	นายพีรณัย เดชมา
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาถนรินทร์ จันทรงาม
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การค้าระหว่างประเทศเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยการนำเข้าและส่งออกสินค้า โดยในอดีตแต่ละประเทศต่างก็มีมาตรการในการกีดกันทางการค้าเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศตน จนนำมาซึ่งสงครามและความวุ่นวายต่างๆ และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว แต่ละประเทศจึงตกลงร่วมกันในการจัดตั้งองค์การการค้าโลก เพื่อดูแลและควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งหนึ่งในกฎเกณฑ์ที่ถูกนำมาพิจารณาใช้อย่างเป็นรูปธรรมคือ กฎถิ่นกำเนิดสินค้า

กฎถิ่นกำเนิดสินค้า คือกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศที่ใช้ตัดสินว่าสินค้าแต่ละประเภทมีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศใด ซึ่งสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดจะต้องมีใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วย เมื่อการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศมีความรุนแรงขึ้น ทำให้รูปแบบการผลิตสินค้าเปลี่ยนแปลงจากการผลิตในประเทศเดียว เป็นการผลิตสินค้าที่ต้องผ่านการผลิตจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง สินค้าที่ได้มาจากการผลิตและถูกส่งออกไปจะต้องมี "สัญชาติ" ของสินค้าในประเทศนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้แต่ละประเทศ เลือกกำหนดกฎเกณฑ์พิเศษมาเป็นข้อกีดกันการค้าสินค้าจากประเทศอื่น อีกทั้งในเขตการค้าเสรีจะใช้การได้ถิ่นกำเนิดเป็นเงื่อนไขการได้สิทธิประโยชน์พิเศษเพื่อลดอากรขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราปกติ หรือร้อยละศูนย์ ทำให้สินค้าในประเทศภาคีเขตการค้าเสรีมีภาระอากรขาเข้าน้อยกว่าสินค้าที่ผลิตจากประเทศนอกภาคี และยังช่วยป้องกันการสวมสิทธิ์ของสินค้าที่ผลิตจากประเทศนอกภาคีหรือประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกเขตการค้าเสรีเพื่อมาแอบอ้างการได้ถิ่นกำเนิด ด้วยเหตุดังกล่าว กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าจึงเริ่มมีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงประวัติและที่มาของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า ความสำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า เนื้อหาและเงื่อนไขที่สำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่มีอยู่ ทั้งขององค์กรในระดับ

นานาชาติ ในประชาคมความตกลงเศรษฐกิจต่างๆ รวมถึงในประเทศไทย กฎเกณฑ์การพิจารณาและการได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้าทั้งหมด ทั้งกฎหมายที่มีอยู่ กฎเกณฑ์ที่ใช้ปฏิบัติกันในองค์กรหรือหน่วยงานผู้มีอำนาจออกใบรับรองในประเทศไทย กฎเกณฑ์ตามความตกลงการค้าต่างๆที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก วิเคราะห์กฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้าที่นำมาใช้ และหาเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด โดยออกเป็นกฎหมายที่เป็นเกณฑ์กลางมาตรฐานของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า กฎถิ่นกำเนิดสินค้าต่างๆที่มีอยู่ และในความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกต่างก็มีหลักการพื้นฐานที่เหมือนกันทั้งหมด ต่างกันออกไปเพียงสินค้าบางชนิด ที่จะระบุกฎเฉพาะไว้ในพิจารณา แต่โดยรวมแล้วไม่ต่างกัน ซึ่งกฎต่างๆมีความละเอียดซับซ้อนมาก และกระจายตัวอยู่ในแต่ละส่วน ยากต่อการเข้าถึงของผู้ประกอบการส่งออก นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ระบุถึงกฎเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าโดยตรง มีเพียงกฎหมายในลำดับรองที่อนุวัติการความตกลงการค้าเสรีต่างๆมา นอกจากนี้ องค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าต่างก็ไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเภทไม่ได้สิทธิพิเศษทางภาษี นำมาซึ่งปัญหาการสวมสิทธิและการทุจริตต่างๆในกระบวนการพิจารณาทั้งหมด และยังไม่มีความชัดเจน

ผู้เขียนจึงเสนอว่า ประเทศไทยควรมีกฎหมายกลางในลำดับชั้นพระราชบัญญัติ ที่ระบุถึงกฎถิ่นกำเนิดสินค้าโดยเฉพาะ โดยให้แบ่งเป็นหมวดต่างๆ ให้ครอบคลุมในกฎหมายลำดับรองที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งหมด นำเกณฑ์ต่างๆในการพิจารณาให้ได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้านำมาระบุไว้ รวมถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะขอออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า รูปแบบของเอกสารที่ใช้ในการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า รวมทั้งบทลงโทษในกรณีเกิดการทุจริตขึ้นในกระบวนการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า และควรบัญญัติให้สามารถออกกฎหมายในลำดับรอง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อรองรับความตกลงการค้าเสรีต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ง่ายด้วย

คำสำคัญ: กฎถิ่นกำเนิดสินค้า, ใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า, ความตกลงเขตการค้าเสรี

Thesis Title	RULES OF ORIGIN
Author	Mr. Peeradon Dechma
Degree	Master of Laws
Department/Faculty/University	International Trade Law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Nartnirun Junngam, Ph.D.
Academic Year	2015

ABSTRACT

International trade is an important mechanism for developing countries. These include the import and export. In the past, each country had its own measures of trade barriers for the benefit of his country, a lot of chaos and wars. After that, in order to avoid such difficulties, many countries thereby giving rise to agree on the establishment of the World Trade Organization to supervise and control problems involved with international trade. One of the criteria considered to be tangible is the Rules of Origin.

Rules of Origin an international trade rules that determine in a country indicated whether each item originated from a particular country. The product must have originated a Certificate of Origin. The international competition has resulted in greater flows of products produced from one country to another country. Products domestically produced and exported must have the “nationality” indicating its origin in a particular country in order to prevent contracting parties country from making special rules as barriers to trade. In addition, in Free Trade Area Agreements, Rules of Origin are usually employed as a condition for eligibility for reduction of tariffs to lower rates or even to a zero-percent rate, thereby enabling goods originating in member countries to be subjected to lower tariff burdens than those imposed on goods originating in non-member countries. This mechanism, in a sense, prevents circumvention of tariffs by traders from non-member countries, hence the apparent

essential roles of Rules of Origin in Thailand. This thesis explores historical backgrounds of Rules of Origin as well as their significance and essential elements both at a domestic level and as reflected in international agreements. For these purposes, it canvasses how Rules of Origin are formulated by agencies concerned and in Free Trade Area Agreements made with Thailand. Appropriate criteria for establishment of Rules of Origin are critically analyzed.

The study reveals that existing Rules of Origin currently in force share similar fundamental principles, except that certain goods are subject to specific criteria. Indeed, Rules of Origin possess a great degree of complexities scattered in a variety of instruments not feasibly accessible by exporters. Further, Thailand has had no legislation candidly enshrining Rules of Origin. The Rules of Origin are found in subordinate legislation issued in the implementation of relevant Free Trade Area Agreements. Also, agencies in charge of non-tariff certification of origin, namely, the Thai Chamber of Commerce and the Federation of Thai Industries do not have specific legislation governing certification of origin. The dearth of law in this area gives rise to incidences of fraud in relation to certification of origin. In effect, no clear statutory penalty has ever existed for combating such fraudulent practices.

It is therefore recommended in this thesis that there be enacted specific law, indeed in the form of an Act, setting out Rules of Origin. For these purposes, this proposed legislation should contain different chapters embracing the Rules of Origin as scattered in subordinate legislation thus far issued in the implementation of international agreements. The proposed Act should also determine qualifications of those intending to apply for certificates of origin, duties of authorities of agencies involved in the issuance of certificates of origin, forms of documents required for the application for certification of origin and penalties for fraudulent or corrupt practices in relation to the certification. Indeed, it is apposite that the Act to be enacted should allow issuance of by-laws accommodating Free Trade Area Agreements to be entered into by Thailand in the future as well.

Keywords: Rules of Origin, Certificates of Origin, Free Trade Area Agreement.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตากรุณา ความช่วยเหลือ และการชี้แนะที่เป็นประโยชน์จากกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. โฝทชิต เอกจริยกร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ความเมตตา ความใส่ใจในตัวผู้เขียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังเป็นเพียงรายงานบัณฑิตสัมมนา ทั้งให้การอบรมสั่งสอนผู้เขียนในเรื่องวิธีวิจัยทางนิติศาสตร์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณอาจารย์กฤติกา ปั้นประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย กรมศุลกากร ที่สละเวลาอันมีค่าของท่านมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งยังมอบความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ท่านมีความชำนาญให้แก่ผู้เขียน เพื่อให้ผู้เขียนนำไปปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. นพดล เดชสมบูรณ์รัตน์ ในความละเอียดรอบคอบของท่าน สำหรับการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาถนิรันดร์ จันทรงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาสละเวลาของท่าน เพื่อมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียนในระยะเวลาที่จำกัด ทั้งยังได้ใช้ความเชี่ยวชาญของท่านในการช่วยเพิ่มเติมรายละเอียดในวิทยานิพนธ์จนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วย

ในเรื่องที่มาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณนายเอกรินทร์ บุญศรี ผู้จัดการฝ่ายอนุญาตศุลกากรและกฎหมาย หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้ซึ่งสังเกตเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าดังกล่าว อันเป็นที่มาของหัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นายพงศ์บวร ควะชาติ มิตรสหายคนสำคัญ ผู้ที่แนะนำหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้แก่ผู้เขียน และให้ความช่วยเหลือในเรื่องข้อมูล รูปแบบวิทยานิพนธ์ และข้อสังเกตในประเด็นต่างๆแก่ผู้เขียนตลอดมา และนายทศนิยม ชุ่มชาติ นิติกรชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มงานวิชาการและพัฒนากฎหมาย กรมการค้าต่างประเทศ สำหรับบทสัมภาษณ์และข้อมูลเชิงลึกที่มอบให้แก่ผู้เขียน รวมถึงขอแสดงความขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. กำชัย จงจักรพันธ์ อาจารย์คนแรกที่รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นแรงผลักดันเริ่มต้น ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาและรายละเอียดที่สมบูรณ์ได้มาตรฐาน

สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจจากบรรดามิตรสหาย และผู้ใหญ่ที่เคารพทุกท่าน ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถเอ่ยนามในที่นี้ได้ทั้งหมด รวมถึงครอบครัวของผู้เขียน ทั้งบิดามารดา ญาติพี่น้อง และคนรัก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมในเรื่องการศึกษาแก่ผู้เขียน เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้ตัดสินใจในการใช้ชีวิตและการศึกษาด้วยตนเองมาโดยตลอด ผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านด้วยใจจริง ซึ่งทั้งหมดที่ได้รับมาเป็นส่วนประกอบสำคัญ และเป็นแรงผลักดันที่มีค่า ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเสร็จสิ้นได้

เหนือสิ่งอื่นใด ความสำเร็จของการศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิตของผู้เขียน และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากปราศจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. พิณัย ฌ นคร คุณครู ภูมิหายผู้ที่ให้ความเมตตากรุณา และความเข้าใจในตัวผู้เขียนตั้งแต่วันแรกที่ผู้เขียนเข้าพบเพื่อขอ คำปรึกษาในเรื่องวิทยานิพนธ์ คุณครูได้ให้ความใส่ใจในประเด็นปัญหาของผู้เขียน และทำความเข้าใจ ในประเด็นที่ผู้เขียนพยายามจะสื่อออกมาได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังเข้าใจปัญหาในกระบวนการจัดทำ วิทยานิพนธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เขียนในขณะนั้น ช่วยเหลือผู้เขียนด้วยความยินดีและเต็มใจ และให้ คำปรึกษาแก่ผู้เขียนในเรื่องวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี อีกทั้งได้ให้คำแนะนำ ซึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะด้าน การเรียนการศึกษา แต่รวมถึงข้อคิดในการดำเนินชีวิต การประพฤติปฏิบัติตน และมุมมองต่อสังคม แก่ผู้เขียน จวบจนถึงวันสุดท้ายที่วิทยานิพนธ์ของผู้เขียนเสร็จสมบูรณ์

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยและขอ น้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงงานเขียนชิ้นต่อไปในอนาคต

นายพีรตณย์ เดชมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	5
1.3 สมมติฐานในการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	7
บทที่ 2 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าและกฎถิ่นกำเนิดสินค้า	9
2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า	9
2.2 ที่มาของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า	11
2.3 ความหมายของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า	16
2.4 ความสำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า	16
2.4.1 การจัดเก็บอากรขาเข้าให้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่ได้หรือไม่ได้ถิ่นกำเนิด	16

2.4.2 การลงทุนเพิ่มหรือผลิตวัตถุดิบขึ้นในประเทศเพื่อให้สินค้าส่งออกได้ ถิ่นกำเนิด	17
2.4.3 การแสดงที่มาหรือถิ่นกำเนิดให้ถูกต้องและเป็นจริงตามกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้า	17
2.4.4 การปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นไปตามเงื่อนไขของการได้ถิ่นกำเนิด	17
2.4.5 การใช้ข้อมูลการได้ถิ่นกำเนิดประกอบการพิจารณาเลือกนำเข้าวัตถุดิบ	18
2.4.6 การใช้กฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้าป้องกันการทุ่มตลาดและการกีดกันทางการค้า	18
2.4.7 การใช้กฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้าป้องกันการสวมสิทธิ์และอื่นๆ	18
2.5 ประเภทของกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้า	19
2.5.1 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า	19
2.5.2 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า	20
2.5.2.1 การให้สิทธิประโยชน์ GSP (Generalized System of Preference)	20
2.5.2.2 การให้สิทธิประโยชน์ระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ภายใต้ GSTP (Global System of Trade Preferences)	21
2.5.2.3 การให้สิทธิประโยชน์ AISP (ASEAN Integrated System of Preferences)	21
บทที่ 3 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า	23
3.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า	23
3.1.1 หลักการใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained)	23
3.1.2 หลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation)	24
3.1.2.1 การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรของวัตถุดิบเป็นเลขพิกัด อัตราศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classifications)	24
3.1.2.2 หลักเกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis)	25
3.1.3 กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content)	25
3.1.4 กฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation/Process)	26
3.1.5 เกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules หรือ PSR)	27
3.1.6 เกณฑ์ผสมผสานหรือเกณฑ์ควบจากเกณฑ์ข้างต้น	27
3.1.7 หลักการตามความตกลงเขตการค้าเสรี	27
3.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก	28

3.2.1 กฎถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก	28
3.2.2 เกณฑ์ในการพิจารณาการได้ถิ่นกำเนิดขององค์การการค้าโลก	29
3.2.3 กฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดต่างๆ ที่ใช้ร่วมกับถิ่นกำเนิดสินค้า	29
3.2.3.1 หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง	30
3.2.3.2 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน	30
3.2.3.3 มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น	30
3.2.3.4 เงื่อนไขการแสดงถิ่นกำเนิดของประเทศผู้ผลิตสินค้า	31
3.2.3.5 การจำกัดปริมาณหรือโควตาสินค้า	31
3.2.3.6 ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	31
3.2.3.7 สถิติทางการค้า	31
3.3 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	32
3.3.1 กฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน และความตกลงการค้าสินค้าของ	32
3.3.1.1 หลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ได้มาหรือมีการผลิตทั้งหมดในประเทศ	33
(Origin Criteria for Wholly Obtained or Produced: WO)	
3.3.1.2 หลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ไม่ได้มาหรือไม่มี	34
การผลิตทั้งหมดในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก	
(Origin Criteria for Not Wholly Obtained or Produced)	
3.3.1.3 หลักการคำนวณถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน	35
(ASEAN Cumulative Rules of Origin)	
3.3.1.4 กระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยและการดำเนินการที่	36
ไม่ได้ถิ่นกำเนิด (Minimal Operations and Processes)	
3.3.1.5 เกณฑ์การส่งมอบ/กฎการส่งตรง	36
(Consignment Criteria/Direct Consignment)	
3.3.1.6 เกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis)	37
3.3.1.7 การปฏิบัติต่อวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุหีบห่อ	37
(Treatment of Packages and Packing Materials)	
3.3.1.8 อุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ และเครื่องมือ	37
(Accessories, Spare Parts and Tools)	
3.3.1.9 องค์ประกอบที่ไม่มีผลต่อถิ่นกำเนิด (Neutral Elements)	38

3.3.1.10 วัสดุที่เหมือนกันและใช้แทนกันได้ (Identical and Interchangeable Materials)	38
3.4 กฎหมายภายในและกระบวนการเกี่ยวกับการพิจารณาและการออก ใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศต่างๆ	39
3.4.1 การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสาธารณรัฐสิงคโปร์	39
3.4.2 การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสหพันธรัฐราชาธิปไตยมาเลเซีย	41
3.4.3 กฎศูฏีกาการค้าเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายการค้าในเรื่อง ถิ่นกำเนิดสินค้าแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	43
3.4.4 กฎศูฏีกาเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดในการนำเข้าและส่งออกสินค้าแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	44
บทที่ 4 หลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้ากับการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ในประเทศไทย และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง	46
4.1 หลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่ ประเทศไทยเป็นภาคีและรูปแบบเอกสาร (Form) มาตรฐานเพื่อสิทธิ พิเศษทางการค้า	46
4.1.1 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)	46
4.1.2 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement: ACFTA)	49
4.1.3 ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย (Thailand - Australia Free Trade Agreement: TAFTA)	52
4.1.4 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ (Thailand - New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP)	53
4.1.5 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย- ญี่ปุ่น (Japan - Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)	54
4.1.6 ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู (Thailand - Peru Closer Economic Partnership: TPCEP)	56
4.1.7 ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - อินเดีย (India - Thailand Free Trade Area: ITFTA)	57

4.1.8 ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ชิลี (Thailand – Chile Free Trade Agreement: TCFTA)	58
4.1.9 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN – Republic of Korea Free Trade Area: AKFTA)	59
4.1.10 ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์ (ASEAN – Australia - New Zealand Free Trade Agreement: AANZFTA)	60
4.1.11 ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย (ASEAN – INDIA Free Trade Agreement: AIFTA)	61
4.1.12 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น (ASEAN - Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP)	62
4.1.13 วิเคราะห์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของความตกลงการค้าเสรีทั้งหมดที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก	64
4.2 หลักเกณฑ์และกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย	73
4.2.1 พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522	73
4.2.2 ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2548	74
4.2.3 พระราชบัญญัติการขออนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2555	76
4.2.4 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องมาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2552	77
4.3 หลักเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์กรที่มีอำนาจในประเทศไทย	85
4.3.1 หลักเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์	85

4.3.1.1 การยื่นขอตรวจสอบรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า	86
4.3.1.2 รูปแบบเอกสาร (Form) มาตรฐานเพื่อสิทธิพิเศษทางการค้า	92
4.3.1.3 การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self – Certification)	93
4.3.2 หลักเกณฑ์การออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของหอการค้าไทย	95
4.3.3 หลักเกณฑ์การออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	99
4.4 วิเคราะห์เกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า และการออกเอกสารรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย	101
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	108
5.1 บทสรุป	108
5.2 ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก กฎฎีกาเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดในการนำเข้าและส่งออกสินค้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	130
ภาคผนวก ข กฎฎีกาเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายการค้าในเรื่องถิ่นกำเนิดสินค้าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	143
ภาคผนวก ค กฎเกณฑ์ในการขอไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของกรมศุลกากรสาธารณรัฐสิงคโปร์	154
ภาคผนวก ง กฎถิ่นกำเนิดสินค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	162
ประวัติผู้เขียน	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.2 มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศ	60
4.2.4 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2552	77

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
4.1	ขั้นตอนการออกเอกสารใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า	97
4.2	ขั้นตอนการชำระเงินค่าเอกสารใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า	97

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการเพิ่มรายรับให้สูงขึ้น ทั้งในภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ อาทิ การอุปโภคบริโภค ของประชาชน การเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว การลงทุนในประเทศเพื่อการผลิตสินค้าและบริการ การใช้จ่ายเงินภาครัฐเพื่อลงทุนในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ การจัดเก็บภาษีอากร¹ รวมถึงการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก อันเป็นส่วนสำคัญของการค้าระหว่างประเทศ

แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของการส่งออกเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศนั้นทุกประเทศต่างมีผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ดังนั้นรัฐบาลในทุกประเทศจึงมุ่งปกป้องผู้ประกอบการของตนให้สามารถแข่งขันในการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเต็มที่ ปราศจากอุปสรรคใดๆ จึงมีความพยายามใช้มาตรการต่างๆ ในการปกป้องผู้ประกอบการในประเทศของตน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะใช้อยู่ 2 มาตรการ คือ มาตรการกำแพงภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่กำแพงภาษี โดย มาตรการกำแพงภาษี คือ มุ่งเก็บภาษีสินค้านำเข้าให้มีอัตราสูงเพื่อมุ่งจำกัดปริมาณสินค้านำเข้า ทำให้สินค้าที่เข้ามาจะมีราคาสูงกว่าสินค้าภายในประเทศ ทำให้เกิดการแข่งขันได้ยาก ส่วนมาตรการไม่ใช่กำแพงภาษี คือ มาตรการปกป้องคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศโดยการกีดกันการนำเข้าสินค้าโดยอาศัยข้ออ้างในเรื่องการให้ความคุ้มครองเรื่องสุขภาพอนามัย การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือเหตุอื่นๆ และมาตรการดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2²

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงจึงมีการร่วมกันของประเทศต่างๆ เพื่อหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวซ้ำอีกในอนาคต นำมาซึ่งการจัดตั้ง “ความตกลงการค้าและภาษีศุลกากร” (GATT) และ “องค์การการค้าโลก” (WTO) ขึ้นมาตามลำดับ อันมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศไม่ให้เกิดการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นอีก โดยสิ่งสำคัญประการหนึ่ง

¹ William J. Baumal and Alan S. Blinder, Macroeconomic: Principals and Policy. Eleventh edition, (South-western engage learning, 2010), p.190.

² บัณฑิต หลิมสกุล, องค์การการค้าโลก (WTO) ในบริบทของเศรษฐกิจไร้พรมแดน เล่ม 2. น 127.

ในการกิจขององค์การการค้าโลก (WTO) คือ การสร้างสภาวะการค้าเสรีให้เกิดขึ้นในทุกประเทศ ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่เรียกว่า “หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง” (Most Favored Nation Treatment) หรือ MFN กล่าวคือ มีการบังคับใช้มาตรการในการให้สิทธิประโยชน์ด้านการค้าระหว่างประเทศแก่ประเทศสมาชิกทุกประเทศโดยเท่าเทียมกัน อีกทั้งต้องสอดคล้องกับ “หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติเดียวกัน” (Nation Treatment) หมายถึง การปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) โดยเท่าเทียมกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ ซึ่งหลักดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในเรื่อง “การกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น” (Trade Barrier) และตามมาด้วย “การสวมสิทธิในถิ่นกำเนิดสินค้า” (Circumvention)

ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละประเทศต่างต้องการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ค้าและผู้ผลิตสินค้าในประเทศของตน จึงเริ่มกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น โดยมีเครื่องมือที่สำคัญคือ การกำหนดคุณสมบัติของสินค้าในเรื่องต่างๆ อาทิ คุณภาพ ปริมาณ และเรื่องอื่นๆอีกหลายประการ ซึ่งหนึ่งในหลายประการนั้นก็รวมถึงเรื่องที่มาของสินค้าด้วย หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “ถิ่นกำเนิดสินค้า”

วิธีการในการใช้หลักเกณฑ์เรื่องถิ่นกำเนิดสินค้าในการกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่นคือ กำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าอย่างเข้มงวด เฉพาะเจาะจง ยากที่จะปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติตามไม่ได้เลย หรือบางประเทศมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์บ่อยครั้งโดยมิได้แจ้งให้ประเทศคู่ค้าทราบล่วงหน้า ส่งผลให้เกิดอุปสรรคและความยุ่งยากทางการค้าระหว่างประเทศ เท่ากับว่าการเจรจาจัดตั้งองค์กรหรือความตกลงต่างๆก็ไม่ได้แก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์แต่อย่างใด ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้นมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการไม่มีกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ชัดเจนและเหมาะสม แม้จะมีความพยายามในการสร้างเครื่องหมายถิ่นกำเนิดสินค้าในความตกลงการค้าและภาษีศุลกากร (GATT) หรือกฎถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) แต่กฎที่มีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับนั้นต้องเกิดจากประเทศสมาชิกทุกประเทศร่วมกันเจรจาต่อรอง ซึ่งที่เคยมีการเจรจาต่อรองกันมามากล้มเหลวและไม่ได้ข้อสรุป และแม้ในปัจจุบันก็ยังมีการเจรจกันอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี

นอกจากนั้น อิทธิพลในเรื่องการสร้างสภาวะการค้าเสรีให้เกิดขึ้นในทุกประเทศซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานขององค์การการค้าโลก (WTO) หรือหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favored Nation Treatment) นั้นก็แผ่ขยายไปในทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมถึงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยถูกบรรจุไว้ในแบบพิมพ์เขียวแห่งการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) หรือที่เรียกว่าเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) ด้วย โดยหลักการคือ ไม่มีการเก็บภาษีค้มนกันระหว่างประเทศในภาคีสมาชิกเพื่อคุ้มครองช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศ และไม่ให้สิทธิพิเศษหรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง

อย่างเลือกปฏิบัติ แต่ให้มีการเก็บภาษีอัตราเดียวและให้ความเท่าเทียมแก่สินค้าของทุกประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นำไปสู่หลักการสำคัญที่สุดของการค้าเสรีคือ ไม่มีการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน และอัตราภาษีศุลกากรเป็นศูนย์ (Zero Base) แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะบรรลุการไม่กีดกันทางการค้าระหว่างกันและอัตราภาษีศุลกากรเป็นศูนย์ได้นั้น สินค้าที่ส่งออกระหว่างประเทศสมาชิกแห่งข้อตกลงจะต้องเป็นไปตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากฎถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นมาตรการป้องกันการนำสินค้าที่ไม่ได้ผลิตในประเทศในเขตการค้าเสรีตามข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมาแอบอ้างการใช้สิทธิได้ เช่น การนำสินค้าจากประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกอาเซียนเข้ามาในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกอาเซียนเพื่อส่งออกไปยังประเทศอื่นที่เป็นสมาชิกด้วยตนเอง หรือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกก็ตาม เพื่อให้ได้สิทธิพิเศษทางการค้าต่างๆ อันอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะทำให้ประเทศคู่ค้าที่ไว้วางใจสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในอาเซียน และให้สิทธิประโยชน์กับอาเซียนหมดความเชื่อถือและเลิกคบค้าสมาคมด้วย และยังทำให้มีต้นทุนสูงขึ้นจากการขนส่งสินค้าไปมาแทนที่จะส่งไปประเทศผู้ซื้อขั้นสุดท้ายโดยตรง นอกจากนี้กฎถิ่นกำเนิดสินค้ายังเป็นมาตรการป้องกันการแข่งขันลดการภาษีนำเข้าของประเทศต่างๆอย่างไม่สมเหตุสมผลเพราะต้องการรายได้เข้ารัฐเข้าประเทศของตนจากการเป็นประเทศระบายสินค้าที่ผลิตจากประเทศอื่นๆ

ยิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศมีแนวโน้มการแอบอ้างถิ่นกำเนิด หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการสวมสิทธิถิ่นกำเนิดสินค้าสูงขึ้น เนื่องจากประเทศคู่แข่งทางการค้าพยายามใช้ประเทศไทยเป็นฐานเพื่อส่งออกไปยังประเทศปลายทาง³ โดยนำสินค้าจากประเทศตนมาแอบอ้างถิ่นกำเนิดในประเทศไทยแล้วส่งออกต่อไปเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการทางด้านภาษีและโควตารวมไปถึงหลีกเลี่ยงมาตรการอื่นๆ เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด มาตรการตอบโต้การอุดหนุน และมาตรการปกป้องผู้ประกอบการภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศผู้สวมสิทธินั้นๆอาจไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากประเทศคู่ค้า ดังนั้นกฎถิ่นกำเนิดสินค้าจึงมีความสำคัญในการใช้ป้องกันแอบอ้างถิ่นกำเนิดสินค้าได้ อีกทั้งยังช่วยให้ศุลกากรจัดเก็บภาษีสินค้านำเข้าได้อย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ดี ในประเทศไทยนั้นมีองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) หรือ CO ทั้งประเภทของใบรับรองที่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Preferential Rules of Origin) และใบรับรองถิ่นกำเนิดทั่วไปที่ไม่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรอยู่ (Non - Preferential Rules of Origin) 3 องค์กร คือ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งสามารถออกใบรับรองที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า และหอการค้าไทย (Thai Chamber of Commerce)⁴ กับสภา

³ กิรติ รัชโน, “การแอบอ้างถิ่นกำเนิดสินค้าภัยคุกคามการค้าระหว่างประเทศ,” ประชาชาติธุรกิจ, (18 กันยายน 2551)

⁴ พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509 มาตรา 28 “หอการค้ามีหน้าที่ดังต่อไปนี้

อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (The Federation of Thai Industries)⁵ ซึ่งสามารถออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทั่วไปที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า โดยทั้ง 3 องค์กรนี้ต่างมีวิธีหรือเงื่อนไขในการออกใบรับรองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ 3 องค์กรต่างไม่มีกฎหมาย หรือเกณฑ์กลางในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า ไม่มีกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าแต่ละองค์กรต้องดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า กฎหมายที่มีอยู่ก็เป็นเพียงกฎหมายลำดับรอง กระจายตัวอยู่อย่างวุ่นวายและซับซ้อน ไม่ครอบคลุมและไม่เฉพาะเจาะจง⁶ ยากต่อการนำมาใช้และปฏิบัติตามอยู่ถูกต้อง เป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆมากมาย โดยเฉพาะการแอบอ้างหรือการสวมสิทธิถิ่นกำเนิดสินค้า รวมถึงสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยอาจไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีที่เป็นศูนย์ (Zero Base) จากใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่มีมาตรฐานและไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์สากล เป็นเหตุทำให้ผู้นำเข้าสินค้านั้นจะต้องชำระภาษีแก่ประเทศตนเองเพิ่มมากขึ้น นำมาซึ่งความไม่ไว้วางใจและความไม่เชื่อถือในทางการค้าต่อประเทศไทย และอาจส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกและเศรษฐกิจโดยรวมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้

นอกจากนั้นในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การพัฒนาของระบบอินเทอร์เน็ตมีความก้าวหน้าไปไกลอย่างมาก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการส่งออกที่ต้องการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า จึงเกิดแนวคิดให้ผู้ประกอบการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง โดยพัฒนาการขอออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทางออนไลน์ และให้ผู้ประกอบการสามารถ

(1) ส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงินและ เศรษฐกิจโดยทั่วไป เช่น รวบรวมสถิติ เผยแพร่ข่าวสารการค้า วิจัยเกี่ยวกับ การค้าและการเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การออกใบรับรองแหล่งกำเนิดของสินค้า การวางมาตรฐานแห่งคุณภาพของสินค้า การตรวจสอบมาตรฐานสินค้า จัดตั้งและดำเนินการสถานการศึกษาที่เกี่ยวกับการค้าและ เศรษฐกิจ พิพิธภัณฑสถานสินค้า การจัดงานแสดงสินค้า การเป็นอนุญาโตตุลาการ ชี้ขาดข้อพิพาททางการค้า”

⁵ พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530 มาตรา 6 “สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้...

(5) ตรวจสอบสินค้า ออกใบรับรองแหล่งกำเนิดหรือใบรับรองคุณภาพของสินค้า...”

⁶ มีเพียงประกาศกระทรวงหรือประกาศกรม แต่ละฉบับที่ออกมาเพื่อรับรองการออกเอกสารถิ่นกำเนิดตามความตกลงทางการค้าที่ประเทศไทยทำกับประเทศอื่นๆทั้งในนามของประเทศไทยเอง และในนามของภาคีสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเรื่องของหลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า หรือเรื่องอื่นๆนอกเหนือจากนั้นก็กระบบบ้าง ไม่กระบบบ้าง ให้ไปปฏิบัติตามที่แต่ละความตกลงระบุไว้เท่านั้น

ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้ด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า Self - Certification⁷ ในขณะที่มีความรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น แต่ขั้นตอนและความละเอียดในการพิจารณากลับน้อยลงไป ทำให้ยิ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ไม่สุจริต หรือผู้ประกอบการที่ต้องการนำสินค้าจากถิ่นอื่นมาสวมสิทธิถิ่นกำเนิดในประเทศไทยทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้นจึงอาจเกิดการฟ้องร้องคดีเป็นข้อพิพาทในเรื่องการผิดสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศได้และอาจส่งผลให้ไม่มีผู้สั่งซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการไทยได้ในระยะยาว เนื่องจากความไม่มั่นใจในตัวสินค้าว่ามีถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยจริงหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่มั่นใจเชื่อถือของคู่ค้าในทางการค้าระหว่างประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เนื่องจากความไม่ถูกต้องชัดเจนและปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าและการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย ที่ในทางปฏิบัติยังยึดโยงอยู่กับแนวทางการพิจารณาซึ่งเคยชินกันแต่เดิม โดยไม่มีกฎหมายกลางที่อ้างอิงถึงเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าที่นำมาใช้พิจารณา คงใช้แต่เอกสารประกอบที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง และไม่สามารถบ่งชี้ถึงถิ่นกำเนิดสินค้าที่แท้จริง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ทราบถึงหลักการ กฎเกณฑ์ และวิธีการในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้ในประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร องค์กรผู้มีอำนาจออกใบรับรองแต่ละองค์กรนั้นมีวิธีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในแต่ละองค์กรเหมือนกันหรือไม่ รวมถึงศึกษาหลักการ กฎเกณฑ์ และวิธีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ถูกต้องครบถ้วนตามมาตรฐานสากล รวมถึงวิธีการใหม่ๆที่เพิ่มขึ้นมาทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง เพื่อให้ทราบว่าสมควรที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยผ่านองค์กรผู้ออกที่มีอำนาจนั้นๆหรือไม่ และควรจะนำมาใช้อย่างไร โดยการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในทางกฎเกณฑ์ทั่วไป ทางกฎหมาย และทางปฏิบัติจริง

⁷ โครงการนำร่องการดำเนินการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองของอาเซียน (Self-Certification) เป็นผลที่เป็นรูปธรรมจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนที่เมืองดานัง ในเดือนสิงหาคม 2553 โดยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ส่งออกในอาเซียนให้ใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรมากขึ้น อันจะมีผลต่อเนื่องทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองขยายตัวเร็วขึ้น

1.3 สมมติฐานในการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าและการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้านี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎเกณฑ์กลางในการพิจารณาและออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้กับองค์กรในประเทศไทยอย่างเป็นทางการและเป็นรูปธรรมชัดเจน และมีสภาพบังคับโดยเดิมนั้นต่างยึดโยงเพียงหลักการของต่างประเทศ หรือหลักการในแต่ละความตกลงการค้าเสรี โดยขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรที่จะเลือกนำมาใช้ หากมีกฎหมายที่กำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจสอบ กำหนดเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรอง รวมถึงบทลงโทษทั้งต่อผู้ขอใบรับรอง และเจ้าหน้าที่ผู้ออกที่กระทำการทุจริต จะเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาการสวมสิทธิในสินค้า รวมทั้งการฟ้องร้องที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตเมื่อมีการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาการใช้การตีความปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่มีอยู่ รวมทั้งออกเป็นพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมายลำดับรองอื่นๆ หรือบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นใหม่ บนพื้นฐานของความเป็นไปได้และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการส่งออก องค์กรผู้มีอำนาจออก ผู้ซื้อหรือคู่ค้าต่างประเทศ และภาพลักษณ์การส่งออกสินค้าของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีขอบเขตการศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของถิ่นกำเนิดสินค้าว่ามีที่มาอย่างไร ทำไมจึงมีความสำคัญ ศึกษาถึงหลักการของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าโดยทั่วไป โดยพิจารณาทั้งหลักเกณฑ์การใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained) และหลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดโดยมีพิกัดอัตราศุลกากรระบบฮาร์โมนิไนซ์ (Harmonized System Code Number) หรือ H.S. Code หลักการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content) หลักเกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis) หลักเกณฑ์การผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation) หลักเกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules) หรือเกณฑ์อื่นๆ รวมทั้งหลักการถิ่นกำเนิดสินค้าของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) กฎถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) ศึกษาการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าตามหลักการความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน (Rules of Origin of Agreement on Common Effective Preferential Tariff - CEPT) และความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement - ATIGA) ศึกษาข้อมูลกฎถิ่นกำเนิดสินค้าในทุกความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ทั้งในนามของอาเซียนคือ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงหุ้นส่วน

เศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – เกาหลี ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น ความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – ซิลี ความตกลงการว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – เปรู ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย รวมทั้งศึกษาถึงข้อมูลขององค์กรผู้ออก วิธีการพิจารณา และขั้นตอนการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยทั้ง 3 องค์กร และกฎหมายทุกลำดับชั้นที่เกี่ยวข้อง พร้อมยกตัวอย่างและแนวทางการปฏิบัติในต่างประเทศเพื่อการเปรียบเทียบ รวมถึงกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นทั้งในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยกับหลักการมาตรฐานสากลตามเนื้อหาของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าต่างๆ และศึกษาวิเคราะห์ในทางเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) บทความทางกฎหมาย ตำบกฎหมาย เว็บไซต์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การเข้าร่วมงานเสวนาวิชาการ การเข้าร่วมสัมมนากับผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ขององค์กรต่างๆ การรับฟังการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ การติดตามข่าวสาร การสนทนาและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจริง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรต่างๆ แล้วสรุปโดยใช้ลักษณะการพรรณนาและอธิบายความเพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวคิดพื้นฐาน ตลอดจนวิธีการดำเนินการต่างๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการที่ถูกต้องของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า ตลอดจนวิธีการพิจารณาการได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้า รวมถึงวิธีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ถูกต้องและมีมาตรฐานตามหลักสากล เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลและแนวทางปฏิบัติให้กับองค์กรผู้ส่งออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทั้งหมดในประเทศไทย ที่สามารถนำไปศึกษาและปรับใช้กับวิธีการพิจารณาและวิธีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในองค์กรของตนให้ถูกต้องตามหลักสากล และเป็นข้อมูลเพื่อความรู้และเพื่อการตัดสินใจของ

ผู้ประกอบการส่งออกในการทำความเข้าใจ และเลือกใช้บริการในการขอลงใบบรรองถิ่นกำเนิดสินค้า เพื่อประโยชน์สูงสุดและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต นอกจากนี้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าในแต่ละความตกลงนั้นต่างก็อ้างอิงการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้ามาจากหลักการพื้นฐานในเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งมีหลักปฏิบัติที่เหมือนกันเกือบทั้งหมด และสามารถออกเป็นกฎหมายกลาง เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือองค์กรที่มีอำนาจออกใบบรรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้ยึดถือและปฏิบัติตาม บูรณาการกฎหมายทั้งหมดเพื่อความเข้าใจง่ายและการปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บทลงโทษที่ชัดเจนต่อผู้กระทำการทั้งผู้ที่ขอลงใบบรรอง และองค์กรหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่ทำหน้าที่ออกใบบรรองที่ไม่ปฏิบัติตามหรือทุจริต ทั้งนี้เพื่อการพัฒนา การส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี และสร้างความน่าเชื่อถือต่อภาคการส่งออกของประเทศไทยสืบไป

บทที่ 2

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าและกฎถิ่นกำเนิดสินค้า

2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้นประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ คือ ประเทศที่จะเจริญก้าวหน้าขึ้นจำเป็นต้องมีทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรประเภทสินค้า วัตถุดิบ วิทยาการ และเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งนี้ วัตถุดิบในแต่ละประเทศต่างมีไม่เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อประเทศขาดวัตถุดิบสำหรับใช้เป็นปัจจัยการผลิตจึงจำเป็นต้องซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้านั้น เพื่อการตอบสนองต่อประชากรของประเทศตนเองที่จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อประเทศมีการพัฒนามากขึ้น อาจเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของกันโดยตรง (Barter System)¹ หรือการแลกเปลี่ยนโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากร นอกจากนี้ยังมีเรื่องการเลียนแบบการบริโภค (Demonstration Effect)² คือ เมื่อประเทศพัฒนามากขึ้น ประชากรมีรายได้สูงขึ้น มีความสามารถในการเลือกสินค้าและบริการให้กับตนเองมากขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ส่งผลให้ต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูง และสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น รวมทั้งกรณีการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม เมื่อมีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ก็จะส่งผลให้มีการนำเข้าวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตต่างๆ มากขึ้น

¹ Barter System คือ ระบบการแลกเปลี่ยนเริ่มต้นขึ้นจากความต้องการสิ่งของ รวมถึงเครื่องใช้และปัจจัยต่าง ๆ ของมนุษย์ แต่ของมนุษย์ไม่สามารถผลิตเองได้ทั้งหมด หรือผลิตเองได้แต่มีมากเกินไปจนจำเป็น จึงนำของที่ตนมีอยู่ไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นที่มีความต้องการ แต่การแลกเปลี่ยนแบบนี้มีปัญหาและความไม่สะดวกหลายประการ คือ ปัญหาเรื่องความต้องการที่ไม่ตรงกัน ปัญหาเรื่องสิ่งของที่แลกเปลี่ยนกัน บางอย่างไม่สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยได้ ปัญหาเรื่องมาตรฐานในการวัดมูลค่าของที่ใช้แลกเปลี่ยน ปัญหาเรื่องการขนส่ง ปัญหาเกี่ยวกับการกักขังและการใช้คืน และปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษา

² Demonstration Effect คือ พฤติกรรมการเลียนแบบของมนุษย์ที่มีสาเหตุมาจากการสังเกตการกระทำของบุคคลอื่นและผลของการกระทำนั้น ส่วนมากจะใช้ในทางรัฐศาสตร์และสังคมวิทยาเพื่ออธิบายการพัฒนาของสถานที่หนึ่งที่มีผลไปเร่งให้เกิดการพัฒนาในอีกสถานที่หนึ่งในทิศทางเดียวกัน

ด้วย และจากสาเหตุทั้งหมดที่ระบุมารข้างต้นจึงทำให้เกิดกิจกรรมที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยน (Exchange) สินค้าและบริการระหว่างประเทศต่างๆ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนและวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ระหว่างประเทศ นำไปสู่สิ่งที่เรียกกันในปัจจุบันว่า “การค้าระหว่างประเทศ (International Trade)”³ และโดยปกติสินค้าและวัตถุดิบที่ต้องการใช้ ประเทศผู้ซื้อย่อมต้องการคุณภาพที่ดีที่สุด และมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการใช้มากที่สุด ทำให้เกิดการเลือกสรรสินค้าจาก แหล่งผลิต ซึ่งคุณสมบัติของสินค้าแต่ละแหล่งผลิตหรือแต่ละประเทศนั้นมีคุณภาพหรือคุณสมบัติที่ไม่ เหมือนกัน การระบุถึงแหล่งผลิตหรือถิ่นกำเนิดของวัตถุดิบหรือสินค้าจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญใน การค้าขายสินค้าในการค้าระหว่างประเทศ

ถิ่นกำเนิดสินค้าหรือประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดสินค้า (Country of Origin) คือประเทศที่ สินค้าได้กำเนิดขึ้น ทั้งการกำเนิดขึ้นโดยการเจริญเติบโต โดยการผลิต หรือการประกอบดัดแปลงก็ ตาม โดยในอดีตไม่ได้มีการควบคุมการระบุถิ่นกำเนิดอย่างชัดเจน ยึดเพียงว่าประเทศใดผลิตหรือ ส่งออกก็ให้เป็นสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศนั้นๆ ซึ่งในอดีตนั้นการระบุถิ่นกำเนิดสินค้าว่ามาจาก ประเทศใดไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญมาก นอกเหนือจากเรื่องของคุณภาพสินค้าในการเลือกซื้อสินค้า ของผู้ซื้อ จนกระทั่งในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจัยเรื่องถิ่นกำเนิดสินค้าที่ต่างกันเริ่มมีผลกระทบ ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้ซื้ออย่างมีนัยยะสำคัญ จากการที่ผู้ซื้อในประเทศที่ชนะสงคราม สงครามโลกครั้งที่ 2 มีแนวโน้มในการต่อต้านสินค้าที่ผลิตจากประเทศผู้แพ้สงคราม โดยไม่ยอมซื้อ ของจากประเทศศัตรู ต่อมาก็พัฒนาแนวความคิดกลายเป็นการพิจารณาจากคุณภาพของสินค้าและ ปัจจัยอื่นเข้ามาแทนที่⁴ เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นทางการค้าระหว่างประเทศ นำไปสู่การกีดกันทาง การค้าที่รุนแรงมากขึ้น แต่ละประเทศต่างปกป้องตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ทำให้เกิดปัญหาจากการ ออกกฎหมายปกป้องตนเองอย่างไม่มีข้อจำกัด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของประเทศชาติมากที่สุด ทั้งการขึ้นภาษีนำเข้า – ส่งออก การจำกัดสิทธิประโยชน์ของผู้ส่งออกและผู้นำเข้า บางสินค้าเกิดการ ผูกขาดในการผลิตเพื่อส่งออก เนื่องจากมาตรการกีดกันหรือมาตรการทางภาษี และอีกมากมาย ซึ่งทำ

³ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, “การทำการค้าระหว่างประเทศ ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558, www.smeservicecenter.net/public/uploads/p13799222266174623939.pdf

⁴ Yi Cai, Brenda Cude, Roger Swagler, Country-of-Origin Effects on Consumers' Willingness To Buy Foreign Products: An Experiment in Consumer Decision Making, Volume 50, Consumer Interests Annual, (2004)

ให้นานาอารยประเทศเล็งเห็นถึงปัญหาเหล่านี้ว่าอาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศในระยะยาว จึงได้เกิดการเจรจากันและนำไปสู่การเกิดขึ้นของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่เป็นรูปธรรมในที่สุด⁵

2.2 ที่มาของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า

จุดเริ่มต้นที่สำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้ามีที่มาจาก “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า” (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) ในปี ค.ศ.1947 ซึ่งเป็นหน่วยงานระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเจรจาหลายฝ่ายเกี่ยวกับภาษีศุลกากรและการค้าระหว่างประเทศให้แก่บรรดาประเทศสมาชิก ทั้งนี้ เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างมีระเบียบและหลักเกณฑ์ อันจะเป็นการขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป โดยความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้านี้ (ต่อไปจะเรียกว่า “ความตกลงทั่วไปว่าด้วย GATT”) มีที่มา เริ่มตั้งแต่ในทศวรรษ 1930 ประเทศต่างๆ ทั่วโลกประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง รัฐบาลหลายประเทศพยายามที่จะเรียกร้องให้มีการลดอุปสรรคทางการค้าประเภทต่างๆ ซึ่งรัฐบาลแต่ละประเทศใช้มาตรการคุ้มครองการค้าของตน ได้แก่ การใช้อัตราภาษีสูงเพื่อคุ้มครองการนำเข้า การใช้ข้อจำกัดทางโควตาในการนำเข้า การควบคุมปริมาณเงินตรา และมาตรการอื่นๆ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ข้อจำกัดหรือมาตรการคุ้มครองทั้งหลายมีความรุนแรงและเข้มงวดมากขึ้น และไม่มีท่าทีว่าจะมีการแก้ไขปัญหานี้ได้ ดังนั้น การก่อตั้งความตกลงทั่วไปว่าด้วย GATT ขึ้นมาจึงเป็นผลมาจากความพยายามต่างๆ ที่จะแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคดังกล่าวทางการค้าเหล่านั้น โดยความตกลงทั่วไปว่าด้วย GATT มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศภาคี ยกเว้นมาตรฐานการครองชีพ การจ้างงาน และการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิต โดยความตกลงทั่วไปว่าด้วย GATT ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการทางการค้าไว้⁶ ดังนี้

⁵ The World Customs Organization (WCO), “Rules of Origin - Handbook,” Accessed December 13, 2015, From http://www.wcoomd.org/en/topics/origin/overview/~/_media/D6C8E98EE67B472FA02B06BD2209DC99.ashx

⁶ วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ, สถาบันการค้าระหว่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), น.2-5.

(1) การค้าระหว่างประเทศพึงยึดหลัก “การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่รับอนุเคราะห์ยิ่ง” (Most - favored Nation Treatment: MFN) โดยประเทศภาคีความตกลงต้องให้สิทธิพิเศษทางการค้าและประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีความตกลงอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

(2) การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันของสินค้าเข้า พึงกระทำโดยมาตรการทางภาษีศุลกากรเท่านั้น ห้ามใช้การจำกัดการนำเข้า (Import Restriction)

(3) สินค้าที่ประเทศภาคีความตกลงลดภาษีแล้วจะไม่มีภาษีขึ้นภาษีอีกในภายหลัง

(4) กรณีมีข้อพิพาททางการค้า ให้คู่กรณีปรึกษาหารือ (Consultation) แทนการใช้มาตรการตอบโต้ (Retaliatory Measures)

(5) อนุญาตให้มีการควบคุมการนำเข้าได้ กรณีที่ประเทศภาคีความตกลงเกิดวิกฤตการณ์ต่อดุลการชำระเงิน

(6) ความตกลงทั่วไปฯ GATT สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคเพื่อนำไปสู่การค้าเสรี

การเริ่มต้นของการมีเครื่องหมายที่แสดงถึงถิ่นกำเนิดสินค้าเริ่มต้นจากข้อ 9⁷ ของความตกลงทั่วไปฯ GATT ซึ่งได้ให้แนวคิดกว้างๆของเครื่องหมายถิ่นกำเนิดสินค้าไว้ กล่าวโดยสรุปคือ ภาคี

⁷ Article IX Marks of Origin

1. Each contracting party shall accord to the products of the territories of other contracting parties treatment with regard to marking requirements no less favourable than the treatment accorded to like products of any third country.

2. The contracting parties recognize that, in adopting and enforcing laws and regulations relating to marks of origin, the difficulties and inconveniences which such measures may cause to the commerce and industry of exporting countries should be reduced to a minimum, due regard being had to the necessity of protecting consumers against fraudulent or misleading indications.

3. Whenever it is administratively practicable to do so, contracting parties should permit required marks of origin to be affixed at the time of importation.

4. The laws and regulations of contracting parties relating to the marking of imported products shall be such as to permit compliance without

คู่สัญญาแต่ละรายจะปฏิบัติต่อสินค้าของภาคีคู่สัญญาอื่น ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องเครื่องหมายไม่น้อยไปกว่าการปฏิบัติที่ให้แก่อสินค้าที่เหมือนกันของประเทศอื่น และภาคีคู่สัญญาต้องยอมรับว่า ในการออกหรือบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับเครื่องหมายแสดงถิ่นกำเนิด ควรจะลดความยุ่งยากและความไม่สะดวกของมาตรการต่างๆที่อาจเกิดขึ้นแก่การค้าและอุตสาหกรรมของประเทศผู้ส่งออกให้เหลือน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการฉ้อโกงหรือการชี้แนะที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด และเมื่อใดที่ก็สามารถบริหารจัดการได้ ภาคีคู่สัญญาควรอนุญาตให้มีการติดเครื่องหมายแสดงถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดไว้เมื่อมีการนำเข้า ส่วนเรื่องกฎหมายและข้อบังคับของภาคีคู่สัญญาเกี่ยวกับเครื่องหมายของสินค้านำเข้า จะต้องให้ปฏิบัติตามได้ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสินค้า หรือมีผลลดมูลค่าของสินค้านำเข้าอย่างหนัก หรือเป็นการเพิ่มทุนโดยไม่มีเหตุผลจำเป็น นอกจากนั้น โดยหลักทั่วไปแล้ว ภาคีคู่สัญญาจะไม่เรียกเก็บภาษีพิเศษ หรือมีบทลงโทษในกรณีที่ภาคีคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องเครื่องหมายถิ่นกำเนิดนี้ได้ก่อนนำเข้าสินค้า เว้นแต่ว่าการแก้ไขให้ถูกต้องจะล่าช้าอย่างไม่สมควร หรือ

seriously damaging the products, or materially reducing their value, or unreasonably increasing their cost.

5. As a general rule, no special duty or penalty should be imposed by any contracting party for failure to comply with marking requirements prior to importation unless corrective marking is unreasonably delayed or deceptive marks have been affixed or the required marking has been intentionally omitted.

6. The contracting parties shall co-operate with each other with a view to preventing the use of trade names in such manner as to misrepresent the true origin of a product, to the detriment of such distinctive regional or geographical names of products of the territory of a contracting party as are protected by its legislation. Each contracting party shall accord full and sympathetic consideration to such requests or representations as may be made by any other contracting party regarding the application of the undertaking set forth in the preceding sentence to names of products which have been communicated to it by the other contracting party.

ได้มีการตีตราเครื่องหมายลวงหรือไม่ได้ตีตราเครื่องหมายโดยตั้งใจ และสุดท้าย ภาคีสัญญาจะให้ความร่วมมือกับอีกฝ่ายเพื่อป้องกันการใช้ชื่อทางการค้าที่นำมาซึ่งความเข้าใจผิดถึงถิ่นกำเนิดสินค้าที่แท้จริงของสินค้านั้น หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อภูมิภาคหรือภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันของสินค้า ในอาณาเขตของภาคีสัญญาที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของตน ภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายจะให้การพิจารณาอย่างเต็มที่ และอย่างเห็นอกเห็นใจแก่คำร้องขอหรือการชี้แจงมายังตน โดยภาคีสัญญาอีกฝ่ายด้วย

หลังจากเกิดความตกลงทั่วไปฯ GATT แล้วก็ได้เกิดการพัฒนามาเป็น “องค์การการค้าโลก” (WTO) โดยก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2538 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการค้าเสรีระหว่างสมาชิก ดูแลให้สมาชิกดำเนินการตามข้อตกลงทางการค้าที่มีต่อกัน และเป็นองค์กรกลางในการตัดสินใจข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างสมาชิก ดูแลความตกลงและบันทึกความเข้าใจ ตลอดจนดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามพันธกรณี เป็นเวทีเพื่อการเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งในรูปของมาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร เป็นเวทีสำหรับการแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก⁸ และหากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (Panel) และองค์กรอุทธรณ์ (Appellate Body)⁹ ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ ติดตามสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศและให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามแนวทางการค้าเสรี ทั้งนี้ ในประเด็นของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าได้มีการระบุที่ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ มีหลักการระบุถึงการพิจารณาประสานเกี่ยวกับกฎระเบียบถิ่นกำเนิดสินค้า ให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันที่คล้ายคลึงกัน เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่า กฎระเบียบดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น กฎระเบียบดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร¹⁰

⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, “ลำดับขั้นการฟ้องร้องคดีใน WTO เป็นอย่างไร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, https://www.thaifita.com/trade/km/wto_qa41.pdf

⁹ World Trade Organization, “Dispute Settlement without recourse to Panels and the Appellate Body,” Accessed July 29, 2015, From https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c8s1p1_e.htm

¹⁰ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น.11-16.

องค์การการค้าโลก (WTO) เริ่มต้นจากการเจรจาในรอบที่ 8 ของความตกลงทั่วไป GATT ในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1986¹¹ ซึ่งมีการเจรจากันในหลายเรื่อง และเป็นที่มาของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (สินค้า) 1994¹² (ต่อไปจะใช้คำว่า “ความตกลงทั่วไป GATT 1994”) ซึ่งมีการระบุถึงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ก็ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ รวมถึงต้องแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศตนให้สอดคล้องด้วย ซึ่งองค์การการค้าโลก (WTO) ก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Committee on Rules of Origin: CRO) ขึ้น โดยให้มีการประชุมกันในทุกปีเพื่อให้เกิดโอกาสในการปรึกษาเรื่องต่างๆเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า โดยสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความตกลงจะมีโอกาสปรึกษากันเพื่อการปฏิบัติงานที่สำเร็จลุล่วง และคณะกรรมการกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้านี้ ยังสามารถขอความเห็นจากคณะกรรมการด้านเทคนิคกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าได้

คณะกรรมการด้านเทคนิคกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (The Technical Committee on Rules of Origin: TCRO) ซึ่งมาจากประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์กรศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO)¹³ เป็นผู้พิจารณาถึงกฎเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าในแต่ละชนิด ซึ่งต้องกระทำให้สอดคล้องกับระบบเลขพิกัดอัตราศุลกากรสินค้า หรือระบบฮาร์โมนไนซ์¹⁴ (Harmonized System) ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการค้าและหน่วยงานศุลกากรของประเทศต่างๆ เกิดความเป็นเอกภาพมากขึ้น และเมื่อทั้งสองคณะกรรมการประชุมและเกิดข้อตกลงใดๆเกี่ยวกับกฎถิ่นกำเนิดสินค้า ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ก็จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว อันเป็นพันธกรณีที่ผูกพันรวมถึงประเทศไทยด้วย¹⁵

¹¹ การเจรจาดังนี้รู้จักกันในชื่อการเจรจา “รอบอุรุกวัย (Uruguay Round)”

¹² World Trade Organization, “General Agreement on Tariffs and Trade 1994,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_04_e.htm

¹³ The World Customs Organization (WCO), *supra note 5*.

¹⁴ ดู “การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรของวัตถุดิบเป็นเลขพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classifications หรือ CTC)” บทที่ 3, หน้า 16.

¹⁵ World Trade Organization, “The WTO & World Customs Organization,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/wto_wco_e.htm

2.3 ความหมายของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า

กฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) คือกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศที่ใช้ตัดสินว่าสินค้าแต่ละประเภทมีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศใด ซึ่งสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดจะต้องมีใบรับรองกำเนิด (Certificate of Origin) หรือ C/O เมื่อการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศมีความรุนแรงขึ้น ทำให้รูปแบบการผลิตสินค้าเปลี่ยนแปลงจากการผลิตในประเทศเดียว เป็นการผลิตสินค้าที่ต้องผ่านการผลิตจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง สินค้าที่ได้มาจากการผลิตและถูกส่งออกไปจะต้องมี "สัญชาติ" ของสินค้าในประเทศนั้น ดังนั้นความยุ่งยากหรือปัญหาจึงเกิดขึ้นในการระบุว่าสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศใด เพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศภาคีหนึ่งประเทศใด เลือกกำหนดกฎเกณฑ์พิเศษมาเป็นข้อกีดกันการค้าสินค้าจากประเทศอื่น อีกทั้งในเขตการค้าเสรี (FTA) จะใช้การได้ถิ่นกำเนิดเป็นเงื่อนไขการได้สิทธิประโยชน์พิเศษเพื่อลดอากรขาเข้า (Preferential Tariff Benefit) ในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราปกติหรือร้อยละศูนย์ ทำให้สินค้าในประเทศภาคีเขตการค้าเสรี (FTA) มีภาระอากรขาเข้าน้อยกว่าสินค้าที่ผลิตจากประเทศนอกภาคี และยังช่วยป้องกันการสวมสิทธิ์ของสินค้าที่ผลิตจากประเทศนอกภาคีหรือประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกเขตการค้าเสรี (FTA) เพื่อมาแอบอ้างการได้ถิ่นกำเนิด ด้วยเหตุดังกล่าวถือว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าจึงเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2.4 ความสำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ถือเป็นกฎเกณฑ์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบการค้าระหว่างประเทศในการระบุสัญชาติของสินค้าที่ผลิตในประเทศนั้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศสมาชิกในการใช้ “การได้ถิ่นกำเนิด” มาพิจารณาร่วมกับกฎเกณฑ์หรือหลักปฏิบัติอื่นให้เป็นอย่างเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สิทธิประโยชน์พิเศษในการลดอากรขาเข้าสินค้านำเข้าหรือส่งออกระหว่างกัน ซึ่งกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดนี้ยังจะช่วยป้องกันไม่ให้ประเทศภาคีหนึ่งประเทศใด เลือกกำหนดกฎเกณฑ์พิเศษมาเป็นข้อกีดกันการค้าสินค้าจากประเทศอื่น โดยเฉพาะเจาะจงได้ นอกจากนี้ กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้ายังมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อระบบการค้าระหว่างประเทศอีกหลายประการ ดังนี้

2.4.1 การจัดเก็บอากรขาเข้าให้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่ได้หรือไม่ได้ถิ่นกำเนิด

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ในกรอบการค้าเสรีนี้ นอกจากจะช่วยให้การจัดทำข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศมีความถูกต้องมากขึ้นกว่าเดิมแล้ว ยังช่วยให้การเก็บอากรขาเข้าเป็นไปตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nations) หรือ MFN อีกด้วย สำหรับประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries) หรือ LDC ก็

สามารถนำมาใช้ลดหรือยกเว้นอากรเป็นการเฉพาะในกรอบการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) อาทิ ผลิตรักษาจากฝ้ายที่ผลิตตามเงื่อนไขการได้ถิ่นกำเนิดจากประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะได้รับการยกเว้นอากรเมื่อส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย แต่ถ้าไม่ได้ถิ่นกำเนิดก็จะถูกไทยจัดเก็บอากรที่อัตราร้อยละ 10 ตามหลัก MFN เป็นต้น หลักการนี้ยังเป็นที่ใช้แพร่หลายในกรณีที่ไทยเปิดการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) หรือ AFTA หรือการค้าเสรีทวีภาคี (FTA) ต่างๆอีกด้วย

2.4.2 การลงทุนเพิ่มหรือผลิตวัตถุดิบขึ้นในประเทศเพื่อให้สินค้าส่งออกได้ถิ่นกำเนิด

เนื่องจากกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า มีจุดยืนของการได้ถิ่นกำเนิดจากการใช้วัตถุดิบในประเทศมาผลิตเป็นสินค้าส่งออก กฎถิ่นกำเนิดสินค้านี้จึงสนับสนุนให้มีการใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรในประเทศเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ด้านอากรและการแข่งขันทางการค้าที่ประเทศเป้าหมาย หากประเทศต้นทางหรือผู้ผลิตสินค้าส่งออกนั้นไม่มีวัตถุดิบดังกล่าว ก็ควรที่จะลงทุนเพื่อผลิตวัตถุดิบขึ้นมาในประเทศ หรือหากเป็นเงื่อนไขถิ่นกำเนิดในเขตการค้าเสรีก็อาจจะเลือกนำเข้าวัตถุดิบนั้นจากประเทศภาคีด้วยกันก็ได้ เช่น ไทยลงทุนผลิตเองหรือนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศมาเลเซียมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งทั้งหมดเป็นประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน ไทยจึงได้ประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าจากการนำเข้าวัตถุดิบที่ได้ถิ่นกำเนิด เมื่อผลิตเป็นสินค้าก็ไม่มีภาระอากรขาเข้าที่ประเทศฟิลิปปินส์ สินค้านี้เมื่อจำหน่ายในประเทศไทยก็จะถูกกว่าสินค้าเดียวกันที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดหรือมาจากประเทศนอกภาคีเขตการค้าเสรีอาเซียน และเมื่อส่งสินค้าออกไปขายในประเทศฟิลิปปินส์ก็ไม่มีภาระอากรขาเข้าที่ประเทศนั้น ส่งผลให้สินค้าไทยมีราคาจำหน่ายถูกกว่าสินค้าอย่างเดียวกันที่นำเข้าจากประเทศนอกภาคีหรือสินค้าที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด เป็นต้น

2.4.3 การแสดงที่มาหรือถิ่นกำเนิดให้ถูกต้องและเป็นจริงตามกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้า

การแสดงถิ่นกำเนิดที่ถูกต้อง หมายถึง การแสดงชื่อประเทศหรือผู้ผลิตสินค้าที่แท้จริง ไม่ใช่ชื่อประเทศที่นำเข้าส่งออกเพื่อการค้า (Trader) หนึ่ง กฎฯ นี้ยังมีเกณฑ์เพื่อแสดงถิ่นกำเนิดหรือเจ้าของที่มาของการบริการ การลงทุน หรือทรัพย์สินทางปัญญาได้อีกด้วย กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดในลักษณะนี้จึงช่วยให้การค้าและการลงทุนต่างๆ มีความชัดเจนและโปร่งใสมากขึ้นในที่สุด อย่างไรก็ตามการใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้า สำหรับการบริการ การลงทุน ฯลฯ ยังไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากยังติดอยู่ที่ความหลากหลายในแง่ของการตั้งเงื่อนไขการพิจารณาเพื่อกำหนดเกณฑ์การเป็นเจ้าของถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตการค้าเสรีทวีภาคี FTA ที่มีอยู่มากมายและสร้างความสับสนจากการมี FTA ที่ซ้อนกัน เช่น ไทยกับญี่ปุ่น และไทยในอาเซียนกับญี่ปุ่น เป็นต้น

2.4.4 การปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นไปตามเงื่อนไขของการได้ถิ่นกำเนิด

สินค้าบางประเภทจำเป็นต้องมีเงื่อนไขหรือกฎของการได้ถิ่นกำเนิดเป็นการเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules: PSR) โดยปกติมักจะเป็นคุณลักษณะหรือต้องมีเทคโนโลยีเฉพาะทางเช่น การทำปฏิกิริยาทางเคมี (Chemical Reactions) เพื่อผลิตสารเคมีชนิดต่างๆ การพอกย้อมสีสิ่งทอ

ควบคู่กับการปั่นด้ายทอผ้า การผลิตเหล็กรีดร้อนและเหล็กรีดเย็นในประเทศเดียว การฟอกหนัง การเลือกใช้ชิ้นส่วนในการประกอบสินค้า (Assembly) ฯลฯ เงื่อนไขเฉพาะเหล่านี้มักจะถูกกำหนดให้เป็นข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อให้มีความมั่นใจว่าเป็นสินค้าที่ผ่านขั้นตอนการผลิตในประเทศสมาชิกนั้นจริง ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องมีความเข้าใจ อาจต้องลงทุนผลิตและใช้เทคโนโลยีตามเงื่อนไขข้างต้นด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแอบอ้างเอาสิทธิประโยชน์ไปใช้แข่งขันอย่างไม่เป็นธรรม (Free Rider) แต่ในทางกลับกัน เงื่อนไขเฉพาะนี้ก็อาจถูกใช้เพื่อการกีดกัน หรือปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศนั้นได้อย่างหนึ่งก็ได้ด้วย

2.4.5 การใช้ข้อมูลการได้ถิ่นกำเนิดประกอบการพิจารณาเลือกนำเข้าวัตถุดิบ

ปกติแล้วการมีวัตถุดิบหรือการผลิตสินค้าภายในแต่ละประเทศ จะมีมาก่อนที่จะมีการตกลงเปิดการค้าเสรีและกำหนดเงื่อนไขการได้ถิ่นกำเนิดเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์พิเศษด้านอากร เมื่อเงื่อนไขการได้ถิ่นกำเนิดไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการผลิตหรือการใช้วัตถุดิบ ผู้ประกอบการก็อาจเลือกลงทุนปรับปรุง หรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคาและคุณภาพตามความต้องการของผู้ซื้อ การนำเข้าวัตถุดิบจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกที่ถูกต้องเหมาะสมและจะมีส่วนช่วยอย่างมากในการได้สิทธิประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการใช้ถิ่นกำเนิดสะสมผสมผสานกับการใช้วัตถุดิบจากประเทศอื่น เช่น เกณฑ์มูลค่าเพิ่มร้อยละ 40 หมายถึงสัดส่วนมูลค่าเพิ่มจากการผลิตและการใช้วัตถุดิบในประเทศอย่างน้อยร้อยละ 40 และการให้นำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศได้อีกร้อยละ 60 หากต้องนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกภาคีด้วยกันก็จะสามารถนำมูลค่าส่วนนี้มาสะสมได้อีกด้วย

2.4.6 การใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้าป้องกันการทุ่มตลาดและการกีดกันทางการค้า

การใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นเครื่องมือช่วยพิสูจน์ความถูกต้องของประเทศหรือผู้ประกอบการผลิตสินค้ากับกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขอื่นที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้า เช่น มาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard Measure) หรือมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Measure) ซึ่งจะมีได้มากขึ้นตามจำนวนความตกลงเปิดการค้าเสรีที่มีมากขึ้นไปด้วย ในกรณีนี้ กฎฯ จะช่วยระบุประเทศที่ทุ่มตลาดได้อย่างถูกต้องทำให้สามารถขึ้นภาษีหรือค่าธรรมเนียมพิเศษเป็นการตอบโต้สินค้านั้นได้อย่างเหมาะสม

2.4.7 การใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้าป้องกันการสวมสิทธิ์และอื่นๆ

การใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นหลักฐานประกอบการเก็บอากรขาเข้าสินค้าภายใต้โควตาหรือเงื่อนไขเฉพาะที่กำหนดขึ้น โดยไม่ให้ประเทศอื่นแอบอ้างถิ่นกำเนิดของอีกประเทศหนึ่งมาใช้โควตานั้นและการใช้เพื่อระบุประเทศถิ่นกำเนิดหรือประเทศผู้ผลิตสินค้าที่แท้จริงเพื่อการจัดทำข้อมูลการค้าและสถิติการค้าระหว่างประเทศได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากขึ้น รวมถึงป้องกันมิให้มีการนำเข้า

สินค้าจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกมาแปรรูปหรือดัดแปลงเพียงเล็กน้อย (Minimum Operation) และ
 แอบอ้างการได้ถิ่นกำเนิดเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ลดอากรขาเข้าอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างกัน

2.5 ประเภทของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า

2.5.1 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non - Preferential Rules of Origin)

เป็นกฎที่ไม่ให้สิทธิพิเศษทางการค้าอย่างเฉพาะเจาะจง แต่อาจมีการให้สิทธิพิเศษในรูปแบบ
 ภาษีศุลกากรโดยทั่วไป ไม่จำกัดพื้นที่หรือภูมิภาค เพียงแต่ประเทศใดต้องการใช้สิทธิก็จะต้องเป็น
 สมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) กฎระเบียบต่างๆก็ไม่ค่อยเข้มงวดแต่อย่างใด เช่น ภายใต้ “กฎ
 ว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า” (Non-Preferential Rules of Origin)
 ในเรื่องของใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificated of Origin) หรือ C/O นั้น ขณะผ่านพิธีการ
 ศุลกากรจะมีหรือไม่มีก็ตาม ก็สามารถใช้สิทธิการลดภาษีขณะนำเข้าได้ เนื่องจากองค์การการค้าโลก
 (WTO) เน้นว่าใบ C/O เป็น “อุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี” (Non-Tariff Barrier:
 NTB)¹⁶ อย่างหนึ่ง โดยขณะนี้แนวทางการใช้สิทธิเพื่อการลดภาษีภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่
 ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้าที่มีใช้ในทางปฏิบัติได้แก่ การนำเข้าสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และ
 คอมพิวเตอร์ภายใต้ความตกลง WTO - ITA¹⁷ แต่ในประเทศไทยส่วนมากนั้นใบรับรองถิ่นกำเนิด
 สินค้าในรูปแบบนี้จะไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าใดๆ มีเพียงลักษณะยืนยันถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศ
 ไทยเท่านั้น แต่อาจมีบางกรณีที่เกิดลงกับคู่ค้าต่างชาติเป็นการเฉพาะ หรือคู่ค้าต่างชาตินั้นระบุเงื่อนไข

¹⁶ อุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี เป็นการแทรกแซงกลไกตลาดเพราะ
 เป็นการจำกัดทางเลือกของผู้บริโภค รวมทั้งยังนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ
 มักถูกใช้ควบคู่ไปกับมาตรการทางภาษีหรือมาตรการที่มีใช้ภายใต้กฎถิ่นกำเนิดอื่นๆ ทำให้สินค้าโดนกีดกัน
 ด้วยมาตรการหลายประเภท นอกจากนี้ การใช้มาตรการยังขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของประเทศผู้นำเข้าซึ่ง
 บางครั้งมีลักษณะตามอำเภอใจและเลือกปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดการเสี่ยงต่อผู้ผลิตต่างประเทศเพราะไม่
 อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ (Unpredictable) ยากต่อการดำเนินการและการวางแผนการ

¹⁷ ธนาคารกสิกรไทย, “กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) คืออะไร,”
 สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2555, จาก [http://www.ktradeclub.com/th/intertradecorner/
 tradeinfohub/aboutcustoms/Pages/กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า.aspx](http://www.ktradeclub.com/th/intertradecorner/tradeinfohub/aboutcustoms/Pages/กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า.aspx)

การนำเข้าไว้ว่าจำเป็นต้องใช้ หรือบางครั้งอาจมีการขอเพื่อเป็นการจำกัดสิทธิหรือกำหนดโควตาการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

2.5.2 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Preferential Rules of Origin)

หน่วยงานศุลกากรของประเทศที่นำเข้าสินค้า (ผู้ซื้อ) จะเป็นผู้พิจารณาให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศที่ส่งออก (ผู้ขาย) ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ต่างๆ หรือโครงการที่ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าแบบนี้จะมีวัตถุประสงค์หลักในการให้สิทธิประโยชน์พิเศษลดอากรขาเข้าโดยเฉพาะเช่น

2.5.2.1 การให้สิทธิประโยชน์ GSP (Generalized System of Preference)

เป็นการให้สิทธิประโยชน์แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การให้สิทธิประโยชน์ GSP ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ.2519 โดยกำหนดให้สินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาที่ประเทศเหล่านั้นส่งมาขายยังประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้า ซึ่งหลังจากนั้นก็มีการดำเนินนโยบายดังกล่าวเรื่อยมา เมื่อหมดโครงการ ก็เริ่มใหม่อีก และมีการต่อสัญญาโครงการไปเรื่อยๆ โดยในภายหลังมีการเพิ่มหลักการมากขึ้น ซึ่งเดิมนั้นเป็นการช่วยเหลืออย่างแท้จริง แต่ภายหลังเริ่มกลายเป็นการสร้างอำนาจต่อรองของประเทศสหรัฐอเมริกาเอง โดยกดดันให้ประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษ GSP นี้ทำตามเงื่อนไขต่างๆ ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการมากขึ้น¹⁸ โดยระบุคุณสมบัติของประเทศที่จะได้รับสิทธิว่า จะต้องมึระดับการพัฒนาประเทศซึ่งพิจารณาจาก GNP per capita ของ ธนาคารโลก (World Bank) ที่เหมาะสม และจะต้องมีการเปิดตลาดสินค้าและบริการอย่างสมเหตุสมผล เป็นประเทศที่มีระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ มีการคุ้มครองสิทธิแรงงานในระดับที่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ มีการกำหนดนโยบายลงทุนที่ชัดเจน และลดข้อจำกัดทางการค้าของประเทศที่ได้รับสิทธิ รวมทั้งให้การสนับสนุนประเทศสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านการก่อการร้ายด้วย¹⁹

¹⁸ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, ระบบ GSP ของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น, (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2540), น. 21-22.

¹⁹ Office of the United States Trade Representative, U.S. Generalized System of Preferences GUIDEBOOK, (Washington, D.C. Executive Office of the President, October 2015), p. 22.

2.5.2.2 การให้สิทธิประโยชน์ระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันภายใต้ GSTP (Global System of Trade Preferences)

เป็นการให้การลดหย่อนภาษีระหว่างประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจากประเทศที่กำลังพัฒนาด้วยกัน รวม 43 ประเทศ โดยมีสินค้าที่อยู่ในบัญชีรายการที่ประเทศสมาชิกตกลงให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากรเข้าแก่สินค้ารวม 915 รายการ (สินค้า 11 รายการ เป็นสินค้าที่ประเทศไทยให้สิทธิลดหย่อนภาษีแก่ประเทศสมาชิก 42 ประเทศ และสินค้า 904 รายการ เป็นสินค้าที่ประเทศสมาชิกข้อตกลง GSTP 42 ประเทศ ให้สิทธิลดหย่อนภาษีแก่ประเทศสมาชิก รวมทั้งประเทศไทย)²⁰ โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับกฎถิ่นกำเนิดสินค้าเช่นกัน²¹ หรือ

2.5.2.3 การให้สิทธิประโยชน์ AISP (ASEAN Integrated System of Preferences)

เป็นการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ให้แก่ประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เป็นส่วนหนึ่งในโครงการความร่วมมือ เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยส่วน

²⁰ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “ระบบสิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (GSTP),” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, <http://www.dft.go.th/บริการข้อมูล/สิทธิประโยชน์ทางการค้า/tabid/161/ctl/DetailUserContent/mid/683/contentID/284/Default.aspx>

²¹ โดยต้องเป็นสินค้าที่มีกำเนิดสินค้าหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศไทยหรือในประเทศกำลังพัฒนาที่ขอใช้ GSTP ทั้งหมด และหากผลิตโดยใช้วัตถุดิบนำเข้า จะต้องมีส่วนประกอบที่เป็นต้นทุนวัตถุดิบนำเข้าไม่เกินร้อยละ 50 ของต้นทุนสินค้า F.O.B. และอนุญาตให้ประเทศกำลังพัฒนาตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปที่ผลิตสินค้าร่วมกัน หากใช้วัตถุดิบนำเข้าจะต้องมีส่วนผสมที่เป็นต้นทุนการผลิตในประเทศที่ผลิตสินค้าร่วมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของราคาสินค้า F.O.B. และใช้เอกสารแบบ GSTP (Form GSTP) ส่งไปพร้อมกับสินค้าที่ส่งออกให้ลูกค้าใช้แสดงต่อศุลกากรในประเทศผู้นำเข้า และสินค้าจะต้องถูกส่งโดยตรงไปยังประเทศกำลังพัฒนาที่ให้สิทธิ GSTP ทั้งนี้สินค้าอาจแวะผ่านดินแดนของประเทศอื่นได้เพื่อขนถ่ายเปลี่ยนพาหนะที่ใช้บรรทุกสินค้า โดยสินค้าจะต้องไม่ถูกนำไปซื้อขายหรือบริโภคขณะแวะผ่าน และจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง หรือแปรสภาพสินค้ามากไปกว่าการยกขึ้นเพื่อขนถ่ายสินค้า หรือการรักษาสินค้าให้คงอยู่ในสภาพที่ดีเหมือนเดิม และสภาพดีในประเทศที่สาม

ใหญ่จะเป็นการยกเว้นภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่กำหนดเป็นการให้แบบฝ่ายเดียวโดยไม่มีการเจรจาต่อรอง²²

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาการได้ถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อสิทธิประโยชน์พิเศษ AISP ยังคงนิยมใช้หลักเกณฑ์ตามอย่างขององค์การการค้าโลก (WTO) แต่มีการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องตามความต้องการของแต่ละกลุ่มประเทศสมาชิกภายใต้หลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

- (1) กรอบนโยบายเปิดการค้าเสรีว่าด้วยการลดอากรทันทีหรือไม่
- (2) การกีดกัน มิให้เอื้อสิทธิประโยชน์แก่ประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก
- (3) การปกป้องตลาดของกลุ่มสินค้าที่ผลิตในประเทศมิให้มีการนำเข้ามากเกินไป
- (4) มีจุดยืนเงื่อนไขเฉพาะสินค้า หรือเป็นสินค้าอ่อนไหวเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือ

สังคมของประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น ถิ่นกำเนิดสินค้าจึงถูกใช้เป็นอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้มาตรการทางภาษี (Non - Tariff Barrier: NTB)²³ ได้เป็นอย่างดี จัดเป็นกลไกที่ต้องมีการเจรจาในรายละเอียดและใช้เวลานานพอสมควร เพื่อให้ได้เกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับสินค้าเป้าหมายทุกประเภทในการค้าระหว่างประเทศ ก่อนที่จะบรรลุเป็นข้อตกลงถาวรได้

²² ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, “AISP ย่อมาจาก...?”, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=692&filename=index

²³ Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA), “Non-Tariff Barriers to Trade,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, http://www.tradebarriers.org/ntb/non_tariff_barriers

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า

3.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า

3.1.1 หลักการใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained)

สินค้าส่งออกที่ผลิตหรือได้มาจากวัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained or Wholly Produced) หรือ WO จัดเป็นสินค้าส่งออกที่ผลิตจากวัตถุดิบต้นทางหรือจากแหล่งธรรมชาติในประเทศทั้งหมด โดยเกิดขึ้นเองจากธรรมชาติในประเทศนั้น เช่น ผลิตภัณฑ์แร่ธาตุที่สกัดจากพื้นดิน พื้นน้ำ หรือท้องทะเลของประเทศนั้น ผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเก็บเกี่ยวได้ในประเทศนั้น สัตว์ที่มีกำเนิดและเลี้ยงเติบโตในประเทศนั้นๆ อาทิ ไข่มุก เพชร พลอย น้ำมันดิบ สัตว์ในฟาร์ม เป็นต้น โดยรายละเอียดวัตถุดิบนั้นจะต้องหาได้จากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้¹

- (1) แร่ที่ขุดหรือสกัดได้จากดินหรือใต้ทะเลในประเทศ
- (2) พืชและส่วนของพืชที่ปลูกและเก็บเกี่ยวในประเทศ
- (3) สัตว์มีชีวิตที่เกิดและโตในประเทศนั้น ไม่ว่าจะเลี้ยง ล่า หรือจับได้
- (4) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์มีชีวิต
- (5) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการล่าหรือการประมง
- (6) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากประมงทะเลและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากทะเลโดยเรือของตน
- (7) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นบนเรือโดยเฉพาะจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากอ้างถึงในข้อ (6)
- (8) สินค้าที่ใช้แล้วซึ่งเก็บรวบรวมได้ภายในประเทศ โดยที่สินค้านี้ดังกล่าวเหมาะสมสำหรับการนำกลับคืนมาใช้เป็นวัตถุดิบเท่านั้น

(9) เศษหรือของเหลือที่ใช้ไม่ได้อันมาจากการผลิตสินค้าโดยตรง เช่น เศษของเหลืออุตสาหกรรม ขยะหรือของเหลือจากการบริโภค (ในกรณีนี้ การนำเข้าส่งออกเศษของเหลือจึงต้องระบุชื่อประเทศเจ้าของตัวจริงภายใต้เงื่อนไข)

¹ Stefano Inama, *Rules of Origin in International Trade*, (New York : Cambridge University Press, 2009), p.179.

(10) สินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบตามที่ระบุในข้อ (1) ถึงข้อ (9) ข้างต้นโดยไม่มีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศผสม เจือปน หรือเป็นส่วนประกอบเพิ่มเติมอีก²

3.1.2 หลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation)

สินค้าส่งออกที่ขั้นตอนการผลิตมีผลแปรสภาพวัตถุดิบอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation: ST) เป็นสินค้าส่งออก เงื่อนไขการผลิตนี้เป็นการพิจารณาเกณฑ์การแปรสภาพสาระสำคัญของวัตถุดิบเป็นสินค้าส่งออกที่มากพอต่อการได้ถิ่นกำเนิดในประเทศนั้น ทั้งนี้วัตถุดิบที่ใช้อาจนำเข้ามาทั้งหมดก็ได้ คือ

3.1.2.1 การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรของวัตถุดิบเป็นเลขพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classifications หรือ CTC)

การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรของวัตถุดิบเป็นเลขพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้า คือ การพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเลขพิกัดอัตราศุลกากรในระบบฮาร์โมนี (Harmonized System) ของวัตถุดิบนำเข้า กับเลขพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้าส่งออก (ดูเลขพิกัดอัตราศุลกากรที่เปลี่ยนไป) เป็นเกณฑ์ที่ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศที่ทำการเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกิดจากกระบวนการผลิต แปรรูป หรืออื่นใด ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนสภาพของวัตถุดิบกลายเป็นสินค้าชนิดอื่น ที่มีเลขพิกัดอัตราศุลกากรต่างออกไปจากเลขพิกัดฯของวัตถุดิบเดิม

พิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonized System) คือ ระบบการจำแนกประเภทสินค้าที่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงโดยองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) ซึ่งระบุชื่อและคุณลักษณะสินค้า (Goods Identity) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกิจการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้การปฏิบัติพิธีการศุลกากร การจัดเก็บอากรขาเข้า และขั้นตอนทางการค้าดำเนินไปอย่างสอดคล้องกัน สะดวกแก่การตีความและการประสานงานระหว่างประเทศ³ มีการจัดแบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น 21 หมวด 96 ตอน โดยประกอบด้วยรหัสตัวเลขเริ่มต้นที่ระดับตอนคือ 2 หลัก และจะถูกแบ่งแยกเป็นรหัสระดับประเภทคือ 4 หลัก และประเภทย่อยคือ 6 หลัก ซึ่งวิธีการจำแนกประเภทเลขพิกัดอัตราศุลกากรตามพิกัด

² ตัวอย่าง เช่น แผ่นเหล็กหรือแกนเหล็กที่ผลิตจากรถเหล็ก, ผ้าฝ้ายที่ทอจากผ้าฝ้ายดิบ, ตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าของรถ, โลหะจากเศษโลหะ ฯลฯ

³ องค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) ได้กำหนดให้มีการแก้ไขพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีทุก ๆ 5-6 ปี เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบการค้า และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ศุลกากรระบบฮาร์โมนี จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตีความ เลขพิกัดอัตราศุลกากร (The General Rules for the Interpretation: GIRs) กล่าวคือ

Change of Chapter หรือ CC เป็นการเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรในระดับ 2 หลัก (ตอน) ตัวอย่างเช่น วัตถุดิบคือ มะเขือเทศสด หรือแช่เย็น เลขพิกัดฯ 0702.00 เมื่อเปลี่ยนเลขพิกัดฯ จะได้สินค้าส่งออก คือ ซอสมะเขือเทศ ซึ่งมีเลขพิกัดฯ ที่ 2103.20 (เปลี่ยนที่เลขพิกัดตัวที่ 1 และ 2)

Change of Tariff Heading หรือ CTH เป็นการเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรในระดับ 4 หลัก (ประเภท) ตัวอย่างเช่น วัตถุดิบคือ ท่อนไม้ เลขพิกัดฯ 4403.00 เมื่อเปลี่ยนเลขพิกัดฯ จะได้สินค้าส่งออก คือ แผ่นขึ้นไม้อัด (Particle Board) ซึ่งมีเลขพิกัดฯ ที่ 4410.11 (เปลี่ยนที่เลขพิกัดตัวที่ 3 และ 4)

Change of Tariff Sub-Heading หรือ CTSH เป็นการเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรในระดับ 6 หลัก (ประเภทย่อย) ตัวอย่างเช่น วัตถุดิบคือ ชิ้นส่วนของเครื่องปรับอากาศ เลขพิกัดฯ 8415.90 เมื่อเปลี่ยนเลขพิกัดฯ จะได้สินค้าส่งออกคือ เครื่องปรับอากาศ ซึ่งมีเลขพิกัดฯ 8415.10 (เปลี่ยนที่เลขพิกัดตัวที่ 5 และ 6)

Change of Tariff Split Sub-Heading หรือ CTSHS เป็นการเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรในระดับ 6 หลัก (ประเภทย่อยเดียวกัน) ตัวอย่างเช่น วัตถุดิบคือ เครื่องอุปกรณ์สำหรับการรับส่งข้อมูล เลขพิกัดฯ 8517.62 (a) เมื่อเปลี่ยนเลขพิกัดฯ จะได้สินค้าส่งออกคือ เครื่องจักรสำหรับการรับส่งข้อมูล เลขพิกัดฯ 8517.62 (b)

3.1.2.2 หลักเกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis)

สินค้าที่ไม่ผ่านการเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรจะถือว่าได้ถิ่นกำเนิด ถ้ามูลค่าของวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดที่ใช้ในการผลิตสินค้าซึ่งไม่ผ่านการเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรที่กำหนด คิดเป็นสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่า F.O.B. ของสินค้า และสินค้านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดอื่น ๆ ที่กำหนด หรือคือการยกเว้นจำนวนหรือปริมาณวัตถุดิบที่เป็นข้อห้ามหรือข้อจำกัดการได้ถิ่นกำเนิด โดยยอมให้มีได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ X ของราคา น้ำหนัก หรือปริมาตรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะมีระบุจำนวน X ไว้ที่ตอน (Chapter) ของกลุ่มหรือเป็นรายการสินค้านั้นๆ

3.1.3 กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content)

กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ เป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละตามราคา น้ำหนัก หรือมาตรวัดอื่นๆตามที่ได้ตกลงกัน โดยกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้า หรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นๆเป็นถิ่นกำเนิด หรือที่

เรียกในกฎถิ่นกำเนิดสินค้าต่างๆว่า“หลัก Regional Value Content (RVC)⁴” ซึ่งผู้ส่งออกมีหน้าที่ต้องคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบที่นำมาผลิตสินค้าของตนเอง ส่วนมากจะให้มียัตราส่วนของวัตถุดิบภายในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ยกตัวอย่างเช่น ใน ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) กำหนดว่า สินค้าจะมีถิ่นกำเนิดจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ถ้ามีส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตมาจากประเทศภาคีสมาชิกอาเซียนอย่างน้อยร้อยละ 40 และกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายเกิดขึ้นภายในประเทศที่ส่งออก หรืออีกหนึ่งตัวอย่างคือ สินค้าผลิตภัณฑ์ยางของประเทศไทย ที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย (TAFTA) จะต้องผ่านกฎการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก (CTSH)⁵ และจะต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศ⁶ เป็นสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละ 40 ของน้ำหนักยางทั้งหมด เป็นต้น⁷

สูตรการคำนวณสัดส่วนต้นทุนการผลิตภายในประเทศภาคี (RVC) คือ สัดส่วนของวัตถุดิบภายในประเทศ จะต้องเท่ากับราคาสินค้า F.O.B. ซึ่งก็คือ ราคาที่รวมค่าใช้จ่ายทุกชนิดจนสินค้าพร้อมที่จะส่งออกจากต้นทาง เช่น ท่าเรือหรือท่าอากาศยาน (แต่ไม่รวมค่าระวางและค่าประกันสินค้า) ลบกับ มูลค่าวัตถุดิบที่นำเข้าจากประเทศนอกภาคี เพื่อนำมาผลิตภายในประเทศ (Value of Non-originating Material) หรือ VNM โดยใช้ราคา C.I.F. (ซึ่งเป็นราคาสินค้าส่งออก F.O.B. รวมค่าระวางและค่าประกันสินค้าแล้ว) นำมาคูณด้วยร้อยละ 100 แล้วหารด้วยราคา F.O.B.

$$RVC (\%) = \frac{\text{ราคาสินค้า F.O.B.} - \text{VNM}}{\text{ราคาสินค้า F.O.B.}} \times 100$$

3.1.4 กฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation / Process)

ประเทศที่นำเข้าสินค้าเพื่อส่งออกต่อไป โดยก่อนส่งออกอาจมีการปรับสภาพสำหรับการขนส่งอย่างง่าย ๆ เช่น บรรจุหีบห่อใหม่ ทำความสะอาด จำแนกเกรดสินค้า แบ่งประเภท หรือติด

⁴ ในบางความตกลงการค้าเสรี มีการใช้คำว่า Qualifying Value Content (QVC) แทน ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน

⁵ มีการกำหนดให้นำเกณฑ์การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรมาใช้ร่วมด้วย

⁶ ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย (TAFTA) อนุญาตให้นำวัตถุดิบที่นำเข้าจากออสเตรเลียมาคำนวณเป็นวัตถุดิบในประเทศไทยได้

⁷ ทั้งนี้ ตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) กฎสัดส่วนในการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ถือเป็นส่วนหนึ่งกฎการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (ST) ในหัวข้อที่ 2 ข้างต้น

ฉลาก จะไม่ถือว่าประเทศที่ทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นถิ่นกำเนิดของสินค้า กฎเกณฑ์นี้เป็นเกณฑ์ในแง่มุมมองของการไม่ได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศผู้ส่งออก ซึ่งมีการระบุไว้ในเกือบทุกความตกลงที่มีการใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้า

3.1.5 เกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules หรือ PSR)

เกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้า พิจารณาจากกรรมวิธีเฉพาะหรือมีเทคโนโลยีการผลิตจากวัตถุดิบจนได้สินค้าส่งออกทำให้ได้สินค้าที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันไป จัดเป็นเกณฑ์ที่ได้ถิ่นกำเนิดซึ่งอาจจะมีหรือไม่มี การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากรก็ได้ เช่น การใช้ปฏิกิริยาทางเคมี (Chemical Reaction) การทำให้บริสุทธิ์ (Purification) และการผสมตามสูตรการผลิตสินค้าต่างๆ (Mixing and Blending) หรือเกณฑ์พิจารณาเฉพาะสำหรับสิ่งทอ (Textile Rule) ดังนั้น ในการเจรจาเรื่องถิ่นกำเนิดจากความตกลงการค้าเสรีต่างๆ มักจะตกลงให้ใช้เกณฑ์แบบนี้เพื่อการผลิตเฉพาะสินค้า ซึ่งจะมีคำอธิบายหรือนิยามไว้เพื่อให้เข้าใจเป็นอย่างดี

3.1.6 เกณฑ์ผสมผสานหรือเกณฑ์ควบจากเกณฑ์ข้างต้น

เกณฑ์ผสมผสานหรือเกณฑ์ควบจากเกณฑ์ข้างต้น เป็นเกณฑ์ที่กำหนดจากการตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ให้เป็นเกณฑ์ที่ได้ถิ่นกำเนิดและสามารถเลือกกลุ่มสินค้าที่จะใช้เกณฑ์นี้บางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ โดยจะถือว่ามีการแปรรูปวัตถุดิบและสาระสำคัญของสินค้าที่อยู่ในความสนใจ และสรุปให้ใช้เกณฑ์ผสมผสาน ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ โดยมีเกณฑ์การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราศุลกากร ควบคู่ไปกับเกณฑ์คำนวณสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ หรือเกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้าควบกับเกณฑ์คำนวณสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ เป็นต้น

3.1.7 หลักการตามความตกลงเขตการค้าเสรี

ในความตกลงเขตการค้าเสรี สินค้านำเข้าหรือส่งออกทุกชนิดจะอยู่ภายใต้กฎถิ่นกำเนิดสินค้า โดยต้องมีการแสดงถิ่นกำเนิดหรือที่มาของสินค้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานร่วมกับกฎเกณฑ์อื่นในเวทีการค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน โดยถือว่า “สินค้าที่มีถิ่นกำเนิด ณ ที่ใด ให้ถือเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศนั้น” โดยสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิด (Origin Conferred Goods) จะมีหลักฐานแสดงหรือหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin: C/O) ที่แสดงชื่อประเทศนั้นเป็นสำคัญ ดังนั้น การได้ถิ่นกำเนิดสินค้า จึงเป็นเงื่อนไขหรือเกณฑ์ขั้นตอนการผลิตที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งและมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการผลิตจริง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้มีการแอบอ้างเอาสินค้าที่ผลิตจากประเทศอื่นมาสวมแทนสิทธิ ว่าเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศสมาชิกตัวเอง ทั้งนี้ สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดตามเกณฑ์นี้จะได้สิทธิประโยชน์พิเศษ ได้แก่ การลดอากรขาเข้า ซึ่งจะทำได้เปรียบเหนือประเทศคู่ค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกได้ ซึ่งกฎถิ่นกำเนิดสินค้าจะมีความแตกต่างกันไป

ตามแต่ละความตกลง ซึ่งก็มาจากการนำเกณฑ์ต่างๆตามข้างต้นมาใช้ โดยใช้แยกเดี่ยว หรือใช้ผสมควบเกณฑ์กัน แล้วแต่การเจรจาตกลง

3.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณากำเนตสินค้าขององค์การการค้าโลก

กฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เกิดจากความพยายามแก้ไข ปัญหาที่ประเทศสมาชิกต่างสร้างกฎถิ่นกำเนิดสินค้าขึ้นเอง เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมหรือกีดกันทางการค้าทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ประเทศสมาชิก องค์การการค้าโลก (WTO) ได้ให้ความตกลงเรื่องกฎถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นประเด็นสำคัญเรื่องหนึ่งของการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย (Uruguay Round พ.ศ. 2529-33 มี 125 ประเทศ) ซึ่งได้ตกลง แปรกฎถิ่นกำเนิดสินค้าออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 กฎถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก (WTO)

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือความตกลงทั่วไปฯ GATT ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Committee on Rules of Origin) หรือ CRO และคณะกรรมการเทคนิคกฎถิ่นกำเนิด (Technical Committee on Rules of Origin) หรือ TCRO ภายใต้คณะมนตรีความร่วมมือทางศุลกากร (Customs Cooperation Council) หรือ CCC รวม 2 คณะ มาทำหน้าที่พิจารณาวางหลักเกณฑ์การ ได้ถิ่นกำเนิดโดยให้คณะกรรมการ CRO พิจารณาขั้นตอนวิธีการนำกฎนี้ให้ประเทศสมาชิกไปปฏิบัติ ตามความตกลงทั่วไปฯ GATT โดยมีวัตถุประสงค์ 6 ข้อ ได้แก่

- (1) ให้กฎถิ่นกำเนิดสินค้ามีความชัดเจน โปร่งใส ไม่คลุมเครือ สามารถตีความที่มาของสินค้าว่ามีถิ่นกำเนิดจากประเทศใดได้อย่างถูกต้อง
- (2) ช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า ไม่เป็นเครื่องมือกีดกัน ไม่มีข้อจำกัด บิดเบือน หรือก่อให้เกิดความสับสนทางการค้า
- (3) ให้ประเทศสมาชิกใช้กฎนี้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ
- (4) ไม่ให้มีการใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้าในรูปแบบอื่น หรือมีเงื่อนไขที่เข้มงวด เกรงครัดเกินควร หรือเงื่อนไขบังคับอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต อีกทั้งไม่จำกัดสิทธิทางการค้าของประเทศสมาชิก⁸

⁸ ในขณะที่เขียนวิทยานิพนธ์นี้ องค์การการค้าโลก (WTO) ยังมิได้มีการบังคับใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้า ทุกประเทศสมาชิกจึงยังสามารถร่างกฎดังกล่าวขึ้นมาได้เอง ในส่วนนี้เสมือนเป็นการให้

(5) เพื่อให้ทุกประเทศสมาชิกมีเกณฑ์พิจารณาที่เป็นมาตรฐานอย่างเดียวกัน สำหรับการตัดสินกำเนิดสินค้าบนพื้นฐานขั้นตอนการผลิตแปรรูปวัตถุดิบในประเทศนั้น

(6) เพื่อช่วยให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เมื่อนักกฎหมายใช้ประกอบการพิจารณาหาผู้ผลิตหรือเจ้าของสินค้าที่แท้จริงเป็นข้อยุติและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

3.2.2 เกณฑ์ในการพิจารณาการตัดสินกำเนิดขององค์การการค้าโลก (WTO)

สำหรับการดำเนินการร่างกฎถิ่นกำเนิดสินค้า คณะกรรมการ CRO และ TCRO ได้กำหนดหลักเกณฑ์การตัดสินกำเนิดโดยมีพิกัดอัตราศุลกากร (Harmonized System Code Number เรียกว่า H.S. Code) เป็นรหัสประจำตัวสินค้าทุกชนิดมาเป็นเกณฑ์พิจารณาเงื่อนไขการผลิตสินค้าว่า

(1) ผลิตจากประเทศเดียวตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือไม่

(2) ในกรณีที่ผลิตจากประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศขึ้นไปต้องพิจารณาว่าสินค้านั้นได้มีการแปรรูปไปจากสภาพเดิมมากน้อยอย่างไร

(3) การผลิตหรือแปรรูปจนตัดสินกำเนิดมีผลทำให้เลขพิกัดฯ ของวัตถุดิบเปลี่ยนไปเป็นเลขพิกัดภาษีศุลกากรของสินค้าส่งออก (เปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร) ในระดับใด หากไม่สามารถพิจารณาหาข้อสรุปได้ ก็ให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์อื่นๆ เช่น การใช้อัตราส่วนเปอร์เซ็นต์ของวัตถุดิบหลักหรือขั้นตอนการผลิตที่ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยมี 2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งเป็น 2 หลักการในหลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าที่กล่าวไว้ในส่วนแรก คือ หลักการใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained) และหลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) แต่ในหลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอนั้น องค์การการค้าโลก (WTO) ได้อธิบายความให้รวมไปถึงหลักการกฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content: LC) ด้วย

3.2.3 กฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดต่างๆ ที่ใช้ร่วมกับถิ่นกำเนิดสินค้า

ภายใต้กรอบการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก (WTO) ประเทศสมาชิกสามารถใช้เกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นเกณฑ์พิจารณาประกอบกับกฎเกณฑ์หลักปฏิบัติ หรือข้อกำหนดอื่นได้ดังต่อไปนี้

แนวทางเพื่อการร่าง และเป็นการป้องกันมิให้มีการตั้งเงื่อนไขที่เข้มงวดในรายละเอียดปลีกย่อยของกฎถิ่นกำเนิดสินค้ามากเกินไป

3.2.3.1 หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favored - Nation Treatment หรือ MFN)

หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง หมายถึง การให้สิทธิประโยชน์ใดกับประเทศสมาชิกหนึ่ง โดยต้องให้สิทธิประโยชน์อย่างเดียวกันนี้กับประเทศสมาชิกด้วยกันภายใต้เงื่อนไขและคุณสมบัติเดียวกัน หลัก MFN ถือว่าเป็นหลักสำคัญในแกตต์ ซึ่งได้บัญญัติหลัก MFN ในข้อ 1 ของแกตต์ ดังนี้

“ในส่วนของที่เกี่ยวกับอากรศุลกากรและค่าภาระชนิดต่าง ๆ ที่เรียกเก็บหรือที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าหรือส่งออก หรือเรียกเก็บจากการโอนเงินระหว่างประเทศที่ชำระสำหรับการนำเข้าหรือส่งออกและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียกเก็บภาษีอากรและภาระเช่นว่านั้น และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์และพิธีการทั้งปวงเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออก และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทั้งปวงที่อ้างถึงในวรรค 2 และ 4 ของข้อ III ผลประโยชน์การอนุเคราะห์ เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันใดที่ภาคีสัญญาใดให้แก่ผลิตภัณฑ์ใดซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศอื่นใดหรือมีจุดมุ่งหมายปลายทางไปยังประเทศอื่นใดจะต้องให้โดยทันทีและปราศจากเงื่อนไขแก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในภาคีสัญญาอื่นทั้งปวงหรือมีจุดมุ่งหมายปลายทางไปยังอาณาเขตของภาคีสัญญาอื่นทั้งปวง”

ทั้งนี้ หากพิจารณาคู่กับหลักถิ่นกำเนิดสินค้า คือ เป็นการใช้เพื่อยกเว้นหลักถิ่นกำเนิดสินค้าแก่ภาคีสมาชิกอื่น ๆ สำหรับสินค้าที่ได้ถูกตกลงตามหลัก MFN ไปแล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งออกและนำเข้ามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนจะให้สิทธิ MFN แก่ชาติใด

3.2.3.2 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (Anti - Dumping and Countervailing Duties)

มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน หมายถึง กระบวนการแก้ไขหรือตอบโต้ด้วยการขึ้นอากรขาเข้าอันเนื่องมาจากการลดราคาสินค้าโดยประเทศผู้ส่งออก เพื่อทุ่มตลาดในประเทศผู้นำเข้าเพียงเพื่อแย่งตลาดการค้าอย่างไม่เป็นธรรมจนทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการในประเทศผู้นำเข้า ทั้งนี้ จำนวนอากรที่ได้จากการตอบโต้จะต้องไม่มากไปกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น ถิ่นกำเนิดจะถูกใช้เป็นเกณฑ์ที่ระบุชื่อประเทศที่ลดราคาทุ่มตลาดเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้องได้

3.2.3.3 มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard Measure)

มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น หมายถึง มาตรการปกป้องตลาดในประเทศด้วยการขึ้นอากรขาเข้าชั่วคราวหรือหยุดยั้งการนำเข้าสินค้าในจำนวนที่มากผิดปกติจนอาจเกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้านั้นในประเทศได้ การใช้ถิ่นกำเนิดจะช่วยให้ทราบชื่อ

ประเทศที่มาของการส่งสินค้าเข้ามามากผิดปกติได้ ส่วนมากจะใช้มาตรการนี้กับสินค้าเกษตร เนื่องจากมีราคาขึ้นลงค่อนข้างกว้างและไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน

3.2.3.4 เงื่อนไขการแสดงถิ่นกำเนิดของประเทศผู้ผลิตสินค้า (Origin Marking Requirement)

เงื่อนไขการใช้ชื่อหรือเครื่องหมายที่แสดงถึงประเทศผู้ผลิตสินค้าที่ได้ “ถิ่นกำเนิด” เงื่อนไขนี้จะเป็นสิทธิของประเทศผู้ผลิตสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิด ซึ่งไม่ใช่การปลอมแปลงถิ่นกำเนิดของประเทศอื่นที่มีชื่อเสียงหรือผู้เป็นเจ้าของสินค้าตัวจริง และเอามาแอบแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม

3.2.3.5 การจำกัดปริมาณหรือโควตาสินค้า (Discriminatory Quantitative Restriction or Tariff Quotas)

การจำกัดปริมาณหรือโควตาสินค้า หมายถึง การกำหนดปริมาณนำเข้าสินค้าที่เข้าชายควบคุมหรือมีมาตรการป้องกัน (ในข้อ 3 ข้างต้น) เป็นระยะเวลาไม่ยาวนานเกินกว่า 3 ปี หรือกำหนดเพดานปริมาณสินค้านำเข้าที่ได้ถิ่นกำเนิดของประเทศนั้นๆ เพื่อสิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้าต่างๆ เช่น FTA เป็นต้น

3.2.3.6 ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Government Procurement)

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หมายถึง การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของประเทศสมาชิก ซึ่งสามารถใช้กฎถิ่นกำเนิดสินค้านี้เป็นเงื่อนไขการผลิต ส่งมอบสินค้า ควบคุมกับคุณภาพและราคาก็ได้ เพื่อมิให้มีผู้นำสินค้าของประเทศอื่นมาทดแทน หรือเป็นการแสดงจุดยืนในการบังคับให้ผู้ขายต้องเป็นผู้ผลิตหรือเสาะหาสินค้าที่ต้องการมาให้ตรงตามเงื่อนไขของการจัดซื้อนั้นๆ

3.2.3.7 สถิติทางการค้า (Trade Statistics)

สถิติทางการค้า หมายถึง การรวบรวมหรือใช้ข้อมูลนำเข้าส่งออก ที่จัดแบ่งแยกกลุ่มตามประเทศที่ผลิตสินค้าด้วยถิ่นกำเนิด และทำเป็นสถิตินำเข้าส่งออกเรียงตามระบบเลขพิกัดอัตราศุลกากรได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือเพราะจัดเป็นระบบอย่างเดียวกัน

3.3 หลักเกณฑ์ในการพิจารณากำเนตสินค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.3.1 กฎกั้นกำเนตสินค้าภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน (Rules of Origin of Agreement on Common Effective Preferential Tariff หรือ CEPT) และความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement หรือ ATIGA)

ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน (Agreement on Common Effective Preferential Tariff - CEPT) นั้นเป็นการให้สิทธิพิเศษโดยสมัครใจและแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้า ซึ่งสิทธิพิเศษส่วนใหญ่เป็นการลดภาษีศุลกากรขาเข้าและการผูกพันอัตราอากรขาเข้า ณ อัตราที่เรียกเก็บอยู่ โดยต่อมาได้มีการพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นทางการค้าทุกเรื่องและทัดเทียมกับความตกลงที่อาเซียนทำกับคู่ค้าอื่นๆ จนกลายเป็นความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement) หรือ ATIGA (ต่อไปจะเรียกว่า ความตกลงฯ ATIGA)⁹

สาระสำคัญเกี่ยวกับกฎกั้นกำเนตสินค้าในความตกลงฯ ATIGA¹⁰ คือ หลักการได้กั้นกำเนต (Origin Criteria) ของอาเซียนซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์สำคัญ 2 หลัก คือหลักเกณฑ์การได้กั้นกำเนตสำหรับสินค้าที่ได้มาหรือมีการผลิตทั้งหมดในประเทศ (Origin Criteria for Wholly Obtained or Produced: WO) และหลักเกณฑ์การได้กั้นกำเนตสำหรับสินค้าที่ไม่ได้มาหรือไม่มีการผลิตทั้งหมดในประเทศ (Origin Criteria for Not Wholly Obtained or Produced) ซึ่งเป็น 2 หลักในหลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณากำเนตสินค้าที่กล่าวไว้ในส่วนแรก เช่นเดียวกับหลักการขององค์การการค้าโลก (WTO) คือ หลักการใช่วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained) และหลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) แต่อาจใช้ชื่อเรียกที่ต่างกัน และมีรายละเอียดที่ต่างกันอยู่เล็กน้อย คือ เกณฑ์การได้กั้นกำเนต (Origin Criteria) ตามหลักการในความตกลงฯ ATIGA มีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

⁹ Philippines Customs, “Report of The Sixth Meeting of The Working Group,” Customs Procedures, Manila Philippines, May, 8-9, 1997.

¹⁰ กรมการค้าต่างประเทศ, คู่มือการใชสิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์), น.8-12.

3.3.1.1 หลักเกณฑ์การตัดสินกำเนิดสำหรับสินค้าที่ได้มาหรือมีการผลิตทั้งหมด ในประเทศ (Origin Criteria for Wholly Obtained or Produced: WO)

โดยครอบคลุมสินค้าดังต่อไปนี้

- (1) พืชและผลิตภัณฑ์จากพืชที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยว หรือเก็บรวบรวม ในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น
- (2) สัตว์มีชีวิตที่เกิดและเลี้ยงให้เติบโตในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น
- (3) สินค้าที่ได้จากสัตว์มีชีวิตในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น
- (4) สินค้าที่ได้มาจากการล่า การดัก การประมง การทำฟาร์ม การเพาะ พันธุ์สัตว์น้ำ การเก็บรวบรวม หรือการจับ ที่กระทำในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น
- (5) แร่ธาตุและสารอื่นที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่สกัดหรือได้มาจากผืน ดิน น้ำ พื้นดินท้องทะเล หรือใต้พื้นดินท้องทะเลของประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น
- (6) ผลิตภัณฑ์อันได้มาจากการประมงทะเลที่ได้จากน่านน้ำ พื้นดินท้อง ทะเล หรือใต้พื้นดินท้องทะเล นอกน่านน้ำอาณาเขตของประเทศสมาชิคนั้น โดย มีเงื่อนไขว่าประเทศสมาชิคนั้น มีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากน่านน้ำ พื้นดินท้อง ทะเล และใต้พื้นดินท้องทะเลดังกล่าวตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- (7) ผลิตภัณฑ์อันได้มาจากการประมงทะเลที่ได้มาจากทะเลหลวง โดยเรือ ของประเทศสมาชิคนั้น
- (8) ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการแปรรูป และ/หรือ ทำขึ้นบนเรือโรงงาน ของประเทศสมาชิคนั้น
- (9) ของที่รวบรวมได้ในประเทศสมาชิคนั้น ซึ่งไม่สามารถใช้ได้ต่อไปตามวัตถุประสงค์เดิมของสิ่งของนั้น หรือไม่สามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือซ่อมแซม และเหมาะสำหรับการกำจัด หรือการนำกลับคืนมาซึ่งชิ้นส่วนของวัตถุดิบ หรือ การนำกลับมาใช้อีกเท่านั้น
- (10) ของที่ใช้ไม่ได้และเศษที่ได้จากการผลิตในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก หรือสินค้าใช้แล้วซึ่งเก็บรวบรวมได้ภายในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก โดยที่สินค้านั้นเหมาะสำหรับการนำกลับคืนมาซึ่งวัตถุดิบเท่านั้น
- (11) สินค้าที่ได้มาหรือผลิตในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้น จากผลิตภัณฑ์ที่อ้างถึงในข้างต้น

3.3.1.2 หลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ไม่ได้มาหรือไม่มีการผลิต ทั้งหมดในประเทศ (Origin Criteria for Not Wholly Obtained or Produced) ในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะมีเกณฑ์ภายใต้กฎทั่วไป (General Rule: GR) อยู่ 2 เกณฑ์ ประกอบด้วย

1) หลักเกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิตภายในภูมิภาค (Regional Value Content: RVC) โดยการพิจารณาการได้ถิ่นกำเนิดตามเกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิตภายในภูมิภาค (RVC) ที่กำหนดจะพิจารณาจากร้อยละขั้นต่ำ (Minimum Percentage) ของมูลค่าที่ต้องมีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีอาเซียนคือร้อยละ 40 หรือร้อยละขั้นสูง (Maximum Percentage) ของมูลค่าชิ้นส่วนและวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดหรือที่มาจากประเทศอื่นนอกเหนือจากประเทศภาคีอาเซียนคือร้อยละ 10 โดยกำหนดวิธีการคำนวณสัดส่วนมูลค่าการผลิตภายในภูมิภาค (RVC) ไว้ 2 วิธี คือ

(1) ทางตรง ซึ่งเป็นผลรวมของต้นทุนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศภาคีอาเซียน คูณด้วย 100 และหารด้วยราคา F.O.B.

$$RVC (\%) = \frac{\text{ต้นทุนวัสดุในอาเซียน} + \text{ค่าแรงทางตรง} + \text{ต้นทุนค่าดำเนินการทางตรง} + \text{ต้นทุนอื่นๆ} + \text{กำไร}}{\text{ราคา F.O.B.}} \times 100$$

(2) ทางอ้อม ซึ่งเกิดจากการนำราคาขาย หักด้วยมูลค่าของชิ้นส่วน/ วัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด แล้วนำมาคิดสัดส่วนเทียบกับราคาขาย

$$RVC (\%) = \frac{\text{ราคา F.O.B.} - \text{มูลค่าวัสดุหรือชิ้นส่วนสินค้าที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด}}{\text{ราคา F.O.B.}} \times 100$$

โดยต้นทุนวัสดุในอาเซียน คือ มูลค่า C.I.F. ของวัสดุ ชิ้นส่วน หรือสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิด ซึ่งได้รับมาหรือผลิตได้เองโดยผู้ผลิตในการผลิตสินค้านั้น โดยมูลค่าของวัสดุ ชิ้นส่วน หรือสินค้าที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด คือ มูลค่า C.I.F. ณ ขณะที่น่าเข้าสินค้า หรือสามารถพิสูจน์การนำเข้าได้ หรือราคาที่ได้รับการยืนยันครั้งแรกที่ชำระสำหรับสินค้าที่ไม่ทราบถิ่นกำเนิดภายในอาณาเขตของประเทศสมาชิกที่ซึ่งการผลิตหรือการแปรสภาพได้กระทำขึ้น

ต้นทุนค่าแรงทางตรง จะรวมไปถึง ค่าจ้างแรงงาน ค่าตอบแทน และสวัสดิการแรงงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต

ราคา F.O.B. หมายถึง มูลค่าของสินค้า ณ ท่าเรือต้นทาง ซึ่งรวมค่าขนส่งจนถึงท่าเรือหรือสถานที่สุดท้ายสำหรับขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ ราคา F.O.B. จะต้องคำนวณโดยการบวกรวมมูลค่าของวัสดุ ต้นทุนการผลิต กำไร และต้นทุนอื่นๆ¹¹

2) หลักเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร (Change in Tariff Classification: CTC) ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องอนุญาตให้ผู้ส่งออกเลือกใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งที่สอดคล้องกับการผลิตจริง เพื่อให้ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิคนั้น

นอกเหนือจากกฎทั่วไปแล้ว ยังมีกฎเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rule: PSR) ที่จะกำหนดเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดแตกต่างจากกฎทั่วไป ซึ่งสินค้าชนิดเดียวกันไม่จำเป็นต้องมีกฎเฉพาะรายสินค้าที่เหมือนกันในแต่ละกรอบความตกลง ทั้งนี้ หากสินค้าใดมีกฎเฉพาะรายสินค้าจะต้องปฏิบัติตามกฎนั้น โดยไม่สามารถเลือกใช้กฎทั่วไปได้ (PSR apply as the exclusive criteria)

นอกจากนั้น อาเซียนยังมีหลักการที่แตกต่างออกมา คือ หลักการถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin)

3.3.1.3 หลักการคำนวณถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin)

การคำนวณถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสม¹² คือ การอนุญาตให้กระบวนการ/ขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตสินค้าสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายประเทศที่อยู่ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน โดยผู้ส่งออกสามารถนำต้นทุนของวัสดุที่ได้จากประเทศภาคี ในกรณีนี้คืออาเซียน มารวมในการคำนวณมูลค่าเพิ่มได้ หรือกรณีเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดฯ วัสดุที่ได้จากประเทศภาคี จะได้รับการปฏิบัติเสมือนเช่นเดียวกับวัสดุภายในประเทศ กล่าวคือ ไม่ต้องทดสอบว่าวัสดุนั้นผ่านการเปลี่ยนพิกัดฯ หรือไม่ (Materials are excluded from CTC test) ภายใต้ความตกลงฯ ATIGA อนุญาตให้มีการสะสมถิ่นกำเนิดระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ โดยวัสดุที่ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกหนึ่งแล้ว หาก นำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตต่อในอีกประเทศสมาชิกหนึ่ง ให้ถือว่าวัสดุนั้น ได้ถิ่นกำเนิด

¹¹ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, “ข้อตกลงของอาเซียนที่มีผลต่อภาคอุตสาหกรรมไทย,” สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2558, <http://iiu.oie.go.th/IUasean/Shared%20Documents/ข้อตกลงอาเซียน.doc>

¹² สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, “แหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin),” สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2556, <http://www.ftamonitoring.org/data/Nov26/CRO.pdf>

ของประเทศสมาชิกที่นำวัสดุนั้นไปผลิตต่อ โดยสามารถนำมูลค่าของ วัสดุที่ได้ถิ่นกำเนิดแล้วนั้นไปสะสมได้ร้อยละ 100 (Full Cumulation)

นอกจากนั้นยังมีการคำนวณแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation) กล่าวคือ ถ้า RVC ของวัสดุ น้อยกว่าร้อยละ 40 สัดส่วนมูลค่าการผลิตของอาเซียนที่ใช้สะสมได้ตามหลักเกณฑ์ RVC จะถือสัดส่วนโดยตรงตามมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงภายในประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่า สัดส่วนนั้นเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดในอาณาเขตของประเทศสมาชิกจะยังคงรักษาไว้ซึ่งสถานะของถิ่นกำเนิดแรก หากถูกส่งออกจากอีกประเทศสมาชิกหนึ่งซึ่งยังไม่มี การดำเนินการที่เกินไปจากรายการที่ระบุไว้¹³

3.3.1.4 กระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยและการดำเนินการที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด (Minimal Operations and Processes)

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อย และการดำเนินการที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดคล้ายคลึงกัน ภายใต้ความตกลงฯ ATIGA มีเพียงเรื่องการรักษาภาพเพื่อการขนส่ง การอำนวยความสะดวกในการขนส่ง และการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ หรือการนำเสนอสินค้าเพื่อการขาย ที่ถือว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบางกระบวนการ (ไม่ว่าจะด้วยตัวของกระบวนการนั้นเอง หรือการนำกระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยหลายๆ อย่างมารวมกัน) จะไม่ได้ถิ่นกำเนิด แต่มูลค่าของกระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยนั้น สามารถนำไปรวมในการคำนวณสัดส่วนมูลค่าการผลิตสินค้าของประเทศสมาชิกรุ่นๆ ได้

3.3.1.5 เกณฑ์ การส่งมอบ / กฎการส่งตรง (Consignment Criteria / Direct Consignment)

หลักการเกี่ยวกับเกณฑ์การส่งมอบ / กฎการส่งตรง คือ สินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร จะต้องส่งมอบโดยตรงจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออก ไปยังประเทศสมาชิกผู้นำเข้า หรือในกรณีการส่งผ่านประเทศอื่น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ มีเหตุผลความจำเป็นทางกายภาพ หรือความจำเป็นด้านการขนส่ง สินค้าไม่ได้ผ่านเข้าสู่การค้าหรือการบริโภคในประเทศที่ส่งผ่าน และสินค้าไม่ได้ผ่านกระบวนการอื่นใด นอกเหนือจากที่จำเป็นสำหรับการรักษาสินค้านั้นให้อยู่ในสภาพดี

¹³ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 11*, น. 35.

3.3.1.6 เกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis)

เกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis) คือ เกณฑ์ที่อนุโลมให้วัสดุ ที่ไม่ผ่านตามเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร สามารถได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรได้ หากมูลค่าของวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดที่นำมาใช้ใน กระบวนการผลิตนั้น ไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่า F.O.B. ของสินค้า [$< 10\%$ F.O.B. value] และสินค้านั้นมีกระบวนการผลิตที่ได้ถิ่นกำเนิดตามที่มีความตกลงกำหนด ทั้งนี้เกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่อนปรนจะใช้กับการพิจารณาเกณฑ์เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรเท่านั้น หากจะคำนวณสัดส่วนมูลค่าการผลิตตามเกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายใน (RVC) ให้นำมูลค่าของวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดนั้นไว้ในส่วนของ non-originating materials

3.3.1.7 การปฏิบัติต่อวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุหีบห่อ (Treatment of Packages and Packing Materials)

ข้อกำหนดเรื่องการปฏิบัติต่อวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุ หีบห่อ มีหลักการดังนี้

(1) วัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุหีบห่อเพื่อการขายปลีก

หากสินค้านั้นใช้เกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิต (RVC) ให้นำมูลค่าของ วัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุหีบห่อเพื่อการขายปลีกมานับรวมในการ พิจารณากำหนดถิ่นกำเนิดด้วย โดยให้ถือว่าวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุ หีบห่อเพื่อการขายปลีกนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสินค้า

หากสินค้านั้นไม่ได้ใช้เกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิต (RVC) มูลค่าของวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และ ใช้ในการบรรจุหีบห่อเพื่อการขายปลีก เมื่อจำแนกประเภทพิกัดฯ รวมกับสินค้าที่ ถูกบรรจุหีบห่อแล้ว จะไม่นำมารวมพิจารณาว่า วัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดทั้งหมดที่ใช้ ในการผลิตสินค้านั้นมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้านั้นหรือไม่

(2) ภาชนะบรรจุและวัสดุที่ใช้ในการบรรจุหีบห่อที่ใช้เพียงเพื่อการขนส่ง สินค้าจะไม่นำมารวมในการพิจารณากำหนดถิ่นกำเนิดของสินค้านั้น

3.3.1.8 อุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ และเครื่องมือ (Accessories, Spare Parts and Tools)

มาตราเรื่องอุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ และเครื่องมือมีขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการพิจารณาว่าอุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ และเครื่องมือที่นำเข้ามากับตัวสินค้านั้น จะถือเป็นวัสดุที่ได้ถิ่นกำเนิดหรือไม่/อย่างไร โดยหากพิจารณาสาระสำคัญของมาตรานี้ภายใต้ความตกลงฯ ATIGA จะเห็นว่า มีหลักการที่คล้ายกับการปฏิบัติต่อวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และใช้ในการบรรจุหีบห่อ ดังนี้

(1) ในกรณีที่สินค้านั้นใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร (CTC) หรือกระบวนการ ผลิตเฉพาะ ถิ่นกำเนิดของอุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ เครื่องมือ และคู่มือหรือวัสดุที่เป็น

ข้อมูลอื่นๆ ที่มากับตัวสินค้า จะไม่ถูกนำมารวมในการพิจารณาว่าสินค้านั้นมีคุณสมบัติเป็นสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดหรือไม่ หากว่าอุปกรณ์ประกอบฯ ไม่ได้มีการแยกบัญชีรายการสินค้าไว้ต่างหากจากตัวสินค้านั้น และปริมาณและมูลค่าของอุปกรณ์ประกอบฯ เป็นไปตามปกติทางการค้าของสินค้านั้น

(2) ในกรณีที่สินค้าใช้เกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิต (RVC) ให้นำมูลค่าของอุปกรณ์ประกอบ อะไหล่ เครื่องมือ และคู่มือหรือวัสดุอื่นๆ ที่เป็นข้อมูลอื่นๆ ที่มากับตัวสินค้า รวมเป็นวัสดุที่ได้ถิ่นกำเนิดหรือไม่ได้ถิ่นกำเนิดแล้วแต่กรณี ในการคำนวณสัดส่วนมูลค่าการผลิต (RVC) ของสินค้า

3.3.1.9 องค์ประกอบที่ไม่มีผลต่อถิ่นกำเนิด (Neutral Elements)

องค์ประกอบที่ไม่มีผลต่อถิ่นกำเนิด คือ ปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้รวมเข้าไปในตัวสินค้าโดยทางกายภาพ หรือสิ่งที่ใช้เพื่อบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้น ซึ่งจะไม่นำมาประกอบการพิจารณาถิ่นกำเนิดของสินค้า หรือถือว่าองค์ประกอบฯ นั้น มีถิ่นกำเนิดในประเทศที่ผลิตสินค้า โดยความตกลงฯ ATIGA มีนิยามกำหนดองค์ประกอบที่ไม่มีผลต่อถิ่นกำเนิด (Neutral Elements) ไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมวัสดุ/สินค้านั้นดังต่อไปนี้

- (1) เชื้อเพลิงและพลังงาน
- (2) เครื่องมือ แม่พิมพ์ และแบบหล่อ
- (3) อะไหล่ และวัสดุที่ใช้ในการบำรุงรักษาอุปกรณ์และอาคาร
- (4) สารหล่อลื่น จาระบี วัสดุประกอบ และวัสดุอื่นๆ ที่ใช้ในการผลิตหรือใช้กับอุปกรณ์หรืออาคาร
- (5) ถูมือ แวนตา รองเท้า เสื้อผ้า อุปกรณ์และวัสดุเพื่อความปลอดภัย
- (6) อุปกรณ์ เครื่องมือ และวัสดุที่ใช้สำหรับทดสอบหรือตรวจสอบสินค้า
- (7) ตัวเร่งปฏิกิริยา และตัวทำละลาย
- (8) สินค้าอื่นใดที่ไม่รวมอยู่ในตัวสินค้า แต่ใช้ในการผลิตสินค้า โดยสามารถแสดงได้ว่าการใช้ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตนั้นด้วย

3.3.1.10 วัสดุที่เหมือนกันและใช้แทนกันได้ (Identical and Inter-changeable Materials)

มาตราเรื่องวัสดุที่เหมือนกันและใช้แทนกันได้ กำหนดขึ้นเพื่ออธิบายวิธีปฏิบัติเมื่อไม่สามารถแยกคลังสินค้าของวัสดุที่มีถิ่นกำเนิดจากคนละประเทศ แต่มีลักษณะเหมือนกันหรือใช้แทนกันได้ โดยกำหนดให้ใช้การแบ่งแยกทางกายภาพของแต่ละวัสดุ หรือใช้หลักการทางบัญชีอันเป็นที่ยอมรับทั่วไปของการควบคุมคลังสินค้า หรือการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศ

สมาชิกผู้ส่งออก ซึ่งเมื่อทำการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการบริหารจัดการสินค้าคงคลังวิธีใดแล้ว จะต้องใช้วิธีการนั้นตลอดปีงบประมาณ¹⁴

3.4 กฎหมายและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาและการออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในต่างประเทศ

3.4.1 การออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสาธารณรัฐสิงคโปร์

พื้นฐานของการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ไม่ต่างจากเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในประเทศไทย กล่าวคือมีเกณฑ์วัตถุดิบหรือสินค้าที่ผลิตมาจากภายในประเทศทั้งหมด เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบภายในประเทศ และเกณฑ์เฉพาะสินค้าเช่นเดียวกัน¹⁵ รวมถึงเกณฑ์การพิจารณาและออกเอกสารรับรองถิ่นกำเนิดแบบต่างๆที่เป็นไปตามข้อตกลงการค้าเสรีในสิงคโปร์เป็นภาคีด้วย

พิจารณาในเรื่ององค์กรผู้มีอำนาจออกเอกสารรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า สาธารณรัฐสิงคโปร์มีองค์กรที่สามารถออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้จำนวน 6 องค์กร¹⁶ ทั้งนี้เป็นองค์กรในนามหอการค้าจำนวน 5 องค์กร ซึ่งถูกจำแนกออกตามชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศ แต่ละเชื้อชาติต่างมีหอการค้าเป็นของตนเอง สามารถออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าแบบธรรมดา ที่ไม่ได้ให้สิทธิพิเศษทางการค้าได้¹⁷ ตัวอย่าง หลักเกณฑ์ของการออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสิงคโปร์ของหอการค้า

¹⁴ กรมการค้าต่างประเทศ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 32.

¹⁵ Singapore Customs, “Handbook on Rules of Origin for Preferential Certificates of Origin” Accessed May 24 2016, Last Revised: Apr 2016

¹⁶ องค์กรทั้ง 6 ได้แก่

Singapore Chinese Chamber of Commerce and Industry

Singapore Indian Chamber of Commerce and Industry

Singapore International Chamber of Commerce

Singapore Malay Chamber of Commerce and Industry

Singapore Manufacturing Federation

Singapore Customs (มีอำนาจออกใบรับรองฯที่ได้สิทธิพิเศษทางการค้า)

¹⁷ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า การที่สาธารณรัฐสิงคโปร์อนุญาตให้มือการค้าผู้ออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้หลายองค์กรนั้นเนื่องจากเป็นเมืองท่าที่สำคัญของโลก และมีสินค้าผ่านเข้ามาและ

นานาชาติสิงคโปร์ เอกสารที่สำคัญที่ต้องใช้ประกอบการขอคือ คำประกาศยืนยันตนของผู้ผลิต (Letter of Declaration by a Manufacturer) ซึ่งเพิ่มเติมนอกจากใบตราส่ง (Bill of Lading) และ ใบกำกับสินค้า (Invoice)¹⁸ นอกเหนือจากนั้น มีกฎสำหรับการส่งออกซ้ำ (Re - Export) หรือการนำสินค้าจากประเทศอื่นมาขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสาธารณรัฐสิงคโปร์¹⁹ นอกจากนี้ยังมีบทลงโทษที่ระบุไว้ชัดเจนถึงค่าปรับและโทษกรณีตรวจสอบแล้วพบว่ามี การสำแดงเท็จในข้อมูลที่ให้²⁰

ส่วนกรณีต่อมาคือ หลักเกณฑ์การขอออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของศุลกากรสิงคโปร์ ที่ให้สิทธิพิเศษทางการค้า ซึ่งขั้นตอนโดยส่วนมากก็คล้ายคลึงกันกับหลักเกณฑ์ทั่วไป แต่ที่สำคัญคือ หลังจากกรอกใบสมัครลงทะเบียนแล้ว มีระดับขั้นตอนแรกที่ศุลกากรต้องดำเนินการไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องไปตรวจโรงงานที่ยื่นขอใบรับรอง เพื่อตรวจสอบกระบวนการผลิต สถานะทางการเงิน และความสามารถของเครื่องจักรว่าผลิตสินค้าได้จริงหรือไม่ และได้ปริมาณตามที่ระบุจริงหรือไม่ หลังจากนั้นจะขอเอกสารเพื่อการตรวจสอบว่าตรงตามข้อตกลงแต่ละเขตการค้าที่ต้องการหรือไม่

รวมทั้งก็ยังมีข้อกำหนดโทษไว้เช่นเดียวกันใน “บัญญัติระเบียบการนำเข้าและส่งออกสินค้า” (The Regulation of Imports and Exports Act หรือ RIEA)²¹ ซึ่งมาตรา 28 ระบุถึงกรณีการประกาศหรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ใช้บังคับกับทั้งผู้ส่งออกและผู้ขอ โดยเน้นไปที่กระบวนการระบุข้อเท็จจริงในเอกสาร หากระบุว่าเป็นเท็จ หรือแอบอ้างวัตถุดิบที่ไม่ตรง หรือไม่ถูกต้องในถิ่นกำเนิด หรือมาแอบอ้างโดยยืนยันตนว่าเป็นผู้ผลิตจริง จะต้อง

ผ่านออกไปปริมาณมาก เป็นการเพิ่มมูลค่าตัวเลขการส่งออกของประเทศที่ไม่มีทรัพยากร และเพิ่มรายได้มวลรวมของประเทศด้วย

¹⁸ ต่างจากหอการค้าไทยที่ระบุว่าจะขอเพียงใบตราส่ง (Bill of Lading) และ ใบกำกับสินค้า (Invoice) เท่านั้น

¹⁹ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าเนื่องด้วยสภาพของประเทศที่ไม่ได้เน้นการส่งออกเป็นปัจจัยหลัก และเป็นเมืองท่าที่มีขนาดใหญ่ จึงเป็นเรื่องปกติที่ร้องขอเอกสารเกี่ยวกับการขนส่งเป็นจำนวนมาก

²⁰ Singapore International Chamber of Commerce , “Penalties for false declaration,” Accessed December 14, 2015, http://www.sicc.com.sg/SICC/Certification/Penalties_for_false_declaration.aspx

²¹ Singapore Statutes Online, “Penalty for incorrect trade descriptions,” Accessed December 14, 2015, <http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p;ident=0e480b23-57bf-45af-91a1-410c382fc1f5;page=0;query=DocId%3A233ae099-6635-4cb1-9c0c-d73aa7dd5fc9%20Depth%3A0%20Status%3Ainforce;rec=0>

ระวางโทษทางอาญา โดยปรับเป็นเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำด้วย หรือกรณีการระบุเอกสารการค้าที่ไม่ถูกต้องตามมาตรา 28A(1) มีบทลงโทษเป็นเงินจำนวนไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือปรับไม่เกินสามเท่าของมูลค่าสินค้านั้น แล้วแต่ว่ากรณีไหนสูงกว่า หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ยังมี “กฎระเบียบของการนำเข้าและการส่งออก” (Regulation of Imports and Exports Regulations หรือ RIER) ที่ออกโดยใช้อำนาจบัญญัติระเบียบการนำเข้าและส่งออกสินค้า (RIEA) โดยมีเนื้อหาในส่วนของ 3 บัญญัติเกี่ยวกับใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า นิยามความหมายที่ละเอียดมากขึ้นในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ทั้งใบรับรองถิ่นกำเนิดที่ให้และไม่ให้สิทธิพิเศษทางการค้า ระบุถึงอำนาจของเจ้าหน้าที่ Director - General ที่มีอำนาจในการจัดการการลงทะเบียน การขอใบรับรอง การอนุญาตให้องค์กรใดออกใบรับรองได้ รวมทั้งขั้นตอนอื่นๆในกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกำหนดบทลงโทษในกรณีผู้ออกใบรับรองไม่มีอำนาจออก และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ Director - General ในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในมาตรา 24B(4) ซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือไม่เกิน 4 เท่าของมูลค่าสินค้าแล้วแต่ว่าจำนวนใดสูงกว่า หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

3.4.2 การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในสหพันธรัฐราชาธิปไตยมาเลเซีย

เกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศมาเลเซียนั้นโดยพื้นฐานก็เป็นเกณฑ์เดียวกันกับเกณฑ์อื่นๆ ทั่วโลก ที่ใช้สำหรับออกเอกสารรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ได้สิทธิพิเศษทางภาษี ซึ่งถูกแยกระบุไว้อย่างชัดเจน เมื่อมีการทำความตกลงการค้าเสรีเรียบร้อย ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำหนดและเป็นผู้ออกเอกสารรับรองดังกล่าวคือ กรมศุลกากรของประเทศมาเลเซีย แต่เกณฑ์สำคัญที่แตกต่างคือ มีเงื่อนไขระบุไว้ว่าผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าต้องแสดงใบรับรองการจดทะเบียนบริษัท หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนในประเทศมาเลเซีย (ตาม Companies Act 1965) แสดงใบอนุญาตการผลิต และหนังสือรับรองกรณีผู้ส่งออกไม่ได้ผลิต (สามารถส่งโดยผู้ผลิตแยกจากกัน ถ้าข้อมูลที่ให้เป็นความลับ) รายชื่อกรรมการบริษัท ตัวอย่างของผู้มีอำนาจลงนามพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน รายชื่อของพนักงาน หรือรายชื่อของพนักงานของผู้จัดจำหน่ายกรณีไม่ใช่ผู้ผลิต วัตถุดิบและสินค้าใบแจ้งหนี้ (ถ้ามี) รวมทั้งตัวอย่างภาพถ่าย (ถ้ามี) และรายการตรวจสอบตามที่ระบุ

ไว้ในเงื่อนไขของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรม (Ministry of International Trade and Industry: MITI)²²

นอกจากนั้น กระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมแห่งมาเลเซีย (MITI) ยังได้กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับหอการค้า สมาคมการค้า และบริษัทที่ไม่ได้ยึดมั่นในแนวทางการออกใบรับรองที่กำหนดไว้ โดยระบุไว้ว่า หากกระทำความผิดครั้งแรกจะต้องได้รับคำเตือน หากทำผิดครั้งที่ 2 จะถูกระงับอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หรือระงับสิทธิของใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นเวลา 6 เดือน และหากกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 3 จะถูกถอนสิทธิต่างๆเกี่ยวกับใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทั้งหมดทันที ซึ่งในบรรดาความผิดที่สามารถดำเนินการลงโทษ ได้แก่ ไม่ยึดมั่นในแนวทางในการดำเนินการ การประมาทผล และการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า อาทิ ไม่มีการตรวจสอบเอกสารอย่างละเอียด ไม่ตรวจรายละเอียดการมีอยู่ของโรงงานที่แท้จริง หรืออื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีความผิดกรณีแต่งตั้งบุคคลที่สามเป็นผู้มีอำนาจออกใบรับรองถิ่นกำเนิดตนเอง ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ รวมทั้งไม่การเก็บบันทึกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามที่กำหนดไว้ด้วย

ในกรณีบริษัทที่กระทำทุจริตเกี่ยวกับใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าไม่ว่าในกรณีใดๆก็ตาม จะถูกขึ้นบัญชีดำไว้ และแจ้งให้สมาคมการค้าและหน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบรับรองเพื่อไม่ให้ออกใบรับรองให้บริษัทดังกล่าวเป็นเวลา 1 ปี²³

²² The Malaysian International Chamber of Commerce and Industry, “Certificate of Origin,” Accessed November 24, 2015, <http://www.micci.com/page5/page32/page45/page45.html>

²³ Ministry of International Trade and Industry, “Guidelines On Issuance Of Non - Preferential Certificates Of Origin,” Accessed November 24, 2015, <http://www.miti.gov.my/index.php/pages/view/2172>

3.4.3 กฎกฏีกาการค้าเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
(THE PROVISIONS OF THE COMMERCIAL LAW ON GOODS ORIGIN DECREE No.
19/2006/ND - CP OF FEBRUARY 20, 2006)²⁴

เป็นกฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยเนื้อหาของกฎหมายนี้คือนำหลักการพิจารณาถิ่นกำเนิดขององค์การการค้าโลก (WTO) มาออกเป็นกฎหมายภายใน มีการให้นิยามคำต่างๆที่เกี่ยวข้องในระบบการค้า ระบุถึงใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทั้งแบบที่ให้สิทธิพิเศษทางภาษี และไม่ให้สิทธิพิเศษทางภาษี มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า ทั้งเกณฑ์ที่สินค้านั้นผลิตหรือได้มาจากวัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtain) และอื่นๆที่ไม่ใช่ ทั้งเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากร เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบภายในประเทศ โดยเป็นหลักการพื้นฐานเท่านั้น เพื่อความเข้าใจของประชาชนทั่วไป และเป็นแนวการพิจารณาออก เอกสารรับรองถิ่นกำเนิดขององค์กรผู้ม้อานาจออกในประเทศเวียดนาม นอกจากนี้เกี่ยวกับการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ายังมีกฎเกณฑ์ชัดเจนที่ระบุถึงระยะเวลาในการออกใบรับรองฯ และการตรวจสอบย้อนหลัง มีการบัญญัติบทกำหนดให้ลงโทษทางอาญาต่อทั้งผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าและผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า²⁵ รวมทั้งการร้องเรียนกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมในการขอ

²⁴ DONG NAI Customs, “DECREE No. 19/2006/ND-CP OF FEBRUARY 20, 2006, DETAILING THE PROVISIONS OF THE COMMERCIAL LAW ON GOODS ORIGIN,” Accessed November 24, 2015, http://www.dncustoms.gov.vn/web_english/english/nghi_dinh/19_QD_CP_20_02_2006.htm

²⁵ มาตรา 20 การจัดการกับการฝ่าฝืนทั้งหมด

1. มาตราทั้งหมดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎกฏีกาเรื่องใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้านี้ ให้พิจารณาโดยขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำ โดยให้มีการดำเนินการหรือการตรวจสอบสำหรับความผิด โดยยึดความรับผิดชอบทางอาญาตามบทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบัน
2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ข้าราชการ และองค์กรนิติบุคคลที่มีอำนาจในการออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า หน่วยงานตรวจสอบแหล่งที่มาของสินค้าและหน่วยงานประเมินสินค้าที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎกฏีกานี้ หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจในการออกใบรับรองแหล่งกำเนิด โดยขัดกับบทบัญญัติของกฎกฏีกานี้ หรือก่อให้เกิดปัญหา หรือขัดขวางการออกใบรับรองแหล่งกำเนิด การตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้า หรือกระทำการอื่น ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติขณะปฏิบัติหน้าที่ ขึ้นอยู่กับลักษณะและความรุนแรงของการฝ่าฝืนของ ระเบียบวินัย, การจัดการการดำเนินการหรือ การตรวจสอบความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่เกิดความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนของพวกเขา เป็น

ใบรับรองด้วย นอกจากนี้ยังมี “PROVIDES FOR PROCEDURES OF ISSUING CERTIFICATE OF ORIGIN REFERENTIAL GOODS”²⁶ หรือขั้นตอนในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า ซึ่งมีการระบุรายละเอียดขั้นตอนที่ไม่ได้จำเพาะเจาะจงถึงความตกลงการค้าเสรีอันใดอันหนึ่ง ตัวอย่างในมาตรา 5 และมาตรา 6 มีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า และองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามลำดับ โดยกรณีของผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า นอกจากจะต้องลงทะเบียนอย่างถูกต้อง และแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ทางองค์กรผู้ออกร้องขอแล้ว ยังต้องรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารที่ตนเองเป็นผู้ส่งมอบ รวมถึงรายงานต่อองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทันทีในกรณีที่ใบรับรองนั้นถูกปฏิเสธจากคู่ค้าฝั่งตรงข้าม และพิสูจน์ถึงความถูกต้องของหลักฐานหรือหาหลักฐานมายืนยันในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นด้วย

3.4.4 กฎศีกฎาเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้านำเข้าและส่งออกแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Decree on the Origin of Import and Export Goods No. 228 / PM)²⁷

กฎศีกฎานี้กำหนดหลักการและกฎระเบียบเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของสินค้านำเข้าและส่งออก²⁸ โดยมีเนื้อหากระบุงถึงนิยามของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับถิ่นกำเนิดสินค้า บุคคลที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ บัญญัติระบุงถึงความแตกต่างของใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ให้และไม่ให้สิทธิพิเศษทางการค้า

ประโยชน์ของรัฐหรือหน่วยงานองค์กร และบุคคลผู้ฝ่าฝืนจะต้องจ่ายเงินชดเชยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

3. หนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสมหรือผิดกฎหมายออกจะถูกระงับ

²⁶ DONG NAI Customs, “PROVIDES FOR PROCEDURES OF ISSUING CERTIFICATE OF ORIGIN REFERENTIAL GOODS,” Accessed November 24, 2015, <http://www.dncustoms.gov.vn/en/document/provides-for-procedures-of-issuing-certificate-of-origin-referential-goods-26913.html>.

²⁷ Lao PDR Trade Portal, “Decree on the Origin of Import and Export Goods No. 228/PM,” Accessed November 24, 2015, <http://laotradeportal.gov.la/index.php?r=site/display&id=331>

²⁸ โดยชื่อของกฎหมายอาจเทียบเคียงได้กับ พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 แต่โดยเนื้อหาแล้วมีส่วนที่เหมือนกันน้อยมาก ในพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า ของประเทศไทยนั้นเน้นไปที่การระบุงถึงหน้าที่ของรัฐมนตรี และกรมการค้าต่างประเทศเป็นส่วนมาก

โดยกรณีที่ให้สิทธิพิเศษทางการค้าให้พิจารณาไปตามแต่ละความตกลง ส่วนกรณีที่ไม่ได้สิทธิพิเศษ ก็มี การนำหลักเกณฑ์ทั่วไป ที่อ้างอิงทั้งจากองค์การการค้าโลก และของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มา ระบุอยู่ในมาตรา 7 ทั้งหลักการใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained) โดยแยกระบุ ในรายละเอียดแต่ละผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน หลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) หลักกฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal operations and processes) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการระบุขั้นตอนการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามมาตรา 11 ทั้งเกณฑ์มาตรฐาน หน่วยงานที่มีอำนาจออกและตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบที่ระบุชัดเจนว่าไม่จำเป็นต้องแจ้งล่วงหน้า และบังคับให้องค์กรผู้ส่งออกต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบที่มาของถิ่นกำเนิดสินค้านั้นๆ ภายใน 3 วัน และกรณีเป็นโรงงานจะกำหนดให้ไปตรวจสอบโรงงานภายใน 7 วัน การลงโทษผู้ขอออกใบรับรอง โดยเฉพาะในมาตรา 24 กรณีฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ โดยมีการลงโทษเป็นการระงับใบรับรองถิ่นกำเนิด สินค้า และการลงโทษทางอาญา ส่วนกรณีเจ้าหน้าที่ผู้ส่งออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้านั้น มีขั้นตอนการ ลงโทษคือ การตัดเตือน การระงับการปฏิบัติหน้าที่ การให้ถอนตัวจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น รวมถึงการ เลิกจ้าง โดยขึ้นอยู่กับความผิดนั้นๆว่าเป็นประเภทที่ร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ซึ่งพิจารณาจาก ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งมูลค่าความเสียหาย และชื่อเสียงของประเทศ ในกรณีที่มีการละเมิดเป็น อาชญากรรมทางอาญา ให้นำกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาใช้ พิจารณาด้วย นอกจากนี้ในกฎหมายดังกล่าว ยังมีความน่าสนใจที่แตกต่างออกไปจากกฎหมายใน เรื่องถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศอื่น กล่าวคือ ในมาตรา 23 มีการระบุไว้ว่า บุคคล นิติบุคคล หรือ องค์กรใด ที่มีผลงานดีเด่นตามกฎภูมิกานี้ จะได้รับรางวัลที่เหมาะสมและผลประโยชน์อื่นๆด้วย ซึ่งใน กฎหมายนี้ไม่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขโดยตรงในการได้รับรางวัลดังกล่าวไว้แต่อย่างใด²⁹

²⁹ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า การได้รับรางวัลดังกล่าวคงจะพิจารณาจากความเรียบร้อย และความถูกต้องในกระบวนการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าและการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของ องค์กรและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ขอออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่กระทำตามกฎหมายอย่าง ถูกต้องโดยไม่มีประวัติการทุจริตหรือกระทำผิดกระบวนการ

บทที่ 4

หลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้ากับการออกใบรับรอง ถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

4.1 หลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคี และรูปแบบเอกสาร (Form) มาตรฐานเพื่อสิทธิพิเศษทางการค้า

4.1.1 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ซึ่งหนึ่งในพันธกิจของอาเซียนคือการเปิดเสรีทางการค้าตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) หรือที่เรียกว่า AFTA ซึ่งเป็นความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับแรกของไทย มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา เป็นการทยอยลดและยกเลิกภาษีทางการค้า รวมถึงอุปสรรคการค้าอื่นๆ ที่มีใช้ภายในระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม โดยระยะเริ่มแรกอาเซียนจะใช้ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการกำหนดอัตราอากรรวม หรือ CEPT (Common Effective Preferential Tariff) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงให้เป็นความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน หรือ ATIGA (ASEAN Trade in Goods Agreement) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2553 ถึงปัจจุบัน

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องในเรื่องของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียน¹ เป็นไปตาม ASEAN Trade in Goods Agreement ในบทที่ 3 คือ หลักการได้ถิ่นกำเนิด (Origin Criteria) ของ ASEAN มีเกณฑ์สำคัญ 2 หลัก คือหลักการได้ถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ได้มาหรือมีการผลิตทั้งหมดในประเทศ (Origin Criteria for Wholly Obtained or Produced: WO)² และหลักการได้ถิ่นกำเนิดสำหรับ

¹ กรมการค้าต่างประเทศ, คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์), น.8-12.

² Article 27 Wholly Obtained or Produced Goods

Within the meaning of Article 26(a), the following shall be considered as wholly obtained or produced in the exporting Member State:

(a) Plant and plant products, including fruit, flowers, vegetables, trees, seaweed, fungi and live plants, grown and harvested, picked or gathered in the exporting Member State;

(b) Live animals, including mammals, birds, fish, crustaceans, molluscs, reptiles, bacteria and viruses, born and raised in the exporting Member State;

(c) Goods obtained from live animals in the exporting Member State;

(d) Goods obtained from hunting, trapping, fishing, farming, aquaculture, gathering or capturing conducted in the exporting Member State;

(e) Minerals and other naturally occurring substances, not included in paragraphs (a) to (d) of this Article, extracted or taken from its soil, waters, seabed or beneath its seabed;

(f) Products of sea-fishing taken by vessels registered with a Member State and entitled to fly its flag and other products⁴ taken from the waters, seabed or beneath the seabed outside the territorial waters⁵ of that Member State, provided that that Member State has the rights to exploit such waters, seabed and beneath the seabed in accordance with international law⁶;

(g) Products of sea-fishing and other marine products taken from the high seas by vessels registered with a Member State and entitled to fly the flag of that Member State;

(h) Products processed and/or made on board factory ships registered with a Member State and entitled to fly the flag of that Member State, exclusively from products referred to in paragraph (g) of this Article;

(i) Articles collected there which can no longer perform their original purpose nor are capable of being restored or repaired and are fit only for disposal or recovery of parts of raw materials, or for recycling purposes;

(j) Waste and scrap derived from:

(i) production in the exporting Member State; or

(ii) used goods collected in the exporting Member State, provided that such goods are fit only for the recovery of raw materials; and

สินค้าที่ไม่ได้มาหรือไม่มีการผลิตทั้งหมดในประเทศ (Origin Criteria for Not Wholly Obtained or Produce) คือ เกณฑ์สัดส่วนมูลค่าการผลิตภายในภูมิภาค (Regional Value Content : RVC) และ เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร (Change in Tariff Classification : CTC) ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องอนุญาตให้ผู้ส่งออกเลือกใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งที่สอดคล้องกับการผลิตจริง เพื่อให้ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิคนั้น³ ทั้งนี้ นอกจากกฎทั่วไปในกรณีสินค้าที่ไม่ได้มาหรือมีการผลิตทั้งหมดในประเทศแล้ว ยังมีกฎเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rule: PSR) ที่จะกำหนดเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดแตกต่างจากกฎทั่วไป ซึ่งสินค้าชนิดเดียวกันไม่จำเป็นต้องมีกฎเฉพาะรายสินค้าที่เหมือนกัน ทั้งนี้ หากสินค้าใดมีกฎเฉพาะรายสินค้า จะต้องปฏิบัติตามกฎนั้น โดยไม่สามารถเลือกใช้กฎทั่วไปได้ (PSR apply as the exclusive criteria) ซึ่งอาเซียนมีการระบุถึงกฎเฉพาะรายสินค้า อยู่ในความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน หรือ ATIGA (ASEAN Trade in Goods Agreement) โดยมีสินค้าที่ระบุให้ใช้กฎเฉพาะรายสินค้าอยู่ 69 ชนิดหลัก⁴ เมื่อแบ่งตามพิกัดอัตราศุลกากร (Harmonized Code System) ในระดับตอน (Chapter) หรือพิกัดที่ 2 หลัก โดยแต่ละตอน (Chapter) ก็จะระบุลงย่อยไปอีกในระดับประเภท (Heading) หรือระดับประเภทย่อย (Sub-Heading) ซึ่งจะกำหนดตัวเลือกเพียงหนึ่งเดียว อาจแตกต่างกันในรายละเอียดเล็กน้อย แต่ก็เป็นการใดวิธีการหนึ่งที่มาจากหลักการได้

(k) Goods obtained or produced in the exporting Member State from products referred to in paragraphs (a) to (j) of this Article.

³ Article 28 Not Wholly Obtained or Produced Goods

(a) For the purposes of Article 26(b), goods shall be deemed to be originating in the Member State where working or processing of the goods has taken place:

(i) if the goods have a regional value content (hereinafter referred to as “ASEAN Value Content” or the “Regional Value Content (RVC)”) of not less than forty percent (40%) calculated using the formula set out in Article 29; or

(ii) if all non-originating materials used in the production of the goods have undergone a change in tariff classification (hereinafter referred to as “CTC”) at four-digit level (i.e. a change in tariff heading) of the Harmonized System.

⁴ ASEAN Trade in Goods Agreement, “Annex 3 Product Specific Rules,” Accessed May 25, 2015, <http://investasean.asean.org/files/upload/Annex%203.pdf>

ถิ่นกำเนิดตามข้างต้นเช่นกัน รวมทั้งหลักการถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin)⁵

การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรในประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของเขตการค้าเสรีอาเซียนและผู้ส่งออกใช้หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form D และเป็นไปตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน พ.ศ. 2557

4.1.2 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement: ACFTA)

สาระสำคัญของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนนั้น มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยข้อผูกพันทางภาษีของจีน กรณีสินค้าปกติ (Normal Track) 1 มกราคม 2553 สินค้าจำนวนกว่า 7,000 รายการ (พิกัดศุลกากร 6 หลัก) คิดเป็นร้อยละ 90 ของรายการสินค้าทั้งหมด ลดภาษีเป็นศูนย์ และ 1 มกราคม 2555 สินค้าจำนวน 150 รายการ ลดภาษีเป็นศูนย์ สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ปี 2555 สินค้าจำนวน 161 รายการ ลดภาษีเหลือ 20% ปี 2561 สินค้าลดภาษีเหลือ 0-5% สินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) ปี 2558 สินค้าจำนวน 100 รายการ ลดภาษีเหลือ 50% ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของไทย กรณีสินค้าปกติ (Normal Track) 1 มกราคม 2553 สินค้าจำนวนกว่า 7,000 รายการ (พิกัดศุลกากร 6 หลัก) คิดเป็นร้อยละ 90 ของสินค้าทั้งหมด ลดภาษีเป็นศูนย์ และ 1 มกราคม 2555 สินค้าจำนวน 150 รายการ ลดภาษีเป็นศูนย์ สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ปี 2555 สินค้าจำนวน 242 รายการ ลดภาษีเหลือ 20% และ ปี 2561 สินค้าลดภาษีเหลือ 0-5% สินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) ปี 2558 สินค้าจำนวน 100 รายการ ลดภาษีเหลือ 50%

กฎถิ่นกำเนิดสินค้าในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนนั้น สินค้าที่จะได้สิทธิพิเศษในการลดภาษีภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนจะต้องได้ถิ่นกำเนิดสินค้าตามกฎเกณฑ์ที่ได้ตกลงกันใน RULES OF ORIGIN FOR THE ASEAN - CHINA FREE TRADE AREA ใน Annex 3 ประกอบด้วย กฎทั่วไป 2 ข้อคือ ผลิตภัณท์ที่ได้มา หรือผลิตขึ้นโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained: WO)⁶ และผลิตภัณท์ที่ได้มา หรือผลิตขึ้นโดยมิได้ใช้

⁵ ดู หลักการคำนวณถิ่นกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin), บทที่ 3, น. 35.

⁶ Rule 3 Wholly Obtained Products

วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด โดยมีสัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดภายในกลุ่มประเทศภาคี (อาเซียนและจีน) ไม่น้อยกว่า 40% ของราคา F.O.B. (RVC 40%) หรือมีสัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศนอกภาคีอาเซียน - จีนน้อยกว่า 60% นอกจากกฎทั่วไป ต่อมาจึงมีกฎเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rule: PSR) ที่จะกำหนดเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดแตกต่างจากกฎทั่วไป ซึ่ง

Within the meaning of Rule 2 (a), the following shall be considered as wholly produced or obtained in a Party:

- (a) Plant¹ and plant products harvested, picked or gathered there;
- (b) Live animals² born and raised there;
- (c) Product³ obtained from live animals referred to in paragraph (b) above;
- (d) Products obtained from hunting, trapping, fishing, aquaculture, gathering or capturing conducted there;
- (e) Minerals and other naturally occurring substances, not included in paragraphs (a) to (d), extracted or taken from its soil, waters, seabed or beneath their seabed;
- (f) Products taken from the waters, seabed or beneath the seabed outside the territorial waters of that Party, provided that that Party has the rights to exploit such waters, seabed and beneath the seabed in accordance with international law;
- (g) Products of sea fishing and other marine products taken from the high seas by vessels registered with a Party or entitled to fly the flag of that Party;
- (h) Products processed and/or made on board factory ships registered with a Party or entitled to fly the flag of that Party, exclusively from products referred to in paragraph (g) above;
- (i) Articles collected there which can no longer perform their original purpose nor are capable of being restored or repaired and are fit only for disposal or recovery of parts of raw materials, or for recycling purposes⁴; and
- (j) Goods obtained or produced in a Party solely from products referred to in paragraphs (a) to (i) above.

สินค้าชนิดเดียวกันไม่จำเป็นต้องมีกฎเฉพาะรายสินค้าที่เหมือนกัน ทั้งนี้ หากสินค้าใดมีกฎเฉพาะรายสินค้า จะต้องปฏิบัติตามกฎนั้น โดยไม่สามารถเลือกใช้กฎทั่วไปได้ ซึ่งในความตกลงนี้ แบ่งออกได้อีก 2 กฎ ซึ่งในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนนั้นใช้คำว่า กฎเฉพาะทาง (Exclusive Rule) โดยมีสินค้าจำนวน 9 รายการ ได้แก่ เนย ไอศกรีม เศษผ้าฝ้ายเศษของขนแกะ วัสดุที่ทำจากขนแกะ ขนแกะที่sangแล้ว เศษของขนสัตว์อื่นๆ ขนหยาบของสัตว์ที่sangแล้ว และมุกเลี้ยง โดยใช้พิกัดศุลกากรในระดับประเภท (Heading) หรือระดับประเภทย่อย (Sub-Heading) คือ 4 หลักถึง 6 หลัก⁷ และกฎทางเลือก (Alternative Rule) เป็นกฎทางเลือกระหว่างกฎทั่วไป (RVC 40%) หรือสามารถเลือกใช้กฎดังต่อไปนี้คือ กฎการเปลี่ยนพิกัด (Change in Tariff Classification) จำนวน 123 รายการ และกฎการผลิตสินค้าสิ่งทอ จำนวน 395 รายการ⁸ นอกจากนี้ยังมีกฎการสะสมแหล่งกำเนิดสินค้าด้วย

⁷ ATTACHMENT B, PRODUCT SPECIFIC RULES A. Exclusive Rule/Criterion

⁸ ATTACHMENT B, PRODUCT SPECIFIC RULES

B. Alternative Rules

1. Change in Tariff Classification

2. Process Criterion for Textile and Textile Products - Working or Processing Carried Out on Non-Originating Materials that Confers Originating Status^{0F1}

(a) Fibres and Yarns

Manufacture through process of fibre-making (polymerisation, polycondensation and extrusion) spinning, twisting, texturizing or braiding from a blend or any of following: Silk, Wool, fine/coarse animal hair, Cotton fibres, Vegetable textile fibres, Synthetic or artificial filaments/man-made filaments, Synthetic or artificial staple fibres/man-made staple fibres

(b) Fabric/Carpets And Other Textile Floor Coverings; Special Yarns, twine, cordage and ropes and cables and articles thereof.

Manufacture from: Polymer (non-woven), Fibres (non-woven), Yarns (fabrics), Raw or Unbleached Fabrics (finished fabrics) through substantial transformation process of either: needle punching / spin bonding / chemical bonding, weaving or knitting; crocheting or wadding or tufting; or dyeing or printing and finishing; or impregnation, coating, covering or lamination.

โดยสามารถนำต้นทุนของวัสดุที่ได้จากประเทศภาคีสมาชิกอาเซียน มารวมในการคำนวณมูลค่าเพิ่มได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40

เอกสารหลักฐาน สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลง ACFTA จะต้อง มีแบบหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form E ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศที่นำเข้า เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นไปตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ.2553

4.1.3 ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA)

สาระสำคัญพื้นฐานของความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย โดยข้อผูกพันทางภาษีของออสเตรเลีย เริ่ม 1 มกราคม พ.ศ.2548 สินค้า 83.21% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 หลังจากนั้นวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 สินค้า 96.07% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 และวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2558 สินค้า 100% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของไทย เริ่มวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548 สินค้า 49.48% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ต่อมาวันที่ 1 มกราคมพ.ศ. 2553 สินค้า 93.28% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 และวันที่ 1 มกราคมพ.ศ. 2568 สินค้า 100% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0

กฎถิ่นกำเนิดสินค้าของความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย นั้น เริ่มจากเกณฑ์แรก สินค้าที่กำเนิดหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained: WO) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรเช่นข้าวและพืชผักผลไม้ที่มีการปลูกและเก็บเกี่ยวได้ในประเทศ และเกณฑ์ต่อมาคือ สินค้าที่ผลิตโดยมีวัตถุดิบนำเข้าจากนอกประเทศไทยและออสเตรเลียตามเกณฑ์การผลิตที่กำหนดไว้ในแต่ละพิกัดของสินค้า (Product Specific Rules: PSRs) หรือเป็นกฎเฉพาะสินค้าในแต่ละตัว ซึ่งแยกเป็น กฎการเปลี่ยนพิกัด (Change in Tariff Classification: CTC) และกฎการใช้วัตถุดิบภายในไทยและออสเตรเลียเป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิต (Regional Value Content: RVC) ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 40 หรือร้อยละ 45 นอกจากนั้น ในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์เคมี (สินค้าบางรายการภายใต้พิกัดตอนที่ HS 27 และ สินค้าภายใต้พิกัดตอนที่ HS ตอนที่ 28-40) กำหนดให้ผลิตตามหลักเกณฑ์ โดยใช้กระบวนการ เปลี่ยนแปลงพิกัด หรือการผลิตตามกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นการทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) จะถือว่าสินค้าได้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย และสำหรับสินค้าในหมวดสิ่งทอ เสื้อผ้าบางรายการ และรองเท้า (สินค้าพิกัดตอนที่ HS 50 - 64) กำหนดให้มีสัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบเพิ่มเป็นร้อยละ 55 ของราคา F.O.B. เป็นอย่างต่ำ โดยต้องใช้สัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบภายในประเทศไทย-ออสเตรเลีย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 25

สามารถนำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา (ตามรายชื่อที่กำหนดไว้ในความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย: TAFTA)

เอกสารหลักฐานสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลง TAFTA จะต้องมีการยื่นสำเนาของถิ่นกำเนิดสินค้า Form FTA ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศออสเตรเลียเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นไปตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าตามความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย พ.ศ.2547

4.1.4 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ (Thailand - New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP)

สาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2548 โดยข้อผูกพันทางภาษีของนิวซีแลนด์เริ่มจาก สินค้า 79.08% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ต่อมา วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 สินค้า 88.46% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 และวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2558 สินค้า 100% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของไทยนั้น วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548 สินค้า 54.10% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ต่อมาวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 และสินค้า 89.72% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 และเมื่อถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2568 สินค้า 100% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0

ผู้ส่งออกทั้งสองประเทศจะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลงนี้ สินค้าจะต้องมีคุณสมบัติของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้ในแต่ละรายการซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ สินค้าที่ผ่านการผลิตในประเทศโดยใช้วัตถุดิบภายในทั้งหมด (Wholly-Obtained: WO) และสินค้าที่มีการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) โดยการเปลี่ยนแปลงพิภพ (Change in Tariff Classification) และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศไทยและประเทศนิวซีแลนด์เป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิต (Regional Value Content: RVC) ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดไว้ที่ 40% และ 45% ของราคาสินค้า นอกจากนั้น กรณีสินค้าที่ผลิตโดยใช้วัตถุดิบนำเข้าจากนอกประเทศไทยและนิวซีแลนด์ จะต้องผลิตตามกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดไว้สำหรับสินค้าแต่ละรายการ (Product-Specific Rules of Origin) หรือกฎเฉพาะรายสินค้า⁹ ได้แก่ การผลิตตามเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิภพ (Change in Tariff Classification) โดยสินค้าที่ผลิตได้จะต้องมีพิภพอัตราภาษีศุลกากรของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น สินค้าปลาหุ่นำกระป๋อง (พิภพ HS 16.04)

⁹ Thailand - New Zealand Closer Economic Partnership Agreement (TNZCEP), Annex 2

กำหนดให้ผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัด โดยหากผลิตด้วยการ ใช้วัตถุดิบนำเข้าจากนอกประเทศไทยและนิวซีแลนด์ เช่น ใช้ปลาทูน่าแช่เย็นจนแข็ง (พิกัด HS 03.03) นำเข้ามาผลิตเป็นสินค้าปลาทูน่ากระป๋อง (พิกัด HS 16.04) ก็ถือว่าเป็นปลาทูน่ากระป๋อง (พิกัด HS 16.04) มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย หรือใช้การผลิตตามกระบวนการผลิตที่กำหนดไว้ และจะต้องผ่านกระบวนการผลิตทั้งหมดในประเทศภาคี และกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์เคมี (สินค้าบางรายการภายใต้พิกัด HS 27 และสินค้าภายใต้พิกัด HS ตอนที่ 28 – 40) กำหนดให้ผลิตตามหลักเกณฑ์ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพิกัด หรือใช้การผลิตตามกระบวนการผลิตซึ่ง เป็นการทำให้ปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) ถือว่าสินค้าได้มีถิ่นกำเนิดในไทย และสุดท้ายในกรณีที่เป็น สินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าบาง รายการ และรองเท้า (พิกัด HS ตอนที่ 50 – 64) กำหนดให้ผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัดและจะต้องมี ต้นทุนการผลิตภายในไทย และ/หรือ นิวซีแลนด์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของราคาสินค้า F.O.B. เช่น ใช้ผ้าฝ้าย (พิกัด HS 52.08) นำเข้ามาจากนอกประเทศไทย และ/หรือนิวซีแลนด์ ตัดเย็บเป็นสินค้าเสื้อแจ๊คเก็ต (พิกัด HS 62.01) ในประเทศไทย และจะต้องมีต้นทุนการผลิตเสื้อแจ๊คเก็ต (พิกัด HS 62.01) (เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าจ้างแรงงาน) ในประเทศไทย และ/หรือ นิวซีแลนด์รวมกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของราคา F.O.B. ของราคาเสื้อแจ๊คเก็ต (RVC 50%) (พิกัด HS 62.01)¹⁰

กรณีของเอกสารหลักฐาน ผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกของไทย หรือบุคคลในประเทศที่สาม (Third Party) ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นตัวแทนของผู้ผลิตของไทย สามารถรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ผลิตและส่งออกจากไทยด้วยตนเองบนใบ Invoice โดยไม่ต้องให้หน่วยงานของราชการรับรอง เพื่อส่งไปให้ผู้นำเข้าในนิวซีแลนด์ใช้แสดงต่อศุลกากรของนิวซีแลนด์ในการขอลดอัตราภาษีศุลกากรนำเข้า ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (TNZCEP)

4.1.5 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย- ญี่ปุ่น (Japan - Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

สาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย- ญี่ปุ่น วันที่ข้อผูกพันทางภาษีของ ญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้คือ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2550 โดยสินค้า 86.14% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 จากนั้นในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2560 สินค้า 91.21% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษี

¹⁰ พิจารณาตามกฎเฉพาะหรือ PSR สินค้าในพิกัด HS 1-26, 71, 74-81 จะใช้กฎ wholly Obtain หรือกฎการเปลี่ยนพิกัดก็ได้ ส่วนพิกัด HS 27-40 จะเพิ่มกฎปฏิกิริยาเคมี กับพิกัด 50-64 จะเพิ่มกฎการเปลี่ยนพิกัดที่พิจารณาเรื่องต้นทุนการผลิตในประเทศไทยและนิวซีแลนด์ (Regional Value Content) เพิ่มขึ้นมาด้วย นอกจากนั้นในพิกัด 41-49 พิกัด 65-70, 72-73 และ 82-94 จะใช้กฎการเปลี่ยนพิกัดเพียงอย่างเดียว

เป็น 0 ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของไทยในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2550 สินค้า 31.07% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 จนถึงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2560 สินค้า 97.59% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0

สินค้าส่งออกไปญี่ปุ่นที่ต้องการใช้สิทธิในการลดอัตราภาษีศุลกากรจะต้องผลิตถูกต้องตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น คือสินค้าที่กำเนิดหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly - Obtained: WO) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร เช่น ข้าว และพืชผัก ผลไม้ที่มีการปลูกและเก็บเกี่ยวได้ในประเทศ ส่วนสินค้าที่ผลิตโดยมีวัตถุดิบนำเข้าจากนอกประเทศไทยและญี่ปุ่น จะใช้ตามเกณฑ์เฉพาะการผลิตที่กำหนดไว้ในแต่ละพิกัดของสินค้า¹¹ (Product Specific Rules: PSRs) ได้แก่ การผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด มีการใช้วัตถุดิบภายในไทย และญี่ปุ่นเป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิต (Qualifying Value Content: QVC)¹² ซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 40% และการผลิตผ่านกระบวนการที่เฉพาะเจาะจงบางชนิด คือ สินค้าเคมีภัณฑ์ (หมวด 6 ตอนที่ 28-38) สิ่งทอ (หมวดที่ 11 ตอนที่ 50-63)

เอกสารหลักฐานที่ใช้ยื่น สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลง JTEPA จะต้อง มีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form JTEPA ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศญี่ปุ่นเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นไปตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่น

¹¹ ข้อ 28 สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิด

1. ยกเว้นว่าจะกำหนดเป็นอย่างอื่นไว้ในบทนี้สินค้าจะมีคุณสมบัติของการเป็นสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดของภาคีในกรณีนี้

(เอ) สินค้าได้มาทั้งหมดหรือมีการผลิตทั้งหมดในภาคีนั้น...

(บี) สินค้ามีการผลิตทั้งหมดในภาคีนั้นจากวัสดุที่ได้ถิ่นกำเนิดของภาคีนั้นล้วน หรือ

(ซี) สินค้าเป็นไปตามกฎเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ระบุไว้ในภาคผนวก 2 ตลอดจน

ข้อกำหนดที่ใช้บังคับอื่นๆ ของบทนี้ทั้งหมด เมื่อสินค้ามีการผลิตทั้งหมดในภาคีนั้นโดยใช้วัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดทั้งหมดหรือบางส่วน

¹² ในความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย- ญี่ปุ่น มีการใช้คำว่า Qualifying Value Content แทน Regional Value Content โดยคำว่า Qualifying แปลว่า ซึ่งมีความสัมพันธ์เปรียบเทียบกับคำว่า Regional ซึ่งแปลว่า เกี่ยวกับดินแดน เมื่อพิจารณาในบริบทนี้ สามารถใช้แทนกันได้ โดยมีความหมายเหมือนกันคือ เป็นการพิจารณาการใช้วัตถุดิบภายในไทยและญี่ปุ่น หรือใช้สัดส่วนมูลค่าที่ได้คุณสมบัติของสินค้า (ซึ่งก็คือวัตถุดิบที่อยู่ภายใน) เป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิต

กำเนิดสินค้าตามความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยและญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2550

4.1.6 ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู (Thailand - Peru Closer Economic Partnership: TPCEP)

สาระสำคัญของความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู เริ่มเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2554 โดยข้อผูกพันทางภาษีของประเทศเปรู ซึ่งให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้า จำนวน 5,259 รายการ ลดเป็น 0 ทันที จำนวน 3,985 รายการ และลดภาษีเป็นศูนย์ภายใน 5 ปี จำนวน 1,274 รายการ ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของไทยนั้นให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้า จำนวน 5,962 รายการ โดยลดเป็น 0 ทันที จำนวน 3,844 รายการ และลดภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี จำนวน 2,118 รายการ

การพิจารณาของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า โดยเกณฑ์ของสินค้าที่จะได้ถิ่นกำเนิด ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู มี ได้แก่ สินค้าที่ได้มาทั้งหมดหรือเกือบ หรือรวบรวมในประเทศภาคี (Wholly Produced) ต่อมาคือเกณฑ์ที่สินค้านั้นมีส่วนมูลค่างวดการผลิตรวมในประเทศไทยหรือเปรู (Regional Value Content: RVC) ไม่น้อยกว่าข้อกำหนดในรายการสินค้า ตามราคาสินค้า F.O.B. และมีกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายในประเทศภาคีนั้น นอกจากนี้ สินค้าที่มีวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดสินค้าแต่กระบวนการผลิตเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎเฉพาะที่ได้ถิ่นกำเนิดสินค้าตามกฎการเปลี่ยนพิกัด (Product Specific Rules)¹³

เอกสารหลักฐานสินค้าที่กำเนิดหรือผลิตได้ดังกล่าวจะต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form TP ไปแสดงต่อศุลกากรประเทศผู้นำเข้า ตามประกาศกรมประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเปรู และพิธีสารเพื่อเร่งการเปิดเสรีการค้าสินค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้า พ.ศ.2554

¹³ ประเทศไทยและประเทศเปรูได้มีการลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2546 ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการเปิดเสรีการค้า การอำนวยความสะดวก และความร่วมมือด้านการค้าสินค้า บริการและการลงทุน รวมทั้งการขยายความร่วมมือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า แต่ได้มาเพิ่มในเรื่องของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่สำคัญในภายหลัง ซึ่งได้มีการลงนาม “พิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐเปรู เพื่อเร่งเปิดเสรีการค้าสินค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้า เรื่องกฎถิ่นกำเนิดสินค้า” เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 ในการประชุมผู้นำเอเปค (APEC) ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

4.1.7 ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - อินเดีย (India – Thailand Free Trade Area: ITFTA)

ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย เริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2547 โดยข้อผูกพันทางภาษีของประเทศไทยและประเทศอินเดีย ซึ่งได้ตกลงกันในกรณีสินค้าเร่งลดภาษีบางส่วน (Early Harvest Scheme: EHS) จำนวน 82 รายการ¹⁴ โดยเป็นการลดภาษี MFN¹⁵ Applied Rates ซึ่งใช้อัตราฐาน ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2547 โดยลดอัตราภาษีเป็นอัตราร้อยละของอัตราที่เรียกเก็บ (Margin of Preference: MOP) ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2547 อัตราภาษีลดลงร้อยละ 50 ถัดมาอีกปี ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2548 อัตราภาษี ลดลงร้อยละ 75 วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2549 อัตราภาษี ลดลงร้อยละ 100 หรืออัตราภาษีเป็น 0

กฎถิ่นกำเนิดสินค้า โดยสินค้าที่ส่งออกไปประเทศอินเดียที่ต้องการใช้สิทธิในการลดอัตราภาษีศุลกากรจะต้องผลิตถูกต้องตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย คือ เกณฑ์แรก สินค้าที่กำเนิดหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly - Obtained: WO) บังคับกับสินค้าจำนวน 10 หมวด เช่น ผลไม้สด ซีเรียล เกลือ สีนแร่และหัวโครเมียม รัตนชาติ เป็นต้น และเกณฑ์ต่อมาคือ สินค้าที่ผลิตโดยมีวัตถุดิบนำเข้าจากนอกประเทศไทยและอินเดีย ตามเกณฑ์การผลิตที่กำหนดไว้ในแต่ละพิกัดของสินค้า (Product Specific Rules: PSRs) ได้แก่ ผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด โดยมีรายการสินค้า 68 หมวด หรือเกณฑ์การใช้วัตถุดิบภายในประเทศไทยและประเทศอินเดียเป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิต (Local Value Added Content) ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 40

เอกสารหลักฐานสินค้าที่กำเนิดหรือผลิตได้ดังกล่าวจะต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form FTA ไปแสดงต่อศุลกากรประเทศผู้นำเข้า เป็นไปตามกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับสิทธิพิเศษของสินค้าเร่งลดภาษีภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐอินเดีย ในเรื่อง ระเบียบปฏิบัติในการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิด

¹⁴ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2555 และได้มีพิธีสารฉบับที่ 2 เพื่อแก้ไขกรอบความตกลงดังกล่าวเพิ่มเติมรายการสินค้าคู่เยินแบบ 2 ประตุ อีก 1 รายการ รวมเป็น 83 รายการ

¹⁵ MFN คือ Most - Favoured Nation หรือหลักปฏิบัติเยิงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง, ดู บทที่ 3, น.30.

สินค้าภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทย-อินเดีย โดยยังมีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การยกเว้นอากรและลดอัตราอากรศุลกากรสำหรับของที่มีถิ่นกำเนิดจากสาธารณรัฐอินเดีย¹⁶

4.1.8 ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ชิลี (Thailand – Chile Free Trade Agreement: TCFTA)

ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ชิลี มีผลบังคับใช้ในวันที่ 4 ตุลาคม 2556 โดยข้อผูกพันทางภาษีของชิลี ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้า จำนวน 7,116 รายการ โดยลดอัตราภาษีเป็น 0 ทันทีกว่าจำนวน 6,990 รายการ ลดภาษีเป็น 0 ภายใน 3 ปี จำนวน 321 รายการ ลดภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี จำนวน 298 รายการ และสินค้าอ่อนไหวลดภาษีเป็น 0 ภายใน 8 ปี จำนวน 107 รายการ กรณีข้อผูกพันทางภาษีของไทย ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้า จำนวน 8,300 รายการ ลดเป็น 0 ทันทีกว่าจำนวน 7,394 รายการ ลดภาษีเป็น 0 ภายใน 3 ปี จำนวน 142 รายการ ลดภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี จำนวน 575 รายการ สินค้าอ่อนไหวลดภาษีเป็น 0 ภายใน 8 ปี จำนวน 102 รายการ และสินค้าโควตา 87 รายการ (23 รายการ ในระดับพิกัดศุลกากร 4 หลัก)

เกณฑ์ของสินค้าที่จะได้ถิ่นกำเนิดสินค้า ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ชิลี ได้แก่ เกณฑ์แรก สินค้าที่ได้มาทั้งหมด เก็บ หรือรวบรวมในประเทศภาคี Wholly Obtained หรือ Wholly Produced ตามความหมายของคำจำกัดความที่ระบุไว้ข้อบทที่ 4 เรื่อง กฎถิ่นกำเนิดสินค้า ข้อ 4.3 เกณฑ์ต่อมาคือ Produced Entirely (PE) หมายถึง สินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบที่ได้ถิ่นกำเนิดสินค้า ในประเทศภาคี (ประเทศไทย + ประเทศชิลี)

นอกจากนั้น สินค้าที่มีวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดสินค้าแต่กระบวนการผลิตเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎเฉพาะที่ได้ถิ่นกำเนิดสินค้า (PSR) ตามกฎการเปลี่ยนพิกัดศุลกากร ตามระบุไว้ในภาคผนวกข้อ 4.2 ซึ่งประกอบไปด้วยเกณฑ์แรก การเปลี่ยนพิกัด (CTC) ต่อมา เกณฑ์การใช้วิธีการ

¹⁶ ข้อ 3 การยกเว้นอากรและลดอัตราอากรตามข้อ 2 ให้ผู้นำของเข้าต้องแสดงหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในแบบ FTA (Form FTA) ที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอินเดียซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสารแก้ไขกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอินเดียในกรณีที่ผู้นำของเข้าไม่สามารถแสดงหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Form FTA) ก่อนนำของออกจากอารักขาของศุลกากร หากผู้นำของเข้าประสงค์จะขอใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรในการขอยกเว้นอากรหรือลดอัตราอากรศุลกากร ผู้นำของเข้าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ผลิตเฉพาะ (Specific Process: SP) หมายถึง ปฏิกิริยาทางเคมี (Chemical Reaction)¹⁷ และเกณฑ์สัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบการผลิตภายในประเทศไทยหรือชิลี (Qualifying Value Content: QVC) ไม่น้อยกว่าข้อกำหนดในรายการสินค้า ตามราคาสินค้า F.O.B. และมีกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายในประเทศไทยนั้น¹⁸

เอกสารหลักฐานนั้นเป็นไปตาม “ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐชิลี พ.ศ.2558” คือ สินค้าที่กำเนิดหรือผลิตได้ดังกล่าวจะต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form TC ไปแสดงต่อศุลกากรประเทศผู้นำเข้า

4.1.9 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN - Republic of Korea Free Trade Area: AKFTA)

วันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - สาธารณรัฐเกาหลี มีผลบังคับใช้คือ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 โดยมีข้อผูกพันทางภาษีของเกาหลี คือ สินค้าปกติ (Normal Track) สินค้า 10,403 รายการ หรือร้อยละ 90 ลดภาษีเป็น 0 ทันที ต่อมาสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2559 สินค้า 481 รายการ หรือร้อยละ 4.27 ลดภาษีเหลือ 0 - 5% และสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) จำนวน 377 รายการ หรือร้อยละ 3.36 ลดภาษีระหว่าง 20-50% แบ่งเป็น ดังนี้

กลุ่ม A = ในปี 2559 จำนวน 6 รายการ ลดภาษีให้เหลือไม่เกิน 50%

กลุ่ม B = ในปี 2559 จำนวน 226 รายการ ลดภาษีลง 20%

กลุ่ม C = ในปี 2559 จำนวน 36 รายการ ลดภาษีลง 50% จากเดิม

กลุ่ม D = สินค้าโควตาภาษี จำนวน 11 รายการ

กลุ่ม E = สินค้าไม่ลดภาษี จำนวน 98 รายการ

สาระสำคัญของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า กรณีสินค้าที่จะได้สิทธิพิเศษในการลดภาษีภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - เกาหลี จะต้องได้ถิ่นกำเนิดสินค้าตามกฎเกณฑ์ที่ได้ตกลงกันประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ที่ได้มา หรือผลิตขึ้นโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly - Obtained: WO) ได้แก่ พืช สัตว์ แร่ และสิ่งของที่เหลือจากการผลิตสิ่งของเหล่านี้ ต่อมาคือ เกณฑ์

¹⁷ Chapter 28 เคมีภัณฑ์อินทรีย์ สารประกอบอินทรีย์หรือสารประกอบอินทรีย์ โลหะมีค่า, Chapter 29 เคมีภัณฑ์อินทรีย์ และ Chapter 39 พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก

¹⁸ Chapter 4, Rules of Origin, Section 1 Determination of Origin, Article 4.4 Qualifying Value Content (QVC)

สัดส่วนวัตถุดิบในประเทศไม่น้อยกว่า 40% ของราคา F.O.B. (RVC 40%) และสามารถรวมวัตถุดิบนำเข้าจากประเทศภาคีเดียวกันมาคำนวณได้ (Accumulation) นอกจากนี้ก็มีเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากร ทั้งในระดับตอน ประเภท หรือประเภทย่อย ซึ่งเป็นสินค้าที่ผลิตได้ตามกฎเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules: PSRs)

เอกสารหลักฐานในการพิจารณาสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – สาธารณรัฐเกาหลี จะต้องมียังหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form AK ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศที่นำเข้า เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ตามประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ระหว่างรัฐบาลแห่งกลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ.2552

4.1.10 ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์ (ASEAN – Australia - New Zealand Free Trade Agreement: AANZFTA)

วันที่ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์มีผลบังคับใช้คือ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2553 โดยมีข้อผูกพันทางภาษี คือ

ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์	ไทย
<ul style="list-style-type: none"> • สินค้าปกติ ร้อยละ 91.12 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2553 • สินค้าอ่อนไหว ร้อยละ 5.17 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2558 • สินค้าอ่อนไหวสูง ร้อยละ 3.71 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2563 	<ul style="list-style-type: none"> • สินค้าปกติ ร้อยละ 90.02 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2555 • สินค้าอ่อนไหว ร้อยละ 6.44 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2560 • สินค้าอ่อนไหวสูง ร้อยละ 3.54 ของรายการของสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ. 2563 	<ul style="list-style-type: none"> • สินค้าปกติ ร้อยละ 89.96 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2556 • สินค้าอ่อนไหว ร้อยละ 7.41 ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2563 • สินค้าอ่อนไหวสูง ร้อยละ 1.56 ของรายการของสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ในปีพ.ศ.2563 • สินค้าร้อยละ 1.07 ของรายการของสินค้าทั้งหมดไม่มีข้อผูกพันทางภาษี

พิจารณากฎถิ่นกำเนิดสินค้า กรณีสินค้าส่งออกไปออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ต้องการใช้สิทธิในการลดอัตราภาษีศุลกากรจะต้องผลิตถูกต้องตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้า คือ สินค้าที่กำเนิดหรือ

ผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly-Obtained: WO) ต่อมากรณีสินค้าที่มีสัดส่วนมูลค่า ต้นทุนการผลิตในภูมิภาคไม่ต่ำกว่า 40% ของราคา F.O.B. (RVC 40%) ซึ่งหมายถึงในประเทศภาคี สมาชิกอาเซียน และประเทศเกาหลีใต้ โดยใช้หลักการสะสมถิ่นกำเนิดสินค้า (Accumulation) คือ สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีหนึ่งและถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตในอีกประเทศภาคีหนึ่ง จะถือว่าได้ถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีที่มีกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายได้

ต่อมาสินค้าที่วัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต ผ่านการเปลี่ยนพิกัด ศุลกากร (CTC) ในประเทศภาคีนั้น และสุดท้ายคือ สินค้าที่ผ่านกฎเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rules: PSRs) ใช้กับสินค้าเฉพาะบางรายการ เช่น ใช้เฉพาะกฎ Wholly Obtained เช่น สัตว์มีชีวิตพิกัด 01 และ ปลาแช่แข็งพิกัด 03 เป็นต้น หรือใช้เฉพาะกฎ RVC ไม่ต่ำกว่า 40% เช่น ไข่ กรอก พิกัด 1601 หรือใช้ได้ทั้ง WO หรือ RVC 45% เช่น นม, ครีมหวาน พิกัด 0402 เป็นต้น และใน สินค้าสิ่งทอ เช่น พิกัด 6101 เสื้อโค้ทชาย กำหนดให้ใช้กฎการเปลี่ยนแปลงพิกัดร่วมกับกระบวนการ ผลิตเช่นต้องมีการตัดและเย็บในประเทศภาคี หรือใช้กฎ RVC 40% ก็ได้ รวมถึง เกณฑ์ขั้นต่ำ (De Minimis) มีใจความว่า สินค้าที่ไม่ผ่านเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดภาษีศุลกากรในระดับ 4 หลัก จะได้ถิ่น กำเนิดสินค้า หากมูลค่าของวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด ทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตที่ไม่ผ่านเกณฑ์การเปลี่ยน พิกัดศุลกากร ในระดับ 4 หลัก มีไม่เกินร้อยละ 10 ของราคา F.O.B. ของสินค้านั้น หรือเฉพาะสำหรับ สินค้าในตอนที่ 50-63 น้ำหนักของวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตร้อยละ 10 ของ น้ำหนักรวมของสินค้านั้น

เอกสารหลักฐานในกรณีสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลงฯ AANZFTA จะต้อง มีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form AANZ ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศภาคีเพื่อขอรับ สิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นไปตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่น กำเนิดสินค้าตามความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ พ.ศ.2553

4.1.11 ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย (ASEAN - INDIA Free Trade Agreement: AIFTA)

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 ข้อ ผูกพันทางภาษีของอินเดีย (5,224 รายการ) สินค้าปกติ 1 (Normal Track 1) จำนวนร้อยละ 70 ของ รายการสินค้าทั้งหมดจะทยอยลดภาษีเป็น 0 ทั้งหมดในปี 2556 สินค้าปกติ 2 (Normal Track 2) จำนวนร้อยละ 9 ของรายการสินค้าทั้งหมดจะทยอยลดภาษีเป็น 0 ทั้งหมดในปี 2559 สินค้าอ่อนไหว 1 (Sensitive Track 1) ทยอยลดภาษีเหลือร้อยละ 5 ในปี 2559 สินค้าอ่อนไหว 2 (Sensitive Track 2) คงภาษีไว้ที่อัตราร้อยละ 5 สินค้าพิเศษ (Special Products) จะลดภาษีลงร้อยละ 20-50 ในปี 2556 จำนวน รายการ ได้แก่ น้ำมันปาล์มดิบ น้ำมันปาล์มดิบสกัด ชาดำ กาแฟ พริกไทย และสินค้า ไม่ผูกพันภาษี (Exclusive List) ไม่ลดภาษี 489 รายการ

ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของประเทศไทย (5,224 รายการ) สินค้าปกติ 1 (Normal Track 1) จำนวนร้อยละ 70 ของรายการสินค้าทั้งหมดจะทยอยลดภาษีเป็น 0 ทั้งหมดในปี 2556 สินค้าปกติ 2 (Normal Track 2) จำนวนร้อยละ 9 ของรายการสินค้าทั้งหมดจะทยอยลดภาษีเป็น 0 ทั้งหมดในปี 2559 สินค้าอ่อนไหว 1 (Sensitive Track 1) ทยอยลดภาษีเหลือร้อยละ 5 ในปี 2559 สินค้าอ่อนไหว 2 (Sensitive Track 2) คงภาษีไว้ที่อัตราร้อยละ 5 สินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) จะลดภาษีลงร้อยละ 20-50 ในปี 2556 จำนวน 14 รายการ สินค้าไม่ผูกพันภาษี (Exclusive List) ไม่ลดภาษี จำนวน 463 รายการ

สินค้าที่ส่งออกไปอินเดียที่ต้องการใช้สิทธิในการลดอัตราภาษีศุลกากรจะต้องผลิตถูกต้องตามกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย คือ สินค้าที่กำเนิดหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly - Obtained: WO) หรือใช้กฎทั่วไป (General Rule) คือ เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากรในระดับ 6 หลัก (CTSH) และมีสัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศสมาชิกอาเซียนและอินเดีย อย่างน้อยร้อยละ 35 ของราคา F.O.B. (CTSH + 35%) รวมทั้งการการสะสมถิ่นกำเนิดสินค้า คือ สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีหนึ่งและถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอีกประเทศหนึ่ง จะถือว่าได้ถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีที่มีกระบวนการผลิตขั้นสุดท้าย หากสินค้านี้ต้องการนำมาสะสมถิ่นกำเนิดมี พอร์ม AI มาประกอบการขอสะสมถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศสุดท้ายที่มีกระบวนการผลิต¹⁹

เอกสารหลักฐานของสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย จะต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form A ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศอินเดียเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

4.1.12 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น (ASEAN - Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP)

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2552 โดยข้อผูกพันทางภาษีของญี่ปุ่นเริ่มในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2551 สินค้า 85.51% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2561 สินค้า 90.16% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 ส่วนข้อผูกพันทางภาษีของประเทศไทย เริ่มในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2552 สินค้า

¹⁹ กรณีกฎหมายถิ่นกำเนิดเฉพาะสินค้าของความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย มีการเจรจาต่อเนื่องเพื่อกำหนดเกณฑ์เฉพาะที่เหมาะสม กล่าวคือยังไม่ระบุแน่นอน ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออก ที่สามารถใช้เกณฑ์ที่กว้างมากขึ้นในการพิจารณาได้

30.94% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0 และวันที่ 1 เมษายน 2561 สินค้า 86.17% ของรายการสินค้าทั้งหมดลดภาษีเป็น 0

พิจารณาในเรื่องกฎถิ่นกำเนิดสินค้า สินค้าที่ส่งออกไปญี่ปุ่นที่ต้องการใช้สิทธิในการลดอัตราภาษีศุลกากรจะต้องผลิตถูกต้องตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น โดยเกณฑ์แรก เป็นสินค้าที่ใช้วัตถุดิบจากภายในประเทศสมาชิก AJCEP ได้แก่ สินค้าที่กำเนิดหรือใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly-Obtained: WO) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร เช่น ข้าว และพืชผัก ผลไม้ที่มีการปลูกและเก็บเกี่ยวได้ในประเทศ เป็นต้น เกณฑ์ต่อมาคือ สินค้าที่ผ่านการผลิตทั้งหมดในประเทศผู้ส่งออกโดยใช้วัตถุดิบที่ได้ถิ่นกำเนิดจากประเทศสมาชิก AJCEP

สินค้าที่ผลิตโดยใช้วัตถุดิบจากนอกประเทศสมาชิก AJCEP จะได้แหล่งกำเนิดสินค้าเมื่อมีคุณสมบัติ คือ สินค้าที่มีการใช้ วัตถุดิบจากภายนอกกลุ่มประเทศอาเซียนและญี่ปุ่น จะถือว่าเป็นถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก AJCEP เมื่อมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือ กฎทั่วไป เป็นกรณีสินค้าที่ไม่ได้อยู่ในรายการสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดตามกฎหมายการได้ถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้า(PSR)

นอกจากนั้น การจะถือว่าเป็นถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก AJCEP ยังพิจารณาได้เมื่อผ่านเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือ ผลิตในประเทศภาคีโดย ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มของ สินค้าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ของราคาสินค้าตามราคา F.O.B. หรือผลิตในประเทศภาคีโดยมีการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากรในระดับ 4 หลัก (CTH) และสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดตามกฎหมายการได้ถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้า (PSR) มีประมาณร้อยละ 40 ของรายการสินค้าทั้งหมด หากรายการสินค้าใดอยู่ในกลุ่มที่มีกฎหมายการได้ถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้าจะต้อง ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด นี้โดยไม่คำนึงถึงกฎทั่วไป ยกเว้น กรณีที่กฎหมายรายสินค้า ง่ายกว่ากฎทั่วไป ซึ่งผู้ส่งออกสามารถเลือกใช้กฎหมายรายสินค้าหรือกฎทั่วไปก็ได้ สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้า(PSR) และเป็นสินค้าสำคัญของประเทศไทย เช่น สินค้าประเภท สิ่งทอ รองเท้าเครื่องหนัง ยานยนต์ เหล็ก เพอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป เป็นต้น และสุดท้ายคือ เกณฑ์ขั้นต่ำ (De Minimis) เป็นกรณีที่สินค้าไม่สามารถผลิตได้ตามกฎหมายการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากร เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดซึ่งเป็นวัตถุดิบนำเข้าภายใต้พิกัดฯ เดียวกันกับพิกัดฯ ของสินค้า หรือเป็นวัตถุดิบนำเข้าที่ถูกห้ามนำเข้ามาใช้ผลิต (Except) สินค้านั้นจะได้ถิ่นกำเนิดสินค้า หากวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดดังกล่าวมีมูลค่าไม่เกินกว่ามูลค่าที่กำหนดไว้ ดังนี้ สินค้าพิกัดตอนที่ 16, 19, 20, 22, 23, 28 – 49 และตอนที่ 64 – 97 ที่ใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดตามกฎหมายการเปลี่ยนแปลงพิกัดฯ มีมูลค่าไม่เกินร้อยละ 10 ของราคา F.O.B. สินค้าพิกัดตอนที่ 18 และ 21 ที่ใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดตามกฎหมายการเปลี่ยนแปลงพิกัดฯ ไม่เกิน ร้อยละ 10 หรือ ร้อยละ 7 ของราคา F.O.B. ตามที่ระบุ ไว้ในกฎหมายสินค้า(PSR) และสินค้าพิกัดตอนที่ 50 – 63 ต้องมีน้ำหนักของวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดตามกฎหมายการเปลี่ยนแปลงพิกัดฯ ไม่เกินร้อยละ 10 ของน้ำหนักสินค้านั้น

สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีความตกลง AJCEP จะต้อง มีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form AJ ไปแสดงต่อศุลกากรในประเทศสมาชิก AJCEP เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ตาม ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงว่าด้วยความ เป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมความตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และญี่ปุ่นพ.ศ. 2557

4.1.13 วิเคราะห์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของความตกลงการค้าเสรีทั้งหมดที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

การระบุถึงกฎถิ่นกำเนิดสินค้าของแต่ละความตกลงนั้นจะเห็นได้ว่ามีกฎเกณฑ์ที่มีหลักการเดียวกันเป็นพื้นฐานทั้งหมดในทุกความตกลง ประการแรกคือ มีเกณฑ์สินค้าที่ผลิต (Wholly Obtained Goods) หรือใช้วัตถุดิบต้นทาง (Wholly Produced Goods) ทั้งหมดในประเทศผู้ส่งออกหรือประเทศภาคีทั้งหมด ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สามารถวิเคราะห์และนำมาใช้ได้ง่ายที่สุดของการพิจารณาให้ได้ถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อการส่งออกสินค้าที่นั้นๆ ไม่มีอะไรซับซ้อน ซึ่งนอกจากสิ่ง ที่เห็นได้ชัดจำพวกแร่ธาตุ เพชร พลอย สัตว์ พืช น้ำมันดิบ และอีกหลายชนิดนั้น ยังหมายความรวมไปถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสิ่งข้างต้น หรือเศษเหลือใช้ของสิ่งข้างต้นด้วย

ประเด็นต่อมา ผู้เขียนขอแยกโดยพิจารณาแยกเป็นความตกลงที่ประเทศไทยเป็นภาคีในนามของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กล่าวคือ ในข้อที่ 4.1.1 - 4.1.2, 4.1.9 – 4.1.12 ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - สาธารณรัฐเกาหลี ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น โดยเกณฑ์มาตรฐาน คือ เกณฑ์สินค้าที่ผลิต (Wholly Obtained Goods) หรือใช้วัตถุดิบต้นทาง (Wholly Produced Goods) ทั้งหมดในประเทศผู้ส่งออกหรือประเทศภาคีทั้งหมด หลังจากนั้นเป็นเกณฑ์พิจารณาเรื่องสินค้านอกกลุ่มประเทศภาคี ซึ่งจะแยกเป็นกฎทั่วไป (General Rule) คือ ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาหรือผลิตขึ้นโดยมิได้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศหรือในภาคีสมาชิกทั้งหมด โดยมีสัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดภายในกลุ่มประเทศภาคี ไม่น้อยกว่า 40% ของราคา F.O.B. (RVC 40%) กล่าวอย่างง่ายคือสามารถนำเข้าวัตถุดิบภายนอกประเทศผู้ผลิตหรือนอกประเทศภาคีสมาชิกของอาเซียนมาใช้ผลิตได้ โดยคำนวณสัดส่วนได้มากที่สุดถึง 60% ยกเว้นในความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย ซึ่งใช้สัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดภายในกลุ่มประเทศภาคี ไม่น้อยกว่า 35% ของราคา F.O.B. (RVC 35%) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออกที่มีโอกาสและทางเลือกมากขึ้น และเกณฑ์การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classification) หรือ CTC ซึ่งเกือบทุกความตกลงนั้นเกณฑ์นี้จะถูกระบุให้เป็นเกณฑ์ต่อจากเกณฑ์สัดส่วนทันที หมายความว่าสามารถใช้ได้กับสินค้าทั่วไป ที่วัตถุดิบไม่ได้มาจากในประเทศหรือในประเทศภาคีสมาชิกทั้งหมด ยกเว้นแต่ในความตกลงเขตการค้า

เสรีอาเซียน – จีนที่ไม่มีระบุในกฎทั่วไป แต่จะไประบุในเกณฑ์การผลิตเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rules of Origin)²⁰ ซึ่งเป็นอีกเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าเช่นกัน โดยจะระบุหลักการพิจารณาถิ่นกำเนิดตายตัวไปในแต่ละรายสินค้า²¹ เลย โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกได้เลือก ซึ่งก็เป็นเกณฑ์การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classification) หรือ CTC หลักการคำนวณสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content: LC) หรือใช้ผสมกัน เช่นเดียวกัน นอกจากนั้น กฎเฉพาะรายสินค้าที่มีความเฉพาะเจาะจงลงไปในประเทศ สินค้าที่ต้องใช้กระบวนการที่แตกต่างออกไป คือ กลุ่มสินค้าสิ่งทอ ที่จะมามีวิธีการพิจารณาที่ลงในรายละเอียด เช่นการเย็บ ตัด หรืออื่นๆเพิ่มเติม ซึ่งก็จะถูกระบุไว้ในกฎเฉพาะชัดเจน

อีกเกณฑ์หนึ่งที่เป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาของความตกลงที่ประเทศไทยเป็นภาคี ในนามของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และปรากฏในทุกความตกลงฯ คือ เกณฑ์ถิ่นกำเนิดสะสม ซึ่งอนุญาตให้กระบวนการต่างๆ ของการผลิตสินค้าสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายประเทศที่อยู่ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน โดยผู้ส่งออกสามารถนำต้นทุนของวัสดุที่ได้จากประเทศภาคีอื่นๆ มารวมในการคำนวณมูลค่าเพิ่มได้ หรือกรณีเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดฯ วัสดุที่ได้จากประเทศภาคี จะได้รับการปฏิบัติเสมือนเช่นเดียวกับวัสดุภายในประเทศ

เกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis) เป็นอีกหนึ่งเกณฑ์สำคัญที่ปรากฏในความตกลงที่ประเทศไทยเป็นภาคีในนามของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สินค้าที่ไม่ผ่านการเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรจะถือว่าได้ถิ่นกำเนิด ถ้ามูลค่าของวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดที่ใช้ในการผลิตสินค้าซึ่งไม่ผ่านการเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรที่กำหนด คิดเป็นสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่า F.O.B. ของสินค้า และสินค้านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดอื่น ๆ ที่กำหนด หรือคือการยกเว้นจำนวนหรือปริมาณวัตถุดิบที่เป็นข้อห้ามหรือข้อจำกัด การได้ถิ่นกำเนิด โดยยอมให้มีได้สูงสุดไม่เกินร้อยละใดๆ ของราคา น้ำหนัก หรือปริมาตรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะมีระบุจำนวนใดๆนั้น ไว้ที่ตอน (Chapter) ของกลุ่มหรือเป็นรายการสินค้านั้นๆ ตามแต่ละความตกลงฯ

²⁰ คำว่า Rule หรือ Rules ในบางความตกลงเขตการค้าเสรีจะใช้คำว่า “กฎ” แต่ในบางความตกลงฯจะใช้คำว่า “เกณฑ์หรือหลัก” ดังนั้นผู้เขียนจะใช้ถ้อยคำตามที่ระบุไว้ในแต่ละความตกลงซึ่งอาจแตกต่างกันแต่มีความหมายสื่อถึง กฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) เหมือนกัน

²¹ เช่น ในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนนั้น มีการระบุกฎเฉพาะกับสินค้าบางรายการ ซึ่งมีทั้งหมด 4,953 รายการ จากรายการที่อยู่ในบัญชีทั้งหมด 95,895 รายการ หรือความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – จีนนั้นมีเพียง 9 หมวดที่ระบุให้ใช้กฎเฉพาะ หรือในกรณีความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย นั้น การเจรจายังไม่ยุติ จึงยังไม่มีกฎเฉพาะรายสินค้า เป็นต้น

กรณีความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีในนามส่วนตัว หรือเป็นลักษณะความตกลงแบบทวิภาคี คือในกลุ่มความตกลงข้อ 4.1.3 – 4.1.8 ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – เปรู ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย และความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – ซิลี ซึ่งจะวางเกณฑ์ไว้ในรูปแบบที่แยกเป็น 2 เกณฑ์ในทุกภาคี คือ วางเกณฑ์สินค้าที่ผลิต (Wholly Obtained Goods) หรือใช้วัตถุดิบต้นทาง (Wholly Produced Goods) ทั้งหมดในประเทศผู้ส่งออกหรือประเทศภาคีทั้งหมดไว้เป็นเกณฑ์แรก และวางเกณฑ์การผลิตเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rules of Origin) เป็นเกณฑ์ที่สอง จากนั้นในเกณฑ์การผลิตเฉพาะรายสินค้าจึงแยกลงไปเป็น เกณฑ์การเปลี่ยนเลขพิกัดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classification) หรือ CTC ซึ่งทุกความตกลงจะมีการระบุการเปลี่ยนพิกัดในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับตอนถึงระดับประเภทย่อย ตามแต่ละสินค้า โดยในความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น จะมีการระบุเกี่ยวกับเกณฑ์เฉพาะสินค้าพิเศษบางประการเพิ่มเติมด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์เคมี (สินค้าบางรายการภายใต้พิกัด HS 27 และสินค้าภายใต้พิกัด HS ตอนที่ 28 – 40) กำหนดให้ผู้ส่งออกเลือกได้ว่าจะผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัด (Change in Tariff Classification) หรือการผลิตตามกระบวนการผลิต (Process) ซึ่งเป็นการทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) หรือกรณีที่เป็นสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าบางรายการและรองเท้า (พิกัด HS ตอนที่ 50 – 64) กำหนดให้ผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัด (Change in Tariff Classification) และจะต้องมีต้นทุนการผลิตภายในประเทศไทย และ/หรือประเทศคู่ภาคีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของราคาสินค้า F.O.B. ในกรณีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ หรือร้อยละ 55 ของราคา F.O.B. อย่างต่ำ โดยต้องใช้ สัดส่วนวัตถุดิบในประเทศไทย-ออสเตรเลีย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 25 สามารถ นำเข้าจากในประเทศกำลังพัฒนา ในความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย และไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ในความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นไทย ก็ถือว่าสินค้าได้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

ในหลักเกณฑ์ที่วิเคราะห์ไปข้างต้น จะเป็นเกณฑ์ของการได้มาซึ่งถิ่นกำเนิด แต่ในแต่ละความตกลงก็จะระบุถึงเกณฑ์หรือเงื่อนไขการไม่ได้ซึ่งถิ่นกำเนิดด้วย กล่าวคือ เกณฑ์กระบวนการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation and Processes) ที่ไม่ให้นำมารวมเป็นมูลค่าการผลิตของสินค้าเพื่อการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบ เช่น การรักษาสินค้าให้อยู่ในสภาพดีการบรรจุหีบห่อ การติดฉลาก

การร่อน การล้าง การตัด การงอ รวมถึงกระบวนการผลิตอย่างง่ายอื่นๆ โดยระบุเหมือนกันในทุกความตกลง²²

พิจารณากลุ่มสินค้าที่สำคัญที่อยู่ในรายการสินค้าตามพิกัดของศุลกากรจะแยกได้เป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ สินค้ากลุ่มแร่และโลหะ สินค้ากลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สินค้ากลุ่มแฟชั่น²³ ซึ่งรวมสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ สินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และสินค้าเครื่องหนังและรองเท้า กลุ่มสินค้าเคมี กลุ่มสินค้ายานยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง กลุ่มสินค้าอาหาร กลุ่มสินค้าพลาสติกและยาง กลุ่มสินค้าไม้และสิ่งพิมพ์ที่เป็นกระดาษ กลุ่มสินค้าเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มสินค้าเซรามิก และกลุ่มสินค้าเครื่องจักร อุปกรณ์สำหรับตรวจวัด ควบคุม ส่วนประกอบและเลนส์ รวมทั้งหมด 11 กลุ่มสินค้า โดยวิเคราะห์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้ในแต่ละกลุ่ม คือ

สำหรับเกณฑ์พิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าทั่วไปของอุตสาหกรรมแร่และโลหะ ใช้เกณฑ์วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained Goods: WO) ซึ่งใช้กับแร่ที่ถลุงได้ในประเทศมากที่สุด และหากมีการแปรรูปจะใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดและ/หรือการใช้เกณฑ์มูลค่าเพิ่ม โดยให้สัดส่วนวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรระดับ 4 หลัก ระดับ 2 หลัก และระดับ 6 หลัก ตัวอย่างเช่น ความตกลง

²² การดำเนินการที่ไม่ได้คุณสมบัติ คือ สินค้าจะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของการเปลี่ยนเลขพิกัดศุลกากร หรือการดำเนินการผลิตหรือการผ่านกระบวนการเฉพาะเพียงเหตุผลต่อไปนี้

(เอ) การดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าการถนอมรักษาผลิตภัณฑ์อยู่ในสภาพที่ติระหว่าง การขนส่ง

และการเก็บรักษา (เช่น การอบแห้ง การแช่แข็ง การเก็บในน้ำเกลือ) และการดำเนินการอื่นๆ ที่คล้ายกัน

(บี) การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ การแบ่งบรรจุ และการจัดให้เป็นชุด

(ซี) การถอดแยกออกจากกัน

(ดี) การบรรจุในขวด ซอง กล่อง และการดำเนินการบรรจุหีบห่ออย่างง่ายอื่นๆ

(อี) การเก็บรวมชิ้นส่วนและส่วนประกอบที่จัดเป็นสินค้าตามกฎข้อ 2 (เอ) ของหลักเกณฑ์การตีความพิกัดอัตราศุลกากรระบบฮาร์โมนี

(เอฟ) การจัดสิ่งของให้เป็นชุดๆเพียงอย่างเดียว หรือ

(จี) การดำเนินการที่กล่าวถึงในอนุวรรค (เอ) ถึง (เอฟ) ประกอบกัน

²³ ผู้เขียนแบ่งตามเกณฑ์ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

การค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ส่วนความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดียใช้ร้อยละ 35 (RVC 35%) เป็นต้น หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น และความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - อินเดีย เป็นต้น การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย หรือในกรณีของความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี เลือกใช้ได้ทั้งเกณฑ์ RVC 40% หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก เป็นต้น

สำหรับเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าทั่วไปของสินค้ากลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์พบว่า ส่วนมากมีการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก อยู่ในความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เป็นต้น และการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย ส่วนกรณีการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก เช่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น เป็นต้น ในกรณีของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนจะใช้เกณฑ์การสะสมวัตถุดิบหรือเกณฑ์สัดส่วนในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก และระดับ 6 หลักอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นจะระบุเป็นประเภทกฎเฉพาะรายการสินค้า (PSR) โดยจัดทำรายการสินค้าตามการเจรจาในแต่ละความตกลงฯภายใต้สินค้าแต่ละรายการ เช่น เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 (RVC 35%) เช่นในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย หรือเกณฑ์สัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ในความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ หรือในกรณีของความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี เลือกใช้ได้ทั้งเกณฑ์ RVC 40% หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักหรือ 6 หลักก็ได้ ตามแต่ละประเภทย่อยของสินค้า

สำหรับเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าทั่วไปของสินค้ากลุ่มสินค้าแฟชั่น เป็นเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดระดับ 2 หลัก 4 หลัก และ 6 หลัก และมีข้อยกเว้นสำหรับการผลิตอย่างง่าย (Exception Rule) ในชิ้นส่วนที่ใช้ประกอบการผลิตบางรายการ ความตกลงการค้าเสรีอาเซียนใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก การกำหนดค่า RVC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ยกเว้น ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดียที่ใช้สัดส่วนร้อยละ 35 (RVC 35%) เป็นต้น หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู

เป็นต้น การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย เป็นต้น หรือความตกลงการค้าเสรีไทย - ชิลี เลือกใช้ได้ทั้งเกณฑ์ RVC 40% หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก

เกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าในกลุ่มต่อไปคือ กลุ่มสินค้าเคมี ส่วนมากจะเป็นเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก และเกณฑ์เฉพาะสำหรับการสังเคราะห์หรือการทำปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) ในการได้ถิ่นกำเนิดด้วย ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก 4 หลัก ส่วนความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ใช้เกณฑ์สัดส่วนร้อยละ 40 (RVC 40%) ยกเว้น ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดียใช้สัดส่วนร้อยละ 35 (RVC 35%) เป็นต้น การเปลี่ยนพิกัดระดับ 2 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย เป็นต้น การเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น เป็นต้น และการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย -เปรู เป็นต้น ส่วนความตกลงการค้าเสรีไทย - ชิลี เลือกใช้ได้ทั้งเกณฑ์ RVC 40% หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก หรือเกณฑ์เฉพาะสำหรับการสังเคราะห์หรือการทำปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) ก็ได้

เกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าในกลุ่มสินค้าต่อไปคือ กลุ่มยานยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง มีการใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก 4 หลัก และ 6 หลัก (ส่วนใหญ่จะเป็น 4 หลัก) สำหรับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนนั้นใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากรระดับ 4 หลัก ส่วนในกลุ่มความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ใช้ได้ทั้งเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก และระดับ 6 หลัก หรือการกำหนดสัดส่วนวัตถุดิบภายในไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ยกเว้น ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (RVC 35%) เป็นต้น หรือใช้เฉพาะการเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย เป็นต้น หรือการเปลี่ยนพิกัดระดับ 6 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย เป็นต้น ส่วนความตกลงการค้าเสรีไทย - ชิลี เกณฑ์หลักจะอยู่ที่การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในไม่น้อยกว่าร้อยละ 40

(RVC 40%) ยกเว้นในสินค้าพิกัด 88 – 89²⁴ สามารถเลือกใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักได้ด้วย และในความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – เปรู เกือบทั้งหมดจะใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ยกเว้นแต่ในพิกัด 88.05²⁵ สามารถใช้เฉพาะเกณฑ์คำนวณสัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบในประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 45 (RVC 45%) ก็ได้

กลุ่มสินค้าต่อมาคือ กลุ่มอาหารและอาหารแปรรูป โดยหลักจะใช้เกณฑ์การผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained Goods: WO) สำหรับอาหารที่ได้จากธรรมชาติ แต่ถ้ามมีการแปรรูปจะใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก 4 หลัก และ 6 หลักอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสม หากแยกตามความตกลงเขตการค้าเสรี เริ่มจากอาเซียนตกลงร่วมกันที่จะใช้เกณฑ์วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (WO) จากนั้นจึงเป็นเกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด ในระดับ 4 หลัก สำหรับประเภทกฎเฉพาะรายการสินค้าจะจัดทำรายการสินค้าตามการเจรจาในแต่ละกรอบรายการสินค้า โดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก และระดับ 6 หลัก ส่วนความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ใช้เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศภาคีไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ยกเว้น ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (RVC 35%) เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก ได้แก่ เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ความตกลงการค้าเสรีไทย – ซิลี ซึ่งของไทย – ซิลีจะเพิ่มการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศภาคีไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) มาให้เป็นตัวเลือกอีกหนึ่งเกณฑ์ในเฉพาะสินค้าพิกัดที่ 23²⁶ เป็นต้น การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน – ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย และความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – เปรู ใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก และระดับ 4 หลัก เป็นต้น

อีกกลุ่มสินค้าคือ สินค้ากลุ่มพลาสติกและยาง โดยหลักแล้วใช้เกณฑ์ถิ่นกำเนิดในการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained Goods: WO) สำหรับยางพาราจากธรรมชาติ แต่หากมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ก็จะเป็นเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก 4 หลัก และ 6 หลัก ถ้าเป็นสินค้าพลาสติกจะใช้เกณฑ์เปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักเกือบทั้งหมด ส่วนในกรอบ

²⁴ อากาศยานและส่วนประกอบ และสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ

²⁵ เครื่องปล่อยอากาศยาน อุปกรณ์บนเรือบรรทุกเครื่องบินสำหรับลดความเร็วของอากาศยาน

²⁶ กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์

ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนก็เช่นเดิม คือตกลงร่วมกันที่จะใช้เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ส่วนความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ก็ใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก หรือเกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) แต่ถ้าเป็นการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย ร่วมกับเกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในร้อยละ 35 (RVC 35%) เช่นเดิม ส่วนความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - เปรู ใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักเกือบทั้งหมด มีบางรายการเท่านั้นที่ต้องใช้ร่วมกับเกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี เลือกใช้เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักก็ได้ และเฉพาะพิกัด 39.06 - 39.14²⁷ สามารถเลือกใช้เกณฑ์เฉพาะสำหรับการสังเคราะห์หรือการทำปฏิกิริยาเคมี (Chemical Reaction) ได้ด้วย ยกเว้นในพิกัด 39.15²⁸ ให้ใช้เฉพาะเกณฑ์ถิ่นกำเนิดในการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (WO)

ถัดมาเป็นสินค้าในกลุ่มสินค้าพวกไม้และสิ่งพิมพ์ที่เป็นกระดาษ ส่วนมากจะเป็นเกณฑ์การผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (WO) สำหรับไม้ธรรมชาติ หากมีการแปรรูปหรือผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ก็จะเป็นเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 และ 4 หลัก เช่นในความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - เปรู หรือเฉพาะเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น ส่วนความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี สามารถใช้เกณฑ์การคำนวณวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ด้วย ทางด้านความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ใช้การเปลี่ยนแปลงพิกัดระดับ 4 หลัก และการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ส่วนความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดียใช้เกณฑ์การคำนวณวัตถุดิบภายในประเทศ

²⁷ สินค้าจำพวกอะคริลิก โพลีเมอร์ อะมิโนเรซิน ฟีนอลิกเรซิน และโพลียูรีเทน ซิลิโคน ปิโตรเลียมเรซิน คิวมาโรอินดินเรซิน โพลีเทอร์พีน โพลีซัลไฟด์ โพลีซัลโฟน เซลลูโลสและอนุพันธ์ เคมีของเซลลูโลส ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น โพลีเมอร์ธรรมชาติ และที่ดัดแปลงโครงสร้าง ไอออนเอกซ์เชนเจอร์ ที่มีโพลีเมอร์ตามประเภทที่ 39.01 ถึง 39.13 เป็นหลัก ในลักษณะขั้นปฐม

²⁸ เศษ เศษตัด และของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นพลาสติก

สมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 (RVC 35%) และการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก ความตกลงการค้าเสรีไทย - อินเดีย มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก นอกนั้นใช้เกณฑ์ใดก็ได้ กลุ่มสินค้าถัดไปคือกลุ่มสินค้าเฟอร์นิเจอร์ พิจารณากำเนิดสินค้า ส่วนมากใช้เกณฑ์การผลิตที่มีผลเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก 4 หลัก และ 6 หลัก เน้นหนักไปทางเปลี่ยนพิกัด 4 หลักเพิ่มเติมคือ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี ความตกลงการค้าเสรีไทย - อินเดีย ใช้เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ยกเว้นความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู ที่ใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก หรือการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 (RVC 35%) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่นใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 หลัก หรือการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) ส่วนความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นใช้การเปลี่ยนพิกัดในทุกระดับ ทั้ง 2 4 และ 6 หลัก หรือใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งถือว่ามียกเว้นข้อยกเว้นเยอะมาก ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ใช้เฉพาะการเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก และกรณีความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนมีเพียงสินค้าชนิดเดียวที่ระบุให้ใช้เกณฑ์เปลี่ยนพิกัด 4 หลัก นอกนั้นใช้เกณฑ์ใดก็ได้

กลุ่มสินค้าเซรามิก ส่วนมากมีเกณฑ์การพิจารณาการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 และ 4 หลัก ความตกลงการค้าเสรีอาเซียนใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก เช่นเดียวกับความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรูใช้เฉพาะการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 2 หลัก ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนมีเพียงสินค้าชนิดเดียวที่ระบุให้ใช้เกณฑ์เปลี่ยนพิกัด 4 หลัก นอกนั้นใช้เกณฑ์ใดก็ได้ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับทั้ง 2 และ 4 หลัก หรือใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย ใช้การเปลี่ยนพิกัดระดับ 6 หลัก และใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 และความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ใช้เพียงการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลักเกณฑ์เดียว

และกลุ่มสินค้าสุดท้ายคือ กลุ่มสินค้าเครื่องจักร อุปกรณ์สำหรับตรวจวัด ควบคุม ส่วนประกอบและเลนส์ จากลักษณะของสินค้าพบว่าพิจารณาจะใช้เกณฑ์การผลิตและประกอบขึ้นส่วนทั้งหมด ซึ่งเป็นการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 และ 6 หลัก ส่วนใหญ่จะเป็น 4 หลัก กล่าวคือ

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียนใช้เกณฑ์สัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (RVC 40%) หรือเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดระดับ 4 หลัก เช่นเดียวกับความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ และความตกลงการค้าเสรีไทย - ซิลี ส่วนความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู ใช้เฉพาะการเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก ความตกลงการค้าเสรีไทย - อินเดีย มีเพียงแค่สินค้า 2 พิกัด คือ 90.32.89 และ 90.32.90²⁹ ที่ใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 6 และ 4 หลัก ตามลำดับ และการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งเป็นเกณฑ์เดียวกับของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น และสุดท้ายคือความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน มีเพียงพิกัดเดียวที่ใช้การเปลี่ยนพิกัดในระดับ 4 หลัก

ความตกลงการค้าเสรีอื่นๆ หรือสินค้าตัวใดกลุ่มใดที่ไม่มีการวิเคราะห์ หรือไม่ได้ระบุไว้ในแต่ละกลุ่มสินค้านอกเหนือจากข้างต้นนั้น คือไม่มีการระบุเกณฑ์ถิ่นกำเนิดเฉพาะเจาะจงในแต่ละรายสินค้า ซึ่งสามารถนำกฎถิ่นกำเนิดสินค้าทั่วไปอื่นๆ ที่ระบุไว้ในความตกลงที่ตกเป็นภาคีสมาชิกมาพิจารณาได้ทันที โดยหลักการแล้วขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้ส่งออกเอง แต่บางครั้งเมื่อผู้ส่งออกไม่มีความรู้ความเข้าใจมากเพียงพอ ก็จะขึ้นอยู่กับคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเกือบทั้งหมดจะเป็นเกณฑ์การพิจารณาสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศภาคีสมาชิก โดยไม่ได้สนใจว่าเกณฑ์พิจารณาอื่นๆ นั้นอาจจะเอื้อประโยชน์ต่อผู้ส่งออกมากกว่า³⁰

4.2 หลักเกณฑ์และกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย

4.2.1 พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า

พ.ศ. 2522

เป็นกฎหมายหนึ่งในกลุ่มแรกของประเทศไทยที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า โดยอยู่ในมาตรา 5 ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

“มาตรา 5 ในกรณีที่น่าจะเป็นหรือสมควรเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจสาธารณสุข การสาธารณสุข สุขความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อ

²⁹ อุปกรณ์ควบคุมอัตโนมัติ และส่วนประกอบและอุปกรณ์อัตโนมัติ

³⁰ สัมภาษณ์ เอกกรินทร์ บุญศรี, ผู้จัดการฝ่ายอนุญาตตุลาการและกฎหมาย หอการค้าไทย, หอการค้าไทย, 13 ธันวาคม 2557.

ประโยชน์อื่นใดของรัฐให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้

...(3) กำหนดประเภทชนิดคุณภาพมาตรฐานจำนวนปริมาตรขนาดน้ำหนักราคาซื้อที่ใช้ในทางการค้าตราเครื่องหมายการค้าถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไปหรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้านี้ดังกล่าว...

...(5) กำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิด สินค้าหนังสือรับรองคุณภาพสินค้าหรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ...

ปัจจุบันมีการออกกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้อยู่หลายครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการอนุญาตเกี่ยวกับนำเข้าส่งออก นำผ่านสินค้ามาในประเทศ และส่งต่อไป ประเด็นโดยรวมไม่ได้เกี่ยวข้องกับถิ่นกำเนิดสินค้านัก นอกจากนี้ยังมีการระบุถึงค่าธรรมเนียมในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้านั้น

4.2.2 ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศพ.ศ.2548

เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศในการรักษาสิทธิประโยชน์ทางการค้าเกี่ยวกับการใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรหรือสิทธิพิเศษอื่นภายใต้ความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือเพื่อการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 (6) และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าพ.ศ. 2522 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2548”

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ผู้ส่งออกที่จะใช้หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรหรือสิทธิพิเศษอื่นภายใต้ความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือเพื่อการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศให้ขอรับหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าจากกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์หรือหน่วยงานที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์มอบหมาย

ข้อ 4 การขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดและการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้

(1) ให้ผู้ส่งออกตามข้อ 3 ยื่นเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้

ก. แบบหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่กรอกข้อความเรียบร้อยแล้วพร้อมเอกสารและหลักฐานตามแบบและหลักเกณฑ์ภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดในความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศนั้น

ข. แบบขอรับการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดพร้อมเอกสารและหลักฐานตามที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์กำหนด

(2) ก่อนออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์หรือหน่วยงานที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์มอบหมายตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ หรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศนั้น โดยพิจารณาจากเอกสารและหลักฐานตาม (1) ข. หากเอกสารและหลักฐานดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์หรือหน่วยงานที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์มอบหมายอาจตรวจกระบวนการผลิตสินค้าหรือการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือโดยวิธีการอื่นใดร่วมด้วยก็ได้โดยให้ผู้ส่งออกตามข้อ 3 อำนวยความสะดวกในการตรวจ

(3) กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์หรือหน่วยงานที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์มอบหมายจะออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้แก่ผู้ส่งออกตามข้อ 3 ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาเอกสารและหลักฐานตาม (1) และตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดตาม (2) แล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศนั้น

ข้อ 5 ภายหลังจากการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามข้อ 4 หากประเทศผู้นำเข้าปลายทางขอให้กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดย้อนหลัง หรือกรณีเหตุสงสัยว่ามี การปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่กำหนดตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศนั้น หรือกรณีความจำเป็นอื่นให้ผู้ส่งออกตามข้อ 3 จัดส่งเอกสารและหลักฐานตามที่กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์กำหนด เพื่อตรวจความถูกต้องของคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดตามหลักเกณฑ์ภายใต้กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศนั้น หากเอกสารและหลักฐานดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิด กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ อาจตรวจ

กระบวนการผลิต หรือการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือโดยวิธีการอื่นใดร่วมด้วยก็ได้ โดยให้ผู้ส่งออก ตามข้อ 3 อำนวยความสะดวกในการตรวจ...

ในบรรดากฎหมายภายในของประเทศไทยทั้งหมดที่มีอยู่ กฎหมายฉบับนี้ผู้เขียนเห็นว่า เป็นกฎหมายที่มีการระบอบครอบคลุมเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้ามากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของการออก ใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า โดยระบุวิธีการให้กระทำการอย่างใด ๆ แต่ก็ยังไม่ใช่มติกฎหมายที่มีประโยชน์ อันใดมากนัก เพียงให้อำนาจกรมการค้าต่างประเทศว่ากระทำการใดได้บ้าง แล้วก็โยนทุกอย่างให้ กรมการค้าต่างประเทศตัดสินใจว่าจะจัดการอย่างไรต่อไป เป็นเกณฑ์กว้างๆที่ระบุถึงอำนาจในการ จัดการกับการออกใบรับรอง และปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น แต่ก็ไม่มีวิธีการที่ชัดเจน ไม่มีแม่บทลงโทษและ สภาพบังคับกรณีเกิดปัญหาตามมา

4.2.3 พระราชบัญญัติการขออนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2555

“...ข้อ 4 ผู้ขออนุญาตส่งออกหรือนำเข้าต้องเป็นผู้ซึ่งไม่เคยกระทำการใดๆที่เป็นผล เสียหายแก่การค้าระหว่างประเทศมาก่อน

ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตตามวรรคหนึ่งเป็นนิติบุคคลกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของนิติ บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งไม่เคยกระทำการใดๆที่เป็นผลเสียหายแก่การค้าระหว่างประเทศมาก่อนหรือไม่ เคยเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของนิติบุคคลที่เคยกระทำการใดๆที่เป็นผลเสียหายแก่การค้า ระหว่างประเทศมาก่อน

การแสดงเอกสารหรือหลักฐานในการขออนุญาตส่งออกหรือนำเข้าเป็นเท็จการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในการอนุญาตให้ส่งออกหรือนำเข้าการส่งออกสินค้าที่มีการ ปลอมปน หรือมีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงกันไว้ให้แก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ การแอบอ้างถิ่นกำเนิดสินค้า หรือการแสดงถิ่นกำเนิดของสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นเท็จ หรือการกระทำ หรือละเว้นการกระทำ อื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ หรือกระทบต่อนโยบายหรือผลประโยชน์ของประเทศ หรือประชาชนโดยส่วนรวม ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นผลเสียหายแก่การค้าระหว่างประเทศตาม วรรคหนึ่ง”

กฎหมายฉบับนี้เป็นเรื่องการจัดการปลายทางของกรณีการทุจริตในกระบวนการนำเข้า ส่งออกสินค้า ซึ่งมีระบุไว้เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าเพียงสองกรณีคือการแอบอ้างถิ่นกำเนิดสินค้า และ การแสดงถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นเท็จ ซึ่งเป็นการห้าม หรือไม่ต่อใบอนุญาตเป็นผู้ส่งออกแก่ผู้ทุจริต ทั้งนี้ก็ ยังไม่ใช่มติบทลงโทษโดยตรงแต่อย่างใด และในทางปฏิบัติผู้ประกอบการก็สามารถหาหนทางอื่นๆในการ กลับมาส่งออกได้โดยไม่ยากอะไร

4.2.4 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศพ.ศ.2552

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศพ.ศ.2552”

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2552 เป็นต้นไป

ข้อ 3 กรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการหรือมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศให้ใช้มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามรายละเอียดท้ายประกาศนี้

ข้อ 4 การใช้มาตรการและแนวปฏิบัติตามข้อ 3 กรมการค้าต่างประเทศจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ปรากฏโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและผลเสียหายที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้น

ข้อ 5 ในกรณีมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์หรือพยานหลักฐานหรือการอื่นใดแตกต่างจากมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ให้เสนออธิบดีกรมการค้าต่างประเทศพิจารณาเป็นรายกรณีไป

ข้อ 6 คำสั่งหรือมาตรการและแนวปฏิบัติที่ได้ดำเนินการอยู่ก่อนประกาศนี้ใช้บังคับให้นำมาใช้บังคับให้เป็นไปตามประกาศนี้โดยอนุโลม

กรณี/ลักษณะการกระทำหรืองดเว้นกระทำการ	มาตรการแนวปฏิบัติที่ใช้/	การสิ้นสุดมาตรการแนว/ปฏิบัติที่ใช้
1.1 เมื่อมีการสุ่มตรวจย้อนหลังคำรับรองข้อมูลการผลิตสินค้าที่ผู้ประกอบการยื่นขอรับการตรวจคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร		
)1 (กรณีผู้ประกอบการให้ความร่วมมือโดยชี้แจงหรือแสดง	2.1 ยกเลิกผลการตรวจสอบคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิด	-

<p>เอกสารหลักฐานข้อมูลการผลิตสินค้าภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของถิ่นกำเนิดสินค้าตามหลักเกณฑ์ได้</p> <p>(2 (กรณีผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่ชี้แจงหรือไม่แสดงเอกสารหลักฐานข้อมูลการผลิตสินค้าภายในระยะเวลาที่กำหนด</p>	<p>ของสินค้ารายการที่ถูกสุ่มตรวจสอบย้อนหลัง และ</p> <p>2.2 กำหนดให้การขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทุกประเภทสำหรับการส่งออกสินค้าทุกชนิดไปยังทุกประเทศต้องแสดงเอกสารหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าและได้รับเอกสารอนุมัติผ่านการตรวจสอบที่ระบุหมายเลขใบกำกับสินค้า(Invoice)ทุกครั้งก่อนนำไปประกอบการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>2.3 จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 2.1 และ 2.2 และ</p> <p>2.4 ตรวจสอบย้อนหลังคำรับรองข้อมูลการผลิตสินค้าทุกรายการที่ผู้ประกอบการรายนั้นยื่นขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร</p>	<p>3.1 เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 2.2 แล้วจำนวน 5 ครั้งและผู้ประกอบการได้มีหนังสือแสดงความประสงค์เพื่อยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามแนวปฏิบัติทั่วไป</p> <p>3.2 เมื่อได้ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ3.1แล้ว</p> <p>-</p>
<p>1.2 เมื่อมีการตรวจสอบย้อนหลังหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ออกโดยกรมการค้าต่างประเทศ</p> <p>(1 (กรณีผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออก</p>		

<p>ในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้ความร่วมมือโดยตอบชี้แจงแต่สินค้าผลิตไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้า การตรวจสอบครั้งที่-1</p>	<p>2.5 กำหนดให้การขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามประเภทของ FORM ที่ถูกตรวจสอบย้อนหลังเฉพาะสินค้าที่ผลิตไม่ถูกต้องที่ส่งออกไปยังทุกประเทศต้องแสดงเอกสารหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าและได้รับเอกสารอนุมัติผ่านการตรวจสอบที่ระบุหมายเลขใบกำกับสินค้า (Invoice) ทุกครั้งก่อนนำไปประกอบการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p>	<p>3.3 เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 2.5 แล้วจำนวน5ครั้งและผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้มีหนังสือแสดงความประสงค์เพื่อยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามแนวปฏิบัติทั่วไป</p>
<p>-การตรวจสอบครั้งต่อไป</p>	<p>2.6 จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.2</p>	<p>3.4 เมื่อได้ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 3.1 แล้วโดยไม่นับรวมกับการดำเนินการตามข้อ 3.3</p>
<p>(2 (กรณีผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่ตอบชี้แจงหรือไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดกระบวนการผลิตได้ -การตรวจสอบครั้งที่1</p>	<p>2.7 กำหนดให้การขอหนังสือ</p>	<p>3.5 เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ</p>

<p>-การตรวจสอบครั้งต่อไป</p> <p>((3กรณีผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออก ในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิด สินค้าถูกแอบอ้างชื่อในการขอ หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>((4กรณีผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออก</p>	<p>รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตาม ประเภทของ FORM ที่ ถูก ตรวจสอบย้อนหลังสำหรับการ ส่งออกสินค้าทุกชนิดไปยังทุก ประเทศต้องแสดงเอกสาร หลักฐานเพื่อพิสูจน์ความ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่น กำเนิดสินค้าและได้รับเอกสาร อนุมัติผ่านการตรวจสอบที่ระบุ หมายเลขใบกำกับสินค้า (Invoice) ทุกครั้งก่อนนำไป ประกอบการขอหนังสือรับรอง ถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>2.8 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 2.2</p> <p>2.9 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่น เดียวกับข้อ 2.7</p> <p>2.10 จะใช้มาตรการและแนว</p>	<p>2.7 แล้วจำนวน 5 ครั้งและผู้มีชื่อ ระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือ รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้มี หนังสือแสดงความประสงค์เพื่อ ยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิด สินค้าตามแนวปฏิบัติทั่วไป</p> <p>3.6 เมื่อได้ดำเนินการ เช่นเดียวกับข้อ 3.1 แล้วโดยไม่ นับรวมกับการดำเนินการตาม ข้อ 3.5</p> <p>เมื่อได้ดำเนินการ 3.7 แล้วหรือผู้มี 3.5 เช่นเดียวกับข้อ ชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือ รับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับ ผู้แอบอ้างและได้มีหนังสือแสดง ความประสงค์เพื่อยื่นขอหนังสือ รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามแนว ปฏิบัติทั่วไป</p>
--	--	--

<p>ในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อการส่งออกสินค้าในคราวเดียวกันซ้ำซ้อน</p> <p>((5กรณีใช้เอกสารเท็จหรือเอกสารปลอมหรือแจ้งข้อความเท็จในเอกสารเพื่อประกอบการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>- ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า -</p> <p>ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>((6กรณีมีการปลอมหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าหรือแก้ไขรายละเอียดในหนังสือ</p>	<p>ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.7</p> <p>2.11ระงับการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทุกประเภทสำหรับการส่งออกสินค้าทุกชนิดไปยังทุกประเทศไว้ก่อน</p> <p>2.12ระงับการทำธุรกรรมกับกรรมการค้าต่างประเทศเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าไว้ก่อน</p>	<p>3.9ก่อนการดำเนินคดีตามกฎหมายสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดดังกล่าวหรือเมื่อการดำเนินคดีตามกฎหมายสิ้นสุดแล้วปรากฏว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดดังกล่าวจึงยกเลิกการระงับตามข้อ2.11</p> <p>3.10ก่อนการดำเนินคดีตามกฎหมายสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดดังกล่าวหรือเมื่อการดำเนินคดีตามกฎหมายสิ้นสุดแล้วปรากฏว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดดังกล่าวจึงยกเลิกการระงับตามข้อ2.12</p>
---	---	---

<p>รับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า - ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า <p>(7กรณีผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าถูกแอบอ้างชื่อในการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า โดยตรวจพบเป็นครั้งที่สอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า - ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ถูกแอบอ้างชื่อดังกล่าวครั้งแรกหรือครั้งที่สอง <p>(8กรณีตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ว่าเป็นสินค้าที่มีการแอบอ้างถิ่นกำเนิด</p> <p>ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p>	<p>2.13จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.14จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.12</p> <p>2.15จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.16จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.12</p> <p>จะใช้มาตรการและแนว2.17</p> <p>2.11ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ</p> <p>จะใช้มาตรการและแนว2.18</p> <p>2.12ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ</p>	<p>3.11เช่นเดียวกับข้อ3.9</p> <p>3.12เช่นเดียวกับข้อ3.10</p> <p>3.13ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้แอบอ้างและได้มีหนังสือแสดงความประสงค์เพื่อยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามแนวปฏิบัติทั่วไป</p> <p>3.14เช่นเดียวกับข้อ3.10</p> <p>3.9เช่นเดียวกับข้อ3.15</p> <p>3.10เช่นเดียวกับข้อ3.16</p>
---	---	--

<p>(9)กรณีติดต่อผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามที่อยู่ตามที่จดทะเบียนนิติบุคคลไม่ได้</p> <p>-ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>-ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>(10)กรณีมีการใช้เอกสารเท็จหรือเอกสารปลอมในการชี้แจงรายละเอียดกระบวนการผลิตสินค้า</p> <p>-ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>-ผู้แสดงเอกสารดังกล่าว</p> <p>(11)กรณีไม่ปรากฏสถิติการส่งออกและหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสินค้านั้นไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย</p> <p>-ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>- ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p>	<p>2.19จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.20จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.12</p> <p>2.21จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.22จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.12</p> <p>2.23จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.24จะใช้มาตรการและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.12</p>	<p>3.17เมื่อสามารถติดต่อตามที่อยู่ดังกล่าวได้จึงยกเลิกการระงับตามข้อ2.19</p> <p>3.18เมื่อสามารถติดต่อตามที่อยู่ดังกล่าวได้จึงยกเลิกการระงับตามข้อ2.20</p> <p>3.19เช่นเดียวกับข้อ3.9</p> <p>3.20เช่นเดียวกับข้อ3.10</p> <p>3.21เช่นเดียวกับข้อ3.9</p> <p>3.22เช่นเดียวกับข้อ3.10</p>
<p>1.3เมื่อมีการรายงานเอกสารการส่งออก</p> <p>((1กรณีมีการใช้เอกสารเท็จ</p>		

<p>หรือเอกสารปลอมในการ รายงานเอกสารการส่งออก</p> <p>- ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกใน หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ฉบับที่รายงานเอกสารการ ส่งออกนั้น</p> <p>- ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่น กำเนิดสินค้าหรือผู้ยื่นเอกสาร หรือผู้รายงานเอกสารการ ส่งออกนั้น</p> <p>((กรณีไม่ปรากฏสถิติการ ส่งออกสินค้าตามเอกสารการ ส่งออกที่มีรายงานการส่งออก</p> <p>- ผู้มีชื่อระบุเป็นผู้ส่งออกใน หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ฉบับที่มีรายงานการส่งออกนั้น</p> <p>- ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองถิ่น กำเนิดสินค้าหรือผู้ยื่นหรือ ผู้รายงานเอกสารการส่งออกนั้น</p>	<p>2.25 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.26 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.1 2</p> <p>2.27 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.11</p> <p>2.28 จะใช้มาตรการและแนว ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ2.1 2</p>	<p>3.23 เช่นเดียวกับข้อ3.9</p> <p>3.24 เช่นเดียวกับข้อ3. 10</p> <p>3.25 เช่นเดียวกับข้อ3.9</p> <p>3.26 เช่นเดียวกับข้อ3. 10</p>
---	---	---

ตารางที่ 4.2 มาตรการและแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากรณีผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกกระทำการหรือตเว้นกระทำการที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าระหว่างประเทศ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของกรมการค้าต่างประเทศพบว่า ในการออกกฎหมายฉบับนี้ เนื่องด้วยว่า กรมการค้าต่างประเทศไม่มีเครื่องมือในการจัดการกับปัญหา หรือการทุจริตที่เกิดขึ้นในกระบวนการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า จึงจำต้องออกเป็นประกาศกรมการค้าต่างประเทศเพื่อระบุถึงขั้นตอนและวิธีที่จะปฏิบัติต่อผู้ขอออกที่กระทำการทุจริต ซึ่งไม่มีโทษทางอาญาแต่อย่างใด เนื่องด้วยเหตุผลของลำดับชั้นทางกฎหมายที่ไม่เอื้อให้กระทำเช่นนั้นได้ ในทางปฏิบัติจึงพบว่ากฎหมายฉบับนี้ก็ได้ส่งผลเท่าใดนัก

4.3 หลักเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์กรที่มีอำนาจในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีองค์กรที่มีอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ทั้งที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non – Preferential Certificate of Origin) และที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Preferential Certificate of Origin) อยู่ 3 องค์กรคือ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า กับหอการค้าไทย (The Thai Chamber of Commerce) และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (The Federation of Thai Industries) ที่สามารถออกใบรับรองประเภทที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้าได้

4.3.1 หลักเกณฑ์การพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์³¹ เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Preferential Certificate of Origin) ซึ่ง

³¹ ทั้งนี้ มีหน่วยงานย่อยในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Issuing Authorities) ที่ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าแบบที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Preferential Rules of Origin) ซึ่งแยกออกไปเพื่อสะดวกต่อการให้บริการผู้ประกอบการส่งออก แต่อาศัยอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ดังนี้

เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

- สำนักบริการการค้าต่างประเทศ อาคารกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
- อาคารตรวจสอบสินค้าขาออก เขตปลอดอากร ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
- อาคารกองตรวจสินค้าขาออก กรมศุลกากร ท่าเรือกรุงเทพฯ
- ศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จกรมส่งเสริมการส่งออก ถนนรัชดาภิเษก

เขตภูมิภาค

- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 1 (เชียงใหม่)
- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 2 (หาดใหญ่)
- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 3 (ชลบุรี)
- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 4 (สระแก้ว)
- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 5 (หนองคาย)
- สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 6 (เชียงราย)

ใช้เกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าโดยอ้างอิงหลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าจากความตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2548 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา5(6) และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ กับการพิจารณาและออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามลำดับชั้น

4.3.1.1 การยื่นขอตรวจสอบรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า³²

1) สินค้าที่ตรวจสอบ

1.1 สินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 01 ถึงตอนที่ 24 (สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป) ผู้ประกอบการสามารถยื่นแบบขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรพร้อมกับการยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดได้

1.2 สินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 25 ถึงตอนที่ 97 (สินค้าอุตสาหกรรม) ผู้ประกอบการจะต้องยื่นแบบขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดก่อนการยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า

2) วิธีการยื่นขอตรวจสอบคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า

2.1 สินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 01 ถึงตอนที่ 24 (สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป) ผู้ประกอบการสามารถยื่นตรวจสอบผ่านทางระบบปกติ (Manual) โดยใช้แบบขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติฯตามประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องแบบขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร (ฉบับที่2) พ.ศ.2549 ลงวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2549 สำหรับกรณีส่งสินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 01 ถึงตอนที่ 24 ไปประเทศญี่ปุ่นสามารถยื่นแบบขอรับการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรพร้อมกับการยื่นขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยและญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2550 ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2550

³² กรมการค้าต่างประเทศ, “คู่มือการรับบริการยื่นขอตรวจสอบรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=152&ctl=DetailUserContent&mid=686&contentID=6901>

2.2 สินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 25 ถึงตอนที่ 97 (สินค้าอุตสาหกรรม) ผู้ประกอบการสามารถยื่นตรวจสอบผ่านทางระบบปกติ (Manual) หรือผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

2.2.1 กรณียื่นตรวจสอบผ่านทางระบบปกติ(Manual)ให้ใช้แบบขอรับการตรวจคุณสมบัติตามประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องแบบขอรับการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร พ.ศ.2548 ลงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2548 สำหรับสินค้าสิ่งทอตามพิกัดอัตราศุลกากรตอนที่ 50 ถึงตอนที่ 63 ให้ใช้คำขอรับการตรวจคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดของสินค้าสิ่งทอที่จะขอหนังสือรับรองแบบเอ (FORM A) ตามประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการตรวจคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดของสินค้าสิ่งทอที่จะขอหนังสือรับรองแบบเอ (FORM A) พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2548

2.2.2 กรณียื่นตรวจสอบผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้ใช้แบบคำรับรองข้อมูลการผลิตสินค้าถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าที่พิมพ์ออกจากระบบดังกล่าวซึ่งกรมการค้าต่างประเทศเรียกระบบนี้ว่า “ระบบตรวจรับรองคุณสมบัติทางด้านแหล่งกำเนิด”³³ (Rules of Origin Verification Systems หรือ ROVERS)³⁴

ขั้นตอนการลงทะเบียนเพื่อขอรับรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน (User Name/Password) เพื่อขอใช้ระบบบริการตรวจรับรองคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดทางอินเทอร์เน็ตมีดังนี้

1. เข้าเว็บไซต์กรมการค้าต่างประเทศที่ www.dft.go.th
2. เลือกแบนเนอร์ “บริการอิเล็กทรอนิกส์”
3. เลือกหัวข้อ “ตรวจถิ่นกำเนิดสินค้า” เพื่อเข้าสู่ระบบบริการตรวจรับรองคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิด
4. เมื่อปรากฏหน้าจอ “There is a problem with this website’s security certificate” ให้คลิก “Continue to this website (not recommended)”
5. เลือกเมนู “ลงทะเบียนใหม่”

³³ ทั้งนี้ยังมีความสับสนในการใช้คำในเอกสารต่างๆ และเว็บไซต์ของกรมการค้าต่างประเทศ ในการใช้คำว่า “ถิ่นกำเนิดสินค้าและแหล่งกำเนิดสินค้า” ซึ่งผู้เขียนขอยึดตามแต่ละเอกสารที่ใช้โดยไม่แก้ไข อย่างไรก็ตาม ทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน

³⁴ กรมการค้าต่างประเทศ, “ระบบตรวจรับรองคุณสมบัติทางด้านแหล่งกำเนิด,” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก https://rovers.dft.go.th/home/xml_schema.aspx

6. พิมพ์รายละเอียดข้อมูลค่าของลงทะเบียน
7. คลิก“บันทึก”จะมีข้อความคำรับรองปรากฏขึ้นมา
8. คลิก“ตกลง”เพื่อยืนยันคำรับรอง
9. คลิกที่รูปเครื่องพิมพ์เพื่อพิมพ์“ค่าลงทะเบียน”และ“คำรับรอง”
10. ลงนามในเอกสารทั้งสองฉบับแล้วนำมายื่นที่กองบริหารการนำเข้าและรับรองถิ่นกำเนิดพร้อมเอกสารประกอบเพื่อขอรับรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน (User Name/Password)

2.2.2.1 เอกสารที่นำมายื่นขอรับรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน (User Name/Password)

1. แบบคำลงทะเบียนเป็นผู้ขอสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร
2. คำรับรองของผู้ใช้ระบบบริการตรวจรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าผ่านระบบ Internet และ XML กับกรมการค้าต่างประเทศ
3. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล (อายุไม่เกิน6เดือน)
4. สำเนาใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.20)
5. สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานหรือสำเนาหลักฐานอื่นที่แสดงถึงสถานประกอบการผลิตสินค้า (กรณีเป็นผู้ผลิต)
6. หนังสือมอบอำนาจให้ยื่นและรับรหัสผู้ใช้และรหัสผ่านพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ(กรณีผู้มอบอำนาจหรือผู้รับมอบอำนาจเป็นชาวต่างประเทศให้แนบสำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว/สำเนาหนังสือเดินทาง/สำเนาหนังสืออนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยแทนได้)

2.2.2.2 เอกสารประกอบการยื่นตรวจสอบ

- 1.กรณีเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นสินค้าที่ไม่อยู่ในบัญชีเฝ้าระวัง (Watch List) ให้แนบหนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินการพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ (กรณีผู้มอบอำนาจหรือผู้รับมอบอำนาจเป็นชาวต่างประเทศให้แนบสำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว/สำเนาหนังสือเดินทาง/สำเนาหนังสืออนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยแทนได้)หรือสำเนาบัตรผู้รับมอบอำนาจที่ทำไว้กับกรมการค้าต่างประเทศ
- 2.กรณีเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นสินค้าที่อยู่ในบัญชีเฝ้าระวัง (Watch List) ให้ระบุเลขที่ และวันที่ใบกำกับสินค้า (Invoice) ส่งออกในช่องรุ่นของแบบคำขอฯด้วยและแนบเอกสารประกอบดังนี้

2.1 สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (อายุไม่เกิน6เดือน)

2.2 สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานผลิตหรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงสถานประกอบการผลิตสินค้า

2.3 สำเนาใบกำกับสินค้า (Invoice) ส่งออกและสำเนาใบบรรจุหีบห่อ (Packing List)

2.4 สำเนาหลักฐานวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

- วัตถุดิบนำเข้า ได้แก่ สำเนาใบขนสินค้าขาเข้า และสำเนาใบกำกับสินค้า (Invoice)

- วัตถุดิบในประเทศ ได้แก่ สำเนาใบกำกับภาษีหรือสำเนาใบส่งของและหลักฐานยืนยันว่าเป็นวัตถุดิบที่ผลิตในประเทศไทย

2.5 หนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินการพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ(กรณีผู้มอบอำนาจหรือผู้รับมอบอำนาจเป็นชาวต่างประเทศให้แนบสำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว/สำเนาหนังสือเดินทาง/สำเนาหนังสืออนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยแทนได้) หรือสำเนาบัตรผู้รับมอบอำนาจที่ทำไว้กับกรมการค้าต่างประเทศ

การพิมพ์รายละเอียดในแบบขอรับการตรวจคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้าและคำรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า โดยการคำนวณมูลค่าต้นทุนที่ใช้ในการผลิตให้คิดคำนวณต่อ 1 หน่วยสินค้าและคำนวณเป็นสกุลเงินสหรัฐฯโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนตามประกาศของกรมศุลกากรฯ ณ เดือนที่ซื้อขายหรือเดือนที่ระบุในคำรับรองฯโดยพิมพ์รายละเอียดดังนี้

1. รายละเอียดของผู้ยื่นขอให้ตรวจสอบ

1.1 ผู้ขอให้พิมพ์ชื่อบริษัทฯ/ห้างฯ/ร้านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่อยู่โทรศัพท์โทรสารเลขทะเบียนนิติบุคคลเลขประจำตัวผู้เสียภาษี

1.2 ประเภทกิจการให้ระบุประเภทกิจการของผู้ขอว่าเป็นโรงงานผู้ส่งออกหรือตัวแทน

1.3 วันที่ให้พิมพ์วันที่จัดทำคำรับรองต้นทุนและรายละเอียดการผลิตสินค้า

1.4 ข้าพเจ้าให้พิมพ์ชื่อผู้มีอำนาจลงนามตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือผู้ได้รับมอบอำนาจให้ลงนามได้

1.5 ในนามของให้พิมพ์ชื่อบริษัทฯ/ห้างฯ/ร้าน

1.6 การลงชื่อและตำแหน่งให้ผู้มีอำนาจจากการแทนตามที่ระบุในหนังสือรับรองนิติบุคคลตามที่ได้จดทะเบียนไว้เป็นผู้มีอำนาจลงนามหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ลงนามแทนได้และประทับตราสำคัญของบริษัทฯ/ห้างฯ

2. รายละเอียดของสินค้าที่ขอให้ตรวจสอบ

2.1 ชื่อสินค้าให้ระบุชื่อภาษาไทยและชื่อภาษาอังกฤษ

2.2 การระบุพิกัดศุลกากร

- ถ้าผู้ยื่นฯระบุประเทศที่ขอรับการตรวจสอบเฉพาะข้อ 4.1 – 4.3 (GSP, CEPT, GSTP) ให้ระบุพิกัดศุลกากร 4 หลักได้

- ถ้ามีระบุประเทศในข้อ 4.4 (FTA) จะต้องระบุพิกัดศุลกากร 6 หลัก

- ถ้าระบุทุกประเทศ (ข้อ 4.1 – 4.4) ต้องระบุพิกัดศุลกากร 6 หลัก

2.3 การระบุชื่อรุ่นสินค้า

- ให้ระบุชื่อรุ่นสินค้าสำหรับสินค้าพิกัดศุลกากรตอนที่ 87 (เฉพาะที่เป็นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ทั้งคัน)

- สินค้าอื่นๆนอกเหนือจากสินค้าพิกัดศุลกากรตอนที่ 87 (เฉพาะที่เป็นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ทั้งคัน) ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อรุ่นสินค้า แต่ถ้าผู้ยื่นฯต้องการระบุชื่อรุ่นในแบบตรวจสอบต้นทุนก็จะต้องระบุชื่อรุ่นในหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้ตรงกันด้วย

- ผู้ยื่นฯสามารถระบุรุ่นของสินค้าได้หลายรุ่นใน 1 คำขอฯ (ถือว่าผู้ยื่นฯได้รับรองแล้วว่าต้นทุนของสินค้าทุกรุ่นที่ระบุในแบบฯเท่ากันทั้งหมด) ถ้าไม่สามารถพิมพ์ได้ครบในหน้าแรกผู้ยื่นฯสามารถจัดทำเอกสารแนบเพิ่มเติมได้

3. ผู้ผลิตสินค้าการระบุข้อมูลผู้ผลิตสินค้าของคำรับรองต้นทุนและรายละเอียดการผลิตสินค้าให้ปฏิบัติดังนี้

3.1 ถ้าเป็นผู้ผลิตที่เป็นโรงงานที่จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรืออยู่ในนิคมอุตสาหกรรมให้ระบุชื่อโรงงานที่อยู่และเลขทะเบียนโรงงานหรือทะเบียนผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

3.2 ถ้าเป็นผู้ผลิตที่ไม่ต้องจดทะเบียนโรงงานแต่มีหลักฐานของทางราชการเกี่ยวกับสถานประกอบการผลิตเช่นหนังสือขอหารือของกรมโรงงานฯ ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ออกให้โดยสำนักงานเขตหรือกทม. หนังสือรับรองของเขตประกอบการอุตสาหกรรมหนังสือรับรองสินค้าของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) หนังสือรับรองกลุ่มการผลิตสินค้าในท้องถิ่นจากอบต./อำเภอ/จังหวัดสำเนาคำขอการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภพ.01) ซึ่งต้องแนบพร้อมทั้งสำเนารายการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมเดือนล่าสุดฯ ให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตพร้อมแนบสำเนาหลักฐานฯ ดังกล่าว

3.3 ถ้าเป็นผู้ผลิตรายย่อยไม่มีหลักฐานของทางราชการเกี่ยวกับสถานประกอบการผลิตให้ระบุชื่อบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้าและสถานที่ทำการผลิตสินค้านั้นและให้แนบ

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ผลิตสินค้ามาด้วยพร้อมหนังสือรับรองจากผู้ผลิตว่าเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นจริง

4. รายละเอียดกระบวนการผลิตให้พิมพ์ขั้นตอนและกระบวนการผลิตหรือแบบแผนผังแสดงขั้นตอนการผลิต

5. ต้นทุนของวัสดุในประเทศให้พิมพ์ชื่อวัตถุดิบ/วัสดุในประเทศที่ใช้ในการผลิตพร้อมระบุจำนวนและหน่วยของวัสดุที่ใช้ในการผลิตราคาต่อหน่วยซึ่งคำนวณเป็นสกุลเงินเหรียญสหรัฐฯและมูลค่ารวมของวัสดุดังกล่าวทั้งนี้วัสดุที่จะถือเป็นวัสดุในประเทศได้นั้นจะต้องเป็นวัสดุที่ผลิตในประเทศไทย

6. ต้นทุนของวัสดุนำเข้าให้พิมพ์ชื่อวัตถุดิบ/วัสดุนำเข้าหรือวัสดุที่ซื้อจากผู้นำเข้าที่ใช้ในการผลิตพร้อมระบุพิกัดศุลกากรนำเข้าประเทศถิ่นกำเนิดจำนวนและหน่วยของวัสดุที่ใช้ในการผลิตราคาต่อหน่วยที่คำนวณจากราคาC.I.F.เป็นสกุลเงินเหรียญสหรัฐฯและมูลค่ารวมของวัสดุดังกล่าว

7. กรณีมีการใช้ถิ่นกำเนิดสะสมให้ผู้ยื่นฯแนบเอกสารหลักฐานประกอบตามที่ข้อตกลงกำหนดมาด้วย(เช่นอาเซียนต้องมีฟอร์มDจากประเทศผู้ส่งออกวัตถุดิบในกลุ่มภูมิภาคอาเซียนกำกับมาด้วยสวิสเซอร์แลนด์หากนำเข้าวัตถุดิบจากสวิสเซอร์แลนด์นอร์เวย์ หรือสหภาพยุโรปต้องมี EURI จากประเทศผู้ส่งออกวัตถุดิบดังกล่าวกำกับมาด้วยหากนำเข้าวัตถุดิบจากกลุ่มภูมิภาคอาเซียนยกเว้นสิงคโปร์และบรูไนต้องมี Form A Cumulation หรือ Invoice Declaration จากประเทศผู้ส่งออกวัตถุดิบดังกล่าวกำกับมาด้วย)

8. ต้นทุนการผลิตอื่นๆที่ไม่ใช่วัตถุดิบ/วัสดุที่ใช้ในการผลิตให้ระบุต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดจากการผลิตสินค้าที่ขอให้ตรวจสอบเช่นค่าแรงในการผลิตค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรค่าจ้างในการบริหารค่าใช้จ่ายในการอบรมพนักงานฯลฯ

9. ค่าใช้จ่ายในการขนส่งฯให้ระบุค่าขนส่งสินค้าจากโรงงานไปยังด่านพรมแดนที่ส่งออกหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยาน

10. กำไรให้ระบุกำไรต่อ1หน่วยสินค้าที่ขอให้ตรวจสอบ

11. ราคาสินค้าจากโรงงาน (ex – works price) วิธีคำนวณคือต้นทุนวัสดุนำเข้า+ต้นทุนวัสดุในประเทศ+ต้นทุนการผลิตอื่นๆที่มีใช้วัตถุดิบ/วัสดุที่ใช้ในการผลิต+กำไร)

12. ราคาสินค้า F.O.B. (F.O.B.PRICE) วิธีคำนวณคือราคาสินค้าจากโรงงาน+ค่าใช้จ่ายในการขนส่งฯ

13. อัตราส่วนของต้นทุนวัสดุนำเข้าต่อราคาสินค้าโรงงานวิธีคำนวณคือต้นทุนวัสดุนำเข้าหารด้วยราคาสินค้าจากโรงงานคูณด้วย 100

14. อัตราส่วนของต้นทุนวัสดุนำเข้าต่อราคาสินค้า F.O.B. วิธีคำนวณคือ ต้นทุนวัสดุนำเข้าหารด้วยราคาสินค้า F.O.B. คูณด้วย 100

15. อัตราส่วนของต้นทุนการผลิตในประเทศต่อราคาสินค้า F.O.B. วิธีคำนวณคือ 100 ลบด้วยอัตราส่วนข้อ 14

ส่วนการรับผลการตรวจสอบ กองบริหารการนำเข้าและรับรองถิ่นกำเนิดจะออกผลการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดให้ซึ่งผลการตรวจสอบดังกล่าวให้มีอายุ 2 ปี นับแต่วันที่กรมการค้าต่างประเทศได้รับรองผลตรวจสอบ

4.3.1.2 รูปแบบหนังสือรับรอง (Form) มาตรฐานเพื่อสิทธิพิเศษทางการค้า

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดรูปแบบหนังสือรับรอง (Form) ไว้หลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบจะใช้เฉพาะกับความตกลงกับประเทศต่างๆ กล่าวคือ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน จะใช้หนังสือรับรองแบบ D (Form D) ในการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนใช้หนังสือรับรองแบบ E (Form E) ความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ใช้หนังสือรับรองแบบ FTA (Form FTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ใช้หนังสือรับรองแบบ JTEPA (Form JTEPA) ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - เปรู ใช้หนังสือรับรองแบบ TP (Form TP) ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - อินเดีย ใช้หนังสือรับรองแบบ FTA (Form FTA) (เหมือนกับความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย) ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ซิลี ใช้หนังสือรับรองแบบ TC (Form TC) ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - สาธารณรัฐเกาหลี ใช้หนังสือรับรองแบบ AK (Form AK) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ ใช้หนังสือรับรองแบบ AANZ (Form AANZ) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย ใช้หนังสือรับรองแบบ A (Form A)³⁵ และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น ใช้หนังสือรับรองแบบ AJ (Form AJ) ส่วนกรณีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ในเงื่อนไขของความตกลงฯ ระบุให้ผู้ส่งออกสินค้าสามารถรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้เอกสารรับรองใดๆจากหน่วยงานราชการของประเทศไทย

³⁵ หนังสือรับรองแบบ A (Form A) ยังเป็นหนังสือรับรองที่ออกให้แก่ผู้ส่งออกเพื่อใช้ในการขอรับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences: GSP) ด้วย โดยจะได้รับสิทธิยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีขาเข้า สำหรับสินค้าที่ส่งออกไปยังประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษฯ GSP ได้แก่ สหภาพยุโรป แคนาดา ญี่ปุ่น นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ บัลแกเรีย โปแลนด์ ฮังการี สาธารณรัฐเชค สาธารณรัฐสโลวัก และสหพันธรัฐรัสเซีย

นอกเหนือจากความตกลงเขตการค้าเสรี 12 กลุ่มตามข้างต้น ยังมีรูปแบบหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า แบบจี เอส ที พี (Certificate of Origin Form GSTP) ซึ่งเป็นหนังสือรับรองที่ออกให้แก่ผู้ส่งออกเพื่อใช้ในการขอรับสิทธิพิเศษภายใต้ระบบการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (Global System of Trade Preferences: GSTP) หรือหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับสินค้าหัตถกรรม (Certificate in Regard to Certain Handicraft Products) เป็นหนังสือรับรองฯ ที่ออกให้แก่ผู้ส่งออก สำหรับสินค้าหัตถกรรมตามรายการที่กำหนดไว้ในระเบียบการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของสหภาพยุโรป ซึ่งจะได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้า และหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับสินค้าผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอด้วยมือ (Certificate Relating to Silk or Cotton Handloom Product) เป็นหนังสือรับรองฯ ที่ออกให้แก่ผู้ส่งออก สำหรับสินค้าผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่ทอด้วยมือตามระเบียบการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของสหภาพยุโรป ซึ่งจะได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้าเช่นกัน

4.3.1.3 การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self – Certification)

การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self – Certification) คือ การอนุญาตให้ผู้ทำการค้าหรือผู้ส่งออกที่ได้รับความไว้วางใจ (Trusted Traders / Exporter) และมีคุณสมบัติตามที่กำหนด (qualified) สามารถรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าได้ด้วยตนเอง ในใบกำกับสินค้า (Invoice) หรือในเอกสารทางการค้าอื่นๆ (กรณีไม่สามารถแสดง Invoice) แทนการใช้หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า Form D ในการขอรับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) ทั้งนี้ เป็นผลที่เป็นรูปธรรมจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนที่เมืองดานัง ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2553 โดยต้องการให้การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self-Certification) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดภายในอาเซียนโดยเสรี (Free Flow of ASEAN Originating Goods) อันจะมีผลต่อเนื่องทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองขยายตัวเร็วขึ้น³⁶

กระทรวงพาณิชย์ ได้ออกประกาศ เรื่อง การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองของผู้ส่งออก (Self-Certification) พ.ศ. 2554 เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศในการรักษาไว้ซึ่งสิทธิประโยชน์ทางการค้าเกี่ยวกับการใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร หรือสิทธิพิเศษอื่นตามความตกลงทางการค้า หรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศของผู้ส่งออก โดยสาระสำคัญของประกาศ

³⁶ ดร. วัชรศักดิ์ ลีระวัฒน์, “หนทางขยายการค้าในอาเซียน: การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self-Certification),” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558, <http://www.siamintelligence.com/enhance-asean-trade-by-self-certification/>

กล่าวถึง ผู้ส่งออกสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยที่ประสงค์จะรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง เพื่อใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร หรือสิทธิพิเศษอื่นตามความตกลงทางการค้า หรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ส่งออกที่ได้รับสิทธิรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองต่อกรมการค้าต่างประเทศ (Certified Exporter) และหน่วยงานของรัฐที่รับขึ้นทะเบียนฯ จะต้องแจ้งฐานข้อมูล ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ เลขทะเบียนนิติบุคคลของบริษัท หมายเลขทะเบียน Certified Exporter No. วันที่ได้รับสิทธิ และวันหมดอายุสิทธิ ให้สำนักเลขาธิการอาเซียน และสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมโครงการฯทราบด้วย โดยการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ส่งออกที่ได้รับสิทธิรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง และการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองภายใต้ระบบสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร หรือสิทธิพิเศษอื่นตามความตกลงทางการค้า หรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศประกาศกำหนด³⁷ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

วิธีการใช้บริการ ขึ้นทะเบียน Self-Certification ของผู้ส่งออก

ขั้นตอนที่ 1 เข้าไปที่เว็บไซต์ของกรมการค้าต่างประเทศ www.dft.go.th

ขั้นตอนที่ 2 คลิกที่ Banner บริการอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 3 คลิกที่ Banner ระบบการขึ้นทะเบียนรับรองถิ่นกำเนิด

ขั้นตอนที่ 4 ใส่ Username - Password³⁸ และ Security Code จากนั้น Login

ขั้นตอนที่ 5 กรอกข้อมูลแบบคำขอขึ้นทะเบียนฯ ให้ครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 6 สแกนสำเนาเอกสารประกอบหรือถ่ายสำเนาและลงลายมือชื่อรับรอง
สำเนาเอกสารดังต่อไปนี้

- เอกสารที่จะใช้เป็นเอกสารแนบตามประกาศ
- หนังสือรับรอง FORM D ที่เคยได้รับ หรือ
- ใบรับรองผลการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิด

ขั้นตอนที่ 7 คลิกที่หัวข้อ “บันทึก”

ขั้นตอนที่ 8 คลิกที่หัวข้อ “พิมพ์”

³⁷ โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2554, “การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองของผู้ส่งออก (Self - Certification),” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558, <http://www.smeservicecenter.net/public/uploads/p1375783902521902681.pdf>

³⁸ ผู้ประกอบการต้องมี Username และ Password ที่ได้รับจากระบบลงทะเบียนผู้ประกอบการ (ออกโดยสำนักบริการการค้าต่างประเทศ) กรณีที่ยังไม่มี Username และ Password ให้ไปลงทะเบียนโดยคลิกที่ Banner ระบบลงทะเบียนผู้ประกอบการ (Registration Database)

ขั้นตอนที่ 9 นำคำขอฯ ที่พิมพ์ลงลายมือชื่อผู้มีอำนาจและประทับตราบริษัท/ห้างฯ พร้อมสำเนาเอกสารประกอบ ไปยื่นที่สำนักบริหารการนำเข้า กรมการค้าต่างประเทศ (ชั้น5)

หลังจากลงทะเบียนแล้ว จึงจะสามารถขอรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตัวเองได้ คือ ให้รับรองในใบกำกับสินค้า (Invoice Declaration) กรณีที่ไม่สามารถแสดง Invoice ได้ ให้รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในเอกสารทางการค้าอื่นๆ ได้แก่ Billing Statements, Delivery Order หรือ Packing List โดยระบุข้อมูลดังต่อไปนี้

- เลขที่อ้างอิงและวันที่ที่ออกเอกสารการค้า
- ชื่อผู้ซื้อ และผู้ขาย
- ชื่อ และรายละเอียดของสินค้า
- ปริมาณ น้ำหนัก หน่วย และมูลค่าของสินค้า
- เมืองท่าปลายทาง

พร้อมกับระบุข้อความ “The exporter of the product (s) covered by this document (Certified Exporter No.....) declares that, except where otherwise clearly indicated, the products satisfy the Rules of Origin to be considered as ASEAN Originating Products under ATIGA (ASEAN country of origin:), with origin criteria:” โดยใช้วิธีพิมพ์ หรือใช้ตราประทับ และสามารถเติมข้อความลงในช่องว่างด้วยลายมือ ดำเนินการแล้วให้ลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งระบุชื่อผู้ลงลายมือชื่อผู้ส่งออก (Certified Exporter) เป็นภาษาอังกฤษกำกับด้วย³⁹

4.3.2 หลักเกณฑ์การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของหอการค้าไทย

หอการค้าไทย (The Thai Chamber of Commerce) เป็นองค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการยอมรับจากนานาสาทุกประเทศในฐานะองค์กรกลางภาคเอกชนสามารถทำหน้าที่ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ในประเทศไทยตามอำนาจในพระราชบัญญัติหอการค้าพ.ศ. 2509 มาตรา 28 (1)⁴⁰ โดยเป็นประเภทที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non-Preferential Rules of Origin) และรับรองเอกสารอื่นๆเพื่อการค้าการส่งออกได้⁴¹

³⁹ สมาคมธุรกิจไทยในกัมพูชา, “การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อขอรับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade In Goods Agreement: ATIGA),” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558, http://www.tbcccambodia.org/docs/2014/TBCC_AEC_Self-Certification.ppt,”

⁴⁰ “มาตรา 28 หอการค้ามีหน้าที่ดังต่อไปนี้

กระบวนการออกใบรับรองในปัจจุบันของหอการค้าไทยไม่มีกฎเกณฑ์อำนาจที่ระบุชัดเจนใช้แนวปฏิบัติที่เคยทำกันมา ซึ่งวิธีการในปัจจุบันใช้การขอผ่านระบบออนไลน์เหมือนกับกระบวนการของกรมการค้าต่างประเทศผู้ใช้บริการต้องลงทะเบียนออนไลน์ โดยพิมพ์แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนจากเว็บไซต์ของหอการค้าไทยและกรอกข้อมูลเพื่อยื่นสมัครบริการโดยแนบเอกสารที่ระบุไว้ในแบบฟอร์มเอกสารดังกล่าวประกอบไปด้วย

1. สำเนาหนังสือรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ไม่เกิน 6 เดือนกรณีเป็นร้านค้าแบบสำเนาใบทะเบียนพาณิชย์และสำเนาทะเบียนบ้าน
2. สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน/บริษัทของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือกรมทะเบียนการค้า
3. สำเนาใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.20) หรือ (ภ.พ.01) หรือ (ภ.พ.09) หรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของบริษัท
4. สำเนาใบสำคัญแสดงการเป็นสมาชิกหอการค้าไทย/สภาหอการค้าไทย/หอการค้าจังหวัด (กรณีเป็นสมาชิก)
5. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาหนังสือเดินทาง (Passport) ของผู้มีอำนาจผูกพันบริษัท (กรรมการผู้จัดการ)
6. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้าเป็นบุคคลต่างชาติใช้ Passport + Work permit)
7. สำเนาเอกสารอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ร.ง.4หรือร.ง.2 หรือกนอ. (กรณีมีโรงงานผลิต)
8. สัญญายินยอมรับผิดชอบ
9. สถานที่ตั้ง

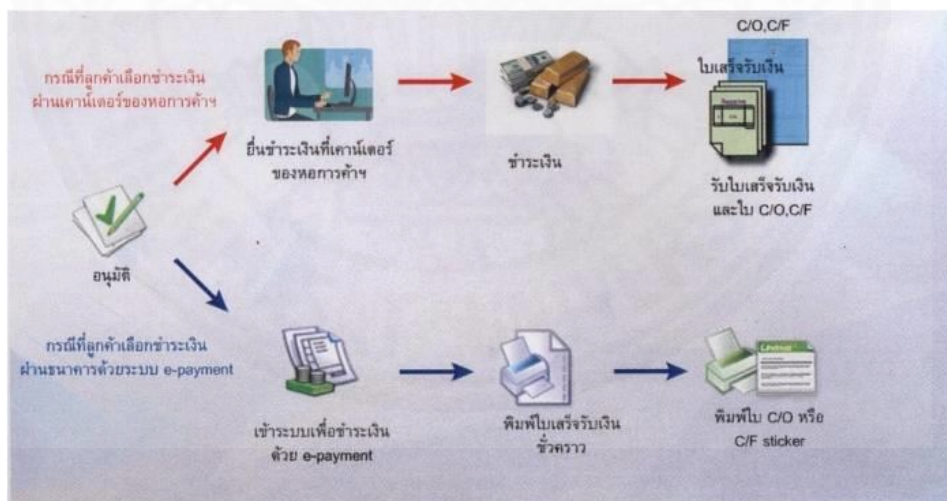
(1) ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงินหรือเศรษฐกิจโดยทั่วไป เช่น รวบรวมสถิติ เผยแพร่ข่าวสารการค้า วิจัยเกี่ยวกับการค้า และการเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้า...”

⁴¹ หอการค้าและสภาหอการค้าไทย, “C/O - ONLINE,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2556, จาก http://www.thaichamber.org/scripts/service_detail.asp?nPAGETYPEID=418&Tag=3

จากนั้นยื่นเอกสารให้กับเจ้าหน้าที่หอการค้าเพื่อรับรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเมื่อได้รับรหัสผ่านมาแล้วจึงทำการยื่นเอกสารเพื่อขอรับใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเมื่อเจ้าหน้าที่ของหอการค้าไทยตรวจสอบความถูกต้องก็จะทำการอนุมัติใบรับรองให้และชำระเงินในขั้นตอนสุดท้าย

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการออกเอกสารใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า⁴²

ภาพที่ 4.2 ขั้นตอนการชำระเงินค่าเอกสารใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า⁴³

⁴² ฝ่ายรับรองเอกสารเพื่อการส่งออก หอการค้าไทย, “ขั้นตอนการออกใบรับรองเอกสาร C/O และ C/F,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2556, <http://rss.thaichamber.org/rss/view.asp?nid=4746>

⁴³ เฟิ่งอ๋าง, น. 97.

ซึ่งจากการตรวจสอบเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของหอการค้าไทยจากหลักเกณฑ์การรับรองเอกสารของฝ่ายรับรองเอกสารเพื่อการส่งออกหอการค้าไทย⁴⁴ พบว่ามีการขอเอกสารที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าโดยมีการระบุตัวอย่างเอกสารที่ใช้รับรองดังนี้

1. ใบตราส่งสินค้าหมายถึงเอกสารที่แสดงการขนส่งสินค้าจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งโดยช่องทางใดช่องทางหนึ่งเช่นทางเรือทางอากาศหรือทางบกซึ่งมีชื่อเรียกต่างกันไป⁴⁵

2. PACKING LIST หมายถึง บัญชีรายละเอียดบรรจุหีบห่อสินค้าอันเป็นบัญชีแจ้งรายการบรรจุห่อว่า แต่ละหีบห่อบรรจุอะไรบ้าง จำนวน และน้ำหนักเท่าใด โดยจะระบุทั้งน้ำหนักรวม (Gross Weight) คือรวมน้ำหนักของหีบห่อที่บรรจุ

3. INVOICE OR COMMERCIAL INVOICE หมายถึง บัญชีราคาสินค้าอันเป็นเอกสารแสดงรายการของสินค้าและราคาที่ซื้อขายกันตลอด จนรายละเอียดอื่นๆที่ผู้ขายในประเทศหนึ่งเป็นผู้จัดทำ และส่งให้ผู้ซื้ออีกประเทศหนึ่ง

⁴⁴ ฝ่ายรับรองเอกสารเพื่อการส่งออก หอการค้าไทย, “รายละเอียดเกี่ยวกับการรับรองเอกสาร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2556, <http://rss.thaichamber.org/userfiles/file/Co%20online/ose.3pdf>

⁴⁵ BILL OF LADING (B/L) หมายถึง ใบตราส่งสินค้าทางเรือ อันเป็นเอกสารที่มีข้อความแสดงว่าเจ้าของเรือ นายเรือ ตัวแทนเรือได้รับสินค้าจากผู้ส่งเพื่อขนส่งไปให้ผู้รับ ยังท่าเรือแห่งใดแห่งหนึ่ง

AIR WAY BILL (AWB) หมายถึง ใบตราส่งสินค้าทางอากาศอันเป็นเอกสารหรือใบรับสินค้าที่บริษัทหรือสายการบินออกให้แก่ผู้ส่งออก

TRUCK BILL หมายถึง ใบตราส่งสินค้าทางรถยนต์อันเป็นเอกสารหรือใบรับสินค้าที่บริษัทการขนส่งทางบกออกให้แก่ผู้ส่งสินค้า

RAILWAY BILL หมายถึง ใบตราส่งสินค้าทางรถไฟอันเป็นเอกสารหรือใบรับสินค้าที่การรถไฟออกให้แก่ผู้ส่งสินค้า

PARCEL POST RECEIPT หมายถึง ใบรับส่งพัสดุภัณฑ์ทางไปรษณีย์อันเป็นใบรับสิ่งของหรือสินค้าที่สำนักงานไปรษณีย์ของประเทศผู้ขายให้ไว้เป็นหลักฐานว่าจะจัดส่งหีบห่อหรือสิ่งของหรือสินค้าตามที่ระบุไว้ผ่านสำนักงานไปรษณีย์ของผู้รับในประเทศผู้รับ

4.3.3 หลักเกณฑ์การออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (The Federation of Thai Industries) เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงพาณิชย์ในการให้บริการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภททั่วไป (Certificate of Origin in General Form) แก่สมาชิกและผู้ประกอบการทั่วไปอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 (5) พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2530⁴⁶ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการเพื่อรับรองว่าสินค้าที่ระบุในใบรับรองนั้นมีถิ่นกำเนิดจากประเทศผู้ส่งออกจริงและใช้เป็นเอกสารประกอบการนำเข้าของประเทศปลายทางหรือตามเงื่อนไขของผู้นำเข้าเท่านั้น⁴⁷ กล่าวคือเป็นใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non-Preferential Rules of Origin)⁴⁸

⁴⁶ “มาตรา 6 สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ... (5) ตรวจสอบสินค้า ออกใบรับรองแหล่งกำเนิดหรือใบรับรองคุณภาพของสินค้า...”

⁴⁷ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, “การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า(C/O),” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2556, จาก <http://www.fti.or.th/2011/thai/ftico.aspx>

⁴⁸ ทั้งนี้ มีหน่วยงานย่อยในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Issuing Authorities) ที่ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าแบบที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non - Preferential Certificate of Origin) ซึ่งแยกออกไปนอกจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อสะดวกต่อการให้บริการผู้ประกอบการส่งออก แต่อาศัยอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของสภาอุตสาหกรรม ดังนี้

ส่วนภูมิภาค

ภาคเหนือ

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง

ภาคกลาง

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

ภาคตะวันออก

หลักการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของสภาอุตสาหกรรมนั้นไม่ต่างกับหลักการของสององค์กรข้างต้นคือกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์และหอการค้าไทยกล่าวคือมีการใช้เอกสารประกอบการยื่นขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้านี้

1. แบบฟอร์มใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (C/O) ที่พิมพ์เรียบร้อยแล้ว
2. สำเนาใบกำกับราคาสินค้า (Invoice) หรือสำเนาใบกำกับการบรรจุสินค้า (Packing List)
3. สำเนาเอกสารการขนส่ง (B/L) หรือ (Airway Bill) หรือเอกสารการขนส่งอื่นๆ
4. สำเนาใบขนสินค้าขาออกจากกรมศุลกากร

นอกเหนือจากที่หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กล่าวมาก็ได้มีการระบุถึงเอกสารอื่นใดที่ต้องการเพื่อประกอบการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าอีกรวมถึงไม่มีการปฏิบัติการตรวจสอบถิ่นกำเนิดสินค้าตามมาตรฐานสากลทั้งขององค์การการค้าโลก(WTO) หรือของอาเซียนเช่นเดียวกัน

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา

ภาคใต้

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดตรัง

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา

- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

- กลุ่มอุตสาหกรรมโรงเลื่อยและโรงอบไม้

4.4 วิเคราะห์เกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า และการออกเอกสารรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย

ในเรื่องเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการแยกพิจารณาตามความตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก โดยแต่ละความตกลงต่างมีหลักเกณฑ์พื้นฐานของการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าที่เหมือนกัน แตกต่างกันเพียงรายละเอียดเล็กน้อยของปริมาณร้อยละ หรือสัดส่วนของวัตถุดิบ หรือกระบวนการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับภาระของแต่ละครั้ง โดยรายละเอียดทั้งหมดมาจากความตกลงเขตการค้าเสรีจำนวน 12 ความตกลง โดยทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของเกณฑ์ต่างๆ ที่เคยได้กล่าวไปแล้ว กล่าวคือ ผลิตหรือได้มาในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained or Produced: WO) เป็นเบื้องต้น ต่อมาก็จะเป็นเกณฑ์การผลิตมีผลแปรสภาพวัตถุดิบอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation: ST) ซึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้าส่งออกในทุกระดับของสินค้า ทั้งระดับตอน 2 หลัก ระดับประเภท 4 หลัก และระดับประเภทย่อย 6 หลัก และเกณฑ์การใช้การคำนวณสัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบภายในประเทศภาคีสมาชิก และกฎเฉพาะรายสินค้าต่างๆ ทั้งนี้แต่ละความตกลงต่างมีกฎเฉพาะรายสินค้า ที่จะระบุไว้เฉพาะในแต่ละพิกัดสินค้าที่ลงรายละเอียดเพื่อบังคับให้ผู้ส่งออกจำเป็นต้องทำตาม ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองคู่ภาคี ให้ได้มาซึ่งสินค้าที่มีคุณภาพ และตอบเจตนาในประเด็นของสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยภาคีอย่างแท้จริง

ในการพิจารณาสินค้าเพื่อรับรองว่าเป็นสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยเพื่อการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีนั้น เป็นเรื่องสำหรับผู้ประกอบการแต่ละคน จำต้องทราบเบื้องต้นก่อนว่าประเทศคู่ค้าของตนต้องการเอกสารในการรับรองถิ่นกำเนิดในรูปแบบใด ซึ่งยึดโยงกับหลักเกณฑ์ในแต่ละความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ แม้จะมีความแตกต่างกันในการคิดคำนวณ แต่โดยพื้นฐานต่างใช้หลักการขององค์การการค้าโลกเป็นหลัก ซึ่งเปิดโอกาสให้กรรมการค้าต่างประเทศขอเอกสารเพื่อพิจารณาประกอบการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดได้ตามความเหมาะสม ซึ่งในทางปฏิบัติจากการตรวจสอบข้อมูลขั้นตอนในเว็บไซต์ของกรรมการค้าต่างประเทศ และเอกสารคู่มือที่ออกโดยกรรมการค้าต่างประเทศนั้นไม่ได้ระบุว่าต้องการเอกสารใดอย่างชัดเจนแต่ที่เป็นแนวปฏิบัติและยึดถือกันมาตลอดจนกลายเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้ขอ คือการขอต้นฉบับใบกำกับสินค้า (Invoice) หรือสำเนาสำเนาฉบับและเอกสารการขนส่งสินค้าไปต่างประเทศหรือสำเนาสำเนาฉบับเอกสารดังกล่าว อาทิ Bill of Lading, Air Way Bill และอื่นๆ⁴⁹ ซึ่งโดยคุณสมบัติของเอกสาร 2

⁴⁹ กรรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, *อ้าวแล้ว เจิงอรรถที่ 1*, น.46.

ประเภทนี้นั้น ผู้เขียนมองว่ามีได้บ่งถึงถิ่นกำเนิดของสินค้าแต่อย่างใด กล่าวคือต้นฉบับใบกำกับสินค้า (Invoice)⁵⁰ เป็นเอกสารเกี่ยวกับบัญชีราคาสินค้าหรือใบกำกับราคาสินค้าที่ผู้ส่งสินค้าจัดทำขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าเช่นรายการจำนวนสินค้าน้ำหนักราคาต่อหน่วยราคารวมเครื่องหมาย หนีบท่อชื่อผู้ซื้อเป็นต้นบัญชีราคาสินค้าหรือใบกำกับราคาสินค้า(Invoice) นี้มีอยู่ 2 ชนิดด้วยกันคือ Official Invoice และ Commercial Invoice

1. ใบกำกับราคาสินค้าประเภท Official invoice ประกอบด้วย

1.1 ใบกำกับสินค้าของศุลกากร (Custom Invoice) ทำขึ้นเพื่อมอบให้ด่านศุลกากรปลายทางใช้ตรวจสินค้าการที่ศุลกากรต้องการใบกำกับราคาสินค้าชนิดนี้ก็เพื่อป้องกันการตัดราคาในบางประเทศ

1.2 ใบกำกับสินค้าของกงสุล (Consular Invoice) เป็นใบกำกับราคาสินค้าที่ต้องให้กงสุลของประเทศผู้ซื้อที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยตรวจตราก่อนการขนส่งตามระเบียบศุลกากรของประเทศผู้ซื้อบางประเทศเว้นแต่เลตเตอร์ออฟเครดิตจะขออนุญาตให้ใบกำกับสินค้านั้นออกได้โดยสถานกงสุลของประเทศพันธมิตรอื่นดังนั้นใบกำกับสินค้าชนิดนี้จะต้องได้รับการประทับตราทางราชการและลงนามโดยถูกต้องซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมให้สถานกงสุลตามระเบียบของสถานกงสุลนั้นๆ

2. ใบกำกับราคาสินค้าประเภท Commercial Invoice ประกอบด้วย

2.1 Consignment Invoice ใช้ในการส่งสินค้าเพื่อไปฝากขายราคาที่แจ้งเป็นรูปแบบ C.I.F

2.2 Sample Invoice ใช้สำหรับส่งสินค้าตัวอย่างไปต่างประเทศ

2.3 Pro - forma Invoice ใช้ในการเสนอราคาและเงื่อนไขในการจ่ายเงินผู้ส่งสินค้านั้นมักจะทำเป็น Pro - forma Invoice ส่งไปให้ผู้ซื้อเมื่อผู้ซื้อพอใจก็จะเปิดเครดิตสั่งซื้อสินค้าโดยอ้างเลขที่และวันที่ของ Pro - forma Invoice นั้นๆ ดังนั้น Pro - forma Invoice จึงใช้ได้ทั้งเป็นการเสนอขายและข้อตกลงแทนสัญญาซื้อขายไปในตัว

⁵⁰ ศูนย์ประสานงานโครงการเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์, “บัญชีราคาสินค้าหรือใบกำกับราคาสินค้า(Invoice),” สืบค้นเมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.creativelanna.com/center/how-to-export/invoice/>

ส่วนใบตราส่ง (Bill of Lading)⁵¹ เป็นเอกสารที่ผู้ทำการขนส่งสินค้า(Shipping Company) ออกให้แก่ผู้จัดส่งไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่าตนได้รับมอบสินค้าไว้เพื่อทำการขนส่งจากที่แห่งหนึ่งไปยังสถานที่ที่กำหนดมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1. เป็นใบรับสินค้าที่จะทำการขนส่งแสดงรายการตามสภาพสินค้าภายนอกของหีบห่อและจดแจ้งประเภทของสินค้า

2. เป็นสัญญาระหว่างผู้ส่งกับผู้ขนส่งว่าจะดำเนินการขนส่งสินค้าไปยังเมืองที่กำหนดและจะส่งมอบสินค้าให้กับผู้รับตามคำสั่งของผู้ส่ง

3. เป็นตราสารสิทธิ์ของผู้ทรงแสดงว่าผู้ทรงเลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นเจ้าของสินค้าตามรายการที่ขนส่งและโอนสิทธิ์ต่อกันได้ใบตราส่งสินค้าจึงเป็นเอกสารเปลี่ยนมือได้

ชนิดของใบตราส่งสินค้าที่นิยมใช้กันทางการค้าระหว่างประเทศปัจจุบันมี 2 แบบคือ

1. ใบตราส่งสินค้าทางทะเล (Ocean Bill of Lading) เป็นใบรับรองมอบสินค้าของบริษัทเรือที่ทำการส่งออกทั้งยังเป็นเอกสารแสดงสิทธิในสินค้าและเป็นหลักฐานสัญญาของบริษัทเรือที่จะขนส่งสินค้าทางเรือของประเทศส่งออกไปยังท่าเรือปลายทาง

2. ใบตราส่งสินค้าทางบกและทางทะเล (Through Bill of Lading) ใช้ในการขนส่งทางบกและทางทะเล ซึ่งระบุงการขนส่งไว้ตลอดทาง ปกติผู้รับขนส่งคนแรกเป็นผู้ออกตราสาร

การออกใบตราส่งสินค้านี้ตามปกติบริษัทเดินเรือจะออกให้ผู้ส่งสินค้าเป็นสำรับ สำรับหนึ่งมีอย่างน้อย 3 ฉบับและสามารถโอนเปลี่ยนมือได้ทั้ง 3 ฉบับ แต่ถ้าใช้ฉบับใดฉบับหนึ่งไปแล้วที่เหลือเป็นอันยกเลิกไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก นอกจากนี้บางครั้งในการขนส่งสินค้าหีบห่ออาจแตกชำรุดก็จะบันทึกรายการชำรุดลงในใบตราส่งที่บริษัทเดินเรือออกให้ เป็นหลักฐาน ส่วนใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (Airway Bill) เป็นใบรับ และเป็นสัญญารับขนส่งสินค้าของบริษัทการบินออกให้แก่ผู้ส่งสินค้า ซึ่งต่างไปจากใบตราส่งสินค้า เพราะใบตราส่งสินค้าทางอากาศไม่ใช่ตราสารแสดงสิทธิ์ของผู้ทรงเอกสาร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าเอกสารสองฉบับนี้มีได้บ่งบอกถึงถิ่นกำเนิดสินค้าแม้จะมีแนวปฏิบัติที่ให้ผู้ขอใบรับรองระบุว่าสินค้าได้มาจากที่ใด ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้เลยว่าจริงเท็จประการใดผู้ขอ นั้นทุจริตหรือไม่ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการสวมสิทธิ์ในถิ่นกำเนิดสินค้าเกิดขึ้นจำนวนมาก⁵²

⁵¹ กำชัย จงจักรพันธ์, กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553). น.183.

⁵² สัมภาษณ์ ทศนิยม ชุ่มชาติ, นิติกรชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มงานวิชาการและพัฒนากฎหมาย, กรมการค้าต่างประเทศ, 27 พฤศจิกายน 2558.

เกณฑ์ในการพิจารณากำเนิดตามเงื่อนไขของเขตการค้าเสรีต่างๆและตามมาตรฐานสากล มิได้มีการนำมาบัญญัติอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการ หรือเป็นแนวทางการที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งอาจส่งผลถึงผู้ประกอบการส่งออกและความน่าเชื่อถือของคู่ค้าของประเทศไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งที่ไม่เข้าใจถึงเกณฑ์การพิจารณากำเนิดสินค้าที่ถูกต้อง จากการที่ไม่เข้าใจถึงกระบวนการออกที่แท้จริง หลายครั้งที่ผู้ประกอบการมีความรู้ในเรื่องการผลิตสินค้า และมีเพียงความต้องการที่จะส่งออก แต่เข้าใจไม่ถึงกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อน และบัญญัติไว้อย่างกระจัดกระจาย ไม่เข้าใจแม้เพียงว่าจะเริ่มต้นตรงขั้นตอนใด และต่อจากนั้นต้องไปดูเกณฑ์ต่อที่ใด กระบวนการจึงเริ่มที่การสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ออกเอกสาร ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้มีความเข้าใจในเกณฑ์ทั้งหมด และก็จะได้รับคำตอบคล้ายกันทุกครั้งว่าให้ดำเนินการตามแบบฟอร์มแต่ละแบบที่อยู่ในเว็บไซต์ของกรมการค้าต่างประเทศ และหาเอกสารประกอบอื่นๆมา โดยแต่ละแบบฟอร์มมีรายละเอียดในการร้องขอเอกสารที่ต่างกัน โดยกรณีเป็นผู้ผลิตจะมีการให้ระบุรายละเอียดของโรงงาน และหากไม่ได้เป็นผู้ผลิตก็จะให้แนบใบกำกับสินค้าที่ระบุไปตามข้างต้น ผู้เขียนได้ทดสอบลงทะเบียนเป็นผู้ประกอบการ พบว่าข้อมูลต่างๆที่ร้องขอ สามารถกรอกลงไปได้เลยไม่ได้ตรวจสอบในขณะนั้น ประกอบกับขั้นตอนการกรอกข้อมูลลงในฟอร์มต่างๆที่มีบันทึกอยู่ก็ไม่ได้มีการตรวจสอบเช่นกัน เพราะฉะนั้นเพียงคุณจดทะเบียนการค้าเป็นผู้ประกอบการได้ หลังจากนั้นก็สามารถขอใบรับรองถิ่นกำเนิดได้อย่างไม่ยากนัก ยกเว้นแต่ ในกรณีผู้ที่ไม่โรงงานจะต้องยื่นใบอนุญาตของโรงงานด้วยแต่หลายครั้งที่เกิดปัญหาขึ้นพอไปตรวจย้อนหลังก็พบว่าไม่โรงงานนั้นอยู่จริง ถ้าผู้ประกอบการหนีไปถึงเวลานั้นอาจจะเอาผิดกับผู้ประกอบการได้ยาก ซึ่งหลายครั้งก็ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของผู้ประกอบการ เป็นความเข้าใจผิด และความไม่รู้อย่างแท้จริง⁵³ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าแม้จะอ้างถึงกฎหมายหลายๆฉบับที่อ้างอิงถึงกระบวนการได้ หรือแม้แต่การอ้างไปถึงข้อตกลงในความตกลงแต่ละเขตการค้าไทยเป็นภาคี แต่ก็มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและซับซ้อนมาก ลงลึกในรายละเอียดของสินค้า ซึ่งมีถึง 95,895 รายการตามการแบ่งพิกัดในระบบฮาร์โมนี บางฉบับในความตกลงไม่มีการแปลเป็นภาษาไทย หรือที่มีการแปลก็อาจก่อให้เกิดความสับสนได้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างในสินค้าชนิดหนึ่ง คือสินค้าในพิกัดตอนที่ 9 กาแฟ ชา ชามาเต้ และเครื่องเทศ ในพิกัดประเภทที่ 0901.11 กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ที่ไม่ได้แยกเอากาแฟีนอก ซึ่งในกฎเฉพาะรายสินค้าของความตกลงการค้าเสรีอาเซียน ญี่ปุ่น ใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดที่ระดับตอน 2 หลัก เท่ากับว่าผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบดังกล่าวมาบางส่วนได้ หรือนำเข้ามาแล้วต้องมาทำการแปรสภาพในระดับ 2 หลักจึงจะ

⁵³ สัมภาษณ์ นิชยา เกษมณี, เจ้าหน้าที่ฝ่ายเอกสาร บริษัท NHK Spring, กรมการค้าต่างประเทศ, 27 พฤศจิกายน 2558.

ได้ถิ่นกำเนิดสินค้า เปรียบเทียบกับสินค้าในพิกัดตอนเดียวกันแต่คนละประเภทย่อยที่พิกัด 0901.21 คือ กาแฟคั่ว ที่ไม่ได้แยกเอากาแฟีนอก ซึ่งใช้เกณฑ์การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 หมายความว่าผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกสินค้าสามารถนำเข้าวัตถุดิบมาเพิ่มปนได้ถึงร้อยละ 60 ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อยมาก หากผู้ประกอบการมีความต้องการจะส่งสินค้านี้ออกไปต่างประเทศ แต่ไม่เข้าใจแม้ความต่างเพียงเล็กน้อย ก็อาจทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ ไม่ต้องพูดถึงในกรณีเจ้าหน้าที่ขององค์กร ซึ่งย่อมมีความเข้าใจในผลิตภัณฑ์สินค้าน้อยกว่าผู้ประกอบการเป็นส่วนมาก หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการนำเข้ากาแฟที่ไม่ได้คั่วมา ซึ่งมีราคาถูกลงแล้วมาทำการคั่ว ซึ่งเป็นการเปลี่ยนพิกัดในสองหลักสุดท้าย เป็นการเปลี่ยนในประเภทย่อย ไม่ใช่การเปลี่ยนตอน ซึ่งเพียงเท่านี้ ก็ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าหลักเกณฑ์เจ้าหน้าที่กรมการค้าต่างประเทศมักนำมาใช้นอกจากการพิจารณาเอกสารตามข้างต้นคือเกณฑ์สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content: LC) เป็นส่วนมาก กล่าวคือพิจารณาว่าการกำหนดอัตราส่วนร้อยละตามราคาน้ำหนักหรือมาตรฐานอื่น ๆ ตามที่ได้ตกลงกันโดยกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้าหรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นๆ เป็นถิ่นกำเนิดนั้นสินค้าจะต้องมีถิ่นกำเนิดจากประเทศไทย โดยมีส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตมาจากประเทศไทยอย่างน้อยร้อยละ 40 และกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายเกิดขึ้นภายในประเทศไทย ก่อนส่งออกซึ่งในหลักเกณฑ์การพิจารณานั้นยังมีหลักอื่น ๆ อีกเช่นหลักการใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained) หรือหลักการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยในบางครั้งผู้ประกอบการเองก็ขาดความเข้าใจ จึงมิได้ทักท้วงต่อเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าว่าสามารถใช้เงื่อนไขตามเกณฑ์อื่นๆ ได้ เมื่อได้รับคำแนะนำตามกฎหมายดังกล่าว⁵⁴

เมื่อเทียบกับหลักเกณฑ์การขออนุญาตใบรับรองของศุลกากรสิงคโปร์ที่ให้สิทธิพิเศษทางการค้าระบุว่าหลังจากการออกใบสมัครลงทะเบียนแล้วขั้นตอนแรกที่ศุลกากรจะทำคือ ตรวจสอบโรงงานเพื่อตรวจสอบสถานะทางการเงิน กระบวนการผลิต และความสามารถของเครื่องจักรว่าผลิตได้จริงและได้ปริมาณตามที่แจ้งไว้ในเอกสารหรือไม่ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่มีในไทย ไม่มีการระบุชัดเป็นเพียงมาตรการเสริมหรือใช้ สำหรับการตรวจย้อนกลับเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ทำให้ผู้เขียนเกิดคำถามว่า เราควรจะบัญญัติเป็นกฎหมายบังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องไปตรวจสอบแบบประเทศสิงคโปร์เลยหรือไม่ เพื่อป้องกันปัญหาการแอบอ้างและการแจ้งข้อมูลเท็จในการขออนุญาตใบรับรองแหล่งกำเนิด ซึ่งเกิดขึ้นมาก

⁵⁴ สัมภาษณ์ เอกกรินทร์ บุญศรี, ผู้จัดการฝ่ายอนุญาตศุลกากรและกฎหมาย หอการค้าไทย, หอการค้าไทย, 13 ธันวาคม 2557.

ในประเทศ และจะเพิ่มมากขึ้นหากมีการเคลื่อนย้ายสินค้าได้อิสระมากขึ้นเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถบัญญัติรวมไปในส่วนที่เป็นการบัญญัติเป็นกฎหมายกลางเพื่อความเข้าใจพื้นฐานที่ตรงกันในกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่มีความซับซ้อน และรายละเอียดปลีกย่อยจำนวนมาก เหมือนกับในประเทศมาเลเซีย เวียดนาม หรือสิงคโปร์

กรณี “ระบบการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self - Certification)” แม้จะเป็นระบบที่ออกมาเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และลดขั้นตอนความยุ่งยากในการตรวจสอบในการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าแบบปกติ รองรับการขยายตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ตาม แต่ระบบนี้เป็นระบบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อใจกันของรัฐกับประชาชน ถูกออกแบบขึ้นมาโดยมีสมมติฐานที่ว่า ผู้ส่งออกจะแจ้งข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องต่อระบบ และให้กระทำได้ง่าย ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ยิ่งจะส่งผลให้มีผู้ทุจริตมากขึ้น ในขณะที่กฎหมายที่ลงโทษยังไม่มีชัดเจน ซึ่งไม่สอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังนั้น หากผู้ส่งออกขาดจิตสำนึกว่าอะไรถูกต้องจะเป็นตัวบั่นทอนความน่าเชื่อถือของระบบ นำมาซึ่งปัญหาการสวมสิทธิ การแอบอ้างสิทธิ และปัญหาอื่นๆ โดยจะยิ่งเกิดได้ง่ายขึ้นและมากขึ้นเพราะความไม่ละเอียดของกระบวนการการออกใบรับรองด้วย

จากที่กล่าวมาจะสังเกตเห็นได้ว่าหากมีการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าผิดหลักเกณฑ์ ลูกค้านำซึ่งซื้อสินค้าจากประเทศไทยจะไม่สามารถใช้สิทธิทางภาษีขณะนำเข้า ณ ประเทศผู้ซื้อได้ หรืออาจนำไปสู่กรณีปัญหาไม่สามารถนำสินค้าเข้าประเทศผู้ซื้อได้ และอาจก่อให้เกิดปัญหาการเสียค่าปรับเงินเพิ่ม สำหรับกรณีการสำแดงเอกสารอันเป็นเท็จต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรของประเทศผู้นำเข้าซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศได้ด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หอการค้าไทย กับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก็เช่นกัน ตามคุณสมบัติของเอกสารที่ขอประกอบข้างต้นนั้นมิได้มีรายละเอียดใดๆที่บ่งถึงถิ่นกำเนิดสินค้าแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังไม่มีภาระบ่งถึงเกณฑ์การพิจารณาใดๆเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลทั้งขององค์การการค้าโลก (WTO) หรือของอาเซียนก็ตาม รวมทั้งมิได้มีเกณฑ์การพิจารณาเป็นของตนเอง คงพิจารณาเพียงเอกสารตามข้างต้นนี้เท่านั้น และจากข้อมูลที่ผู้ส่งออกสามารถเข้าถึงได้ และบทสัมภาษณ์ทางเจ้าหน้าที่ขององค์กร ก็แสดงถึงการไม่สามารถคิดคำนวณหรือหาเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดที่เป็นมาตรฐานหรือเป็นสากลได้อย่างแท้จริง ซึ่งอาจต่างจากกรณีของเจ้าหน้าที่ในกรมการค้าต่างประเทศ ที่มีการระบุหลักเกณฑ์สากลในการพิจารณาไว้มากมายในแต่ละภาคี และสามารถนำมาอ้างอิงได้ทุกครั้ง แต่ก็พบปัญหาความซับซ้อน และเข้าถึงยากของเกณฑ์การ

ได้รับสินค้าในถิ่นกำเนิดแต่ละรายการ ส่งผลต่อการปฏิบัติตามได้อย่างไม่เต็มที่และไม่ถูกต้องเหมือนกัน⁵⁵

และแม้ว่าหอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจะมีเพียงอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ไม่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางการค้า (Non - Preferential Certificate of Origin) แต่ใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทนี้ก็สามารถใช้ยืนยันถึงถิ่นกำเนิดสินค้าที่ส่งออกได้เช่นกัน เมื่อไม่มีกฎเกณฑ์กลางที่เป็นกฎหมายให้องค์กรทั้งสองได้ยึดโยง นอกจากประกาศของกรมการค้าต่างประเทศเกี่ยวกับการออกใบรับรองที่กระจัดกระจาย ไม่ได้มีหลักเกณฑ์กลาง ประกาศกรมศุลกากรที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง ประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับอัตราภาษี (ที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงเช่นกัน) ในบางกรณีอาจเป็นความต้องการที่ระบุในสัญญาซื้อขายของผู้ซื้อหรือคู่ค้าต่างประเทศกับผู้ขายหรือผู้ส่งออกเองที่ต้องการเพียงสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศไทยไม่ได้เกี่ยวข้องกับสิทธิพิเศษทางการค้าแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังเกี่ยวพันถึงความน่าเชื่อถือทางการค้าการลงทุนของประเทศไทย เพราะหอการค้าไทยนั้นแม้จะจัดตั้งตามกฎหมายไทย⁵⁶ แต่เป็นองค์กรสากลที่มีอยู่เกือบทุกประเทศทั่วโลก เมื่อออกเอกสารใดๆ จะมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ แต่มีเพียงกฎหมายมาตราเดียวที่ให้อำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าแก่องค์กรโดยไม่มีเงื่อนไข กฎเกณฑ์ วิธีการใดๆที่ระบุชัดเจน

⁵⁵ สัมภาษณ์ เอกกรินทร์ บุญศรี, ผู้จัดการฝ่ายอนุญาโตตุลาการและกฎหมาย หอการค้าไทย, หอการค้าไทย, 13 ธันวาคม 2557.

⁵⁶ พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าในปัจจุบันเป็นเกณฑ์ที่มีหลักการพิจารณาอยู่จำนวนไม่มาก และทุกประเทศต่างใช้เกณฑ์ที่ไม่ต่างกัน รวมถึงเกณฑ์การพิจารณาที่ใช้อยู่ในประเทศไทยก็เช่นกัน สิ่งที่สำคัญต่อระบบกฎหมายและเศรษฐกิจของประเทศไทยเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณานี้ ไม่ใช่เพียงแค่การสร้างความตกลงการค้าเสรีกับนานาชาติให้มากที่สุด แต่เป็นการที่ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกเข้าถึงกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ได้อย่างง่าย และทำความเข้าใจ จนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาให้มากที่สุด อันจะประโยชน์สูงสุดของผู้ประกอบการและประเทศชาติ

5.1 บทสรุป

พื้นฐานของการเกิดขึ้นของกฎถิ่นกำเนิดสินค้า เริ่มจากความต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการค้าระหว่างประเทศในอดีต ป้องกันการท่วมตลาดของสินค้าจากประเทศมหาอำนาจ แก้ไขปัญหาการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ป้องกันการสวมสิทธิในสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ เอื้อประโยชน์ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่งเสริมผู้ประกอบการในประเทศให้สามารถส่งออกสินค้าไปต่างประเทศได้อย่างง่ายและสะดวก ลดกรณีพิพาท และส่งเสริมการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศ

โดยพื้นฐานของการค้าขายทั่วไป ผู้ซื้อจะซื้อสินค้าใดๆจากผู้ขาย ก็ย่อมมาจากการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขายสินค้า และคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก ในกรณีการค้าระหว่างประเทศก็เช่นกัน เมื่อได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศใดๆ ก็ต้องทำการซื้อจากประเทศนั้น แต่ทั้งนี้เมื่อการค้าขายตัว บางครั้งสินค้าอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือผู้ขายต้องการได้กำไรมากขึ้น จึงเกิดการทุจริต โดยอาจนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่นๆที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาขาย และส่งออกไปให้ประเทศผู้ซื้ออีกทีหนึ่ง โดยผู้ซื้อไม่อาจทราบได้ว่าเป็นสินค้าจากที่อื่น คุณภาพสินค้าก็ด้อยลงไป ไม่ตรงตามความต้องการ เมื่อเกิดปัญหา ประเทศผู้ซื้อจึงต้องการการรับรองที่ยืนยันได้ถึงถิ่นกำเนิดของสินค้าที่มาจากประเทศผู้ขายแท้จริง อันเป็นที่มาของการเริ่มต้นกฎถิ่นกำเนิดสินค้า ซึ่งช่วงแรกไม่มีความซับซ้อน และไม่ให้สิทธิประโยชน์ใดๆ

เมื่อผ่านยุคสงครามอาวุธต่างๆ เข้าสู่ยุคของสงครามการค้า ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้มีการพัฒนาเงื่อนไขและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศที่มากขึ้น กฎถิ่นกำเนิดสินค้าก็เป็นหนึ่งในกฎที่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ส่งเสริมและรองรับการค้าที่ขยายตัว ทำให้เกิดความซับซ้อนในการใช้และการพิจารณามากขึ้น องค์การการค้าโลกจึงเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม

กฎเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันประกอบไปด้วย เกณฑ์การผลิต หรือได้มาจากวัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained or Wholly Produced: WO) จัดเป็นสินค้าส่งออกที่ผลิตจากวัตถุดิบต้นทางหรือจากแหล่งธรรมชาติในประเทศทั้งหมด โดยเกิดขึ้นเองจากธรรมชาติในประเทศนั้น ต่อมาคือ เกณฑ์การแปรสภาพวัตถุดิบอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation: ST) โดยพิจารณาเกณฑ์การแปรสภาพสาระสำคัญของวัตถุดิบเป็นสินค้าส่งออกที่มากพอต่อการได้ถิ่นกำเนิดในประเทศนั้น อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากรของวัตถุดิบเป็นเลขพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้า (Change of Tariff Classifications: CTC) เป็นขั้นตอนที่เกิดจากกระบวนการผลิต แปรรูป หรืออื่นใด ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุดิบกลายเป็นสินค้าชนิดอื่น ที่มีเลขพิกัดอัตราศุลกากรต่างออกไปจากเลขพิกัดของวัตถุดิบเดิม และหลักเกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis) คือ สินค้าที่ไม่ผ่านการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากรจะถือว่าได้ถิ่นกำเนิด ถ้ามูลค่าของวัสดุที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดที่ใช้ในการผลิตสินค้าซึ่งไม่ผ่านการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากรที่กำหนด คิดเป็นสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่า F.O.B. ของสินค้า และสินค้านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดอื่น ๆ ที่กำหนด ต่อมาเป็น กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content หรือ Regional Value Content) เป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละตามราคา น้ำหนัก หรือมาตรวัดอื่นๆตามที่ได้ตกลงกัน โดยกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้า หรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นๆ เป็นถิ่นกำเนิด ยังมีเกณฑ์การผลิตเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules หรือ PSR) ซึ่งจะระบุกรรมวิธีเฉพาะหรือมีเทคโนโลยีการผลิตจากวัตถุดิบจนได้สินค้าส่งออกทำให้ได้สินค้าที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันไป รวมถึงกฎการไม่ได้ถิ่นกำเนิด คือ กฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation / Process) ประเทศที่นำเข้าสินค้าเพื่อส่งออกต่อไป โดยก่อนส่งออกอาจมีการปรับปรุงสภาพสำหรับการขนส่งอย่างง่ายๆ เช่น บรรจุหีบห่อใหม่ ทำความสะอาด จำแนกเกรดสินค้า แบ่งประเภท หรือติดฉลาก จะไม่ถือว่าประเทศที่ทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นถิ่นกำเนิดของสินค้าด้วย

นอกเหนือจากกฎที่ระบุไปข้างต้น ยังมีกฎเฉพาะรายสินค้า ที่อ้างอิงตามพิกัดอัตราศุลกากร โดยจะถูกกำหนดไว้ในเกือบทุกความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคี ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยจำนวนมากและค่อนข้างซับซ้อน โดยกำหนดให้สินค้าแต่ละชนิดใช้เกณฑ์ใดได้หรือไม่ได้บ้าง ซึ่งต้องพิจารณาตามเกณฑ์ที่ระบุ ห้ามใช้เกณฑ์ทั่วไป

จากการศึกษาในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ในประเทศไทยนั้นผู้เขียนพบว่ามีความสำคัญที่เกี่วกันที่สำคัญคือ องค์การผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เป็นมาตรฐานกลางร่วมกันสำหรับการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ทั้งที่หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าพื้นฐานทั้งที่เป็นขององค์การการค้าโลก (WTO) ความตกลงการค้าสินค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Trade In Goods Agreement: ATIGA) หรือของความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ต่างก็มีหลักเกณฑ์พื้นฐาน มีเพียงประกาศกระทรวงที่กระจัดกระจาย และมีจำนวนมากอย่างเกินความจำเป็นยากต่อการพิจารณาของผู้ประกอบการส่งออก

พิจารณาตามสาระสำคัญในหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ให้สิทธิพิเศษทางภาษีของประเทศไทย ได้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ ภายใต้บังคับกระทรวงพาณิชย์ ที่ต้องออกใบรับรองตามกฎถิ่นกำเนิดในความตกลงเขตการค้าเสรีที่ไทยเป็นภาคีสมาชิกนั้นก็ได้กำหนดตายตัว เพียงแต่ยึดฟอร์มสำเร็จรูปต่างๆในเอกสารรับรองเท่านั้น โดยในการปฏิบัติจริงก็มิได้มีหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไขในความตกลงฯ ที่ชัดเจน ไม่มีกฎหมายไทยที่มีสภาพบังคับรับรองอย่างเป็นทางการ การพิจารณาแต่ละครั้งต้องย้อนกลับไปดูที่กฎถิ่นกำเนิดในความตกลงแต่ละฉบับ ซึ่งในหลายๆความตกลงไม่มีการแปลเป็นภาษาไทยด้วย

เอกสารที่ขอจากผู้ประกอบการส่งออกเพื่อพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าคงใช้แต่เพียงต้นฉบับใบกำกับสินค้า (Invoice) หรือสำเนาฉบับ และเอกสารการขนส่งสินค้าไปต่างประเทศหรือสำเนาฉบับเอกสารดังกล่าว อาทิ Bill of Lading, Air Way Bill และอื่นๆ เท่านั้น และในทางปฏิบัติพบว่าบางกรณียึดเกณฑ์ในการพิจารณาเพียงเกณฑ์เดียว คือ เกณฑ์สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ เนื่องจากมีความง่ายในการพิจารณา กล่าวคือ เป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละตามราคา น้ำหนัก หรือมาตรวัดอื่นๆตามที่ได้ตกลงกัน โดยกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้าหรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นๆเป็นถิ่นกำเนิดนั้น และสินค้าจะต้องมีถิ่นกำเนิดจากประเทศไทย โดยมีส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตมาจากประเทศไทยอย่างน้อยร้อยละ 40 และกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายเกิดขึ้นภายในประเทศไทยก่อนส่งออก ผู้ประกอบการเพียงนำสินค้าเข้ามา แล้วก็มาผสมรวมในอัตราส่วนตามที่กำหนด ซึ่งก็ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเป็นจริงตามนั้นหรือไม่ ก็สามารถได้ถิ่นกำเนิดแล้ว อีกทั้งไม่มีกฎหมายภายในที่มีสภาพบังคับให้อ่าง ไม่มีการระบุถึงการลงโทษที่ชัดเจน ไม่มีโทษทางอาญา หรือระบุให้ปลงโทษทางอาญา มีเพียงการลงโทษในทางปกครอง และลงโทษเฉพาะกับผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วย ไม่มีบทลงโทษกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ากระทำทุจริต ซึ่งพบว่ามีจำนวนไม่น้อยที่ผู้ประกอบการที่มาขอเอกสารมีเอกสารไม่ครบหรือตรวจสอบไม่ได้ แต่เจ้าหน้าที่ก็ออกเอกสารให้ไปไม่ว่าเพราะเหตุใดก็ตาม ส่งผลให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดแทบจะไม่เคยได้รับการลงโทษ

เช่นเดียวกันกับ หอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ไม่มีเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจน ไม่มีกฎหมายภายในที่จะนำมาใช้พิจารณา ไม่มีแม้กระทั่งกฎถิ่นกำเนิดสินค้าในรูปแบบของความตกลงการค้าใดๆ เพราะหน่วยงานของต่อนั้น ไม่ได้มีอำนาจในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ได้สิทธิพิเศษทางภาษี คงเพียงแต่ใช้เอกสารที่ระบุตามข้างต้นก็สามารถขอออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยได้แล้ว ซึ่งเอกสารนั้นก็มิได้บ่งถึงคุณสมบัติของถิ่นกำเนิดแหล่งที่มา หรือแหล่งผลิตของสินค้าหรือวัตถุดิบนั้นๆแต่อย่างใด เอื้อประโยชน์ต่อการแอบอ้างและการสวมสิทธิถิ่นกำเนิดสินค้าจากสินค้าหรือวัตถุดิบจากต่างประเทศ ที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า และขั้นตอนการตรวจสอบและพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของหอการค้าไทย ก็ไม่ได้มีมาตรฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน เป็นเพียงแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายออกใบรับรองฯ ทำให้เกิดปัญหาการไม่มีตัวตนที่แท้จริงของผู้ประกอบการอยู่บ่อยครั้ง และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะเป็นใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่ให้สิทธิพิเศษทางการค้าก็ตาม แต่ก็กระทบต่อความน่าเชื่อถือ และความมั่นใจในการค้าขายกับประเทศไทยของต่างชาติ

กรณีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่มีขึ้นเพื่อรองรับการจัดตั้งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นก็มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาเช่นกัน เนื่องด้วยระบบนี้เป็นระบบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อใจผู้ประกอบการ ถูกออกแบบขึ้นมาโดยมีสมมติฐานที่ว่า ผู้ส่งออกจะแจ้งข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องต่อระบบ ลดขั้นตอนการตรวจสอบและให้กระทำได้ง่าย เจ้าหน้าที่และองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าต้นทาง จะทราบได้ยากกว่าผู้ขอทุจริตหรือไม่จนกว่าจะมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าจะส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่าในระยะยาว

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศทั้งหมดต่างมีกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าที่ครอบคลุม โดยอยู่ในกฎหมายเพียงไม่กี่ฉบับ ไม่ออกกฎหมายซ้ำซ้อน และมากเกินความจำเป็น โดยบัญญัติทั้งรายละเอียดข้อบังคับต่างๆ ขั้นตอนและวิธีการในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้า คุณสมบัติของผู้ประกอบการ ผู้ขอออกใบรับรอง รูปแบบเอกสาร รวมถึงใช้บังคับกับกรณีการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าด้วย และมีบทลงโทษทางอาญา ทั้งการปรับที่มีจำนวนเงินสูง และโทษจำคุก ซึ่งเหมาะสมกับความเสียหายทางเศรษฐกิจ และความน่าเชื่อถือซึ่งบางกรณีไม่อาจประเมินค่าได้ และเป็นกฎหมายเฉพาะที่ไม่สามารถจะตีความเป็นอื่นได้ ใช้โดยตรงกับความผิดในเรื่องเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า ทั้งกับองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า และผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ที่ไม่มีบทลงโทษที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถดำเนินคดีได้ เพราะไม่มีกฎหมายเฉพาะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปของปัญหาเกี่ยวกับการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทย ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ อันจะช่วยป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเสนอว่าให้มีการจัดทำกฎหมายในลำดับขั้นสูงสุด ที่ระบุนครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับกฎถิ่นกำเนิดสินค้าและการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศไทยทั้งหมด เพื่อยึดเป็นกฎหมายที่เป็นเกณฑ์กลางของประเทศไทยเอง โดยมีสาระสำคัญของการจัดทำกฎหมายควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นเรื่อง “ลำดับขั้นของกฎหมาย” ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้อาจจัดทำขึ้นโดยการตราเป็นกฎหมายในลำดับพระราชบัญญัติ เนื่องจากการกำกับดูแลในประเด็นเกี่ยวกับกฎถิ่นกำเนิดสินค้า และการพิจารณาออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศไทย ที่ต้องเป็นมาตรฐานกลาง มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการเป็นวงกว้าง และเป็นเกณฑ์กลางในการพิจารณาของทุกหน่วยงานผู้มีอำนาจออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ทั้งประเภทที่ไม่ให้สิทธิพิเศษทางภาษี หรือให้สิทธิพิเศษทางภาษีกก็ตาม และเพื่อเป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จึงควรจัดทำร่างพระราชบัญญัติกฎถิ่นกำเนิดสินค้า พ.ศ. ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการจัดทำกฎหมายต่อไปในอนาคต

นอกจากการตราเป็นพระราชบัญญัติข้างต้นแล้ว การจัดทำกฎหมายอาจพิจารณาจากทางเลือกอื่นได้อีก เช่น การแก้ไขในกฎหมายอื่นที่มีอยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติการขออนุญาตให้ส่งออกป็นอกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2555 หรือรวมเอาหลักการในกฎหมายลำดับรองในรูปแบบของประกาศกระทรวง หรือประกาศกรมทั้งหมดที่เคยออกมา มาพิจารณาร่างเป็นกฎหมายก็ได้ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้เขียนสนับสนุนในการตราเป็นพระราชบัญญัติใหม่มากกว่า โดยให้ชื่อของพระราชบัญญัติ และเนื้อหาเป็นเรื่องของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าโดยตรง

ประเด็นต่อมา เรื่อง “ขอบเขตของการบังคับใช้” สำหรับร่างพระราชบัญญัตินี้ ควรกำหนดนิยามของกฎถิ่นกำเนิดสินค้าให้ครอบคลุมถึงเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดทั้งหมดที่มีอยู่ ตั้งแต่ในหลักเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก หลักเกณฑ์ของความตกลงการค้าเสรีต่างๆที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกทั้งหมด ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีจำนวนความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกทั้งหมด 12 ความตกลง โดยแต่ละความตกลงก็มีเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าที่คล้ายกัน หรือเหมือนกัน ไม่ว่าจะแบบทวิภาคี หรือพหุภาคีก็ตาม ตัวอย่างเช่น อ่างอิงเนื้อหาจากหลักเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) พิจารณาควบคู่ไปกับเกณฑ์ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน (Rules of Origin of Agreement on Common

Effective Preferential Tariff: CEPT) และความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) ทั้งหลักการใช่วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained), หลักเกณฑ์การแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation), กฎการค้าส่วนการใช่วัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content: LC หรือ Regional Value Content: RVC), กฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation/Process) กฎเฉพาะสินค้า และหลักเกณฑ์มูลค่าขั้นต่ำในการผ่อนปรน (De Minimis) และหลักอื่นๆ ให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้หากเป็นการพิจารณาเฉพาะรายสินค้าที่แบ่งตามพิกัดที่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกัน และมีจำนวนมาก ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าสามารถบัญญัติไว้ให้อำนาจในการออกเป็นภาคผนวก หรือแม้กระทั่งกฎหมายในลำดับรองก็ได้

นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติควรนำกฎต่างๆที่ประกาศใช้ไปแล้วในปัจจุบันบัญญัติด้วย อาทิ ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ส่งออกภายใต้โควตาภาษีไปสหภาพยุโรป พ.ศ. 2550 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการขอหนังสือรับรองการส่งออกสินค้าสิ่งทอ พ.ศ. 2546 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการตรวจคุณสมบัติของสินค้าทางด้านถิ่นกำเนิดที่จะขอใช้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรพ.ศ. 2549 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการตรวจคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดของสินค้าที่จะขอหนังสือรับรองแบบอี (E) ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน พ.ศ. 2548 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการตรวจคุณสมบัติทางด้านถิ่นกำเนิดของสินค้าสิ่งทอที่จะขอหนังสือรับรองแบบเอ (FORM A) พ.ศ. 2548 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามข้อบังคับขององค์การกาแพระหว่างประเทศพ.ศ. 2551 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ พ.ศ. 2553 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยและญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจพ.ศ. 2550 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงว่างด้วยการค้าสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านต่างๆระหว่างรัฐบาลแห่งกลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และญี่ปุ่นพ.ศ. 2552 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงว่างด้วยการค้าสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านต่างๆระหว่างรัฐบาลแห่งกลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ. 2552 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการขอรับหนังสือสำคัญการส่งออก - นำเข้าสินค้าโดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์พ.ศ. 2554 ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศหรือการปฏิบัติทางการค้า

ระหว่างประเทศพ.ศ. 2548 ฯลฯ ซึ่งยังมีกฎหมายอีกจำนวนมากที่กระจัดกระจายอยู่ ซึ่งหากในอนาคตมีการเจรจาความตกลงการค้าเสรีเพิ่มเติม หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมใดๆ ก็สามารถออกเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มกฎหมายฉบับนี้ หรือหากต้องการออกเป็นเพียงกฎหมายลำดับรอง ก็ให้บัญญัติอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นและพิจารณาของผู้ประกอบการที่สามารถเริ่มต้นจากการพิจารณากฎหมายเพียงฉบับเดียว อันจะเป็นประโยชน์มหาศาลในอนาคต

ประเด็นเรื่อง “การกำกับดูแล คุณสมบัติ หน้าที่ และบทลงโทษของผู้เกี่ยวข้อง” นอกเหนือจากหลักเกณฑ์พื้นฐานข้างต้น ผู้เขียนสนับสนุนว่า ควรเพิ่มเติมรายละเอียดข้อบังคับในการตรวจสอบพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าของหน่วยงานหรือองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ในขั้นตอนการตรวจสอบที่มาของสินค้าหรือเอกสาร และการตรวจสอบโรงงานอันเป็นสายการผลิต และกำหนดเวลาในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันความล่าช้าในกระบวนการในกรณีที่มีการเพิ่มขึ้นตอนมากขึ้น อีกทั้งควรบัญญัติคุณสมบัติของผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกรวมอยู่ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยระบุเป็นหมวดที่ชัดเจน ป้องกันปัญหาต่างๆ ทั้งการสวมสิทธิสินค้า การแอบอ้างสิทธิสินค้า การไม่มีตัวตนของผู้ประกอบการ และการทุจริตอื่นๆ ในกระบวนการพิจารณา เพื่อใช้เป็นมาตรฐานและใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ในองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทั้งหมดด้วยอย่างไม่มีข้อยกเว้น ทั้งองค์กรผู้ออกที่ออกใบรับรองประเภทได้สิทธิพิเศษหรือไม่ได้ก็ตาม ซึ่งหมายถึง หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และกรมการค้าต่างประเทศ รวมทั้งบัญญัติกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน ทั้งทางปกครองและทางอาญาด้วย ไม่ว่าจะเป็นการออกเป็นกฎหมายใหม่ หรือแก้ไขกฎหมายเดิมที่มีอยู่ โดยเพิ่มความผิดทั้งองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า และผู้ประกอบการส่งออกเอง ซึ่งควรมีลักษณะบทลงโทษเป็นค่าปรับที่มีจำนวนสูง และอาจกำหนดให้คิดคำนวณค่าปรับโดยทวีคูณจากมูลค่าของสินค้าที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันปัญหาความไม่เหมาะสมของค่าปรับที่เกิดขึ้นด้วย และโทษทางอาญาอื่นๆ อาทิ การจำคุกเป็นเวลาหนึ่งถึงสองปี หรือการริบทรัพย์สิน โดยความผิดที่เกิดขึ้นอาจแยกเป็นข้อต่างๆ ได้ อาทิ กรณีหลีกเลี่ยง หรือฝ่าฝืนเพื่อฉ้อฉลทางการค้า โดยการแอบอ้างถิ่นกำเนิดสินค้า หรือโดยการปลอมแปลงเอกสารที่ใช้ประกอบการขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หรือปลอมแปลงหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ควรกำหนดโทษสูงสุดในบรรดาความผิดทั้งหมด เนื่องจากความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมากที่สุด หรือในกรณีผู้รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง หากกระทำการโดยการรับรองสินค้าที่มีคุณสมบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี จะต้องระวางโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการป้องกันปัญหาการทุจริตที่สอดคล้องกับหลักการของการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง กล่าวคือ ความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ายังคงมีอยู่ตามเดิม แต่การทุจริตอาจมีน้อยลง เพราะมีบทลงโทษกำกับไว้

ด้วย ผู้เขียนเสนอว่าหากมีการลงโทษโดยการปรับเงินนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในองค์กรผู้ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ามีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับได้ทันที ไม่จำเป็นต้องไปที่สถานีตำรวจเพื่อลดขั้นตอนความยุ่งยากในการส่งต่อให้ตำรวจ และเพื่อให้แน่ใจว่าผู้กระทำผิดได้ถูกลงโทษจริง ควรนำโทษทางปกครองมาบัญญัติไว้ให้ชัดเจนด้วย กล่าวคือ ผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หรือผู้รับมอบอำนาจให้กระทำการดังกล่าว หรือผู้รับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง หากฝ่าฝืนกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับถิ่นกำเนิดสินค้า อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ ให้กรมการค้าต่างประเทศ (โดยคำสั่งของอธิบดี) มีอำนาจปฏิเสธการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ยกเลิกหรือเพิกถอนเอกสารดังกล่าวที่เกี่ยวข้องนั้น รวมถึงสั่งภาคทัณฑ์ ระวังการติดต่อ หรือระงับการขึ้นทะเบียนของผู้นั้น โดยให้กำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร หรือจะสั่งเพิกถอนการขึ้นทะเบียนของผู้นั้นเลยก็ได้ แต่ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งโดยผู้มีอำนาจ หรือความผิดพลาดอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ควรกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีหรือผู้ที่มีอำนาจได้ด้วย และอาจกำหนดลงไปให้มีการทำทะเบียนประวัติผู้เคยทำผิดในกรณีการพิจารณาขอใบรับรองถิ่นกำเนิดให้ชัดเจน ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในลักษณะแบบบัญชีรายชื่อบุคคลที่เคยถูกลงโทษ หรือที่เรียกว่า บัญชีดำ (Black List) และห้ามบุคคลดังกล่าวกระทำการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยอาจกำหนดโทษเป็นลำดับขั้นตามความผิดที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ตักเตือน ระวังใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า พักใบอนุญาตผู้ส่งออก จนถึงห้ามเกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศอย่างเด็ดขาด หากไม่มีการลงโทษใดๆ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ขององค์กรผู้ออกที่กระทำการทุจริตจะไม่เกรงกลัว และกฎเกณฑ์ที่ออกมาอาจไม่มีผลในทางปฏิบัติเช่นที่ผ่านมา และมีการกลับมากระทำผิดซ้ำๆ โดยเพียงเปลี่ยนชื่อหรือจดทะเบียนบริษัทใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการแอบอ้างและการสวมสิทธิถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศไทยในระยะยาวด้วย

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า กรณีมีกฎหมายที่เป็นเกณฑ์กลางเกิดขึ้น แล้วอาจจะขัดกับกฎหมายในเงื่อนไขของการค้าเสรีที่มีอยู่นั้น ผู้เขียนได้นำเสนอไปข้างต้นว่า ให้นำหลักเกณฑ์ที่มีอยู่เดิมในการค้าเสรีต่างๆ มาบัญญัติเป็นกฎหมายด้วย โดยครอบคลุมทุกหลักเกณฑ์ในความตกลงการค้าเสรีเดิมที่มีอยู่ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ต่างๆ นั้นโดยพื้นฐานต่างมีความคล้ายกันหรือเหมือนกัน ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้าขึ้นเป็นเกณฑ์กลางนี้จึงไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ในแต่ละความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ หากยังเกิดความไม่มั่นใจในรายละเอียดของใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าตามเงื่อนไขของแต่ละความตกลงการค้าเสรีต่างๆ ก็อาจบัญญัติให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่ต้องการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับการค้าในประเทศที่มีความตกลงการค้าเสรีอยู่เดิม ใช้เงื่อนไขภายใต้หลักเกณฑ์เดิมได้

นอกจากนั้น กรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดสินค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรี หรือเป็นกรณี การขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าประเภทที่ไม่ให้สิทธิพิเศษทางภาษี ที่ออกโดยหอการค้าไทย และสภา อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยนั้น จะใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณา ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า หลักเกณฑ์ที่จะถูกบัญญัติในกฎหมายกลางเรื่องถิ่นกำเนิดสินค้านี้ ต้องอ้างอิงมาจากความตกลง การค้าเสรีต่างๆ รวมถึงหลักการพื้นฐานในองค์การการค้าโลก ซึ่งแต่ละสินค้าก็มีเงื่อนไขการพิจารณา ที่ต่างกัน และผู้เขียนได้วิเคราะห์แยกประเภทกลุ่มสินค้าโดยมีความครอบคลุมพอสมควรไว้แล้วในบท ที่ 4 ซึ่งสามารถนำไปอ้างอิงประกอบการพิจารณาหรือการบัญญัติเป็นกฎหมายได้ เพื่อให้มีความ ครอบคลุมในสินค้าทั้งหมดในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม หากการบัญญัติกฎหมายกลางยังเกิดช่องว่าง ในสินค้าบางชนิดที่ไม่มีเกณฑ์การพิจารณา ผู้เขียนเสนอว่า อาจบัญญัติไว้ข้อหนึ่งว่าให้ผู้ประกอบการ ส่งออกหรือองค์กรผู้ส่งออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสามารถเทียบเคียงจากความตกลงการค้าเสรีที่ ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่เพื่อนำมาพิจารณาได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของปัญหาที่อาจ เกิดขึ้นได้ในอนาคตสำหรับการไม่มีกฎหมาย และหากหอการค้าไทย หรือสภาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทยไม่มั่นใจในเงื่อนไขการพิจารณา อาจมีเงื่อนไขให้สามารถสอบถามไปยังกรมการค้า ต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ในประเด็นดังกล่าวเพื่อขอความคิดเห็น เพื่อความชัดเจนและถูกต้องได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นของการเลือกใช้เงื่อนไขการได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศไทยนั้น จาก การศึกษากฎหมายการพิจารณาต่างๆ พบว่าสินค้าแต่ละประเภทยุ่่นส่วนหนึ่งจะมีเกณฑ์ที่ตายตัว เพียงเกณฑ์เดียว ซึ่งไม่อาจเลือกได้ ผู้ประกอบการส่งออกจำต้องใช้เกณฑ์นั้นอย่างไม่มีข้อยกเว้น แต่ กรณีสินค้าอีกกลุ่มหนึ่งที่มีเกณฑ์เงื่อนไขการได้มามากกว่าหนึ่งเกณฑ์ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าใน กฎหมายกลางควรบัญญัติให้ครบทุกเกณฑ์ที่ใช้ได้ และให้ผู้ประกอบการส่งออกนั้นเป็นผู้เลือกด้วย ตัวเองว่าจะใช้เกณฑ์ใด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ประกอบการส่งออกเอง เพราะผู้ประกอบการ แต่ละคนอาจมีความสามารถในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการได้มาซึ่งถิ่นกำเนิดสินค้าต่างกัน

เนื่องจากกรณีนี้เกี่ยวเนื่องกับภาคการส่งออกของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในรายได้ หลักของประเทศ มูลค่ารวมแต่ละปีหลายหมื่นล้านบาท แต่กระบวนการควบคุมต้นทางของการ ส่งออกของประเทศไทยกลับไม่เข้มข้นและไม่ชัดเจน กฎถิ่นกำเนิดที่เป็นเกณฑ์สำคัญของการได้สิทธิ ประโยชน์ต่างๆก็ไม่มีเอกภาพ ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ชวน ให้คิดว่าประเทศไทยไม่จริงจังกับการพัฒนาประเทศให้มีมาตรฐานสูงขึ้นทัดเทียมนานา อารยประเทศ และนอกเหนือจากการร่างเป็นพระราชบัญญัติกฎหมายถิ่นกำเนิดสินค้า พ.ศ. ... แล้ว สิ่ง ที่อาจกระทำได้ที่โดยไม่ต้องรอฝ่ายนิติบัญญัติคือ กรมการค้าต่างประเทศฯ สภาหอการค้าแห่ง ประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สามารถกำหนดเป็นนโยบาย หรือลงไปใน กฎหมายระดับกฎ หรือประกาศกระทรวง ให้มีจัดการอบรมให้กับผู้ประกอบการ ทั้งผู้ผลิตสินค้าและผู้ ส่งออกให้ทราบถึงกฎหมายเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าที่ได้บัญญัติขึ้นใหม่ และกฎหมายตามข้อตกลง

การค้าเสรีที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่แล้ว หรือกำลังจะเป็นในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการปรับตัวในการผลิต การส่งออก และการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องเอกสารหรือข้อมูลอื่นใด สำหรับการขออนุญาตใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า รวมถึงจัดอบรมเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้ออกให้มีความเข้าใจในกฎเกณฑ์การพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าอย่างถ่องแท้ สามารถแนะนำผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี รวมทั้งควรจัดทำเอกสาร บทความต่างๆ ที่วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า ใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าหรือข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แล้วเผยแพร่ผ่านสื่อในช่องทางต่างๆให้มากขึ้น เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศ และเงื่อนไขต่างๆมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาขึ้นอยู่ตลอดเวลา

กฎถิ่นกำเนิดสินค้านั้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มบทบาทและความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นในอนาคต ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอแนะข้างต้นนี้ จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนากฎถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนชาวไทยและเศรษฐกิจของประเทศไทย

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กฤติกา ปิ่นประเสริฐ. ประมวลสาระชุดวิชา กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.
- กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. ระบบ GSP ของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2540.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2548.
- _____. ความตกลงการค้าเสรี ไทย – อินเดีย ก้าวแรกของการเปิดการค้าเสรี : สินค้าเร่งลดภาษีกลุ่มแรก 82 รายการ. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2547.
- _____. ความตกลงการค้าเสรี ไทย - เปรู Thailand - Peru Free Trade Agreement. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2555.
- _____. สรุปสาระสำคัญความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – สาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัท คัลเลอร์ โอเดีย จำกัด, 2551.
- _____. สรุปสาระสำคัญความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2551.
- _____. ASEAN INDIA ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2557.
- _____. FACT BOOK เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน ASEAN – China Free Trade Agreement : ACFTA. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2549.
- _____. FACT BOOK เขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย Thailand – India Free Trade Agreement : TIFTA. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2547.
- _____. FACT BOOK เขตการค้าเสรีไทย – เปรู Thailand – Peru Free Trade Agreement. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2552.

กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. คู่มือการใช้ระบบฐานข้อมูลกว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) และอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง FTAs ของอาเซียนและประเทศคู่ค้าอื่นๆ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, 2557.

โกศล ฉันทิกุล. กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

กำชัย จงจักรพันธ์. กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

_____. รวมกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

ทัชชฌัย (ฤกษ์สุด) ทองอุไร. กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : GATT และ WTO : บททั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.

_____. ประเด็นทางกฎหมายที่น่าสนใจของมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด มาตรการตอบโต้การอุดหนุน มาตรการ SPS และแรงงาน กับ WTO. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2548.

_____. แกตต์และองค์การการค้าโลก (WTO) (WORLD TRADE ORGANIZATION). พิมพ์ครั้งที่ 6. แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.

บัณฑิต หลิมสกุล. องค์การการค้าโลก (WTO) ในบริบทของเศรษฐกิจไร้พรมแดน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

_____. องค์การการค้าโลก (WTO) ในบริบทของเศรษฐกิจไร้พรมแดน เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ไพฑูริศ เอกจริยกร. กฎหมายพาณิชย์นาวี (MARITIME LAW) ตอนที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

_____. คู่มือศึกษาวิชากฎหมายพาณิชย์นาวี (MARITIME LAW). พิมพ์ครั้งที่ 7. แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). กว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin). กรุงเทพมหานคร : ธนาคารกรุงเทพ, 2542.

ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ระบบ GSP. นนทบุรี: กองสิทธิประโยชน์ทางการค้ากรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2555.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ (International Law). พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ. สถาบันการค้าระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.

สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. คู่มือกฎหมายแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ FTA. สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554.

_____. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับกฎหมายแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ FTA. สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554.

สุธาบดี สัตตบุศย์. กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศพร้อม General Agreement on Tariffs and Trade. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2528.

_____. กฎหมายการค้าโลกว่าด้วยสินค้าเกษตร อาหาร และเครื่องดื่มที่คนไทยควรรู้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอส.เอ., 2545.

สำนักสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน. กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554.

_____. คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย (TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ (TNZCEP) ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ (AANZFTA). กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554.

_____. คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงอาเซียน - จีน. กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554.

_____. คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงอาเซียน - อินเดีย. กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2553.

..... คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงอาเซียน - เกาหลี. กรมการค้า
ต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554.

..... คู่มือการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าโครงการ GSP ญี่ปุ่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ
ไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น (AJCEP). กรมการค้า
ต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554.

สมภพ ธีรอำพน. กฎแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ WTO. นนทบุรี : กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า
กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2545.

อภิญา เลื่อนฉวี. กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ
มหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

กาญจนา เลหาหรรณันท์. “ผลกระทบของกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีต่อการ
ส่งออกของประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2541.

จอมขวัญ ชาญธัญกรรม. “ผลของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าต่อสินค้าส่งออกของไทย : กรณีศึกษา
ผู้นำกระป๋องและสิ่งทอ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2550.

ชัยวิทย์ วรคุณพินิจ. “วิเคราะห์มาตรการทางศุลกากรเพื่อส่งเสริมการส่งออก.” วิทยานิพนธ์มหา
บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

ดลภักดิ์ อ่องระเปียบ. “อิทธิพลของประเทศแหล่งกำเนิดสินค้าต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อสินค้าของ
ผู้บริโภค.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เต็มสิริ ปัญญาวัฒนชัย. “กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าในเขตการค้าเสรีอาเซียน : ศึกษากรณีสินค้า
อุตสาหกรรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

นันทนวล ผิวทองงาม. “เขตการค้าเสรีอาเซียน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2541.

ปานชนก ธนาวุฒิ. “การตีความคำว่า "สินค้าชนิดเดียวกัน" ภายใต้ความตกลงการตอบโต้การทุ่มตลาด
ขององค์การการค้าโลก” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2545.

รังสฤษฎ์ เหมบุญ. “ผลของความตกลงว่าด้วยการประเมินราคาศุลกากรต่อกฎหมายเศรษฐกิจของ
ไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สมบัติ ศรีเจริญ. “ปัญหาของการเจรจาอุปสรรคทางภาษีศุลกากรในการเจรจาของแอดต์.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

เพชรรัตน์ ยิ้มพงษ์. “การกระทำการทุ่มตลาดภายใต้แอดต์และองค์การการค้าโลก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

เอกรินทร์ บุญศรี. “ผลกระทบจากกฎแหล่งกำเนิดสินค้าตามความตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อผู้ประกอบการไทยในสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555.

บทความวารสาร

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ กรมการค้าต่างประเทศ. “การให้บริการตรวจรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ต.” ข่าวกรมการค้าต่างประเทศ. ฉบับที่ 187. (1 ตุลาคม 2555).

วิรัช ธเนศวร. “กฎแหล่งกำเนิดสินค้า.” ปีที่ 4. ฉบับที่ 4. วารสารเศรษฐศาสตร์. (มีนาคม - พฤษภาคม 2549) : 35 - 40.

ส่วนเอเชียตะวันออก สำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก. “การเข้าสู่ภาวะถดถอยของเศรษฐกิจจีน (China's Economy: Coming down to Earth).” วารสารกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (กรกฎาคม 2558).

ส่วนอำนวยการ สำนักสารสนเทศการเจรจาการค้า. “เรียนรู้ + ปรับใช้กลยุทธ์ FDI ของจีนและสหภาพยุโรป.” วารสารกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (กันยายน 2557).

สำนักสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. “ภาพรวมการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีภายใต้ความตกลง FTA.” วารสารการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า. (กรกฎาคม 2554) : 9-21.

_____. “การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีภายใต้ความตกลง FTA.” วารสารการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า. (กันยายน 2556)

องค์การศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ. “ความสนใจกับปัญหาเรื่องมาตรฐานด้านเทคนิคต่างๆ เป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจของบริษัทไทยในตลาดสากล.” ข่าวประชาสัมพันธ์ ITC. (29 ตุลาคม 2557)

หนังสือพิมพ์

กิตติ รัชโน. “การแอบอ้างแหล่งกำเนิดสินค้าภัยคุกคามการค้าระหว่างประเทศ.” ประชาชาติธุรกิจ. (18 กันยายน 2551).

บทสัมภาษณ์

ทศนิยม ชุ่มชาติ. นิตกรชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มงานวิชาการและพัฒนานโยบาย กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. กรมการค้าต่างประเทศ. 27 พฤศจิกายน 2558.

นิชยา เกษมณี. เจ้าหน้าที่ฝ่ายเอกสาร บริษัท NHK Spring (ผู้ขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่กรมการค้าต่างประเทศ). กรมการค้าต่างประเทศ. 27 พฤศจิกายน 2558.

พรวิไล อัคราธรรมย์. เจ้าหน้าที่รับรองเอกสารอาวุโส ฝ่ายรับรองเอกสารเพื่อการส่งออก หอการค้าไทย. หอการค้าไทย. 16 พฤศจิกายน 2558.

เอกรินทร์ บุญศรี. ผู้จัดการฝ่ายอนุญาตศุลกากรและกฎหมาย หอการค้าไทย. หอการค้าไทย. 13 ธันวาคม 2557.

งานประชุมสัมมนา

Mr.Ursula Hermelink, Mr.Samidh Shrestha, วัชรศมี ลีละวัฒน์, ชูศักดิ์ ชื่นประโยชน์, กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์, วัลลภ วิตนากร, บรรณ เกษมทรัพย์. “Non-Tariff Measures Applied on Thai Exports and Imports”.ในการประชุม Stakeholder Meeting on Non-Tariff Measures Applied on Thai Exports and Imports. จัดโดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ร่วมกับ International Trade Centre และ UN ESCAP, 29 ตุลาคม 2557

สมบุญพงษ์ พุกกะเวส. “กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียน และ Self-Certificate Systems”.ในงานสัมมนากฎถิ่นกำเนิดสินค้า. จัดโดยหอการค้าไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และกรมศุลกากร, 27 ตุลาคม 2554.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “คู่มือการรับบริการยื่นขอตรวจสอบรับรองคุณสมบัติถิ่นกำเนิดสินค้า.” <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=152&ctl=DetailUserContent&mid=686&contentID=6901>, 28 พฤศจิกายน 2558.

_____. “ระบบตรวจรับรองคุณสมบัติทางด้านแหล่งกำเนิด.” https://rovers.dft.go.th/home/xml_schema.aspx, 28 พฤศจิกายน 2558.

_____. “ระบบสิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (GSTP).” <http://www.dft.go.th/บริการข้อมูล/สิทธิประโยชน์ทางการค้า/>

- tabid/161/ctl/DetailUserContent/mid/683/contentID/284/Default.aspx, 29
กรกฎาคม 2558
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. “ลำดับชั้นการฟ้องร้องคดีใน WTO เป็นอย่างไร.” https://www.thaifita.com/trade/km/wto_qa41.pdf, 29 กรกฎาคม 2558
- โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2554. “การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองของผู้ส่งออก (Self-Certification).” <http://www.smeservicecenter.net/public/uploads/p1375783902521902681.pdf>, 28 พฤศจิกายน 2558.
- ดร. วัชรศักดิ์ ลีละวัฒน์. “หนทางขยายการค้าในอาเซียน: การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self-Certification).” <http://www.siamintelligence.com/enhance-asean-trade-by-self-certification/>, 28 พฤศจิกายน 2558.
- ธนาคารกสิกรไทย. “กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) คืออะไร.” <http://www.ktradeclub.com/th/intertradecorner/tradeinfohub/aboutcustoms/Pages/กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า.aspx>, 28 ธันวาคม 2557.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, “AISP ย่อมาจาก...?”, http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=692&filename=index, 29 กรกฎาคม 2558
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ . “ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับโลก.” http://www.ops3.moc.go.th/infor/MenuComTH/trade_sum/report.asp, 1 ธันวาคม 2558.
- ศูนย์ประสานงานโครงการเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. “บัญชีราคาสินค้าหรือใบกำกับราคาสินค้า (Invoice).” <http://www.creativelanna.com/center/how-to-export/invoice/>, 18 มกราคม 2558.
- _____. “ใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading).” <http://www.creativelanna.com/center/how-to-export/bill-of-lading>, 18 มกราคม 2558.
- สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. “แหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน (ASEAN Cumulative Rules of Origin).” <http://www.ftamonitoring.org/data/Nov26/CRO.pdf>, 28 ธันวาคม 2557.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. “การออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (C/O).” <http://www.fti.or.th/2011/thai/ftico.aspx>, 18 มกราคม 2558.
- สมาคมธุรกิจไทยในกัมพูชา. “การรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อขอรับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade In Goods Agreement: ATIGA).”

http://www.tbcccambodia.org/docs/2014/TBCC_AEC_Self-Certification.ppt, 28 พฤศจิกายน 2558.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. “ข้อตกลงของอาเซียนที่มีผลต่อภาคอุตสาหกรรมไทย.” <http://iiu.oie.go.th/IUasean/Shared%20Documents/ข้อตกลงอาเซียน.doc>, 25 ตุลาคม 2558.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. “การทำการค้าระหว่างประเทศ.” <https://www.smeservicecenter.net/public/uploads/p13799222266174623939.pdf>, 26 พฤศจิกายน 2558.

หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. “C/O - ONLINE.” http://www.thaichamber.org/scripts/service_detail.asp?nPAGETYPEID=418&Tag=3, 18 มกราคม 2558.

Books

Anne E. Brunsdale, Seeley G. Lodwick, David B. Rohr, Don E. Newquist. Assessment of rules of origin under the Caribbean Basin Economic Recovery Act: report to the President, the Committee on Finance, United States Senate, and the Committee on Ways and Means, House of Representatives, on investigation no. 332-298 under section 332 of the Tariff Act of 1930. U.S. International Trade Commission, 1991.

Boissevain J. Coping With Tourists: Europeans Reactions to Mass Tourism. Berghan Books. Oxford UK. Volume 1. 1996.

Edwin A. Vermulst, Paul Waer, Jacques Bourgeois. Rules of Origin in International Trade: A Comparative Study. Michigan: University of Michigan Press, 1994.

Hinkelman, Edward G. Dictionary of International Trade. n.p. : World Trade Press., 1990.

ITC Programme on Non-Tariff Measures. Thailand: Company Perspectives. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific Press, 2014.

Janet Forest. The impact of rules of origin on U.S. imports and exports: report to the President on investigation no. 332-192 under section 332 of the Tariff Act of 1930. U.S. International Trade Commission, 1985.

Ravi Ratnayake. A Decade of Building Regional Co-Operation Trade and Investment. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific Press, 2013.

Stefano Inama. Rules of Origin in International Trade. New York: Cambridge University Press, 2009.

William J. Baumal and Alan S. Blinder. Macroeconomic: Principals and Policy. Eleventh edition. South-western engage learning, 2010.

Articles

ASEAN. "Report of The Sixth Meeting of The Working Group on Customs Procedures." Customs Procedures. Manila, Philippines. 8-9 May 1997

Asia – Pacific Economic Cooperation. "Compendium on Rules of Origin 1997." n.p. : APEC Committee on Trade Invest Subcommittee on Customs Procedures., 1997.

Electronic Materials

ASEAN Trade in Goods Agreement, "Annex 3. Product Specific Rules." <http://investasean.asean.org/files/upload/Annex%203.pdf>

Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA). "Non-Tariff Barriers to Trade." http://www.tradebarriers.org/ntb/non_tariff_barriers, 29 กรกฎาคม 2558.

DONG NAI Customs. "DECREE No. 19/2006/ND-CP OF FEBRUARY 20, 2006, DETAILING THE PROVISIONS OF THE COMMERCIAL LAW ON GOODS ORIGIN." http://www.dncustoms.gov.vn/web_english/english/nghi_dinh/1_9_QD_CP_20_02_2006.htm, 24 พฤศจิกายน 2558.

DONG NAI Customs. "PROVIDES FOR PROCEDURES OF ISSUING CERTIFICATE OF ORIGIN REFERENTIAL GOODS." <http://www.dncustoms.gov.vn/en/document/provides-for-procedures-of-issuing-certificate-of-origin-referential-goods-26913.html>, 24 พฤศจิกายน 2558.

- EUR – Lex. “Commission Regulation (EC) No 565/2002.” http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2002.086.01.0011.01.ENG&toc=OJ:L:2002:086:TOC, 14 ธันวาคม 2558.
- Lao PDR Trade Portal. “Decree on the Origin of Import and Export Goods No. 228/PM.” <http://laotradeportal.gov.la/index.php?r=site/display&id=331>, 24 พฤศจิกายน 2558.
- Ministry of International Trade and Industry. “Guidelines On Issuance Of Non - Preferential Certificates Of Origin.” <http://www.miti.gov.my/index.php/pages/view/2172>, 24 พฤศจิกายน 2558.
- Office of the United States Trade Representative. U.S. Generalized System of Preferences GUIDEBOOK, <https://ustr.gov/issue-areas/trade-development/preference-programs/generalized-system-preferences-gsp/gsp-docs/us-ge>., 24 พฤษภาคม 2559.
- Singapore Customs. “Handbook on Rules of Origin for Preferential Certificates of Origin.” <http://www.customs.gov.sg/~media/cus/files/business/exporting%20goods/cert%20of%20origin/handbook%20on%20rules%20of%20origin%20for%20preferential%20certificates%20of%20origin%20ttsb%20feb2016.pdf?la=en>, 24 พฤษภาคม 2559.
- Singapore International Chamber of Commerce. “Penalties for false declaration.” http://www.sicc.com.sg/SICC/Certification/Penalties_for_false_declaration.aspx, 14 ธันวาคม 2558.
- Singapore Statutes Online. “Penalty for incorrect trade descriptions.” <http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p;ident=0e480b23-57bf-45af-91a1-410c382fc1f5;page=0;query=DocId%3A233ae099-6635-4cb1-9c0c-d73aa7dd5fc9%20Depth%3A0%20Status%3Ainforce;rec=0>, 14 ธันวาคม 2558.
- The Malaysian International Chamber of Commerce and Industry. “Certificate of Origin.” <http://www.micci.com/page5/page32/page45/page45.html>, 24 พฤศจิกายน 2558.
- World Trade Organization. “Dispute Settlement without recourse to Panels and the Appellate Body.” https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_settlement_cbt_e/c8s1p1_e.htm. 29 กรกฎาคม 2558.

World Trade Organization. “General Agreement on Tariffs and Trade 1994.” https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_04_e.htm.

29 กรกฎาคม 2558.

World Trade Organization, “The WTO and World Customs Organization,” https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/wto_wco_e.htm.

29 กรกฎาคม 2558

ภาคผนวก ก
 กฎฎีกาเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดในการนำเข้าและส่งออกสินค้า
 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC
 Peace Independence Democracy Unity Prosperity

-----===000===-----

Prime Minister's Office

No. 228/PM

Vientiane Capital, dated 22 April 2010

Decree

on the Origin of Import and Export Goods

- Pursuant to the Law on the Government of the Lao PDR No. 02/NA, dated 6 May 2003;
- Pursuant to the Law on the Customs No. 05/NA, dated 20 May 2005;
- Referencing the proposal of the Minister of Industry and Commerce No. 0603/MOIC.DIMEX, dated 24 March 2010.

The Prime Minister of Lao PDR decrees:

Chapter I General Provisions

Article 1. Objectives

This Decree stipulates the principles and rules on the origin of import and export goods aiming at promoting both domestic and foreign trade and investment, benefiting from trade preferences, [and] protecting the environment, which will contribute to the strengthened development and growth of the national economy and improved livelihoods of the people.

Article 2. Origin of goods

The origin of goods is where the goods is produced or undergone production process in accordance with the provisions set forth in this Decree.

Article 3. Interpretation of Terms

The terms used in this Decree shall be interpreted as follows:

1. Preferential rules of origin means the rules used to determine the origin of a good under a free trade agreement between two or more countries, which the good originating from the contracting countries of the agreement shall receive import duty exemption or reduction;
2. Non-preferential rules of origin means the rules used to determine the origin of import goods for the purpose of the application of most-favored-nation treatment, anti-dumping and countervailing duties, safeguard measures, quantitative restrictions, government procurement, and collection of trade statistics;
3. Substantial transformation means that a good is changed through a manufacturing process into a new one with the tariff heading, form, function, fundamental characteristic or end use different from that of the input used in the production of the good;

4. Issuing authority or body means the competent authority of the Ministry of Industry and Commerce or its competent representative that is authorized to issue the certificate of origin of export goods;
5. Authority receiving and confirming the certificate of origin of import goods means the Customs authority;
6. Certificate of origin means a written document specifying that the good is originated or undergone production process, which is issued by a competent authority or body of the exporting country;
7. Goods means materials or products which are produced and have commercial value;
8. Material means raw materials, ingredients, parts, components, sub-assembly and/or goods that are physically incorporated into another good or are subject to a process in the production of another good.

Article 4. Scope of application

This Decree is applicable to the following parties:

1. Domestic and foreign business operator dealing with importation and exportation which needs the certificate of origin;
2. Authorities or bodies issuing the certificate of origin of export goods;
3. Authorities receiving and confirming the certificate of origin of import goods;
4. Competent authorities authorized to issue, certify and inspect the certificate of origin;
5. Persons, legal entities or organizations engaging in trade related activities.

Chapter II

Preferential Rules of Origin

Article 5. Preferential rules of origin under international agreements

The determination of the origin of goods under preferences shall be made in accordance with the rules of origin under international agreements of which Lao PDR is a party.

Article 6. Preferential rules of origin under unilateral preferences

The determination of the origin of export goods under unilateral preferences shall be made in accordance with the rules of origin of importing countries.

Chapter III

Non-preferential Rules of Origin

Article 7. Determination of origin of goods

The determination of the origin of goods shall be made under the following provisions:

1. Wholly obtained or produced goods

The following goods are to be considered as being wholly obtained or produced in one country:

- (1) Plant and plant products grown and harvested, picked or gathered in that country;
- (2) Live animals born and raised in that country;
- (3) Products obtained from live animals referred to in sub-paragraph (2) above;
- (4) Products obtained by hunting, trapping, fishing, aquaculture, gathering or capturing conducted in that country;
- (5) Minerals and other naturally occurring substances, not included in subparagraphs (1) to (4), extracted or taken from its soil, waters, seabed or beneath its seabed;
- (6) Products of sea-fishing and other marine products taken from the high sea by vessels registered in the country concerned and flying the flag of that country;
- (7) Products obtained or produced on board factory ships exclusively from products referred to in sub-paragraph (6) above, provided that such factory ships are registered in that country and fly its flag;
- (8) Products taken from the waters, seabed or beneath the seabed outside the territorial waters, provided that that country has the rights to exploit such

waters, seabed and beneath the seabed in accordance with the international law;

(9) Waste and scrap products derived from manufacturing operations and used articles, if they are collected therein and are fit only for the recovery of raw materials; and

(10) Goods which are produced in that country exclusively from goods referred to in subparagraphs (1) to (9) above.

2. Substantial transformation criteria

Where many countries were involved in the production of goods, the country carrying out the last substantial transformation shall be regarded as the country of origin of that good.

The determination whether the last substantial transformation occurs as specified in clause above shall be only based on the change in tariff heading criteria.

Article 8. Minimal operations and processes

The good with the following minimal operations and processes shall be deemed not qualified for the origin of goods:

1. Operations to ensure the preservation of products in good condition for transportation or storage such as drying, chilling, adding salt, etc.;
2. Simple operations such as sifting, sorting, classifying or matching, washing, painting or cutting up;
3. Changes of packing and breaking up and assembling of consignment;
4. Simple slicing, cutting, and repacking or placing in bottle, flasks, bags, boxes and all other simple packing operations;
5. The affixing of marks, labels or other like distinguishing signs on products or their packaging;
6. Simple mixing of products;
7. Simple assembly of parts of products to constitute a complete product;
8. Combination of two or more operations specified in 1 to 7 above; and
9. Slaughter of animals.

Article 9. Indirect materials

When determining the origin of goods, indirect materials are not considered even though they might be used in the production process or not:

- Energy and fuel;
- Machine and tools;
- Plant, equipment, including safety equipment;
- Lubricants, greases and compounding materials;
- Gloves, glasses, footwear and clothing;
- Catalyst and solvents.

Article 10. Determination of origin of packaging, accessories, spare parts, tools and goods not yet assembled or dismantled

Packaging materials, accessories, spare parts, tools and instructional or other information materials which accompany goods are considered to have the same origin with such goods.

With respect to goods which have not yet been assembled or which are in a state of being dismantled and which are imported via a number of journeys due to transportation or manufacturing conditions, the origin of the goods on each journey shall be deemed to be the same origin.

Chapter IV

Implementation Procedures of the Origin of Goods

Article 11. Issuance of certificates of origin of export goods

Issuance of the certificate of origin of export goods shall be carried out as follows:

1. An exporter wishing to obtain the certificate of origin of export goods shall submit a valid application to the authority issuing such certificate;
2. The issuing authority shall carry out examination of the origin of export goods and shall issue the certificate of origin of goods within 3 working days as from the date of receipt of a complete and valid application. In cases where it is

necessary to conduct an inspection of the production process [factory visit], such timeframe may be extended but shall not exceed 7 working days; the authority shall not issue the certificate of origin to the applicant if such submitted application is invalid or incomplete;

3. If the customs authority or other competent bodies of the country importing goods from Lao PDR or if the competent authority of Lao PDR request an inspection of the authenticity of country of origin of goods, the authority or body issuing the certificate of origin of goods shall be responsible to verify the origin of such goods and to notify such verification to the related authority making the request.

4. The certificate of origin issued by the issuing body shall be in a specified format.

Article 12. Customs Declaration and pre-determination of origin of import goods

Customs Declaration and pre-determination of origin of import goods shall be carried out as follows:

1. The importer shall present evidence on the origin of import goods on the basis of the criteria specified in Article 7 of this Decree.

2. The Customs authority of Lao PDR shall determine the origin of import goods at the time of customs clearance. The Customs authority may pre-determine the origin of import goods if the importer requests and files complete and valid application and documentation.

Article 13. Assessment of Origin of Import Goods

The request to assess the origin of goods shall be carried out as follows:

1. Any importer or other persons, with a justifiable cause, may request the Customs authority for an assessment of the origin of goods. The assessment should be carried out as soon as possible but no later than 150 days after a written request for such assessment has been submitted, provided that the request contains all necessary and complete information and evidence. The

request for the assessment shall be approved before the trading of such goods or may be approved at any later point in time.

2. The decision on the origin of goods is valid for 3 years where the authenticity and criterion concerning the goods including the rules of origin used in that assessment remain unchanged;
3. The decision on the origin of goods will not be applicable when there is another decision that conflicts with the previous one and where the related agencies are informed;
4. The decision on the origin of goods shall be publicly accessed in accordance with the provisions of Article 16.2 of this Decree.

Article 14. Presentation of the certificate of origin

The importer shall present the certificate of origin of import goods to the Customs authority at the time of customs clearance in the following cases:

1. If the importer wishes to avail of tariff preferences under the laws of Lao PDR or international agreements of which Lao PDR is a party;
2. If the import goods originate from a country to which Lao PDR grants preferences under a bilateral agreement;
3. If the import goods are in the list of controlled goods under the laws and regulations of Lao PDR or international agreements of which Lao PDR is a party;
4. If the import goods are in the list of controlled goods that Lao PDR or international organizations announce as dangerous goods which may cause harm to the safety of the society, [and] human, animal or plant health and the environment, and need to be controlled;
5. If the goods are imported from the country which Lao PDR is applying anti-dumping or countervailing duties, safeguard measures, or quantitative import restrictions.

Article 15. Review of decision on determination of origin

Any importer who has grievances with respect to the decision on the determination of origin may request the Customs authority for a review, or alternatively may bring the matter to the higher authority of the Ministry of Finance for a satisfactory solution, who may modify or reverse the determination. In cases where the importers are still not satisfied with such solution, the importers may seek recourse to the court in accordance with the laws and regulations of Lao PDR.

Article 16. Record keeping requirements

The record keeping shall be carried as follows:

1. The exporter applying for the certificate of origin and the issuing authority shall keep its supporting documentation for application of the certificate of origin for not less than three (3) years from the date of issuance of the certificate of origin;
2. All information and data that are by nature confidential or that are provided on a confidential basis in the determination of the origin of goods shall be kept confidential by the relevant authorities. Without a permission of the person or relevant authorities providing such information they shall not be disclosed, except in the context of court proceedings.

Chapter V

Administration and Inspection Origin of Goods

Article 17. Administration agencies

The government administers activities on the origin of goods centrally and uniformly across the country under the purview of the Ministry of Industry and Commerce and the Ministry of Finance in collaboration with other relevant agencies.

Article 18. Rights and duties of the Ministry of Industry and Commerce

In administering and inspecting the origin of goods, the Ministry of Industry and Commerce has the following rights and duties:

1. To formulate and adopt regulations, decisions, instructions, guidelines and notifications according to its roles;
2. To issue the certificate of origin of export goods or authorize the provincial and Vientiane Capital Industry and Commerce departments or the Chamber of Commerce and Industry to issue such certificate;
3. To supervise the implementation of activities on the origin of goods across the country;
4. To publish and disseminate all regulations and information on origin of goods through newspapers or other medias including its website to enable access by business operators, related government agencies, private sector and individuals;
5. To issue, suspend or withdraw the certificate of origin;
6. To consider and address all request on origin of export goods;
7. To build the capacity on origin of goods for government officials;
8. To engage in international coordination and cooperation related to the origin of goods activities;
9. To report to the government on origin of goods activities on a regular basis in accordance with the scope of its right and duties;
10. To follow other rights and duties as set out in the laws and regulations.

Article 19. Rights and duties of the Ministry of Finance

In administering and inspecting the origin of goods, the Ministry of Finance has the following rights and duties:

1. To formulate and adopt regulations, decisions, instructions, guidelines and notifications according to its roles;
2. To implement rules on the inspection of the origin of import goods;
3. To publish and disseminate all regulations and information on origin of goods through newspapers or other medias including its website to enable access by business operators, related government agencies, private sector and individuals;

4. To establish an information network system, reporting system on the origin of goods in order to provide service and facilitate the relevant authorities on the inspection of the origin of import goods;
5. To consider in the grant or refusal of eligibility for import duty reduction or exemption in accordance with the rules of origin;
6. To consider and address all request on the origin of import goods;
7. To build the capacity on origin of goods for government officials;
8. To engage in international coordination and cooperation related to the origin of goods activities;
9. To report to the government on origin of goods activities on a regular basis in accordance with the scope of its right and duties;
10. To follow other rights and duties related to origin of goods activities as set out in the laws and regulations.

Article 20. Inspection Agencies on origin of goods

Inspection agencies on origin of goods consist of:

1. Internal inspection agency which is the same the agency that administers the origin of goods as stipulated in Article 17 of this Decree.
2. External inspection agency such as the State Inspection Authority.

Article 21. Subject matter of inspection

The subject matter of inspection the origin of goods is as follows:

1. Implementation on the regulations on origin of goods activities;
2. Production process to ensure compliance with relevant laws and regulations;
3. Compliance of documentation on the application of the certificate of origin;
4. Authorization and provision by the laws and regulations.

Article 22. Types of Inspection

The types of the inspection of the origin of goods consist of regular inspection, inspection out of schedule with pre-notice, and urgent inspection.

Regular inspection is the inspection according to the schedule on a regular basis in a certain timeframe;

Inspection out of schedule with pre-notice is the inspection out of the schedule where it is considered necessary which those being inspected shall be informed in advance.

Urgent inspection is the inspection in an urgent manner without any advance notice to those being inspected.

Chapter VI Awards and Sanctions

Article 23. Awards

Any persons, legal entities or organizations with outstanding performance according to this Decree shall receive the appropriate awards and other benefits.

Article 24. Sanctions

Any importer and exporter violating this Decree such as: forging, altering or trading the certificate of origin shall be subject to measures such as: warning, education, suspension or cancellation of license of international trade according to the seriousness of the circumstances. Where the circumstances are serious enough such as a criminal offense, the Criminal Laws and proceeding will be applied.

Any authorities or officials violating this Decree and other related law and regulations shall be sanctioned by different measures such as: warning, removal of duties, retires or dismissals depending on the serious or non-serious category of the offence. Where the violation is a crime, the Criminal law procedure of Lao PDR will be applied.

Chapter VII
Final Provisions

Article 25. Implementation

The Ministry of Industry and Commerce and the Ministry of Finance shall implement this decree in accordance with their roles.

Ministries, Ministry equivalent agencies, local authorities and other relevant sectors shall be informed and strictly implement this Decree.

Article 26. Effectiveness

This Decree enters into force 90 days after its signatory. This Decree supersedes the Decree on the Administration of Certificates of Origin No. 97/PO dated 8 December 1992.

Any regulations or provisions in contradiction of this Decree shall be abolished.

Prime Minister of Lao PDR

[signed and sealed]

Bouasone Bouphavanh

ภาคผนวก ข
กฤษฎีกาเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายการค้าในเรื่องถิ่นกำเนิดสินค้า
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

DECREE

Detailing the provisions of the Commercial Law on goods origin

THE GOVERNMENT

Pursuant to the December 25, 2001 Law on Organization of the Government;

Pursuant to the June 14, 2005 Commercial Law;

At the proposal of the Trade Minister,

DECREES:

Chapter I

GENERAL PROVISIONS

Article 1.- Governing scope

This Decree provides for origin of imports and origin of exports.

Article 2.- Subjects of application

This Decree applies to:

1. Traders.
2. The state management agency in charge of goods origin; organizations issuing certificates of origin of exports.
3. The agency inspecting origin of imports and exports.
4. Organizations assessing origin of goods.
5. Other organizations and individuals engaged in commerce-related activities.

Article 3.- Interpretation of terms

In this Decree, the terms and expressions below are construed as follows:

1. "Origin of goods" means a country or a territory where such goods has been wholly obtained or where the last substantial processing operation has been carried out

when more than one country and/or territory are concerned in the production of such goods.

2. "Preferential rules of origin" mean regulations on origin applicable to goods subject to agreements on tariff preferences and non-tariff preferences.

3. "Non-preferential rules of origin" mean regulations on origin applicable to goods other than those specified in Clause 2 of this Article and in case of application of such non-preferential commercial instruments as most-favored-nation treatment, anti-dumping and countervailing duties, safeguard measures, quantitative restrictions or tariff quotas, government procurement and trade statistics.

4. "Certificate of origin" means a documentary proof issued by an organization of a country or a territory of exportation of a goods on the basis of relevant regulations and requirements on origin, clearly identifying the origin of such goods.

5. "Change in tariff classification of goods" means a change in HS heading (in export and import tariffs) of a goods made in a country or a territory in the production thereof from materials not originating from such country or territory.

6. "Ad valorem percentage" means the proportion of an added value obtained after a country or a territory produces, manufactures or processes materials not originating from such country or territory to total value of produced goods.

7. "Manufacturing or processing operation" means a main production process in which basic characteristics of a goods are created.

8. "Substantial transformation" means the transformation of a goods through a production process into a new commercial article which is distinctive in appearance, properties, basic characteristics or utility as compared with the original goods.

9. "Production" means methods of making goods, including cultivation, exploitation, harvest, rearing, extraction, collection, gathering, fishing, trapping, hunting, manufacturing, processing or assembly.

10. "Materials" include raw materials, ingredients, spare parts, accessories, knocked down parts and goods which, in their combinations, constitute other goods after undergoing a production process.

11. "Product" means an article of commercial value which has undergone one or more production process.

12. "Goods" mean materials or products.

Chapter II

PREFERENTIAL RULES OF ORIGIN

Article 4.- Preferential rules of origin under international treaties

The identification of origin of imports or exports for enjoyment of tariff or non-tariff preferences shall comply with treaties to which Vietnam has signed or acceded and relevant legal documents detailing the implementation of these treaties.

Article 5.- Preferential rules of origin under general tariff preferences and other unilateral preferences

The identification of origin of exports for enjoyment of general tariff preferences and other unilateral preferences shall comply with the rules of origin of countries of importation regarding these preferences.

Chapter III

NON-PREFERENTIAL RULES OF ORIGIN

Article 6.- Goods having an origin

Goods shall be regarded as originating from a country or a territory when they are:

1. Wholly obtained in this country or territory.
2. Not wholly obtained in this country or territory.

Article 7.- Identification of wholly obtained goods

Wholly obtained goods mentioned in Clause 1, Article 6 of this Decree shall be recognized as originating from a country or a territory when they fall into one of the following cases:

1. Plants and plant products harvested in such country or territory.
2. Live animals born and raised in such country or territory.

3. Products derived from live animals specified in Clause 2 of this Article.
4. Products obtained as a result of hunting, trapping, fishing, rearing, collection or catching in such country or territory.
5. Minerals and natural substances not listed in Clauses 1 thru 4 of this Article and extracted or obtained from earth, water, seabed or sea subsoil of such country or territory.
6. Products obtained from water, seabed or sea subsoil outside territorial waters of such country or territory, provided such country or territory has the right to exploit such water, seabed or sea subsoil according to international law.
7. Sea-fishing and other marine products obtained from the high seas by vessels registered with such country or territory and permitted to hoist its flag.
8. Products processed or produced from products specified in Clause 7 of this Article onboard vessels registered with such country or territory and permitted to hoist its flag.
9. Products obtained in such country or territory which are no longer capable of performing their original functions and so irreparable and unrestorable that they can only be scrapped or used as materials or raw materials or recycled.
10. Goods obtained or produced in such country or territory from products specified in Clauses 1 thru 9 of this Article.

Article 8.- Identification of not wholly obtained goods

1. Not wholly obtained goods mentioned in Clause 2, Article 6 of this Decree shall be recognized as originating from a country or a territory where the last substantial processing operation conducive to the substantial transformation of such goods has been carried out in such country or territory.
2. "Change in tariff classification of goods" criterion shall serve as the principal criterion to determine the substantial transformation of goods mentioned in Clause 1 of this Article.
"Ad valorem percentage" criterion and "manufacturing or processing operation" criterion shall be taken as supplementary or substitute criteria upon determination of substantial transformation of goods.

3. The Trade Ministry shall promulgate the list of goods subject to "ad valorem percentage" criterion and "manufacturing or processing operation" criterion specified in Clause 2 of this Article.

Article 9.- Simple manufacturing or processing operations which are not taken into account upon identification of origin of goods

The following manufacturing or processing operations, either independently performed or combined together, shall be considered simple and not be taken into account upon identification of origin of goods:

1. Steps of goods preservation in the course of transportation and storage (ventilation, spreading, heat-drying, chilling, brining, sulfuration or addition of other additives, removal of damaged parts and similar steps).
2. Steps of dust-cleaning, screening, selection, classification (including grouping into sets), cleansing, painting or cutting into pieces.
3. Change of packaging and disintegration or assembly of goods lots; bottling, packaging, putting up into packs or boxes, and other simple packaging jobs.
4. Affixture on products or product packages of labels, marks or similar distinctive signs.
5. Simple mixture of products, including assorted ingredients thereof, provided one or more than one component of such a mixture fail to satisfy the set conditions for being regarded as originating from the place where such mixture has been made.
6. Simple assembly of parts of a product into a complete product.
7. Combination of two or more jobs listed in Clauses 1 thru 6 of this Article.
8. Slaughtering of animals.

Article 10.- Identification of origin of unassembled or knocked down packages, accessories, spare parts, tools or goods

1. Articles used for packaging, packaging materials and packages of goods shall be considered having the same origin with goods contained therein and usually put up for retail.

2. Documents introducing or providing use instructions for goods; accessories, spare parts and tools accompanying goods and of an appropriate type and quantity shall be considered having the same origin with such goods.

3. For unassembled or knocked down goods which must be imported in separate shipments instead of a single shipment due to transportation or production conditions, goods in such shipments shall, at the request of the importer, be considered having the same origin.

Article 11.- Indirect elements which are not taken into account upon identification of origin of goods

Origin of tools, machinery, equipment, workshops and energy used for the production of goods or materials used in the production process but neither remaining in nor constituting part of such goods shall not be taken into account upon identification of origin of goods.

Chapter IV

ISSUANCE OF CERTIFICATES OF ORIGIN; PROCEDURES FOR INSPECTION OF ORIGIN OF GOODS

Article 12.- Issuance of certificates of origin of exports

1. Certificates of origin shall be issued by organizations in charge of issuance of certificates of origin according to set forms.

2. Applicants for certificates of origin of exports must submit to organizations in charge of issuance of certificates of origin dossiers of application for certificates of origin and shall be held responsible before law for accuracy and truthfulness of contents of such dossiers.

3. Organizations in charge of issuance of certificates of origin shall inspect dossiers for identifying origin of exports and issuing certificates of origin within 3 working days after the receipt of valid and complete dossiers. Where it is necessary to conduct field inspection, the time limit for issuance may be prolonged but must not exceed 5 working days.

4. Certificates of origin shall not be issued if exports fail to satisfy the origin criteria specified in this Decree or dossiers of application are invalid.

5. Where customs offices, competent agencies of countries or territories importing Vietnamese goods or competent agencies of Vietnam request the inspection of truthfulness of origin of goods, organizations in charge of issuance of certificates of origin shall have to verify origin of these goods and notify verification results to requesting agencies.

Article 13.- Cases where certificates of origin of imports must be submitted to customs offices

In the following cases, certificates of origin of imports must be submitted to customs offices at the time of carrying out customs procedures

1. Goods which originate from a country or group of countries granted by Vietnam tariff and non-tariff preferences according to the provisions of Vietnam law and treaties to which Vietnam has signed or acceded, if importers wish to enjoy such preferences.

2. Goods which originate from countries granted by Vietnam preferential tax rates under Vietnam's most-favored-nation treatment on the reciprocal or unilateral basis. In the absence of certificates of origin, importers must undertake that their goods originate from the said countries and take responsibility before law for accuracy and truthfulness of undertaking contents.

3. Goods which are subject to import management regulations provided for by Vietnamese law or bilateral or multilateral agreements to which Vietnam and the said country or group of countries are contracting parties.

4. Goods which are announced by Vietnam or international organizations to be in a moment of potentially causing harms to social safety, the community's health or environmental sanitation, and must be controlled.

5. Goods which are imported from foreign countries announced by Vietnam to be currently subject to application of anti-dumping or countervailing duties, safeguard measures, tariff quotas or quantitative restrictions.

Article 14.- Prior certification of origin of imports

Importers who wish to get prior certification of origin of imports must submit relevant documents and materials to customs offices requesting the latter to certify in writing the origin of goods lots which are going to be imported.

Article 15.- Procedures for identification and inspection of origin of imports

1. After receiving dossiers for registration of customs declarations of importers, customs offices shall consider the identification of origin of imports.
2. For imported goods which are consistent with those stated in prior certifications of origin, customs offices shall not re-identify the origin thereof. When detecting imported goods which are inconsistent with those stated in prior certifications of origin, customs offices shall base themselves on the provisions of this Decree to re-identify origin of such imports.
3. When having a doubt about truthfulness of documents or accuracy of information relating to the origin of goods, customs offices may send requests for inspection together with relevant certificates of origin to organizations which have issued such certificates of origin. Requests for inspection must clearly state reasons and information casting doubt about truthfulness of certificates of origin and origin of goods in question.
4. Pending the availability of inspection results, goods shall not enjoy tariff preferences but shall still be eligible for customs clearance according to common customs procedures.
5. The inspection specified in Clause 3 of this Article must be completed as soon as possible but must not last more than 150 days after importers submit complete and valid dossiers.

Article 16.- Archive and confidentiality of information

1. Dossiers related to the issuance of certificates of origin and the identification of origin shall be archived by organizations having issued such certificates of origin, customs offices and applicants for certificates of origin for at least three (03) years from the date of issuance or certification.

2. Information and documents used for the verification and identification of origin must be kept confidential by concerned agencies, except where they are supplied to competent agencies.

Chapter V

STATE MANAGEMENT OF ORIGIN OF GOODS

Article 17.- Tasks and powers of the Trade Ministry

1. To elaborate and submit to competent authorities for promulgation, or promulgate according to its competence legal documents on origin of goods.
2. To organize the issuance of certificates of origin of exports; to directly issue or authorize the Vietnam Chamber of Commerce and Industry and other organizations to issue certificates of origin of goods.
3. To manage researching activities, and enter into international cooperation in the domain of origin of goods.
4. To assume the prime responsibility for negotiations on rules of origin according to treaties.

Article 18.- Tasks and powers of the Finance Ministry

1. To elaborate and submit to competent authorities for promulgation or promulgate according to its competence legal documents on inspection of origin of imports and exports.
2. To organize the implementation of the Regulation on inspection of origin of imports and exports.
3. To organize an information network, provide for a reporting regime, build and manage a database to serve and facilitate units in performing the inspection of origin of imports and exports.

Article 19.- Tasks and powers of concerned ministries and agencies

Concerned ministries, ministerial-level agencies and Government-attached agencies shall, within the ambit of their respective tasks and powers, have to

coordinate with the Trade Ministry and the Finance Ministry in performing the state management of origin of goods according to the provisions of this Decree and relevant provisions of law.

Chapter VI

HANDLING OF VIOLATIONS AND SETTLEMENT OF COMPLAINTS

Article 20.- Handling of violations

1. All acts of violating this Decree's provisions on certificates of origin shall, depending on their seriousness, be administratively handled or examined for penal liability according to current provisions of law.
2. Cadres, civil servants and individuals of organizations authorized to issue certificates of origin, agencies inspecting origin of goods and goods-assessing agencies that violate the provisions of this Decree or abuse their positions or powers to issue certificates of origin at variance with the provisions of this Decree, or cause troubles to or obstruct the issuance of certificates of origin, inspection of origin of goods, or commit other acts of violation while on duty shall, depending on the nature and seriousness of their violations, be disciplined, administratively handled or examined for penal liability. Where damage is caused by their violations to interests of the State or agencies, organizations and individuals, violators must pay compensations therefor according to the provisions of law.
3. Certificates of origin which are used for improper purposes or illegally issued shall be withdrawn.

Article 21.- Settlement of complaints about origin of goods

Where they are refused to be issued certificates of origin for exports or refused to have origin of imports certified, applicants for certificates of origin or importers shall have the right to lodge complaints according to the provisions of law on complaints and denunciations.

Chapter VII
IMPLEMENTATION PROVISIONS

Article 22.- Implementation provisions

1. This Decree takes effect 15 days after its publication in "CONG BAO."
2. Except for legal documents concerning preferential origin in implementation of treaties, all stipulations on origin of imports and exports which are contrary to the provisions of this Decree are hereby annulled.
3. Ministers, heads of ministerial-level agencies, heads of Government-attached agencies and presidents of People's Committees of provinces or centrally-run cities shall have to guide and implement this Decree.

On behalf of the Government

Prime Minister

PHAN VAN KHAI

ภาคผนวก ค
กฎเกณฑ์ในการขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของกรมศุลกากร
สาธารณรัฐสิงคโปร์

Certificates of Origin

A Certificate of Origin (CO) helps to attest the origin of goods. There are two types of COs, namely ordinary COs and preferential COs.

What is an ordinary Certificate of Origin?

An ordinary CO, also known as a non-preferential CO, is a trade document that helps to identify the origin of the good.

You may refer to this handbook for more information on the rules of origin for ordinary COs.

What is a preferential Certificate of Origin?

A preferential CO allows your buyer to pay lower or no customs duty when you export your goods under a Free Trade Agreement or Scheme of Preferences.

These handbooks provide more information on the rules of origin for preferential COs issued under Free Trade Agreements and Schemes of Preferences:

- Handbook on rules of origin for preferential Certificates of Origin
- Handbook on the rules of origin for Schemes of Preference

You may use the FTA Cost Statement Calculator for a preliminary assessment of the qualifying value content and/or Change in Tariff Classification status of your manufactured good under a specific Free Trade Agreement, after you have identified the applicable origin criterion(a) for the good under the Agreement.

Who can issue Certificate of Origin?

Ordinary COs are issued by Singapore Customs or any of the following authorised organisations:

- Singapore Chinese Chamber of Commerce and Industry
- Singapore Indian Chamber of Commerce and Industry
- Singapore International Chamber of Commerce
- Singapore Malay Chamber of Commerce and Industry
- Singapore Manufacturing Federation

These authorised organisations issue ordinary COs for locally manufactured or processed goods, and goods from other countries which are re-exported from Singapore. However, they do not issue ordinary COs for the export of Singapore-origin textiles and textile goods to the United States of America.

Preferential COs are issued only by Singapore Customs.

How to apply for ordinary or preferential Certificate of Origin for locally manufactured goods with Singapore Customs?

- Step 1: Register your Manufacturing Premises
- Step 2: Submit the Manufacturing Cost Statement
- Step 3: Apply for Certificate of Origin via TradeNet
- Step 4: Collect the Certificate of Origin

How to apply for back-to-back preferential Certificate of Origin with Singapore Customs?

The back-to-back preferential CO is issued by Singapore Customs for the re-export of goods based on the preferential CO issued by the first exporting party.

The goods must be imported into Singapore and meet the conditions for it to be issued.

Please refer to the legal text of the respective Free Trade Agreements for the eligibility requirements for back-to-back preferential CO application.

Certificate Type	Back-to-Back Preferential CO
17	Back-to-Back AFTA ATIGA Form D
20	Back-to-Back ACFTA Form E (also known as Movement Certificate)
22	Back-to-Back AKFTA Form AK
26	Back-to-Back AJCEP Form AJ
28	Back-to-Back AIFTA Form AI
30	Back-to-Back AANZFTA Form AANZ

The required supporting documents include:

- Original preferential CO of the first exporting party
- Exporter's invoice
- Working sheet for partial consignments
- Import permit (required only for application of Certificate Types 20 and 28)

You can fax the supporting documents to 6337 6361 or attach them as softcopies with the export permit and preferential CO application via TradeNet.

How to renew the validity of expired manufacturing cost statements?

You can renew the manufacturing cost statements by submitting a letter of undertaking via e-filing or manual submission.

The letter would declare the goods of all models still qualify at the prevailing origin criterion(a) under the respective Free Trade Agreements or Schemes previously approved.

How to cancel a Certificate of Origin?

A CO that is not utilised shall be returned to Singapore Customs with a cover letter stating the request for cancellation. You may send it to:

Tariffs and Trade Services Branch (Rules of Origin Unit)
Singapore Customs
55 Newton Road #07- 01
Revenue House
Singapore 307987

How to amend a Certificate of Origin?

You may amend a CO electronically via TradeNet if:

- The CO is applied together with an export permit at the time of application;
- The export permit is still valid; and
- The field which you wish to amend in the CO is an amendable field in the export permit

If the amendment is made after the CO has been generated for printing, all previously issued COs under the export permit will be considered null and void and must be returned to Singapore Customs for cancellation. A new CO number will be issued and the CO can be collected 2 working hours after approval.

Errors and Offences

Companies may be penalised under the Regulation of Imports and Exports Act (RIEA) if they do not comply with requirements relating to rules of origin.

Examples of common offences

- Making a false declaration
 - Deliberate false declaration of country of origin
 - Declaring non-Singapore origin materials from local suppliers as Singapore-origin
- Incorrect trade descriptions
 - Affixing false labels of origin on textile goods
- Failure to retain documents for the minimum retention period
 - Retaining supporting documents for preferential tariffs claimed under the US-Singapore Free Trade Agreement for 3 years instead of the minimum 5 years

For minor offences under the RIEA, Singapore Customs may offer to compound the offences for a sum not exceeding S\$5,000 per offence. Offenders may be prosecuted if the offence committed is of a fraudulent or serious nature.

Penalties upon conviction for key offences

Offence	Penalty Upon Conviction
Making a false declaration <i>(Section 28(1)(a) of the RIEA)</i>	A fine not exceeding S\$10,000 or imprisonment for a term not exceeding 2 years or both.

Offence	Penalty Upon Conviction
Incorrect trade descriptions <i>(Section 28A(1)(a) of the RIEA)</i>	<i>First conviction:</i> A fine not exceeding S\$100,000 or 3 times the value of the goods in respect of which the offence was committed, whichever is greater, or imprisonment for a term not exceeding 2 years or to both.
Failure to comply with requirements of the Director-General for the issue of preferential CO <i>(Regulation 24B(4) of the RIER)</i>	<i>Second or subsequent conviction:</i> A fine not exceeding S\$200,000 or 4 times the value of the goods in respect of which the offence was committed, whichever is greater, or imprisonment for a term not exceeding 3 years or to both.

You may view more information on the prescribed offences and penalties under the RIEA and RIER.

Best Practices

You are accountable as an exporter or declaring agent for the export of goods and compliance with the Rules of Origin requirements. You are encouraged to observe the following Dos and Don'ts to improve your compliance with regulatory requirements:

Do

- ✓ Ensure you are a registered manufacturer with Singapore Customs if you intend to apply for a CO with Singapore Customs.

- ✓ Familiarise yourself with the origin criteria for your goods (the criteria could vary across different Free Trade Agreements and Schemes of Preferences).
- ✓ Verify that the Singapore-origin goods which you wish to apply for a preferential CO are manufactured in Singapore and that it met the required origin criteria under the relevant Free Trade Agreements and Schemes of Preferences.
- ✓ Ensure the materials or components which you have classified as Singapore origin in your cost statement are indeed manufactured in Singapore.
- ✓ Ensure that manufacturing cost statements submitted to Singapore Customs are accurate and up-to-date. Inform Singapore Customs if there are changes to your production methods and costing. Renew your manufacturing cost statement 2 months before the expiry date.
- ✓ Ensure the CO covers all items for which preferential tariff treatment is to be claimed.
- ✓ Retain copies of preferential COs/origin declaration and all supporting documents according to the time period stated in the respective Free Trade Agreements.
- ✓ Send your employees to attend courses conducted by the Singapore Customs Academy, particularly SC103 (Rules of Origin/Free Trade Agreements) and OP002 (Outreach for Newly Registered Manufacturers).
- ✓ Cooperate with Singapore Customs for request on documentation checks or access to your production facility.
- ✓ Have clear procedures to notify Singapore Customs upon discovery of a possible error in origin declaration.

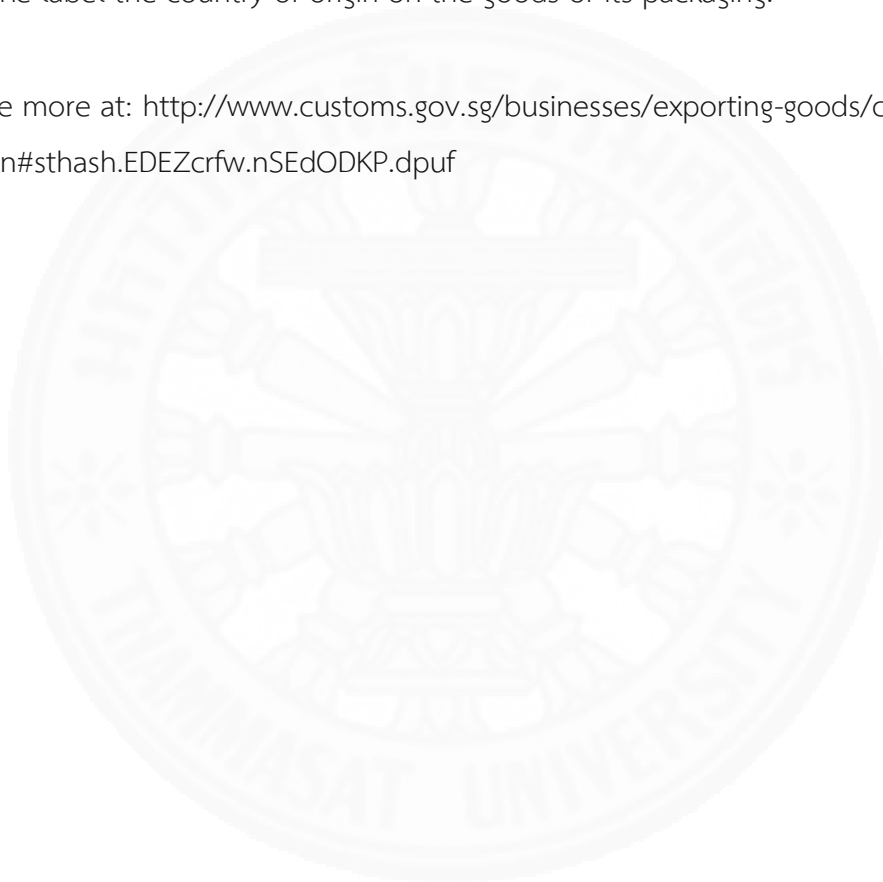
Do Not

- ✘ Make an origin declaration without ensuring that the goods meet the origin criteria under the respective Free Trade Agreements or Schemes.

- ✘ Agree to requests from customers to make incorrect origin declarations.

- ✘ Re-label the country of origin on the goods or its packaging.

- See more at: <http://www.customs.gov.sg/businesses/exporting-goods/certificates-of-origin#sthash.EDEZcrfw.nSEdODKP.dpuf>

ภาคผนวก ง
กฎถิ่นกำเนิดสินค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ANNEX I

OPERATIONAL CERTIFICATION PROCEDURE

For the purposes of implementing the Rules of Origin set out in Chapter 3 (hereinafter referred to as “ASEAN ROO”) for the Pilot Project for the implementation of a regional self-certification system, the following operational procedures on

- (i) the issuance of the Certificate of Origin (Form D);
- (ii) the Certified Exporter regime and its inherent Invoice Declaration;
- (iii) the verification of Certificates of Origin (Form D) and Invoice Declarations; and
- (iii) other related administrative matters, shall be observed.

Rule 1

Definitions

For the purposes of this Annex:

- (a) back-to-back Certificate of Origin means a Certificate of Origin issued by an intermediate exporting Member State based on the Certificate of Origin issued by the first exporting Member State;
- (b) exporter means a natural or juridical person located in the territory of a Member State where a good is exported from by such a person;
- (c) certified exporter means an exporter duly authorized to make out invoice declarations on the origin of a good exported;
- (d) invoice declaration means a declaration, according to the model duly established, made out by a certified exporter on an invoice or any other commercial document, which describes the goods concerned in sufficient detail to enable them to be identified, on the origin of goods covered by the document in question;
- (e) importer means a natural or juridical person located in the territory of a Member State where a good is imported into by such a person;

(f) issuing authority means the Government authority of the exporting Member State designated to issue a Certificate of Origin (Form D) and to authorize certified exporters, notified to all the other Member States in accordance with this Annex;

(g) competent authority means the Government authority of the Member State designated to exercise the rights under Rule 12A (2)(b), Rule 12C and Rule 18; and

(h) producer means a natural or juridical person who carries out production as set out in Article 25 of this Agreement in the territory of a Member State.

Rule 2

Specimen Signatures and Official Seals of the Issuing Authorities;

List of Certified Exporters

1. Each Member State shall provide a list of the names, addresses, specimen signatures and specimen of official seals of its issuing authorities, in hard copy and soft copy format, through the ASEAN Secretariat for dissemination to other Member States in soft copy format. Any change in the said list shall be promptly provided in the same manner.
2. The specimen signatures and official seals of the issuing authorities, compiled by the ASEAN Secretariat, shall be updated annually. Any Certificate of Origin (Form D) issued by an official not included in the list referred to in paragraph 1 shall not be honoured by the receiving Member State.
3. Each Member State shall communicate to the ASEAN Secretariat, in soft copy format, (i) Legal name of the company; (ii) Registration of the company; (iii) Location of the Company; and (iv) Authorization code issued by the issuing authorities, including date of issuance and expiry date of the authorizations, immediately after their authorization. Withdrawal or suspension of authorizations should be provided in the same manner.
4. The ASEAN Secretariat shall promptly include the information in a database containing all Certified Exporters, which can be consulted online by Member States.

Any Invoice Declaration made out by an exporter not included in the database shall not be honoured by the receiving Member State.

Rule 3

Supporting Documents

For the purposes of determining originating status, the issuing authorities shall have the right to request for supporting documentary evidence or to carry out check(s) considered appropriate in accordance with respective laws and regulations of a Member State

Rule 4

Pre-exportation Verification for the issuance of a Certificate of Origin

1. The producer and/or exporter – other than a Certified Exporter - of the good, or its authorised representative, shall, with a view to the issuance of a Certificate of Origin (Form D), apply to the issuing authority, in accordance with the Member State's laws and regulations, requesting pre-exportation examination of the origin of the good. The result of the examination, subject to review periodically or whenever appropriate, shall be accepted as the supporting evidence in determining the origin of the said good to be exported thereafter. The pre-exportation examination may not apply to the good of which, by its nature, origin can be easily determined.
2. For locally-procured materials, self-declaration by the final manufacturer exporting under this Agreement shall be used as a basis when applying for the issuance of the Certificate of Origin (Form D).

Rule 5

Application for Certificate of Origin

1. At the time of carrying out the formalities for exporting the products under preferential treatment, the exporter or his authorised representative shall submit a written application for the Certificate of Origin (Form D) together with appropriate supporting documents proving that the products to be exported qualify for the issuance of a Certificate of Origin (Form D).

2. A Certified Exporter may, at his own discretion, apply for a certificate of origin (Form D) in place of making out invoice declaration.

Rule 6

Examination of Application for a Certificate of Origin

The issuing authority shall, to the best of its competence and ability, carry out proper examination, in accordance with the laws and regulations of the Member State, upon each application for a Certification of Origin (Form D) to ensure that:

- (a) The application and the Certificate of Origin (Form D) are duly completed and signed by the authorised signatory;
- (b) The origin of the product is in conformity with the provisions of Chapter 3 of this Agreement;
- (c) The other statements of the Certificate of Origin (Form D) correspond to supporting documentary evidence submitted;
- (d) Description, quantity and weight of goods, marks and number of packages, number and kinds of packages, as specified, conform to the products to be exported;
- (e) Multiple items declared on the same Certificate of Origin (Form D) shall be allowed provided that each item qualifies separately in its own right.

Rule 7

Certificate of Origin (Form D)

1. The Certificate of Origin (Form D) must be on ISO A4 size white paper in conformity to the specimen shown in Annex 7 of this Agreement. It shall be made in the English language.
2. The Certificate of Origin (Form D) shall comprise one (1) original and two (2) carbon copies (Duplicate and Triplicate).
3. Each Certificate of Origin (Form D) shall bear a reference number separately given by each place or office of issuance.
4. Each Certificate of Origin (Form D) shall bear the manually executed signature and seal of the authorised issuing authority.

5. The original copy shall be forwarded by the exporter to the importer for submission to the customs authority at the port or place of importation. The duplicate shall be retained by the issuing authority in the exporting Member State. The triplicate shall be retained by the exporter.

Rule 8

Declaration of Origin Criterion

To implement the provisions of Article 26 of this Agreement, the Certificate of Origin (Form D) issued by the final exporting Member State shall indicate the relevant applicable origin criterion in Box 8.

Rule 9

Treatment of Erroneous Declaration in the Certificate of Origin

Neither erasures nor superimpositions shall be allowed on the Certificate of Origin (Form D). Any alteration shall be made by:

- (a) striking out the erroneous materials and making any addition required. Such alterations shall be approved by an official authorised to sign the Certificate of Origin (Form D) and certified by the issuing authorities. Unused spaces shall be crossed out to prevent any subsequent addition; or
- (b) issuing a new Certificate of Origin (Form D) to replace the erroneous one.

Rule 10

Issuance of the Certificate of Origin

1. The Certificate of Origin (Form D) shall be issued by the issuing authorities of the exporting Member State at the time of exportation or soon thereafter whenever the products to be exported can be considered originating in that Member State within the meaning of Chapter 3 of this Agreement.
2. In exceptional cases where a Certificate of Origin (Form D) has not been issued at the time of exportation or no later than three (3) days from the declared shipment date, due to involuntary errors or omissions or other valid causes, the Certificate of

Origin (Form D) may be issued retroactively but no longer than one (1) year from the date of shipment and shall be duly and prominently marked “Issued Retroactively”.

Rule 11

Back-to-Back Certificate of Origin

The issuing authority of the intermediate Member State may issue a back-to-back Certificate of Origin in an application is made by the exporter, provided that:

- (a) a valid original Certificate of Origin (Form D) is presented. In the case where no original Certificate of Origin (Form D) is presented, its certified true copy shall be presented;
- (b) the back-to-back Certificate of Origin issued should contain some of the same information as the original Certificate of Origin (Form D). In particular, every column in the back-to-back Certificate of Origin should be completed. FOB price of the intermediate Member State in Box 9 should also be reflected in the back-to-back Certificate of Origin;
- (c) For partial export shipments, the partial export value shall be shown instead of the full value of the original Certificate of Origin (Form D). The intermediate Member State will ensure that the total quantity re-exported under the partial shipment does not exceed the total quantity of the Certificate of Origin (Form D) from the first Member State when approving the back-to-back Certificate of Origin to the exporters;
- (d) In the event that the information is not complete and/or circumvention is suspected, the final importing Member State(s) could request that the original Certificate of Origin (Form D) be submitted to their respective customs authority;
- (e) Verification procedures as set out in Rules 18 and 19 are also applied to Member State issuing the back-to-back Certificate of Origin.

Rule 12

Loss of the Certificate of Origin

In the event of theft, loss or destruction of a Certificate of Origin (Form D), the exporter may apply in writing to the issuing authorities for a certified true copy of the

original and the triplicate to be made out on the basis of the export documents in their possession bearing the endorsement of the words “CERTIFIED TRUE COPY” in Box 12. This copy shall bear the date of issuance of the original Certificate of Origin. The certified true copy of a Certificate of Origin (Form D) shall be issued no longer than one (1) year from the date of issuance of the original Certificate of Origin (Form D).

Rule 12A

Certified Exporter

1. The issuing authorities of the exporting Member State may authorise an exporter who makes shipments of products under the Agreement, hereinafter referred to as ‘Certified Exporter’, to make out Invoice Declarations with regard to the originating status of the goods concerned. An exporter seeking such authorization must apply in writing and must offer to the satisfaction of the issuing authorities all guarantees necessary to verify the originating status of the goods for which an invoice declaration was made out.
2. The issuing authorities may grant the status of Certified Exporter subject to any conditions which they consider appropriate, including in any case the following:
 - (a) The exporter must grant the competent authorities access to records for the purpose of monitoring the use of the authorisation and of the verification of the correctness of declarations made out. The records and accounts must allow for the identification and verification of the originating status of goods for which an invoice declaration was made out, during at least three years from the date of making out the declaration in accordance with domestic laws and regulations;
 - (b) The exporter must undertake to make out Invoice Declarations only for goods for which he has all appropriate documents proving the origin status of the goods concerned at the time of making out the declaration;
 - (c) The exporter must undertake to ensure that the person or persons responsible for making out the Invoice Declarations in the undertaking know and understand the Rules of Origin as laid down in the Agreement;

(d) The exporter accepts the full responsibility for all Invoice Declarations made out on behalf of the company, including any misuse.

3. An authorisation shall be given in writing. The issuing authorities shall grant the Certified Exporter an authorisation number which must be included in the Invoice Declaration. They shall communicate the authorisation granted to the ASEAN Secretariat, in conformity with Rule 2(3).

Rule 12 B

Invoice Declaration

1. The Certified Exporter shall, in the case of export of goods satisfying the origin criteria of the Agreement, put the following declaration on the invoice:

“The exporter of the product(s) covered by this document (Certified Exporter No.....) declares that, except where otherwise clearly indicated, the products satisfy the Rules of Origin to be considered as ASEAN Originating Products under ATIGA (ASEAN country of origin:) with origin criteria:”

2. For the purpose of origin determination, in the events that the invoice made out by the certified exporter may not be available to the importer at the time of exportation, the invoice declaration can be made out by a certified exporter on any of the commercial documents as follows:

- i) Billing statements; or
- ii) Delivery order; or
- iii) Packing list

3. These documents should describe the goods in sufficient details to enable them to be identified for origin determination purposes.

4. The declaration must be signed by hand, with the addition of the name of the person.

Rule 12C

Monitoring and verification

The competent authorities shall monitor the proper use of the authorisation, including verification of the correctness of Invoice Declarations made out. Decisions on the frequency and depth of such actions should be risk-based. Furthermore, the competent authorities will act on retrospective verification requests by the customs authorities of the importing Member State, in conformity with Rule 18.

Rule 12D

Withdrawal of the authorisation

The issuing authorities may withdraw the authorisation at any time. They shall do so where the Certified Exporter no longer offers the guarantees referred to in Rule 12A(1), no longer fulfils the conditions referred to in Rule 12A(2) or otherwise abuses the authorisation. A withdrawal shall be immediately communicated to the ASEAN Secretariat, in conformity with Rule 2.

Rule 13

Presentation of the Certificate of Origin or the Invoice Declaration

1. For the purposes of claiming preferential tariff treatment, the importer shall submit to the customs authority of the importing Member State at the time of import:
 - (i) a Certificate of Origin (Form D) including supporting documents (i.e. invoices);
 - or
 - (ii) an Invoice Declaration made out by a Certified Exporter; or
 - (iii) an Invoice Declaration made out by any exporter provided that the total value of the consignment does not exceed USD 200.00 FOB;
2. In cases when a Certificate of Origin (Form D) is rejected by the customs authority of the importing Member State, the subject Certificate of Origin (Form D) shall be marked accordingly in Box 4 and the original Certificate of Origin (Form D) shall be returned to the issuing authority within a reasonable period not exceeding sixty (60) days. The issuing authority shall be duly notified of the grounds for the denial of tariff preference.
3. In the case where Certificates of Origin (Form D) are not accepted, as stated in the preceding paragraph, the importing Member State should accept and consider the

clarifications made by the issuing authorities and assess again whether or not the Form D application can be accepted for the granting of the preferential treatment. The clarifications should be detailed and exhaustive in addressing the grounds of denial of preference raised by the importing Member State.

Rule 14

Validity Period of the Certificate of Origin or the Invoice Declaration

The following time limit for the presentation of the Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration shall be observed:

- (a) The Certificate of Origin (Form D) and the Invoice Declaration shall be valid for a period of twelve (12) months for origin certification purposes, from the date of issuance or – in the case of the Invoice Declaration – making out, and must be submitted to the customs authorities of the importing Member State within that period.
- (b) Where the Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration is submitted to the customs authorities of the importing Member State after the expiration of the time limit for its submission, such Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration is still to be accepted when failure to observe the time limit results from force majeure or other valid causes beyond the control of the exporter; and
- (c) In other cases of belated presentation, the customs authorities in the importing Member State may accept such Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration provided that the goods have been imported before the expiration of the time limit.

Rule 15

Waiver of Proof of Origin

In the case of consignments of goods originating in the exporting Member State and not exceeding US\$ 200.00 FOB, the production of a Certificate of Origin (Form D) or an Invoice Declaration shall be waived and the use of [a] simplified declaration by the exporter that the goods in question have originated in the exporting Member

State will be accepted. Goods sent through the post not exceeding US\$ 200.00 FOB shall also be similarly treated.

Rule 16

Treatment of Minor Discrepancies

1. Where the ASEAN origin of the goods is not in doubt, the discovery of minor discrepancies, such as typographical errors, between the statements made in the Certificate of Origin (Form D) or in the Invoice Declaration and those made in the documents submitted to the customs authorities of the importing Member State for the purpose of carrying out the formalities for importing the goods shall not ipso facto invalidate the document if it is duly established that the document does in fact correspond to the goods submitted.
2. In cases where the exporting Member State and importing Member State have different tariff classifications for a good subject to preferential tariffs, the goods shall be released at the MFN rates or at the higher preferential rate, subject to the compliance of the applicable ROO, and no penalty or other charges shall be imposed in accordance with relevant laws and regulations of the importing Member State. Once the classification differences have been resolved, the correct rate shall be applied and any overpaid duty shall be refunded if applicable, in accordance with relevant laws and regulations of the importing Member State, as soon as the issues have been resolved.
3. For multiple items declared under the same Certificate of Origin (Form D), a problem encountered with one of the items listed shall not affect or delay the granting of preferential treatment and customs clearance of the remaining items listed in the Certificate of Origin (Form D). Rule 18(c) may be applied to the problematic items.

Rule 17

Record Keeping Requirement

1. For the purposes of the verification process pursuant to Rules 18 and 19, the exporter applying for the issuance of a Certificate of Origin (Form D) and the Certified

Exporter or non-certified exporter as referred to in Rule 13(iii) making out an Invoice Declaration shall, subject to the laws and regulations of the exporting Member State, keep its supporting records for application for not less than three (3) years from the date of issuance of the Certificate of Origin (Form D) or the making out of the Invoice Declaration.

2. The application for Certificates of Origin (Form D) and for the authorization of Certified Exporters, and all documents related to such applications shall be retained by the competent authorities for not less than three (3) years from the date of issuance of the certificate or of the granting of the authorisation.

3. Information relating to the validity of the Certificate of Origin (Form D) and to the correctness of an Invoice Declaration shall be furnished upon request of the importing Member State by the appropriate Government authorities.

4. Any information communicated between the Member States concerned shall be treated as confidential and shall be used for the validation of Certificates of Origin (Form D) and Invoice Declarations purposes only.

Rule 18

Retroactive Check

The importing Member State may request the competent authority of the exporting Member State to conduct a retroactive check at random and/or when it has reasonable doubt as to the authenticity of the document or as to the accuracy of the information regarding the true origin of the goods in question or of certain parts thereof. Upon such request, the competent authority of the exporting Member State shall conduct a retroactive check on a producer/exporter's cost statement based on the current cost and prices, within a six (6) month timeframe, specified at the date of exportation subject to the following conditions:

- (a) The request for retroactive check shall be accompanied with the Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration concerned and shall specify the reasons and any additional information suggesting that the particulars given on the said Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration may be inaccurate, unless the retroactive check is requested on a random basis;

(b) The competent authority receiving a request for retroactive check shall respond to the request promptly and reply within ninety (90) days after the receipt of the request;

(c) The customs authorities of the importing Member State may suspend the provisions on preferential treatment while awaiting the result of verification. However, it may release the goods to the importer subject to any administrative measures deemed necessary, provided that they are not held to be subject to import prohibition or restriction and there is no suspicion of fraud;

(d) the competent authority shall promptly transmit the results of the verification process to the importing Member State which shall then determine whether or not the subject good is originating. The entire process of retroactive check including the process of notifying the competent authority of the exporting Member State the result of determination whether or not the good is originating shall be completed within one hundred and eighty (180) days. While awaiting the results of the retroactive check, paragraph (c) shall be applied.

Rule 19

Verification Visit

If the importing Member State is not satisfied with the outcome of the retroactive check, it may, under exceptional cases, request for verification visits to the exporting Member State.

- (a) Prior to the conduct of a verification visit, an importing Member State, shall:
- (i) Deliver a written notification of its intention to conduct the verification visit to:
 - (1) the exporter/ producer whose premises are to be visited;
 - (2) the issuing authority of the Member State in whose territory the verification visit is to occur;
 - (3) the customs authorities of the Member State in whose territory the verification visit is to occur; and
 - (4) the importer of the goods subject of the verification visit.

(ii) The written notification mentioned in paragraph (a)(i) shall be as comprehensive as possible including, among others:

(1) the name of the customs authorities issuing the notification;

(2) the name of the exporter/producer whose premises are to be visited;

(3) the proposed date for the verification visit;

(4) the coverage of the proposed verification visit, including reference to the goods subject of the verification; and

(5) the names and designation of the officials performing the verification visit.

(iii) Obtain the written consent of the exporter/producer whose premises are to be visited.

(b) When a written consent from the exporter/producer is not obtained within thirty (30) days upon receipt of the notification pursuant to paragraph (a)(i), the notifying Member State, may deny preferential treatment to the goods that would have been subject of the verification visit.

(c) The issuing authority receiving the notification may postpone the proposed verification visit and notify the importing Member State of such intention. Notwithstanding any postponement, any verification visit shall be carried out within sixty (60) days from the date of such receipt, or for a longer period as the concerned Member States may agree.

(d) The Member State conducting the verification visit shall provide the exporter/producer whose goods are the subject of the verification and the relevant issuing authority with a written determination of whether or not the subject goods qualify as originating goods.

(e) Any suspended preferential treatment shall be reinstated upon the written determination referred to in paragraph (d) that the goods qualify as originating goods.

(f) The exporter/producer will be allowed thirty (30) days, from receipt of the written determination, to provide in writing comments or additional information regarding the eligibility of the goods. If the goods are still found to be on originating, the final written determination will be communicated to the issuing

authority within thirty (30) days from receipt of the comments/additional information from the exporter/producer.

(g) The verification visit process, including the actual visit and determination of whether the subject goods are originating or not, shall be carried out and its results communicated to the issuing authority within a maximum of one hundred and eighty (180) days. While awaiting the results of the verification visit, Rule 18(c) on the suspension of preferential treatment shall be applied.

Rule 20

Confidentiality

Member States shall maintain, in accordance with their laws, the confidentiality of classified business information collected in the process of verification pursuant to Rules 18 and 19 and shall protect that information from disclosure that could prejudice the competitive position of the person who provided the information. The classified business information may only be disclosed to those authorities responsible for the administration and enforcement of origin determination.

Rule 21

Documentation for Implementing Article 32(2)(b)

(Direct Consignment)

For the purposes of implementing Article 32(2)(b) of this Agreement, where transportation is effected through the territory of one or more non-Member State, the following shall be produced to the Government authorities of the importing Member State:

- (a) A through Bill of Lading issued in the exporting Member State;
- (b) A Certificate of Origin (Form D) issued by the relevant Government authorities of the exporting Member State or an Invoice Declaration made out by a Certified Exporter established in the exporting Member State;
- (c) A copy of the original commercial invoice in respect of the goods, where applicable; and

(d) Supporting documents in evidence that the requirements of Article 32(2)(b) paragraphs (i), (ii) and (iii) of this Agreement are being complied with.

Rule 22

Exhibition Goods

1. Goods sent from an exporting Member State for exhibition in another Member State and sold during or after the exhibition for importation into a Member State shall be granted preferential treatment accorded under this Agreement on the condition that the goods meet the requirements as set out in Chapter 3 of this Agreement, provided that it is shown to the satisfaction of the relevant Government authorities of the importing Member State that:

(a) An exporter has dispatched those goods from the territory of the exporting Member State to the Member State where the exhibition is held and has exhibited them there;

(b) The exporter has sold the goods or transferred them to a consignee in the importing Member State;

(c) The goods have been consigned during the exhibition or immediately thereafter to the importing Member State in the state in which they were sent for the exhibition.

2. For the purposes of implementing paragraph 1, the Certificate of Origin (Form D) or, in the case of a Certified Exporter, the Invoice Declaration, shall be provided to the relevant Government authorities of the importing Member State. The name and address of the exhibition must be indicated. The relevant Government authorities of the Member State where the exhibition took place may provide evidence together with supporting documents prescribed in Rule 21(d) for the identification of the products and the conditions under which they were exhibited.

3. Paragraph 1 shall apply to any trade, agricultural or crafts exhibition, fair or similar show or display in shops or business premises with the view to the sale of foreign goods and where the goods remain under customs control during the exhibition.

Rule 23

Third Country Invoicing

1. Relevant Government authorities in the importing Member State shall accept Certificates of Origin (Form D) or Invoice Declaration in cases where the sales invoice is issued either by a company located in a third country or by an ASEAN exporter for the account of the said company, provided that the goods meet the requirements of Chapter 3 of this Agreement.
2. The exporter shall indicate “third country invoicing” and such information as name and country of the company issuing the invoice in the Certificate of Origin (Form D).
3. In cases where the sales invoice is issued either by a company located in a third country or by an ASEAN exporter for the account of the said company, the Certified Exporter may make out the Invoice Declaration on a document other than the invoice

Rule 24

Action against Fraudulent Acts

1. When it is suspected that fraudulent acts in connection with the Certificate of Origin (Form D) or the Invoice Declaration have been committed, the Government authorities concerned shall cooperate in the action to be taken in the respective Member State against the persons involved.
2. Each Member State shall provide legal sanctions for fraudulent acts related to the Certificate of Origin (Form D) and to the Invoice Declaration.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายพีรदनย์ เดชมา
วันเดือนปีเกิด	30 มีนาคม 2532
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2553 : <ul style="list-style-type: none">- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์- รัฐศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช- ประกาศนียบัตรกฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์